UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK
SİYASİ
DERGİ
SAYI: 11
100.000 TL
ŞUBAT '97

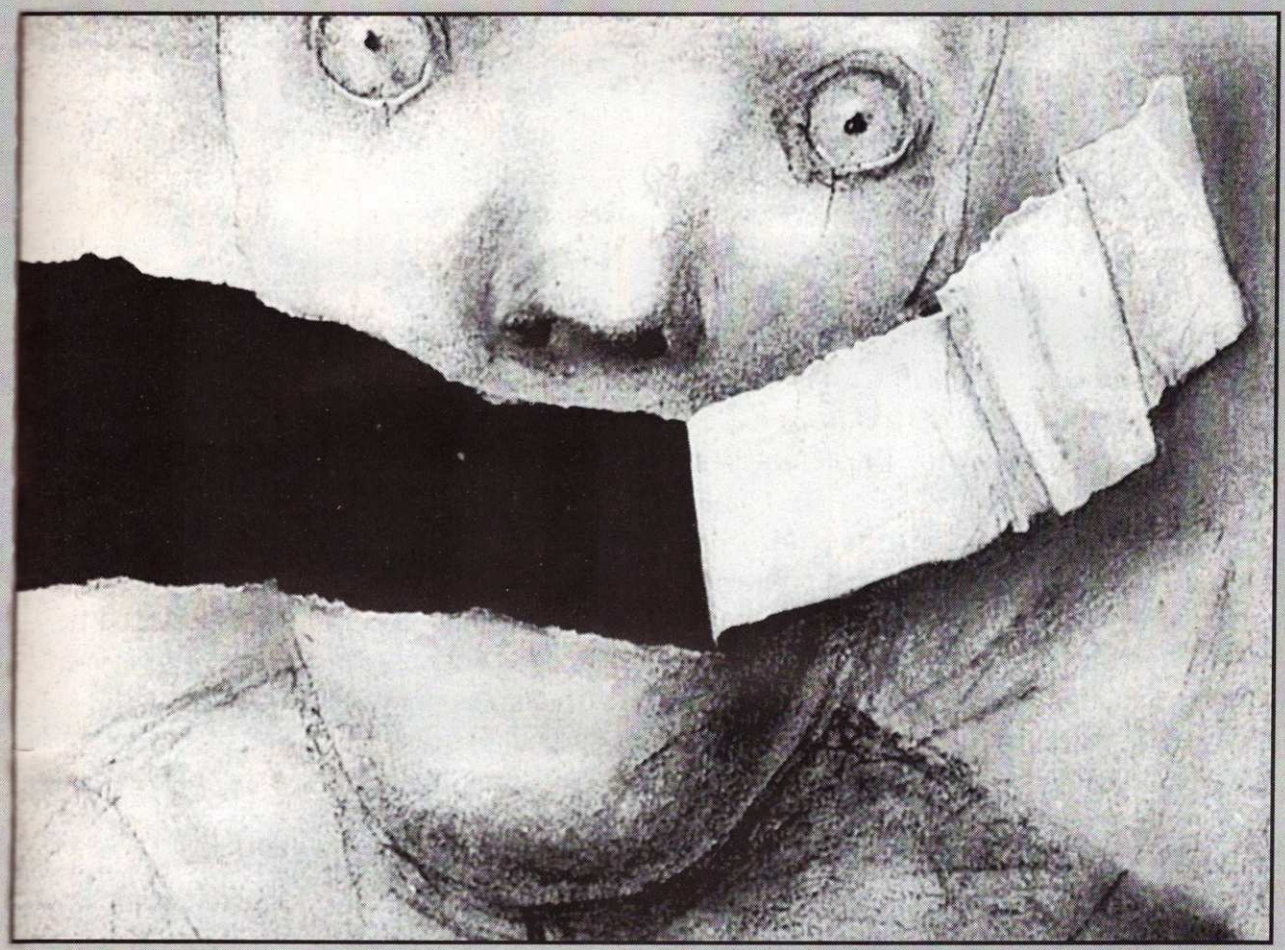

GELENEK VE GELECEK

Aşkın AYRANCIOĞLU / SİNOP

erhaba,

Yeni yeni katkılarla daha da zengin bir dergiyle karşınıza çıkmanın mutluluğunu yaşadığımız birinci sayımızda aynı zamanda yayın hayatına başlayışımızın birinci yılında olgunlaşmanın sevincini yaşıyoruz.

Bu sayımız da da elimize ulaşan bir çok değerli katkıyı önümüzdeki sayıya bırakmak durumunda kaldık. Son birkaç sayıdır, neredeyse gelen yazılar bir yada iki sayı sonra ancak yayınlanabiliyor.

Bu noktada özellikle belirtmek istiyoruz ki yazıların yayınlanmamış olması beğenilmediği yada olumsuz bulunduğu anlama gelmiyor.

Ancak geciktiğinde işlevini yitirecek olan bazı çalışmaları olabildiğince öne alarak değerlendirmeye çalışıyoruz.

Bu noktada yaşanan tüm aksaklık ve yetmezliklerimiz için yazarlarımızdan özür diliyoruz.

Ayrıca posta ile yollanan yazılar bazen elimize geç ulaşıyor yada ulaşmadığı bir çok durumla önceden beri karşı karşıya kalabiliyoruz. Bu yüzden bazı yazılar değerlendirilememektedir. Bu yönüyle dergimize yollanan yazıların fax yada APS ile yollanmasını önemle belirtiyoruz.

• Devrimci hareketin 70'ler kuşağından gelen ve yaşamını İsveç'te sürdüren Yusuf Küpeli İsveç'te ki çeşitli yayın organlarına hazırladığı inceleme yazılarını dergimizede yollayarak destek sunuyor.

Bu sayımızda Yusuf Küpeli arkadaşın Türkiye panoramasını çizen "Türkiye; Cennet ve cehennem" başlıklı etraflı bir çalışmasının birinci bölümünü yayınlıyoruz, desteği için kendisine teşekkür ediyoruz.

12 sayıda buluşmak üzere....

TOHUM

BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışleri Müdürü
GÜVENÇ ŞAR

Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han No:21 / 3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70
Dizgi : Tohum Basım Yayın
Baskı: Ceylan Matbaa

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık		Altı aylık	
Yurtiçi:	1.500.000 TL	Yurtiçi:	750.000 TL
Yurdışı:	60 DM	Yurtdışı:	30 DM

Banka Hesabı: Güvenç ŞAR T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 722133
Pound Hesabı/ Parmakkapı şub. : 71160
Mark Hesabı/ Parmakkapı şub. : 73887

UZUN YÜRÜYÜŞ

ŞUBAT 1997 SAYI: 11 (Ayda bir çıkar)
Fiyatı: 100.000 TL(KDV Dahildir)

İÇİNDEKİLER

GELENEK VE GELECEK 2

Saptırılan gündem ve gelişmeler
HALİL ARARAT 4

Aydınlar ve aydınlanma
UMUT ŞENGÜL 6

Türkiye; cennet ve cehennem (1)
YUSUF KÜPELİ 10

Öğrenci gençlik mücadelesinin çıkmazları
ÇETİN KÖZCÜ 14

Birlik
MUZAFFER ORUÇOĞLU 17

Karmaşayı senfonileştirme
HALİL GÜREL 19

Eskiye vur, yeniyi kur!
TALİP ÇAKMAK 22

"Sen kötüysen, ben biriyim"
OZAN VELİ 23

Postmodernizm ve kozmopolitizm
BAYRAM KAYA 25

Düşünme mücadelesi (1)
CENGİZ GÜNDOĞDU 31

Kürt tarih yazımcılığı üzerine düşünceler
AYTEKİN YILMAZ 35

"YDD"nin paslanan motoru:ABD (2)
TEMEL DEMİRER 39

"Sistem Dışı Hareketler"/ Tanıtım
AHMET CEVİZ 43

Kavramdan yaşama
ALİ CAN 46

Destan uykusu
MUSTAFA ÖZ 47

Gençlik ve uyuşturucu
DURSUN YILDIZ 49

Marksçı tarihte Avrupamerkezciliğin rolü
MUSTAFA TOPAL 51

"Atları da vururlar"
SERDAR ÇAKMAK 56

Okur mektupları 61

Gelenek ve gelecek

"Geçmiş tüm kuşakların geleneği yaşayanların beynin bir karabasan gibi çöker" **Karl Mark**

Gelenek noktasında da yeni bir devrimci tarzı oluşturma çabasında olanların, içinden geldikleri gelenek sürecine ve bir bütün olarak bilimsel sosyalizmde gelenekçilik olgusuna yaklaşımda derinlikli bir muhasebe, etraflı bir hesaplaşma yaşamaları ve buradan oluşturulacak doğrulumlarla devrimci özgürleşmeci hattı ayakları üzerine dikecek bir billurluğu sergilemeleri gerekmektedir.

Böylesi bir oturmuşluğa ulaşılması tabii ki bir süreç sorunudur, fakat bu yolda adımlar atılıyor olması gerekliliği, teorik-pratik üreticilik, süreci göğüslemenin ve gereken sabrı, dayanıklılığı yakalayabilmenin belirleyici şartıdır.

Devrimci özgürleşmeci perspektifin bu noktada olması arzulanan mesafeyi katetdiğini söylemek oldukça iyimser bir yaklaşım olacaktır.

Bu noktaya dair sağlıklı bir gelişim yolu oturtabilmek için ilkeliliği ve esnekliği birleştirerek özümsemek, gelenekle bilimsel ve devrimci bir temelde hesaplaşabilmenin açılmış olan önünü biraz daha derinleştirerek anlamlandırmak ve niteliklendirmek gerekiyor. Bu açıdan gelenek sorgusunun önemi ve bunun geleceğin nasıl olacağına dair belirleyici etkisi felsefi-tarihi-kültürel boyutlarıyla bilince çıkarılmak zorundadır.

Kavrayışımızın belli köşe taşlarını ifade ederek yaklaşımımızı ortaya koymak, devrimci özgürleşmeci duruşumuzun etraflıca anlaşılabilmesinde faydalı olacak diye düşünüyoruz.

Kuşkusuz gereken kapsam ve içerikte meselenin ele alınması bugünden altından kalkabileceğimiz bir şey değildir. Fakat bugünkü durumumuzda belli yönelimleri ifade etmenin ve bu yönelimi sağlıklı bir rotada açımlamaya çalışmanın önemli, anlamlı ve değerli olduğu kanaatindeyiz.

Marks'ın yukarıda belirttiğimiz sözü gelenekçiliğin en özlü, yalın ve çarpıcı ifadesidir. Bunu derken herşeyde olan olumlu, olumsuz yönü hesaba katmak ve Marks'ın bu sözünün geleneğin olumsuz yanını ifade eden bir işaret olduğunu da hemen belirtmemiz gerekiyor.

Keza eskiyi olduğu gibi bir yana bırakma ve eskiye ortodoksça sarılmanın yan yana yaşandığı bir konjüktürde, söylenen her sözün altının iyi doldurulması, anlatılmak istenenin net olarak ve etraflıca açıklanması empatik bir ortaklık oluşturulamadığı ölçüde zarruri bir ihtiyaç halini alıyor.

Bu, geçilen süreçlerin farklılığı, bilgi-birikim düzeyi ve devrimci hareketin zaafları ile hesaplaşma kaygısının, sorgulayıcılığın ne oranda taşındığı ile ilintili bir durumdur.

Bunun yanında yine Marks'ın, Alman İdeolojisi'nde *"Tarihin her aşamasında, her kuşağın önünde, kendisine bir önceki kuşaktan aktarılmış olan, maddi bir sonuç, üretici güçlerin toplamı, insanların birbirleriyle olduğu kadar doğayla da tarihsel olarak oluşmuş bir ilişki bulunur. Tarih, daha önceki koşulların bıraktığı sermayeleri ve üretici güçleri kullanan, bunların ürününü alan kuşakların ardarda gelişidir. Böylece, her kuşak, bir yandan geleneksel faaliyeti bütün bütüne değişmiş koşullar içinde sürdürür; öte yanda eski koşulları, bütün bütüne farklı bir faaliyet göstererek değişikliğe uğratır."* deyişini gözönünde bulundurursak hem gelenek sorununu kavrayışda daha derinleşilebilir hemde sorunları gereken çok yönlülük ve esneklikle ele alma noktasında bilimsel ve objektif bir kavrayış yakalanabilir.

Günümüz Türkiye devrimci hareketinin genel şekillenişinde gerek Asyalı kültürel biçimlenişinden kaynaklı bir örf ve adetçilik gerekse bunun siyasal-örgütsel planda yansıması olarak kör savunuculuk, statükoculuk önemli bir yer tutar. Marksizm-Lenizm-Maoizm'in ardılları tarafından önemli oranda gelenekselleştirilerek dokunulmaz kılınması çabaları, kuşkusuz bunda etkili olmuştur.

Ayrıca özelde ülkemiz sosyalistlerinin içinde bulunduğu siyasal-ideolojik-kültürel darlık, ve deneyimlerin, enerjilerin heba edilmesi, kurumlaştırılarak, sürekliliği sağlanmış araçlarla yeni dinamiklere aktarılamamış olması buna etki eden faktörlerdendir. (Bunların her biri sürecin değişimine göre belirleyici nedenler olabilmişlerdir.)

Gelenek ve değişen koşullar arasındaki diyalektik çatışmada, *"her kuşak önünde bulunduğu maddi durumu değişikliğe uğrattığı kadar, bu maddi durumlarda onun içinde bulunduğu yaşama koşullarını yönlendirerek, belirli bir gelişme içine sokar, kendine özgü bir özellik kazandırır. Bu noktada gelenek sorununu ele alırken belli tarihsel-toplumsal*

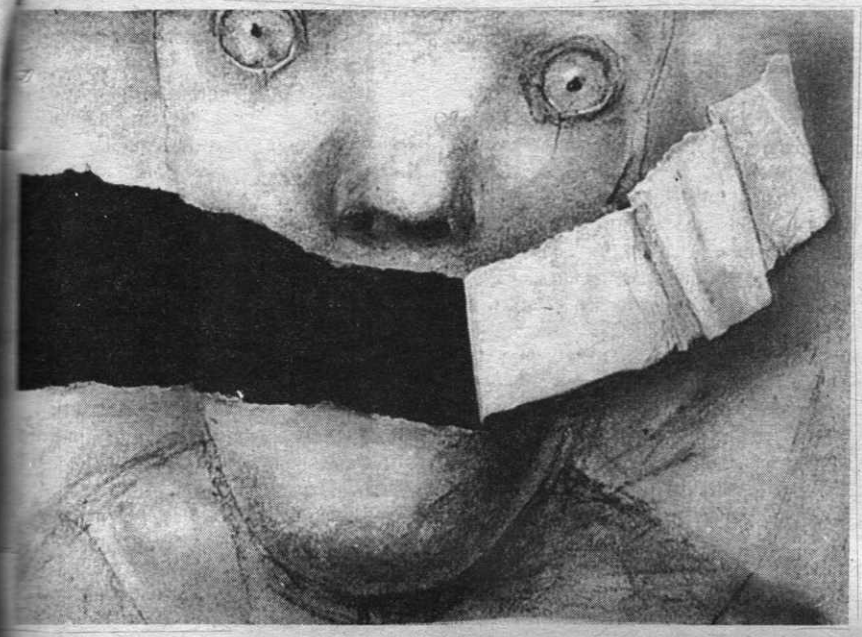

...bir sistemde maddi geleneklerle manevi gelenekler arasındaki bağı da yakalamak gereklidir."(Age)

Tüm bu noktaların yanında bıçak ucu kadar keskin ve çarpıcı olan bir şey vardır ki o da eskinin yadsınmasından ancak ve ancak yenilenmeler gerçekleştirilebilmiştir. Eski ve çürüyen olanla yeni ve yeşeren olan arasındaki çatışmanın boyutu ve zenginliği ileriye doğrulumun kalitesini ortaya çıkarmıştır çoğu kez.

Köklü bir yadsımada cesaretli olabilmek, gerektiğinde neşteri vurmaktan çekinmemek bir billurlaşmanın ve enginliğin sonucu gerçekleştirilebilir ancak.

Yeninin yaratılması kör bir eskinin reddiyesi olmamalıdır kuşkusuz. Eskinin özümsenmesi, eğrisidoğrusuyla ortaya koyularak, ayıklanarak, günün ve dönemin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ele alınmasını anlatmalıdır bize.

Yeni geleneklerin böylesi bir yöntemle oluşturulduğu ve buna bir süreklilik kazandırıldığı noktada yaşama ve değişime yabancı kalmak, gelenekçiliğin statükoculuk zehirinin tutsağı olmak kolay kolay mümkün olmayacaktır.

Geçmiş değer ve birikimlerin, kültürel-siyasal anlamda gelenegin bilimsel bir tarzda özümsenebilmesi gelenek bilincinin sürekliliğinin yerleştirilmesiyle mümkündür. Geleneğin aşılması, değiştirilmesi ve yenilenmesi gelenek bilinci kazanılmadan gerçek anlamda başarıya ulaşamaz. Gelenek bilincinin yerleşmeside tarih bilincinin kazanılmasıyla ilintilidir. Tarihini bilmeyen, tarihi kavrama noktasında eleştirelliği ve objektifliği yöntem olarak içselleştirmeyen bir anlayışın bilimsel olması mümkün değildir.

Gelenek bilincinden yoksun olarak geleneğe karşı çıkmak, geçmişin muhasebesini yapmak -doğrusu, yanlışını ortaya koyup, gerekli ayıklamaları yaparak- yerine geçmişi yok saymak bugün oluşturulmaya çalışılan değerlerin yarın yok sayılarak, anti-bilimsel reddiyelerle olumsuza gidişine gelenek oluşturacaktır.

Bu noktadan oluşturulmak istenen gelenek bilinci gelenekçilikle karıştırılmaması gerektiği gibi özellikle, ayıklama/seçme ve alma eleştirel bilinciyle yoğrulmuş bir perspektif olması itibarıyla geleneği güncelle buluşturan bir kimliğe sahiptir.

Bir yönden, "insanlar geçmişe gerekli duyarlılığı ve saygıyı göstermedikleri, geçmişi anlayamadıkları ve yeterince duyumsayamadıkları için gelecekleri de sağlam temeller üzerinde kurmaları mümkün olmayacaktır" diyebiliriz ve doğru olur. Diğer yandan "eskiye takılıp kalan, onu aşamayan, kendisini yaşamın gürül gürül akan tabiatıyla tanıştırıp yenilenmeyenin de geleceğinin bugünkü kısırlıktan pek farklı olmayacağını" söylemekte yanlış olmayacaktır. Ve üstüne Hegel'in *"Var olan her şey yok olmayı hakeder"* sözü yeniyi inşaa etmenin çağrısı olarak konulabilecektir ki yine doğru bir yaklaşım olacaktır.

Sorun, olguların, araçların nasıl kavrandığı, hangi yöntemle değerlendirildiğidir. Yöntem olgusunun şekillenmedeki önemi bu noktada da oldukça net görülmektedir sanırız. Sırf bir olguyu çürütme yada aklama çabalarına dayalı subjektif değerlendirme yaklaşımlarının revaçta olduğu, olguları ve gelişmeleri olduğu gibi, nesnel bir tarzda kavrama yerine, kafadaki kalıpları hayata giydirmek isteyen yaklaşımların yoğun olduğu bir ortamda her fırsatta yöntem sorunu üzerine eğilmenin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Eleştirel bilinci yerleştirme çabasına sıkı sıkıya bağlı, bilgi ve yaşam deneyimiyle yetişmiş sorgulayıcı, üretici bir yöntem her türlü teorik çözümlemenin yada siyasal tesbitin üzerinde tutulmalıdır. Zaten teorik çözümlemelere ve siyasal tespitlere sağlıklılık ancak böylesi bir yöntemle kazandırılabilir.

Yazımızda böylesi bir yöntemle açımlamaya çalıştığımız gelenek sorunu bu düzlemden ele alındığında gelecek yaratmada basamak olabilecek önemli deneyim ve birikimleri barındırmaktadır. Olumlulukları olduğu kadar olumsuzluklarıda, çok şey verecek işleve sahiptir.

Geleceğin kapısını açan yol dünü anlamaktan, dünü anlayarak bugünü yakalamaktan ve bugünü yakalayarak yarına hazırlanmaktan geçiyor. Geleneği siyasal-ideolojik-örgütsel-felsefi-kültürel boyutlarıyla özümsemek, yenilenmenin vazgeçilmez şartıdır. Yeni bir devrimci tarz yaratma mücadelesinde devrimci özgürleşmeci perspektifin açılan yolu ilerletmesinin bir adımıda bu olacaktır. Bu hem ideolojik planda hemde bağlı olarak tarihsel planda acil bir ihtiyaçtır...

Saptırılan gündem ve gelişmeler

Halil ARARAT

Çankaya Zirvesi'nden bu yana gelişmeler ne yönde? Bütünlüklü olarak geçen sayıda dikkat çektiğimiz gibi seyrediyor.

Başarılmak istenen, çeteci hareketleri ayyuka çıkmış bir kliğin fazla can yakıcı olmayacak biçimde ve tedrici şekilde iş başından uzaklaştırılması ile devletin "temiz'e çıkartılması ve kanlı-kirli sistemin mümkün olduğunca ödünsüz işletilmeye devam edilmesidir. Devlete halel getirilmemesinin bir diğer anlamı, suç ortaklığı içinde olanların birbirine fazlaca girmemesi ve suçları deşifre olan Çiller ekibine de imtina gösterilmesi oluyor. Zira mahfedilecek kadar üstüne gidilirse bu kliğin de kozlarını kullanması ile hep beraber ipliklerinin pazara çıkması sürecine girilmiş olacaktır. Eşyanın tabiatı gereği hem didişme, hem dayanışma içinde bulunacaklar. Ama bu eşyalar o kadar çürümüşlük içindeki, biraz dokunuldukça istenmeyen yerleri de dökülüyor ve ister iztemez devlete zeval verilmiş oluyor.

Başlangıçta sorunun üstüne "kahramanca" gider gibi yapan "büyük" medyatik güçlerin hassasiyeti de bu durumda artıyor. Öyle artıyor ki, biraz öncesinde "Susurluk'u hiç bir şey gündemimizden düşüremez" diyen kanallar, polisle işbirliği içinde planlı olarak gündeme getirdikleri Müslüm-Fadime skandalından tefrikalar üretip tarikat ağacının dalları ve yapraklarına kadar uzanıyorlar. Sonra da birbiri ardına ünlü meftaların failleri, nebbaşları çıkıyor ortaya. Gündem saptırmaktan öte, sistemin ekonomik ilahlarına politik şov yapma fırsatları sunuluyor böylece. Yine her önemli çalkantıda hızır gibi imdada yetişip "milli mutabakat" ruhunun canlandırılmasına imkan veren bir dış "kriz" giriveriyor devreye. Efendileri Burns hazretleri ağzından bununda yapay ve abartılı bir şey olduğu ifade edilmesine rağmen, Güney Kıbrıs'a 16 ay sonra konumlandırılması tasarlanan savunma amaçlı füzeleri "kriz" vesilesi olarak değerlendirmekte ısrarlı davranıyor Ankara.

"32. gün"de M. Ali Birand ikrar etmektedir ki, Kıbrıs'taki durum rehinelikle ilgili bir pazarlık durumudur. "*22 yıldan beri Türkiye'nin elinde rehine olan Güney Kıbrıs Rumları, bu durumdan kurtulmak için koz olarak füzeleri almak istiyorlar*" diye bir güzel özetlemiştir bunu. Öyleyse 1974 sonrası Kıbrıs dengesini büyük ölçüde kendi lehine çeviren TC'nin Kuzey Kıbrıs'taki devasa askeri varlığı ve özellikle hava üstünlüğü tehditkar olmuyor da, buna karşılık hava saldırılarını püskürtme işlevine sahip füzeler almak isteyen rehine Güney Kıbrıs neden tehditkar oluyormuş?

Tüm sömürücü sistem ve devletlerin kendi çıkarları temelinde yürüttükleri şoven politikalara, saldırgan hareketlere karşı olmakla beraber, burada gözardı ettirilmeye çalışılan bir gerçeği özellikle vurgulamak zorundayız. 1974'ten beri Kıbrıs'ta askeri üstünlük yoluyla dayatıcı olan ve savaş tehditini de ağırlıklı olarak sürdüren tarafın Ankara olduğu açıktır.

Kıbrıs üzerindeki savaş bulutlarının kalkması isteniyorsa, adanın siyasi statüsünü kendileri lehine şekillendirmek için dışardan müdahale eden tüm devletlerin ellerini çe Kıbrıs halklarının iradesine say göstermeleri gerekir. Tabi ki, ne T ne Yunanistan, ne de büyük emp yalist devletler bu saygıyı göste cektir. Ama politik ağırlıklar bir na, sorun savaş-barış ikileminde t tışılıyorsa eğer, Güney Kıbrıs'ın zelerden vazgeçmesine karşılık K zey Kıbrıs'taki 40 bin TC askeri savaş araçlarının da çekilmesi lazı dır. Buna vurgu yapmadıktan son Güney Kıbrıs'ın rehine konumu ifade edenlerin böyle bir durun onayladıkları anlaşılır ki; izahı yapmak kendilerine düşer.

Kıbrıs krizinin yoğunca işlener gündeme oturtulması çabası aynı z manda, içeride "ya bitecek, ya bi cek" diye Kürt halkına karşı olan dehşetiyle baskı uygulayan zihniy tin, burada başı dara düştükçe suç taklarıyla "milli mutabakat"ı öne kartmak için dışa dönük savaş çığı kanlığı yaparak "ya konulmayaca ya konulmayacak" tekerlemesine g menin zemini olmaktadır. Bütü bunlar "ya çökecek, çökecek" olm nın ifadesidir ya, çökertecek din miklerin dağınık ve zayıf kaldığı çüde, çürüyen ve can çekişenler devranı dönüyor işte.

Yapay olan dış "kriz"den bir "kriz koordinasyon merkezi" yarat içerdeki halk muhalefetinin üstün daha sorunsuz gitmenin yolunu yap yorlar üstelik. Böylece MGK mer kezli yürütmenin insiyatifi daha d arttırılıp "dış düşman" niyetine b ülkenin yürtsever-demokrat-devrimc güçleri hırpalanacak fazlasıyla. Her de "bu ülkeyi gerçekten sevenler"i "yalancıktan sevenler"e karşı bir hu ruç harekatı olarak! Susurluk'ta çar pılan Mercedes, yine de tam gaz yü

ülme çabasında...

Çetelerle ilgili "üç koldan soruş-rma" başlatanlar, otuzüç koldan çeteci faaliyetleri devam ettiri-r. Susurluk meselesinin nasıl çö-mlenmek istendiğinin anlaşılması n başka şeylere bakılması bile ge-ksiz. Bu sorunun alevlendiği Ka-m ayından beri Diyarbakır'da 11 i kayıplara karıştırılmış ve ceset-ri bir bir Adıyaman-Urfa yolunda unmaya başlanmıştır. Bir yüzbaşı ce'yi "yasak kent" ilan etmiş, du-anını attırıyor...

"Susurluk'tan sonra hiçbir şeyin kisi gibi olmayacağını" vaaz eden edya için bu gibi olguların bir emi yok. Öyleki ne geçmiş yıllar-ki binlerce "faili meçhul" kontr-erilla kurbanlarının, ne de Susur-k'tan sonrakilerin bahsi ediliyor. ubalağa değil, son kayıplardan bir kinin bile adı geçmemiştir "bü-k" gazete ve TV kanallarında. arsa yoksa Lütfü Topal, Tarık mit, Eşref Bitlis, Uğur Mumcu ... demek ki yaşam hakkı yalnızca egemen cephe içinde ya da ondan na olan ünlüler için önemli. Pek demokrat" ve "insancıl" medya yö-etmenleri "yeni Özdemir'ler kay-olmadan" diyen Sakıp Ağa'ya Cesetleri bile bulunamayan binler-e kayıp için ne düşünüyorsunuz?" iyemiyorlar. Ağa'nın "idam" heze-anlarına sessizce prim vermeleri de abası. Yine onlar için Koç'un ke-ikleri milyonların hayatından daha değerli.

Kürt köylerinden milyonlar sü-ldü; sığındıkları kentlerde büyük oksunluk ve acılar içindeler. "Bu-ası Afrika değil" manşetiyle Diyar-akır'dan ekrana getirilen ibret veri-i tabloya bakın: Utanması gereken, istemin sahipleri değil mi? Peki aç-ığın bir ölçüde düşkünleştirdiği in-sanları böyle iştahla görüntüleyen kameralar, yanı başında onurluca zulüm dağlarına karşı dikilip duran Lice halkını niye görmezden gelir? Neden bu yasak kentin kapılarını zorlamaz? Dahası her tavrıyla dev-leti protesto etme durrumunda olan insanların anlamlı suskunluğunu ne hakla tersi yönde yorumlar?

"Susurluk'tan sonra hiç bir şey eskisi gibi olmayacak"mış! hiç bir şeyi boşverin; Susurluk kazası saye-sinde en can alıcı şekilde gündemle-şen iki olgu özel timler ve koruculuk olurken, hem özel timlerin icraatlarına tüm hızlarıyla devam etmesi, hem de koruculuğun daha amansızca halka dayatılması söz konusudur. Bunlar kalkmayacaksa, bi-razcık olsun değişen ne olacak? 12 Eylül rejimi ve "düşük yoğunluklu" denilen imha savaşı sona erdirilmeycekse, eskisinden farklı giden, hele de "demokratikleşme" adına gelişen ne olabilecek?

Düzen güçlerinin bu tip aldatıcı etkinlikleri, ki giderek gündem saptırmalarla halk cephesine karşı el birliği içinde daha kapsamlı saldırganlığa dönüşüyor; her zaman ön planda teşhir edilmesi gereken bir durumdur. Bununla beraber, demokratik halk cephesinin alternatiflerini etkin mücadele pratiklerine dökme bakımından cılız kalan yön nasıl güçlendirilecektir? Asıl sorun burada.

Bunun için başta devrimci güçler olmak üzere en geniş demokratik muhalefeti kucaklama yeteneğine sahip ittifaklar geliştirme gereğini önceki sayıda ortaya koymuştuk. Yurtsever hareketin Afrika Ulusal Kongresi'ne benzer yürütme işlevi de olan bir ittifakın çatı örgütünü oluşturma önerisini tüm devrimci grupların düşünmesi, tartışması ve olabilirlik dahilinde yaklaşım göstermesi anlayış gereğidir.

Komünist öncülük altında halkın birleşik cephesini oluşturabilmek ayrı bir gereklilik olsa da, bu güce ulaşılmaya çok uzak kalındığı sürece devrimci-demokratik birlik ve ittifakları geçici eylem birlikleriyle sınırlamak da Marksist-Leninist-Maoist anlayış olarak savunulmamalı; küçük-burjuva otorite dayatmalarına karşı mücadeleci olmak ve politik bağımsızlığı yitirmemek kaydıyla devrimci hareket ortaklığı yolunda, kapsamlı ittifaklara önem verilmelidir.

Bu yönlü gelişmeleri sağlamak herşeyden önce devrimci saflarda olan grupculuk ve sekterizmle mücadeleyi gerektiriyor. Belli başlı küçük-burjuva geleneklerin bu konuda çok daha kronik hastalıkları taşıdığını biliyoruz. Ama bir yandan onları da olumlu etkileyebilmek için komünist gelenekten gelen ve "Maoist" olmakla övünen grupların kendilerindeki zaafları daha çok önemsemeleri gerekir.

Somut bir örnek olarak ***Özgür Gelecek*** Gazetesi, Peru'daki MRTA'nın elçilik eylemi için "*PKP'ye karşı mı yapılmıştır?*" şeklinde çok abes şaibe yaratıcı bir başlık atabilmiştir. (97'nin ilk sayısı) Nedir ki MRTA eylemcileri "*Biz PKP gibi adam öldürmüyoruz*" türünden bir laf etmişler. Aralarındaki ilişkilerin iyi olmamasının da etkisiyle, popülist anlayışlarına bağlı olarak kendilerini savunurken PKP'yi "*canilik*"le suçlarcasına konuşmaları şüphesiz ki olumsuzdur. Ama bu olumsuzluğu eleştirirken, "*eylemin Peru devletine mi, yoksa PKP'ye karşı mı yapıldığı belli değil, bunu zaman gösterecek*" türünden cinfikir yorumlar geliştirmenin alemi var mıdır?

Yine bu olayda MRTA'nın kendi örgütünden 400 kadar tutukluyu serbest bıraktırmak isterken, dünya ölçüsünde tanınan ve akibeti belirsiz olacak şekilde tecrit koşullarında tutulan PKP önderi Abimael Guzman'ın da serbest bırakılmasını (hiç olmazsa simgesel olarak) talep etmemesi doğru olarak eleştirilmelidir.

Buna karşılık, "*acaba Peru egemen kliklerinden biri hem rakip olduğu Fujimori yönetimini yıpratmak, hem de devrimci cephede güçlü ve tehlikeli olan PKP yerine bir kısım halk desteğini MRTA'ya çevirmek için, gizlice bu rehine olayına destek mi oldu?*" şeklinde fantastik fikirler akla getirecek yorumların yapılması ise tek kelimeyle ayıp kaçan bir durumdur. Zaten karşı-devrim cephesi, devrimci hareketler aleyhine envayi çeşit şaibe yaratmaya çalışırken, onların bu çabalarına destek oluşturacak türden yaklaşımlar komünist oldukları iddaasını taşıyanlara hiç mi hiç yakışmaz.

Dünyada ve ülkemizde, enternasyonal ve yurtsever devrimci birlik ve dayanışmayı güçlendirme bilinciyle, özgürlük mücadelesini yükseltmeye!...

Aydınlar ve aydınlanma

Umut ŞENGÜL

Sınıflı toplumlarda, soyut ve somut kavramların bir çoğu sınıfsal kökenden ayrı olarak ele alınamazlar. Sınıflar üstü olabilecek bir çok kavramın da, hizmete sunulduğu alan, egemenlik düzleminde belirginleşmektedir.

Aydınlanma ve aydınlar sorununda sınıf niteliklerinden ayrı olarak ele alınımaz. Devrim ve devrim faaliyeti başından sonuna kadar yığınların aydınlanma okulu, en yakıcı dönüştürme gücüdür. Aydınlanmanın nitelik, boyut ve işlerliğine geçmeden önce, aydınlar kavramından ne anladığımızı, ne anlamak gerektiğine değinide bulunalım.

"*Marksizm'de aydın, toplumun düşünce yapısını biçimlendiren, düşünce alışverişini sağlayan, toplumu kabaca ya da akıllıca etkileyen bir 'toplum mühendisi' olarak kabul edilir.*" (Sabah Tufanı, Cilt 2, s.110)

Sabah Tufanı yazarı Han Suyin'in bu belirlemelerinin özlü ve doğru bir zemine oturduğu kanısındayım. Bu amaç ve işlerlik tamamen sınıfsal dayanaklar temelinde gerçekleşecektir.

Her kesimin sorunlara bakış açısı, kendi dünya görüşü düzleminde şekillenecektir. Toplumu etkileme, şekillendirme uğraşı da bu düzlemin ekseninde değer bulacaktır. Dolayısıyla, soyut bir aydın kavramı söz konusu değildir. Belli bir öğrenim ve eğitim düzeyinden geçmek, aydın olmak için yeterli olmadığı gibi, aydın olabilmek için, bu bir zorunlu şart da değildir.

Üretici güçlerin gelişme evrelerine göre, onunla ilişkilerinde ileri, geri ya da statükocu pozisyonları itibarı ile, siyasi nitelik kazanan aydınlar, bu nitelikleri bazında hizmetinde oldukları sınıfın özelliklerini edinirler.

Düşünsel anlamda değişimi ve gelişmelerin nesnelliğini soyutlayarak teorize eden/edebilen 'toplum mimarları' gibi genel bir söylemi, sınıf gerçeğine indirgemediğimizde hiç bir açıklık sözkonusu olmayacaktır.

Bir tutucu ve gericiye göre aydın kavramının bu genel tanımlaması geçerli olabilir ama onun şekillendirme ve yönlendirme noktasında, istem, içerik ve nitelikleri farklı olacaktır. Her kesim kendisine bir samandan sandal yapabilir ama, bu sandalların şekli bir ve aynı olamayacaktır. Çünkü samandan yapılan sandalların belli bir şekli yoktur.

Üretici güçlerin gelişmesi ve ona göre konumlanış itibarıyla ele alındığında, gelişmenin evrimci tarzına ayak uyduran, toplumu o yönlü ve o sınırlar içinde şekillendirmeye çalışan kesim, ilerici bir siyasi niteliğe sahiptir. Bunu çeşitli reformlarla güçlendiren, ya da yamamaya çalışan reformcu, ilerici, liberal kesimler de sözkonusudur ve bunlar, üretici güçlerin demokratik gelişim seyrinden yana olan, küçük-bu va, ulusal burjuva, çeşitli ara gü ve köylülüğün orta ve zengin k minin temsilcileri durumundadı Bunlar ilerici-reformcu-demo burjuva aydınlardır.

Üretici güçlerin ve üretim ili lerinin devrimci gelişiminden y olan ve toplumu bu bağlamda şe lendiren, kalıba döken, düşünc bu niteliği kazandırmaya çalı kesimler devrimci aydın kavra da ele alınmalıdırlar. Bu kesim tutarlı iktisadi zemin üzerinde bu nan işçilerin, yoksul köylülerin küçük-burjuva kesimlerin sınıf linci üzerine oturan, radikal ge melerin yanında olanlardır. Ve kesim, devrimlere kerhen bir des ve bir taraf olma durumu içinde ğil, bilfiil devrimci faaliyetin, dınlanma eyleminin aktif yönl diricileri durumundadırlar. Devri ci olan bir nitelik içinde; ilericil ten demokratlıktan bahsetmek reksizdir. Çünkü devrimci yak şım; ilericiliği kapsayandır, demo rasi taşıyıcısı ve uygulayıcısıdır.

Yukarıda belirttiğimiz iki ana leşim dışında kalan kesim geri statükocu, feodal-faşist egemen leşimi oluşturur ve bu egemen sist min ana omurgasını teşkil ede onun düşünce sistematiğidir. De rimci-ilerici aydınlanmanın karş sında koca bir zor sütunudur.

Meseleyi ele alırken, bu ayrışı baz almak durumundayız. Bu ay şım baz alınmadan doğru bir poli

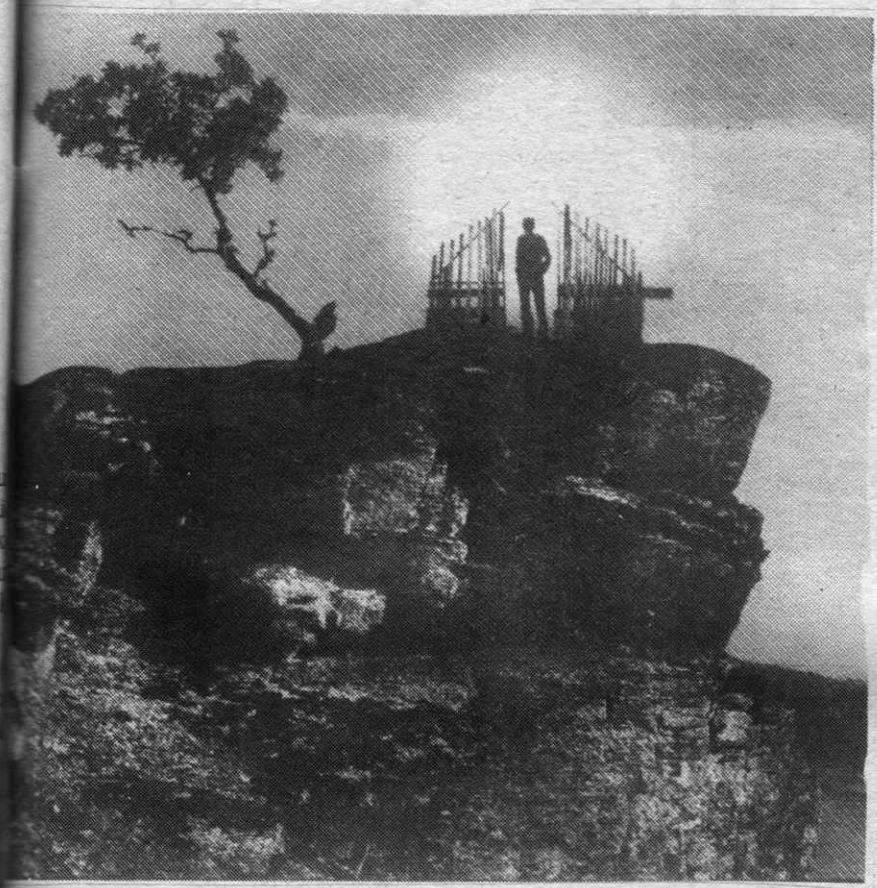

FSAK, 2.İstanbul fotoğraf günleri, M. Ali Cida, "Işık"

erspektifin ortaya konulması kendi temellerinden yoksun olacaktır. Coğrafyamız üzerinde aydın meselesini doğru bir yaklaşımla ele almak gerekmeketir. Bu devrimin, devrimci aydınlanmanın, tutarlılığın zorunlu bir gereğidir.

Sorunu daha da özgün düzeyde ele almak gerektiği kanısındayım. Çünkü bu mesele,özellikle de dışımızdaki güçlere yaklaşımımız noktasında önem arzetmektedir. Geleneğimiz ve genel devrimci-aydınlanma açısından ciddi eksik ve yanlışların taşınageldiği ve bunların onulmaz ağrılar oluşturduğu yadsınamaz. Dışımızda ki güçleri etkileme, onları devrimci faaliyete yakınlaştırma ve kitleselleşme noktasında alabildiğine tek-düzelik, sığlık ve sekterizmin ciddi tahribatlar yarattığı görülmelidir. En ciddi sorunda, büyük politik "öncülük" adına politikasız kalmaktır.

"Bunlar revizyonisttir, bunlar reformisttir;" ya da "şu burjuva aydındır" gibi tek düze bir RED yaklaşımının getirdiklerinin ne olduğu ortadadır.

Bundan, "biz kazançlı çıktık" diyenlerin olduğunu sanmıyorum. Ya da en azından aklı başında bir söylem olduğunu sanmıyorum bunun. Gelenek çevresinden, gelenekten kopan ama hala önemli oranda bu bağın manevi duygularını taşıyan kesimi dahi aktif yönlendirme kapsamında görmedik. Bu mantığın, çok çeşitli kesimleri etkileme, örgütleme mantığında olmadığı açıktır. Tepkiselliğin ve tek düzeliğin rahminde şekillenen bu yaklaşımlar öznelcidir ve yanlıştır.

Devrimin etki alanlarını genişletmek, bu etkiye açık pencelerden girerek özgünlüklere, özgünlüklerdeki düşünce dünyasına hükmetmekle olanaklıdır. Elbette ki bütün bunların yanında, **Muzaffer Oruçoğlu**'nun deyimiyle "Spartaküs stilini" gözümüzün nuru gibi korumayı bilecek ve etkiyi bu stilin etkisi olarak ele almak gerekir.

İlerici-reformcu-demokrat aydın kavramı, kapsamı dahilinde özgün söylemlere geçmeden, bu kavramların içeriğine ve birbiriyle ilişkilerine dair küçük bazı deyinilerde bulunalım.

Gelişmelerin evrimini üstlenmek, ondan yana olmak ve ondan yana faaliyet içinde bulunmak; "ilericilik" olarak nitelendirilebilinir. Reformculuk ya da reformizm ise, bu gelişmenin kısmen güçlendirilmesidir ve salt reormlarla sınırlı olduğu düzlemde bile, ilerici bir konumda iken, devrim faaliyetinin reform seviyesine çekilmesi bazında devrime göre geriyi temsil eder. Devrimler, evrimci gelişmeleri ve reformları yadsımaz; aksine onların zorunlu tarihsel gelişimlerinin rahminde devrimi mayalar ve bu gelişmeleri sıçramalı aşamalara vardırır. Her ilerci gelişme her siyasi ve ekonomik reform; demokrasinin maddi zeminini geliştirir, onu yakınlaştırır. Ve bu etkinlik içinde olan kesimler genel anlamda demokrasi yanlısıdır ve demokrat olarak tanımlanabilirler. Toplumsal yelpaze içindeki bu kesimler -yukarıda belirttiğimiz sınıflar- devrimin bileşenleri dahilindedirler. Genel yaklaşım bu bağlamda şekillenmelidir.

Ayrıca her toplumsa koşul dahilinde, belirgin siyasal ve sosyal gelişmeler vardır ve bunlar karşısındaki somut duruş, yine bir siyasal tavır olacaktır. Her kesimden gelecek yaklaşımlar sınıf tavrı olarak şekillecektir. Şurası da unutulmamalıdır ki, her sınıf ferdi, üyesi olduğu sınıfa hizmet eden bir düşünsel bütünlük içinde değildir.

İlerici-reformcu-demokrat aydın ya da, ilerici-demokrat aydın kavramı, soyut bir yakıştırma durumu olmamalıdır; sosyal ve siyasal arena-

da; ekonomik, siyasal, kültürel abluka altındaki halk güçlerinin demokrasi mücadelesinin yeni demokratik güçleri konumunda, toplumun aydınlanma, bilinç dönüşümü ve şekillendirilmesi faaliyeti içinde olma durumudur. Halk demokrasinin özgün somut talepleri ekseninde aydınlanma çabası içinde olan aydınların ayrıştırılması, aktifleştirilmesi bir gerekliliktir.

Bugün devlet sınırları içinde ilerici-demokrat aydın işlerliği, yine bu kesimin en tutarlı temsilcisi durumundaki **Aziz Nesin**'in deyimiyle ödlek aydınlar" durumundadır. Hatta bu kesimlerin önemli bir kısmı, sanatsal ve edebi açıdan daha ileri ve içinde güçlü devrimci dinamikler taşıyan yapıtları var ederken, toplumsal pratik anlamında takındıkları bireysel duruş bu eserlerdeki öze tezatlık teşkil etmektedir.

Toplumun demokratik talepleri bazında harekete geçen, ve toplumu yönlendirme, düşünsel yapısını şekillendirme faaliyeti içinde olan ilerici-demokrat aydınların; bu işi salt yapıtlarıyla sınırlı tutması ve kendilerini demokratik etkinlikler dışında tutmaları, düşünce ve pratik tutarsızlığıdır. -Bu tutarsızlık içinde olmayanlara değil sözümüz- Ama, bugünkü esas belirleyici durum bunu yansıtmaktadır.

İşkencelerin, katliamların kayıpların, fuhuşun, uyuşturucunun, yozluğun kolkola yürüdüğü; düşündüğü için, yazdığı için onlarca yılını zindanlarda geçirmek zorunda kalanların olduğu, şovenizmin; yağmaya, kulak kesmeye, karın deşmeye, bir ülkeyi yakıp yok etmeye varacak kadar barbarlaştığı bir ülkede; kendisini ilerici-demokrat olarak tanımlayan aydınların bugünkü duruşları çok geri konumdadır.

Yeni demokratik muhalefetin bileşenlerini pekiştirmek için bu konuda güçlü etkiler yaratılmalıdır. Elbette ki, "ışığın destanı"nı yazmak ve yaratmak gereklidir ve bu gereğin yerine getirilmesi salt devrimci aydınlanma ve onun faaliyeti sınırlarına hapsolmayacak, aksine bu "destan" daha geniş, ilerici-demokrat bünyelerle bütünleşebildiği ve onu nihai "destanlar" yaratmaya sevk edebildiği ölçüde başarılı olacaktır.

ÖNCÜ AYDINLANMA, DEVRİMCİ AYDINLAR VE İLERİCİ-DEMOKRAT AYDINLARLA İLİŞKİLER

Yığınlar içinde düşünsel etkinlik yaratmadan, bir sistemi değiştirmek mümkün değildir. Bu nedenledir ki, devrimci aydınlanma işin başıdır. Ve bu görev kendisini öncü diye vasıflandıran oluşumların somut politik perspektifleri ve aktif yönlendirmeleri dahilinde yaşama geçmelidir.

Devrimci aydınlanma sorunu salt öncü bünyesinin dar kapsamıyla sınırlı tutulamaz ve tam bu noktada, devrimci aydınlar sorunu ve ilericidemokrat kesimle ilişkiler gündeme gelmektedir. Güçlü feodal ilişkilerin üst yapıda katılaşmaları koruduğu durumunda ilerici-demokrat aydınların etkinliği daha da gereklidir ve bu gereklilikleri önemsemekten vazgeçilemez.

Geleneğimiz açısından ciddi yaklaşım eksikliklerinin olduğunu söyleyebiliriz. Bir dönem, "Tohum" romanını "bir revizyonist yazmış" diyerek okumaya yanaşmayan "öncülerin" olduğunu anımsayınca, işin neresinde olduğumuzu çok daha iyi anlıyoruz.

Yığınların devrimci danüşümüne katkı sağlamak, devrimci aydınlanmanın en nitel seviyede etkin kılınması ile olanaklıdır. Bu etkinlik; kendi öğrenme etkinliğine sınır koymayan bir bilgi açlığıyla elde edilebilinir. Bırakalım devrimci aydınları, ilerici-demokrat ve hatta düşman güçlerden öğrenmek zorunda olduğumuzu akıldan çıkarmamak gerek.

Devrimci aydınlar; ideolojik-siyasi üretimin, devrimin gerçek mimarlarıdırlar ve onların işi s[a]teorik aydınlanma ile sınırlı değ[il] pratik yönlendirme ve devrimci [ö]şilik tarzlarının özgürce gelişme [o]tamlarını hazırlama misyonunu ü[s]lenirler.

İlerici-demokrat aydın çevrele[ri] etki alanına alabilmek, insiyatif e[l]nekliğini elde etme ile olanaklı ol[a]caktır. Devrimleri yaratacak ol[an] yığınlar, kendisine öncülük ede[n] güçleri de şekilendirme, onlara ö[n]retme cüretine sahiptirler.

Öncülerin siyasi, ideolojik, kü[l]türel, sosyal mücadeleleri, ken[di] bileşenleri ile dostane tarzda sür[ü]cektir ama bu hiç bir şekilde sağ[a] sola küfür savurma şeklinde olm[a]yacak; hiçbir zaman kendi silah[ı] gücünün bu kesimler üzerinde b[ir] baskı psikolojisi olulşturmasına iz[in] vermeyeceklerdir/vermemelidirler.

İlerici-demokrat aydın çevreler[in] gelişen toplumsal muhalefetin de[v]rimci tarzına yakınlaştırma, onu[n] ekseninde etkili kılmak; somut pol[i]tik önerme ve bunların tutarlı prati[k] adımlarını yaratabilme ile yakında[n] ilgili olacaktır. Yeni demokrati[k] halk hareketinin ve yığınların ay[dı]nlanmasında ilerici-demokrat ay[dı]nların önemli bir yeri olacaktır. Devrimci aydınlanmanın aktif yönlendirici ve uygulayıcıları bu ke[si]mlerle olan bağlarını yeniden göz[den] geçirerek, özgün çözümler üret[me]k zorundadırlar. Devrimci aydınlanmanın yakın çevresinden başlayarak geniş bir yelpazeyi etkileme[k]si; somut örgütleme ve onun dağar[cı]ğında yaşam hakkı bulabilecek açık perspektiflerle olanaklı hale gelecektir.

Çok çeşitli alanlarda, farklı etkinlikler içinde olan aydınları etkileme; üretimde onların ilerisinde alternatifiler yaratmak; çeşitli kesimlerin ürünlerini doğru tarzda yorumlamak ve onlardan sağlanacak kazanımları yığınlara mal edebilmek; çok daha önemli bir gerekliliktir. Bu bağlamda, kültürel, sanatsal, edebi faaliyetlerin üretilmesinden organize edilmesine; ve giderek onu

lelerin günlük yaşam gereksinim-
durumuna getirmek ve bunları
dınlanmanın en temel yanı olan
plumsal politikleşmeye kanalize
ebilmek önem arzetmektedir.

Her işin başı, gerekliliği duyum-
madır. Sorunun bu yanı çözüldü-
nde, ikinci basamak olarak, so-
ut planlama ve perspektif noktala-
ı çözmek gerekiyor.

Sorunu sınırlı bir kesimle daralt-
ak da doğru olmayacaktır. Kitlele-
hareket geçirmek, düşünsel hare-
eti sağlamaktan önce gereçekleş-
eyecektir. Dolayısıyla aydınlan-
, öncüden kitleye, kitleden kitle-
, kitleden öncüye şeklinde sürek-
leşmelidir. Toplumsal deneyimle-
n içinde olan yığınlar, kendi tecrü-
elerinin yangın demlerinde öğre-
ecek ve öğreteceklerdir.

İlerici-demokrat, ve devrimci ay-
nlanmacıların kendileri de bu top-
msal realiteye inebildikçe, onun
ki ve gelişimini kavrama ihtiyacı
uyabildikçe kitlelerle bütünleşme
lanaklarını bulabileceklerdir. Dev-
mci sanat ve edebiyat çevrelerinde
ılmaz Güney, Ahmet Arif, Nazım
ikmet bu bütünleşmenin iyi birer
rnekleridirler. İlerici-demokrat
evrelerde de toplumsal gerçekçilik
e bu bağlamda kitlelerle bütünleş-
e noktasında önemli isimler söz-
onusudur. Ama bütün bu gelişme-
erin yanında, toplumda köklü bi
aydınlanma akımının yaratılabildi-
i söylenemez. Yığınlar 'kendileri
in olma', 'kendileri için yaşama'
urumunda olmaktan öte, sistemin
küf kokulu miskinliklerinin güçlü
tkileri altındadırlar. Bunun en etki-
i dezavantajlarından biri, devrimci
epheleri bir bütünsellik yaratama-
ışı, genel çıkarları grupsal kaygıla-
n önünde ele alamayışlarından ve
daha geniş ilerici-demokrat çevre-
erle bütünleşememelerinden kay-
aklanmaktadır.

Tüm karşı-zor araçlarının devre-
ye sokularak, etkili bir sindirme ve
depolitizasyonun yaşandığı sistemin
sınırlarında, aydınlanmanın araçları,
yol ve yöntemleri de farklılıklar
içerecektir. Öncü aydınlanmanın
hareket merkezi, sınıf bilinci edin-
mek olacaktır. Yaşamı bir çok yö-
nüyle yorumlamak ve onun her kö-
şesindeki karanlığı aydınlatmak bu
eksende anlam bulacaktır. Karşı-
şiddedin faşizm biçimine büründü-
ğü koşullarda, halkın devrimci şid-
deti en iyi aydınlanma aracı, güçlü
bir bilinç dürtüsü olacaktır. Elbette-
ki araçlar bununla sınırlı olmaya-
caktır. Devrimlerin dayanmak zo-
runda olduğu güzergahları, devrim-
ci aydınlanmanın en gerekli mesele-
si olarak kabul görmek; ve yığınla-
rın kanalize edildiği bu güzergahları
birer aydınlanma okulu durumuna
getirmeden önce; bu güzergahların
kendisini görünür bir aydınlığa ka-
vuşturmak çok daha önemlidir.

İlerici-demokrat aydınların siyasi
misyonlarının daha ziyade yukarıda
belirttiğimiz düzlemde (legal, libe-
ral, reformcu) olduğundan, devrim-
ci aydınların bu kesimle olan ilişki-
lerinde ve bu kesimlerle dostane
tarzda yürütülecek mücadelelerinde
yüklenilecek esas halka da burası-
dır.

Kitleleri dört bir yandan, yalan
ve demogoji cenderesi içine alan
sistemin tüm olanaklarını boşa çı-
karmak ve yığınların yaşamı kavra-
masını sağlayabilmede; güçler den-
gesini iyi gözlemleyerek birleşilebi-
lecek kesimlerle birleşebilmek; ittifak ve tavır birlikteliklerini zorla-
mak, sekter, yıkıcı ve grupçu olma-
mak önemli etken olacaktır. Ve gi-
derek kitlelerin aydınlanmasında
kitlelerin insiyatifini var edebilmek
belirleyici olacaktır.

Çürüyenin, eskiyenin karşısında
alternatifini yaratamadıkça, yığınla-
rı eskiyenden koparmak mümkün
olmayacaktır.

Toplumun düşünce yapısını bi-
çimlendirmek, onu etkilemeden ve
yeniden yeniden değişime uğratma-
dan anlam kazanamaz. Devrimci
aydınlanma eğer bir biçimlendirme
ve en etkili değişim durum ise -ki
böyledir- o zaman bunu toplumsal
pratik alanda neden cılız yürüdüğü-
nü incelemek zorundayız. Tekdüze-
likten ve sığlıktan kurtulabilmek
önemlidir ve bunun başında da kit-
lelerin değişim gösteren istem ve
taleplerini anlamak gelir. En geri
feodal karanlıkların dahi ışıması
olanaklıdır. Ve kimin için, nasıl bir
aydınlanma? sorularını özgün top-
lumsal kesitlerle bütünleştirebilmek
bu olanağı kolaylaştıracaktır. İleri
kesim ile orta ve geri kesimi ayrış-
tırmak; ateşin gücünü, rengini ve
dozajını buna göre belirlemek ge-
rekmektedir.

Devrimci olanla karşıtları arasına
ideolojik anlamda kesin bir ayrım
çizgisi çekmek ne kadar gerekli ise,
aydınlanmanın devrimci tarzı ile
yakın belişenleri arasında toplumsal
ittifaklar da o kadar gereklidir. Bu
iki yanı ölçülü tutmak ve hiçbirini
önemsememezlik etmeden, birlik ve
mücadele taktiklerinde ustalaşmak
gerekmektedir. Sistemin belirlediği
siyasa dışında, gündemi doğru yo-
rumlamak ve zamanında gündemi
yakalayabilmek, biraz da bu taktik-
lerde ustalaşabilmek ile olanaklıdır.
İlerici-demokrat aydın çevrelerle
olan ittifak taktikleri, kendi bünye-
sindeki mücadele yoğunluklarıyla
daha nitel seviyelere erişebilirler.

Komünist partili vasfı taşıyan her
birey, devrimci aydınlanmanın en
ilerici, en aktif yönlendiricisi olma-
yı hedeflemelidir. Geçmiş deneyim-
lere bakıldığında bu vasfın alabildi-
ğine sıradanlaştırıldığı ve dolayısıy-
la aydınlanamayanların aydınlatma
etkinliği içinde olması da mümkün
olmuyordu. 'Toplum mühendisi'
olacak öncü aydınların, aydın kibir-
liği gibi tepeci ve gelişmenin önün-
deki diğer hastalıklara karşı uyanık
ve sorgulayıcı olarak öğrenmeden,
yığınların gerçek yaşamından kop-
mamaları en önemli gerekliliktir.

Tüm köleci düşünme biçimlerini
ve düşüncelerini yok etmek; toplu-
mu yeniden biçimlendirmek; kamu-
oyunda düşünsel etkinlik ereği ile
hareket etmeyi gerektirir. Büyük
devrim ordularının güzergahını bu
ereğin ışıltıları aydınlatacaktır.

Türkiye; cennet ve cehennem (1)

Yusuf KÜPELİ

Türkiye, olağanüstü doğa va tarihi güzellikleri ile cennet gibi idi. Doğal ve insani kaynakları ile dünyanın 26. zengin ülkesi idi. Tüm zenginliklerine karşın yıllık ulusal gelir ortalaması kişi başına 2600 doları aşmıyordu. Bunun dağılımı da son derece adaletsizdi. DİE'ye göre nüfusun %20'si ulusal gelirin %55'ini alırken, yoksul %80 ulusal gelirin % 45'ini paylaşıyordu. Kürt halkının yoğun olarak yaşadığı bazı doğu illerinde bu ortalama 500 dolara dek iniyordu. İktisat Profesörü O. Altuğ, IMF'in baskısı sonucu alınan 24 Ocak 1980 ekonomik kararlarından bu yana Türkiye halkının satınalma gücünün iki kattan daha fazla azaldığını söylüyordu. Ekonomi profesörü S. Nefci, 5 Nisan 1994 ekonomik kararlarından bu yana halkın yaşam düzeyinin % 35 düştüğünü söylüyordu. Bir dolar bundan tam bir sene önce 5.000 TL iken, şimdi 100.000 TL'yi geçiyordu. Resmi kayıtlara geçmiş, gıda yardımı isteyen 4,5 milyon yoksul vardı. OECD Türkiye'yi Avrupa'nın en ucuz ülkesi ilan ediyordu. İsviçre'de 120 Mark'a alınabilecek mallar Türkiye'de 38 Mark'a alınabiliyordu. Türkiye bir turist cenneti idi.

Kırlardan kentlere göçün bir nedeni, dengesiz gelişen kapitalizmin etkileri idi. Göçün diğer nedeni, Avrupa'dakinden 17 kat, Afrika'dakinden 3 kat fazla olan tarım toprakları kaybı, erozyon idi. Üçüncü olarak da, bilinçli askeri operasyonlarla Kürt köylüleri göçe zorlanıyorlar, Kürt halkının yaşadığı bölgenin demografik yapısı bozulmaya çalışıyordu... 12 büyük ilin halkının % 60-70'i gecekondularda yaşıyordu. Kürt halkının kültür merkezi olan Diyarbakır ilinin nüfusu bundan 5-6 yıl önce 300.00 civarında iken, şimdi 1,5 milyonu aşıyordu. Gazeteler ve bölgeden gelenler, çöplerin içinde ekmek arayan insanlardan sözediyorlardı... Gazeteler, 10-12 milyon nüfuslu İstanbul'un içme suyuna kanalizasyon artıklarının, diğer artıkların karıştığını, Hepatit A(sarılık), dizanteri ve kolera tehlikesi olduğunu yazıyorlardı. Dünyanın en zengin tatlı su kaynaklarına sahip Türkiye'de musluklardan sular akmıyordu. Kriminaller ordusu giderek büyüyordu.

Türkiye'nin 63-65 milyon civarındaki nüfusunun %20'sini oluşturan 13-15 milyon civarındaki Kürt halkı hala "yok" sayılıyordu. Bu halk dilini ve kültürünü özgürce geliştiremiyordu. Cezaevlerinde 10.000'den fazla politik tutuklu ve hükümlü vardı. Aydınlar susturuluyorlar, yasal ve yasadışı yollarla cezalandırılıyorlardı. Halk, yalanlar ve geleneksel şiddet yöntemleri ile bir sürü gibi yönetilmeye çalışılıyordu. Eylül ayı ortalarında Tüses ve Bileşim İnra'nın birlikte gerçekleştirdikleri kamuoyu araştırmasına göre, Türkiye halkının %75'inden fazlası geleceğe umutla bakmıyordu. Yalandan, talandan ve şiddetten gayrı herşeyin yasak olduğu bir ülkenin halkının karamsar olması şu derece doğaldı... Strazburg'da, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye'yi savunan Prof. Dr. Bakir Çağlar, "yapabileceğim birşey kalmadı!" diyerek eylül ayı içinde görevinden istifa edecekti. Gazeteci N. Cerrahoğlu'na bir anısını şöyle aktaracaktı. "Strazburg'daki mahkemenin İsviçlerli başkanı ve İsveçli ikinci başkanı ile birlikte Dicle kıyısında balık tutmak istedik. Klavuzluk yapan devlet görevlileri askeri aracın aküsünü çıkartıp getirdiler. Suya elektrik verdiler ve çarpılan balıkları topladılar..." bu anlatıma daha ne eklenebilir ki! balıklar çığlık atamıyorlardı; elektirik işkencesi altındaki insanların çığlıklarına da dünyanın kulakları sağırdı. Türkiye insanları cennetin içinde cehennemi yaşıyorlardı.

İNSAN YAŞAMININ DEĞERİ

Genel Kurmay Başkanlığı, Temmuz 1996 sonunda, gazeteci Y. Donat aracılığıyla,12 yıldır PKK ile devlet geüçleri arasında süren çatışmalardaki insan kayıplarını duyuracaktı. Burada yuvarlak heap aktaracağım sayılara göre, 3.300 civarında asker, astsubay ve subay ölmüştü. Devletin silahlandırıp maaşa bağladığı Kürtler'den oluşan "Köy Korucuları" 800 civarında kayıp vermişlerdi. Hemen hemen tümünün Kürt olduğu anlaşılan

00 civarında sivil ölmüştü. .000 civarında PKK üyesi öldümüştü v.b toplam insan kaybı 000 civarında idi.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun SK) verilerine geöre, 1985-94 arı arasındaki 9 yılda meydana len 1,5 milyon iş kazasında 684 kişi ölmüş, 30.614 kişi sakat lmıştı. Hastalık ve İş Kazalarını leme Vakfı (MESKA) ikinci başı Oktay Tan, araştırmanın K'ya kayıtlı 3.600.000 kişi üzeden yapıldığını, iş piyasasında un on katı insan olduğunu, karda ölenlerin ve yaralanların ise len sayının altı kat fazlası oldu- söylüyordu. Bu hesapla, iş kalarında ölenler, PKK ile devlet leri arasında süren çatışmalarda lerin tümünden beş kat daha idiler.

Doğan Heper, son yedi yılda tra- kazalarında 46.000 kişinin öldüyazıyordu. Prof.Dr. R. Ege'ye , son 10 yılda trafik kazalarında lerin sayısı Cumhuriyetin tarihi unca meydana gelen doğal felalerde ölenlerin sayısından fazla Polise geöre, tarifik kazalarında da 6-8 bin kişi ölüyordu. Trafik zalarında ölenlerin sayısı, PKK devlet güçleri arasındaki çatışlar sırasında ölenlerden dört kat la idi.

Polis istatistiklerine göre, 1993- yıllarında, iki yılda 8.971 kişi sıdan kriminal olaylarda yaşamının irmişti. Sıradan cinayetlerde lenlerin sayısı, PKK ile devlet güçleri arasındaki çatışmalarda lerin sayısından üç kat fazla ... sıradan cinayetlerde ölenler, fik kazalarında ölenler, iş kazalada ölenler, PKK ile devlet güçleri asında 12 yıldır süren eşitsiz "sa- ta" ölenlerden kat kat fazla idi. Savaşta ölme olayı ile diğer m olayları aynı kategori içinde rülemezlerdi ama, yine de toplun nasıl bir şiddet toplumu oldu- u, savaş denen olayın şiddetinin er toplumsal şiddet olayları yanında çok zayıf kaldığını gösteriyordu bu sayılar. İşçi sağlığına uymayan, ölümlere neden olabilecek bir işyerinin sahibi sadece 1.000.000 TL ceza ödüyordu. Ve çoğu da kaçak işçi çalıştırdığı için bunu bile ödemeden cinayetini işleyebiliyordu. İnsan yaşamının değerinin bu kadar olduğu ve enflasyonla uyumlu olarak devamlı değer yitirdiği bir ülkede, ancak bu ölçüde ölüme neden olabilen bir "savaş", silahlı kuvvetlerin Kürt halkına yönelik bilinçli ve planlı operasyonlarını meşrulaştarmaktan başka işe yaramazdı. Şüphesiz, demokrasi istemlerinin önünün kesilmesi içinde kullanılıyordu bu "savaş".

Uluslararası Stratejik araştırmalar enstitüsü'nün raporuna göre, PKK'nın 10.000 aktif üyesi vardı. Sayısı 639.000 askere ulaşan türk ordusu ise NATO'nun ikinci büyük gücü idi. PKK'nın 8000 kişilik silahlı gücü olduğu söyleniyor ve yazılıyordu. Türkiye devleti ise 80.000'den fazla Kürt'ü "köy korucusu" adı altında örgütleyip silahlandırmıştı ve bunların bir kısmına da 12.000.000 TL'ye yakın maaş veriyordu. En önemlisi, devlete hakim baskıcı-militarist elit bu Kürtler'i kendisine suç ortağı yapıyordu. Şimdi de bunlardan her yerde kullanılabilecek, ülke sınırları dışında da kullanılabilecek profesyonel bir ordu örgütleniyordu. Bu adına "savaş" denilen özel olarak kışkırtılmış olay sayesinde Kürt halkına üç alternatif sunuluyordu. Ya yerleriniyurtlarını terkedip gidecekler, ya PKK'ya sığınacaklar, ya da devlet güçleri ile ortak çalışacaklardı. Bu koşullarda en kolayı devlet güçleri ile ortak çalışmaktı. O zaman sadece belli bir kazanca ve güvenliğe değil, ellerindeki silah sayesinde yerel bir güce ve suç işleme özgürlüğüne de sahip oluyorlardı. Böylece yozlaşmaları derinleşiyor, ulusal köklerden daha çok uzaklaşıyorlardı...

Adına "savaş" denilen olay tüm kötülüklerin demagojik mazereti, maskesi olmaktan öte bir işe yaramıyordu. Türkiye devleti yılda 3 milyor dolar değerindeki silah alımını PKK için yapmıyordu. "Savaşa" yıllardır 8-9 milyor dolar harcandığı yalanını devlete hakim kligin bizzat kendisi yayıyordu. Bu kadar para, hatta daha fazlası silahlı kuvvetlere gidiyordu ama, PKK için değil. Türkiye devletine hakim güç, PKK bahanesi ile, Pentagon ve NATO planları çerçevesinde hızla militarize oluyor, daha büyük bölgesel savaşlara hazırlanıyordu. Bölgedeki askeri operasyonların, yıkımların, yasakların ekonomik maliyeti yüksekti şüphesiz ama, bunu asıl olarak ödeyen de Kürt halkı idi. Bu "savaş" sayesinde bir yandan Kürt toplumunun ekonomik birikimleri yok ediliyor, ulusal buruvazisinin oluşması engelleniyor, öbür yandan bölgenin demografik yapısı bozularak uluslaşma sürecine bir darbe daha vuruluyordu. Ulusal burjuvazi, göreceli güçü bir ulusal ekonomi oluşmadan ulusallaşmanın gerçekleşemeyeceğini biliyorlardı. Türkiye'yi yönetenler... Asker mantığı ile ise, muhtemel bir bölgesel savaşa hazırlık yapılırken, güvenilmez olan Kürt unsurları, cephe gerisi temizleniyordu...

Adına "savaş" denilen olay sayesinde toplumsal gerilim devamlı ayakta tutuluyor, milliyetçi, şovenist duygular ülke çapında yayılıyordu. Sadece tüm toplum değil, silahlı güçler de bu sayede daha rahat denetlenebiliyorlardı. Çünkü sonuçta onlarda insanlardan oluşuyorlardı ve PKK'nın 12 yılda öldürebildiği 3.500 civarındaki Türk askeri, hem silahlı kuvvetlerde ve hem de tüm toplumda şovenizmi kışkırtmaktan, askeri harcamaların sorgulanmasını engellemekten, ekonomik sorunları unutturmaktan başka işe yaramazdı. İnsan yaşamının 1.000.000 TL veya 10 Amerikan Doları veya 60 İsveç kronu bile etmediği bir ülkede, iş kazalarından, trafik kazalarından ve

hatta sıradan cinayetlerden defalarca ve defalarca daha az kayba neden olan bir "savaş", toplumu psikolojik olarak antimiltarist yönde etkileyemezdi. PKK eğer daha büyük kayıplar verdirebilecek güçte olabilse idi, hakim toplumsal psikoloji farklı yönde gelişebilir, toplumsal süreçler baskıcı-militarist kliğin aleyhine işlemeye başlardı... 4000 civarındaki ölüyü bahane ederek 12 eylül darbesini ustaca gerçekleştirmişlerdi, şimdi de bu 3.500 civarındaki ölüyü bahane ederek iktidarlarını sürdürüyorlardı. Kürt aydınları bir yolunu bulup barışçı mücadele yöntemlerine geçemedikleri sürece, devlete hakim klik, adına "savaş" denilen bu olayı sonuna dek veya sonu gelmeyinceye kadar sürdürürdü.

DEMORKASİDEN ZARAR GÖRECEK OLANLAR

ABD'nin Türkiye politikasını Pentagon'un belirlediği defalarca söylenmiş, yazılmıştı... Orta Doğu'daki petrol rezervleri toplam 87 milyar tondu ve bunun en büyük kısmı Suudi Arabistan, Kuveyt ve Irak'da idi. 100 yıl yetecek kapasiteye sahip rezervlerdi bunlar. Diğer tüm petrol rezervleri ise sadece 39,3 milyar tondu ve ortalama ömürleri 20 yıl kadardı... Kapitalizme açılan Orta Asya pazarları üzerinde büyük bir rekabet vardı; Rusya ve Hindistan ile işbirliği yapan İran, ABD ve İsrail'in bu pazarlardaki yararları için belli ölçüde tehditdi... Şu andaki tüm zayıflıklarına karşın büyük bir gelişme potansiyeli olan Rusya'nın özellikle doğu Akdeniz'e inmesi, orada bir rekabet unsuru olması engellenmeli idi... Bu nedenlerle Türkiye Pentagon için önemli idi. Zenginlikleri kontrol edenler, politikayı, kontrol ettikleri zenginlikleri korumak ve daha da geliştirmek için yapıyorlardı. İçinde "insan hakları"nın yeralmadığı bu "oyun"u sürdürebilmek için, kitleleri ideolojik ve psikolojik olarak denetim altında tutabilmek kadar, bu denetimin en önemli unsurlarında olan gelişmiş bir askı aygıta, silahlı güce sahip olmak gerekiyordu. Denetim altında ve güçlü bir orduya sahip Türkiye, Pentagon için, petrolün ve İsrail'in güvenliği; Orta Asya pazarlarının aracısı ve muhafızı; Rusya'nın doğu Akdeniz'e inişinin önündeki duvar olarak önemli idi. 1987'de yapılan indirimden önce Türkiye'de 489 tane atom bombası olduğu biliniyordu. Halen Türkiye'de B 61 tipi 75 tane atom bombası vardı. Bunlardan ancak 20 tanesi çift anahtar sistemi ile belli ölçüde Türk yetkililerin denetiminde idi. Gerisi tamamen ABD'nin denetimindeydi. ABD, "demokratik" Avrupa ülkelerine de nükleer başlıklı füzeler ve atom bombaları yerleştirebiliyordu ama, o ülkelerdeki halkların dünyaya bakış biçimleri ve ağırlıklı toplumsal psikolojileri Türkiye halklarınınkinden çok farklı idi. Onlar kendilerini birbirlerine çok yakın hissediyorlardı ve belli ölçüdeki demokratik muhalefete karşın, demokratik sistem içinde de atom bombalarını bu ülkelere yerleştirebilmek mümkündü. Fakat çok daha farklı bir tarihi geçmişe ve toplumsal psikolojiye sahip olan Türkiye ve benzeri ülkelere atom bombalarını demokratik bir yapı içinde yerleştirebilmek o kadar kolay değildi. Türkiye aydınları ve halkları, ülkelerinde atom bombaları olduğunu 1962'deki Küba krizi sırasında öğreneceklerdi ilk kez ve çok güçlü bir muhalefet başlayacaktı... Pentagon ve NATO, görece-li demokratikleşebilmiş bir Türkiye'yi çok yönlü ve askeri üs olarak rahatça kullanamazdı. Rantdan belli pay alacak diktatörlerle işleri yürütebilmek çok daha kolaydı.

12 Eylül 1980 askeri darbesi ile demokrasi sürecinin kesildiği ve insan haklarına karşı işlenen suçların giderek artan bir hız kazandığı herkesçe biliniyordu. 4000 kadar cana malolan denetim altındaki kışkırtmış terör bahane edilmişti ama, d[e]benin gerçek nedeninin IMF'[n]dayattığı ekonomik politika [v]İran'ın sistemin dışına kayması [o]duğunu da biliniyordu. IMF'[n]uzattığı bıçağı hiçbir sivil hüküm[et]kullanamaz, 24 Ocak kararlarını [u]şama geçiremezdi. Bu, seçimle g[e]miş hükümetlerin intiharı anlam[ı]gelirdi. Bu nedenle Demirel, bıça[ğı]generallere uzatacaktı. General[ler]de, silahlı kuvvetlerin bütünlüğü[nü]koruyabilmek için, bıçağı, Demi[rel]dahil herkese karşı kullanacakla[rın]-burada da ayrışımlı davranılacak[tır]ama, yine de herkese karşı kullan[ıl]lacaktı. Bu kadar iyi planlanmış, i[yi]ce ince hesaplanmış bir darbe[nin]beyni, -basında kendini devam[lı]gösteren- darbe "lideri" görün[ü]mündeki kişi olamazdı. Hava Ku[v]vetleri Komutanı Tahsin Şahinka[y]11 Eylül günü Pentagon'dan Türki[y]ye'ye döndükten sonra darb[e]gerçekleşecekti. BBC, darbe haber[i]ni, ABD'nin Dış İşleri Bakanı['n]sözcüsünü kaynak göstererek Tü[r]kiye radyolarından ve televizyonu[n]dan önce dünyaya duyuracaktı. [Ö]tüm partiler kapatıldıktan sonra y[e]ni patliler kurularak eksileri ile ka[r]şı karşıya getirelecekler, çatıştırıla[n]caklar ve sonuçta hesap sorabilece[k]bir kurumda kalmayacktı ortada[n]Demirel bıçağı generallere uzatır[ke]n, ileride "hesap sormayı da" dü[ş]ünmüş herhalde ama, karşı tarafın[ın]da kafası çalışıyordu. Maalesef ka[r]faları daha az çalışanlar, demokras[i]"gücü" olduğunu iddia edenlerdi v[e]gerisinde Pentagon olan bu opesa[n]yanla birlikte baskıcı yapı tam anla[m]ı ile kurumlaşacaktı.

Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Raporuna göre, 1993 yılında dünyada üretilen toplam değerler 23 trilyon Dolar idi. Bunun 18 trilyon dolarını dünya nüfusunun %20'sini barındıran zengin ülkeler almışlardı. Geriye kalan 5 trilyonunu ise dünya nüfusunun %80'ine sahip yoksul ülkeler paylaşmışlardı.

u kadar adaletsiz bir paylaşım demokratik bir dünyada gerçekleşemezdi. Dünya nüfusunun % 80'ini oluşturan yoksulların tümüne yakını anti demokratik hükümetlerle yönetiliyorlardı ve bunların başlarındaki diktatörlerin en az % 95'i zengin batının "demokratik" yöneticilerin yararlarının bekçiliğni yapıyordı. Türkiye'yi NATO'da temsil etmiş bir diplomat ve saylav olan Kürt asıllı Kamuran İnan'a göre, dünyadaki bir milyarı aşkın müslüman'ın 52 tane devleti vardı. Bunların en az 45 tanesinin yöneticileri zengin batılı ülkelerin yararlarını savunuyorlardı ve hiçbiri de demokratik yollarla iktidara gelmemişlerdi. Aynı zengin ve demokratik ülkeler, 8 yıl süren İran-Irak savaşı sırasında her iki tarafa da toplam 60 milyoar Dolar değerinde silah satmışlardı -yine- Kamran İnan'a göre. Petrolün varil başına 13 dolara dek düşmesi de yutulan pastanın kaymağı oluyordu... "Demokrasi zengin mutfağına uygun bir yemekti. "Demokrasiden kimlerin zarar göreceği açıktı. Yoksullar dünyasını ranttan pay verilecek diktatörlerle yönetmek çok daha kolay ve karlı idi. Fakat yine de, batının, yoksul ülkelerdeki insan haklarını savunan demokratik kurumları da vardı.

YASALAR ÇİĞNENMEK İÇİN YAPILIYORLARDI

Demokrasilerin temel kuralı olan "güçler ayrılığı" prensibine uymayan 12 Eylül anayasası halen yürürlükte idi. Yargı organı yürütmenin baskısı altındaydı ve üç başlı idi. Bu antidemokratik hukuki temel yapılanmanın da ötesinde, İstanbul Barosu başkanına göre, dernekler yasası, toplu gösteri yasası, sendikalar yasası, siyasi partiler yasasaı, TRT yasası mevcut anayasaya dahi karşıydılar ve tamamen hukuksal denetimin dışındaydılar. Bu yasaların değiştirilebilmesi için Anayasa Mahkemesine gidebilmekte olanaksızdı. Yargıç atamalarında da hiçbir hukuki denetim yoktu. Olağanüstü hal kararnamesi de denetim dışı idi. Baro başkanı T. Kazan'a göre, yargının bağımsız olmadığı bir ülkede demokrasiden ve insan haklarından sözedilemezdi.

DGM, 1995 yılında, cep ve araç telefonlarının dinlebilmesi için gizlice karar almıştı. Karar anayasanın 20. ve 22. maddelerine aykırı idi. Türkiye devletinin imzalayıp uyma garantisi verdiği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 90. maddesine aykırı idi. Böyle bir dinleme yargıç kararı ile bireylere yönelik olabilirdi ancak. Yargıcın karar alabilmesi için de, konu ile ilgili parlamentoda kabul edilmiş bir yasa olması gerekiyordu. Türkiye'de ise henüz böyle bir yasa yoktu ve dinleme kararı bireyler için değil, herkes için alınıyordu. Bazı devlet kurumları, bazı yetkililer, uymak zorunda oldukları mevcut antidemokratik anayasayı bile hiçe sayarak, çiğneyerek, çok daha antidemokratik kararlar alabiliyorlardı.

Yeni Erbakan-ÇİIler hükümeti, Kürt halkının yoğun olarak yaşadığı 11 ildeki olağanüstü hali kademeli olarak kaldıracağını söylüyordu. Bunu yapacağını söylerken, mevcut altı yasada ek değişiklikler yaparak baskıyı daha da arttırıyor ve tüm Türkiye'ye yayıyordu. Bu değişikliklere göre, valilerin tümü, parlamento kararı olmadan il sınırları içinde olağanüstü hal kararı alabilecekler ve uygulayabileceklerdi. Sınır illerinde iseler, sınır ötesi askeri harekatlara karar verebileceklerdi. İki ülke arasında savaşa neden olabilecek bir karar, tamamen parlamentonun denetimi dışına çıkartılıyor, sınır valisinin yetkileri içine sokulabiliyordu. Aslında, "sınır ötesi askeri harekat kararını alacak vali" ifadesi de gerçeği ustaca gizlemenin bir yoluydu... Hiçbir vali pratikte öyle bir kararı tek başına alamazdı; tamamen denetim dışı bir merkez bu kararı alacaktı ama, valiye sorumluluk yüklenecekti. Asıl gücü elinde tutan bu denetim dışı merkez, Türkiye halkını bir bölgesel savaş emrivakisi ile karşı karşıya bıramaya hazırlanıyordu ve kendisini de gizleyebiliyordu. Elindeki bu yaşamsal karar yetkisini, savaşa karar verebilme yetkisini denetim dışı bir merkeze resmen bırakan baplamento, aslında, intahar ediyordu ama, halen yaşar gibi gözüküyordu. Hiç kimseden de ses çıkmıyordu...

Eskiden, polis, görev sırasında birini öldürdüğü zaman, göstermelik de olsa bir soruşturma yapılabiliyordu. Yeni ek yasaya göre, polis görev sırasında insanları rahatça öldürebilecekti ve hiçbir soruşturmaya da uğramayacaktı.

İhbarcıların kimlikleri gizlenecek, bilip de haber vermeyenler, ihbarcılık yapmayanlar cezalandırılacaklardı. Kürtlerden oluşan "köy koruculari" yeniden, bir profesyonel ordu gibi örgütlenecekler, il sınırları ve ülke sınırları ötesinde kullanılabileceklerdi. Bir yere gelen her kişi kimliğini muhtara onaylattıktan sonra polise bildirmek zorunda idi vb. İdare hukuku profesörü Metin GÜnay'a göre, bu ek yasalarla Türkiye bir açık cezaevi konumuna sokuluyor ve yaratılan bu yeni durum sıkıyönetimden de kötü oluyordu.

Fakat, anlaşıldığı kadarıyla, yasalar o kadar çok çiğnenmişti ki, insanlar tüm bu kötülükleri "normal" kabul etmeye başlamışlardı ve asıl tehlike de buradaydı.

Parlamentonun intiharı anlamına gelen "savaş kararı alma yetkisinin" kendini gizleyebilen antidemokratik bir merkeze bırakılması kararı bile halkın haksızlıklara karşı tepki oylarını toparlayarak iktidara gelebilen ve ordu ile "çelişkileri" varmış gibi gösterilmeye çalışılan Erbakan hükümeti aracılığıyla gerçekleştiriliyordu.

DEVAM EDECEK

Öğrenci gençlik mücadelesinin çıkmazları

Çetin KÖZCÜ

Dokuzuncu sayıda "*...öğrenci gençliğin gösterdiği karşı duruşun toplumun geneline yayılan etkisi, bunun egemenler cephesinde yarattığı etki, egemenleri varolan tepkileri törpüleme... noktasında daha da saldırganlaştıracaktır*" saptamasında bulunmuş, bunu koşullayan politik, ekonomik, tarihsel nedenleri sıralarken de "*...kitlelerin örgütsüzlüğü, güçlü bir muhalefet cephesinin olmaması/ oluşturulamaması ve solun genel dağınıklığının da payı...*" (Uzun Yürüyüş, Öğrenci Gençlik Hareketi Sayı 9 sf.10) olduğunun altını önemle çizmiştik. Bu anlamda önümüzdeki dönem, karşılacağımız yoğunluklu, çok merkezli saldırıların bertaraf edilmesi ve yığınsal bir gençlik hareketi yaratma noktasında nesnel olanı analiz etmek kadar, kendi gerçekliğimize bakmak, sorunlaramızı, eksiklerimizi görmek ve bu bağlamda çözüm arayışlarına yönelmek gibi bir anlamı da taşımak zorundadır. Bu yüzden devrimci yenilenme hedefli devrimci yetkinleşmeye ihiyacımız var. Yenilenmeye de kendimizden başlamamız gerekir. Toplumsal mecradaki gelişmelerin gençlik mücadelesinin gelişimine elverişli koşullar hazırladığı bir dönemde, mücadeleye etkin bir şekilde yön verebilmek ve ortaya çıkacak dinamikleri, kucaklamak babında bu ihtiyaca cevap verme çabaları tayin edici önemdedir.

"*1980 ve 89'un... Türkiye'de, sosyalizmden ve örgütlülükten kaçısı körüklediği...*" koşullar içinde "*... kendini yeniden değerlendirmekte eksik kalan... kendi gündemlerini yaratamamaktan dolayı burjuvazinin belirlediği ideoljik ve politik gündeme takılıp kalan...karşıtı ile düşünmeyen ve yaratıcı çabaya ısrarla yabancılaşan Türk(iye) sosyalist hareketi, devrimci politik mücadelenin bütünlüğünü gözardı ederek....*" arkaik ve marjinal bir konuma itelenmiştir. "*... geçmiş(i) henüz aşamamış ... (sol tip" "sol kültür" dejenere olmuş, güvensizlik eğilimleri güçlenmiştir*" (Uzun Yürüyüş, "YDD" Açmazı ve Radikal sosyalistler s. 9. sf.43) Temel DEMİRER'den alıntıladığımız bu değerlendirmenin, yansıyışlarını, toplumsal muhafetin önemli bir bileşeni ve parçası olan devrimci gençlik muhalefeti içinde de görmekteyiz.

Öğrenci gençlik hareketi geldiği noktada ciddi bir daralma ve dağınıklık yaşıyor. Gençliğin merkezi örgütlenmesi, kurumsallaşması sorunu aşılamamış, kitleselle(e)me kronik bir hale bürünmeye b lamıştır. Kendi içine kapanan, lelerden kopuk, "kantin devrim liğiyle" sınırlandırılmış bir "d rimci kült" oluşturuldu. Yaş alanı darlaşmış; dönem dönem kalanan yığınsal eylemlilikler, nemin özgün koşullarını ortay kardığı dinamikler, devrimci tarzda dönüştürülerek süreklileş rilememiştir. Bugün, gençlik m cadelesinin politik öznelerinin şünsel ve pratiksel gündemleri üzerinde odaklandığı, herkesin kıcılığını bir biçimiyle hissetiği ve benzeri sorunların aşılması ilişkin gösterilen çabaların yaşa da karşılık bulamaması da bir kadar önemli ve düşündürücüdü Bütün bunlar da, tekrar tekrar d nüp kendimize bakmanın gerek liğine işaret ediyor. "Yaşamın araya gelmeyi zorunlu kıldığı tarihse anda" köklü ve karmaş sorunlarımıza çözüm bulmak no tasında çabalarımızı ortaklaştırm mız gerekiyor. Çünkü, hiç kim nitelik ve nicelik olarak sorunlar aşılması noktasında bir hareket y teneği ve yeterliliğine sahip değ dir.

AYSBERGİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ

Şüphesiz bugün her siyasi çev

kendince önemli gördüğü sorunlara ilişkin bir dizi tespit yapmakta ve buna uygun bir yönelim içerisine de girmektedir. Kitleselleşememe, örgütsüzlük, dağınıklık vb. sorunlarda odaklanan bu çabalar aysberg'in görünün yüzüdür. Bir de görünmeyen yüzü var ki; bu da kedinden ilkin sorunları hiçleştiren ya da önemsizleştiren, kendi gerçekliğini tanımaktan uzak yaklaşımlar bu belirlemelerin yaşamda karşılık bulmasını engelliyor. Gerçekliğine uzak, subjektivizmden malül bu önerme ve belirlemeler, aynı zamanda yaşamın gerçekliğini de kavramayan bir içeriğe sahiptir. Bugün esas sorun, sorun alanları arasındaki diyalektik ilişkiyi kavrama noktasında, beliren bilinç bulanıklığında yatıyor. Örneğin yıllardır gündemizi meşgul eden ve bir türlü aşılamayan kitleselleş(e)meme sorununa ilişkin yapılan değerlendirmeler de bu sorun "kitlelerin duyarsızlığına" bağlanır. Bundan biriyle ilintili iki sonuç çıkar. Birincisi, sistemin, kitlelerin bilinçlerini etkileme noktasında sağladığı görece başarısıdır. İkincisi ise buna bağlı olarak gündeme gelecek olan bizim nasıl bir duruş sergilediğimiz, nerede eksik kaldığımız sorularıdır. Ancak bu sorular, son tahlilde kaba bir mantıkla, sorunu birtakım taktiksel politikalraa indirgeyen cevaplarla geçiştirmeye çalışılmıştır. Böyle olunca da, dönem dönem yakalanan kitlesel kabarmanın nedenini anlamak güçleşmiş, en önemlisi de bunu dönüştürelerek kalıcılaştırılmasında yanılgılara neden olmuş olmasıdır. Yaklaşımda görülen bu kavrayışızlık ve bulanıklık sonucu gelişmeleri yorumlama ve kendisini buna uyarlama konusunda da zaafiyet teşkil ediyor. Dolayımıyla, önerme ve yönelimleri sonucu üzerinde şekillendirme gerekliliği zamanla nesnel olanı kendi gerçekliğine uyarlama gerekliliğine dönüşmüştür. Alanın somut ihtiyaç ve taleplerinden uzak, kitlenin bilinç seviyesi ile örtüşmeyen söylem ve edimler böylesi bu yönelimin yaşamdaki karşılıklarıdır. Bir diğer zaafımızda, yaşanan politik tıkanmaya koşut olarak gündeme gelen geçmişe öykünmedir. Geçmişinden öğrenmeyi reddeden bir içeriğe sahip bu yaklaşımın, bugünü geçmişin basit tekrarı ile kavrama (!) ve aşmaya (!) olgu ve olayları yanı argümanlarla açıklamaya çalışacaktır/çalışmaktadır. Dogmatizmden muzdarip bu şekilleniş dolayımıyla ortaya çıkacak pratik etkinliğimizde bu kavrayış(sızlı)a uygun olacaktır.

Subjektivizm ve dogmatizmden muzdarip u siyaset tarzı kendisine uygun bir kültürel şekilleniş ve "devrimci protoripi" de yaratacaktır. Bugün siyaset arenasında vücut bulan, varlık ve doğruluğunun sisteme değildir diğer devrimci/muhalif çevrelere endeksleyen dargrupçu ve rekabetçi şekilleniş gıdasını böylesi bir kültürel biçimlenme/biçimlendirmeden alıyor. Bu şekilleniş, ideolojiye, "yaratıcı çabaya, ısrara yabancılaşmış" aksiyonerler yaratırken, yaşamın tüm alanalarına dair alternatif üretme yeteneği/ yetkinliği daralmış "özne"lerde bu boşluğu, keskin, ajitatif söylemler ve soyut değerlendirmelerle doldurma yoluna gidecektir.

Yaratıcı çabaya olan yabancılaşma, politik kısırlık ve manevra kabiliyetinden yoksunluk, yaşanan bazı gelieşmeler (sistemin yoğunluklu ideolojik ve fiziksel saldırıları, sosyalizmin gerçekleşebilir bir toplumsal proje olduğu noktasında kitlelerin yaşadığı bilinç bulanıklığı vb.) "savunma" psikolojinin gelişine neden olurken, politik ve pratik şekilleniş de varolan saldırılara gösterilecek reaksiyonlara endeslenmişti. Kendi gündemini yaratma sorunsalı, ancak kolaycılık temayülü gösteren bu şekilleniş ve savunma psikolojisinden kurtulmakla aşılabilinir. Bu nedenle soruna kendimizden bilinçlerden başlalmak gereklidir. Hak alma/arama bilincini kuşanmak noktasında acildir.

Sorunumuz hayata olan yabancılaşmadır yaşadığımız, tıkanıklık ve politika yapış tarzımızdaki daralmadı. Devşirme, yöntemlerle günü kurtarma çabamızdadır(!) ve en nihayetinde, yorumlama ve kavrama, nesnel olana dayanan, inandırıcı olmak ve güven sorunsalından kaynaklı bunalımları atmak, yığınsal devrimci/demokratik bir gençlik hareketi yaratmak için tüm çabalarımızı bu sorunlar üzerinde ortaklaştırmalı ve yoğunlaştırmalıyız. Ancak bu eksikliklerimizin gidermekle, kitleleri sokağa, eyleme dökecek bir yaklaşım ve araca sahip olabiliriz.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ GERÇEKLİĞİ VE KOORDİNASYON

Bu bağlamda, Uludağ Üniversitesi gençlik mücadelesinin kendisine baktığımızda, öncelikli olarak varolan dağınıklık ve örgütsüzlüğün boyutlandığını söylemek gerekiyor. Bu görünüm, özellikle, geçen sene, doruğa çıkan resmi/sivil faşist saldırıların bertaraf edilmesinde ciddi sıkıntılar doğuruyor.

Oysaki, geçen sene Koordinasyon en azından dağılan güçlerin bir araya gelmesi noktasında bir çekim merkezi olma işlevi görmesiyle, sorunu kısmen ortadan kaldırmıştır. Ancak, bu biraraya gelişim zeminini tanıyamaması, bu noktada müdahaleci olamama eksikliğinden kaynaklı olarak bu kimliğini yitirmeye başladı. Çıkış olarak bir dizi olumluluğa sahip olmasına rağmen, perspektif sunma noktasındaki tıkanıklık ve dolayısıyla yönlendirme yeteneğinin kaybolması bu durumu tersine çevirdi. Çıkış olarak feyz aldığı gençliğin yığınsal, merkezi bir örgütü olma, program sorunu aşma gibi hedeflerin, yaşanan kısır, soyut tartışmalar sonucu içeriği boşaltıldı. Kendisini harç sorunu ile darlaştırması (objektif görünüm bu idi), aşağıdan yukarıya sağlıklı bir ku-

rumlaşmayı yaratamaması ciddi sorunlara neden oldu. Gençlik mücadelesinin köklü ve içkin sorunlarına yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma şansını yakalayamadı. Görünen sorunlara yönelik hiçbir müdahale gösterilemedi. Geniş kesimlerin iradesinin harekete geçirilerek politik ve pratik yönelimini belirleme noktasında düzenlenen toplantılar yaratılan soyut gündemlerle hedefine ulaşamadı. Bu sorunlar içinde, faaliyet örgütleme şansı da olamazdı. Kendiliğindencilik, Koordinasyon'a hakim hale geldi. Böylece kitlesel bilr duruş olma özelliğini de kaybetmeye başladı. (Bu konuda daha geniş değerlendirme için Bkz Uzun Yürüşüy Sy.ve sf. 57

Gelinen noktada, Koordinasyon "adı var kendi yok" görünümü ile Uludağ Üniversitesi gençlik mücadelesinin talep ve ihtiyaçlarına cevap verebilme yeteğinin kaybetmiştir. Bugün Koordinasyon'a hakim olan anlayış, Koordinasyon'un politik ve örgütsel duruşundaki belirsizlik ve sürece müdahale noktasında kavrayışsızlıktır. Bu konuda ciddi bir muğlaklığa sahip olmasıdır. Sorunlarına geniş bir pencereden bakabilme yeteneği zaafa uğramış, politik yönelim ve pratik faaliyetler sivil faşistlerin saldırılarına endekslenmiştir. Bu da köklü ve kapsamlı sorunlarımızın giderilmesi gerekliliğini sivil faşist hareketin yok edilmesi ya da hareket alanının daraltması amaçlı verilecek mücadele sonrasına havale eden sakat bir mantıktır. Oysa, yaklaşımımız sorunları bir arada, birbiri içinde gören diyelektik bir içeriğe sahip olması gerekir. Bu yüzden de, birbirinin "varlık" nedeni olan sorunları bütünlüklü ele almak ve çabalarımızı buna uygun konumlandırmak gerekir.

Atalet ve kendiliğindencilik kronik bir hale bürünmüştür. Sorun olarak görülen alanlara ilişkin hiçbir adım atılamamaktadır. Bu konuda (sorunların tesbiti ve çözüm önerisi konusunda) ciddi bir bilinç bulanıklığı yaşanıyor. Bu da yaşamda müdahalesizliğe neden olmaktadır. Örneğin, birim ya da "cephe"lere dayanma ve bunun şekillenme/şekillendirme gerekliliği esas alınmasına rağmen bu konuda ufuk açıcı hiçbir perspektif sunamamakta, somut bir adım atamamaktadır. Keza okulun açılışından bu yana hiçbir çalışma örgütlenemediği gibi geçen sene sergilenen, okulda varolma ısrarcılığı bu sene yerini olumsuz (okula gitmeme gibi) bir duruşa bırakmıştır. Belirleme ve açılım eksikliğinden kaynaklı bu olumsuz duruş aynı zamanda geçen sene kısmen giderilen güven sorunsalını yeniden hortlatmıştır.

Bu arada Koordinasyon yapısı içinde beliren ve ona niteliğni veren özelikleri ve çatışan ilk tehlikeli eğilimden de kısaca bahsetmekegrekiyor. Bunlardan ilki, tekkecie mantıktır. "Koordinasyon benim" düşüncesei, pratikte dıştalayıcı bir niteliğe bürünmekte, bu da koordinasyon içinde yer alan ve onun yükünü omuzlarımş birey ve çevrelerde ciddi kırgınlıklar yaratmıştır.

İkinci olarak da, birey hukuku adı altında "birey olmanın", örgütsüzlüğün fetişleştirilmesidir. Kitlelerin geri yanlarına hitap eden ve pragmatizmle örtüşen bu sakat yaklaşım gıdasını geçmişte sergilenen anti-demoktaki şekillenişin olumsuzluklarından alıyor. Grupların, yönelim kademelerindeki ittifakına dayanan bir siyaset anlayışının açmazları ve olumsuzlukları biliniyor. Ancak geçmişin bu doğru olumsuzlanması pratikte yeni olumluluklara yol açmıyor. Buraya sadece bireyler davetlidir yada burada sadece "bireyler vardır" derken belli ki, bu sürece politik öznelerin müdahil olacakları kaygısı taşınıyor. Bugün, Koordinasyon'un yalnızca bir gruplararası birlik zemini olarak tanımlanmaması, kuşkusuz grupların katılımının reddedilmesi anlamına gelmemelidir. a si bir eğilim, siyaset yasakçılığı ki, bu eğilim, bu düşünce sahiple ni kendi varlık koşulu ile de bire çelişmektedir. Sorun, bunların ka lımı konusundan çok, katılımın ç çimi, üzerinde yoğunlaşmalıdır. B da, siyasi grupların karar alma v uygulanım mekanizma larında "grupçu" belirleyiciliğinin önü geçmede her bireyin kendi irade ni kullanmasını ve bunu esas alm nın önünü açmaktan geçiyor.

Bugün, yaşanan bu grift durun dan kurtulmak için, mızrağın siv ucunu kendimize yöneltmem gerekiyor. Bu bağlamda, subjek vizm ve doğmatizmden malülgen lik hareketinin toplumsa pratik il doğrudan ilişkili olması gereken b yenilenme ve yaratıcılığa,ihtiya vardır. Bu anlamda geçmişin sa lıklı bi muhasebesi yapılarak olun suzlukları atmalı, olumlulukları h nemiz katarak bugünü anlama v yorumlamaya çalışmalıyız. Som olanı kavrama ve anlama, ihtiya lara cevap verme gibi bir yetkinli ve duruşa ihtiyacımız vardır. B linçli müdahalelerimizi bu yakl şım üzerinde şekillendirmemiz ge rekiyor. Hiçbir şeyi değiştirmeden mevcut olanı paylaşmadan başkal rı adına, ona rağmen yapılan kitle lerin dışarıdan yok getirilmey muhtaç olduğu yolundaki "buyur gan" yaklaşımı terketmeliyiz. "Kit lelerden öğrenmek ve öğretmek formülasyonu bizim için olmazs olmamz bir zorunluluk olması ge rekir. Dolayısıyla insanları eşit ve özgür yaşamaktan alıkoyan, dün yayı ve kendisini tanımak ve geliş tirmekten mahrum eden koşullarla onların durduğu yerden, onlarla birlikte uğraşmayı seçen bir perspektif ve eyleme ihtiyacımız var. Hayata yüzümüzü döndüren, yaşamın bütününe dair alternatif olma iddiamıza "yaratıcı çabaya, ısrara" olabilirlik kazandıracak kültürel şekillenmeye ihtiyacımız var.

Birlik

Muzaffer ORUÇOĞLU

Güçlenmenin ilk yasası, doğru bir ideolojik ve politik çizgidir. İkinci yasa- bu çizginin pratiğe doğru yönler, mücadele biçimleri strate- ve taktiklerle uygulanmasıdır. üncü yasası, kadrolardır. Gözü- cüretli önderler ve bunların etimi altında bulunan devrim- deliler topluluğu... Tüm bunla- aşamalı, düzenli bir sıralamaya mak istemiyorum. Yaşam kar- şasında öncelik ralık sırası, neyin yi doğuracağı belli muyor bazen. Ya- , gücünü gerçek- alan şemaları bile ştirmekten geri rmuyor. Felsefeyi ramak, pratiğ i sı- ğı sıcağına, titiz bir kilde incelemek, mlemek. Bu, iler menin doğru yasala , pratiğin sütü ve ğıyla durmadan slemek, yenilemek, niden üretmek an- ına geliyor. İlerle- enin, bilmediğim şka yolları da ola- lir.

Kendisini örgütle- meyen başkalarını rgütleyemez. Kendi- ni durmadan bölen parçalayan bir hareket, halkı birleştirebilir mi? Halkın sağduyusu güçlüdür. Halk, birliğe tutkundur. "İki fındık bir olsa bir koyun başını yarar," sözünü sûreleştirmiş bir yaratıktır. İki çizginin birarada yaşamasını ve karşılıklı mücadele ederek birbirlerini dönüştürmesini pratikte kabullenemiyoruz. Farklılıklar, işlerin yürümediği anlarda bizi parçalıyor. İki zıt şeyi aynı anda savunma krizini yaşıyoruz. Bir yanda, "aynılar aynı yerde, ayrılar ayrı yerde," derken diğer yandan, "iki çizgi," diyoruz. Bir yanda, "yüz çiçek yan yana açsın, yüz fikir birbirleriyle yarışsın", derken, diğer yandan da, "kaz kazla daz dazla, kel tavuk kel horozla" diyoruz. Kafalar berrak değildir. Çeşitliliğin ve fikir mücadelesinin zenginlik olduğunu henüz kavramış değiliz. Ama bu konuda geçmiştekinden bir nebze ileri olduğumuzu da belirteyim.

Bugün gerçekleşmesi mümkün ve kolay olan bir şey var: Aynı görüşleri savunan iki ana parça-

Resim: Muzaffer Orucoğlu

nın (Ö. Gelecek ile P. Sesi) birleşmesi. Bunun için her iki derginin de 'inadım inat, adım Kel Murat' sloganını bir kenara koyması, tek bir dergi haline gelmesi gerekiyor. Derginin adı Yeni Demokrasi olabilir. Halkı, korkunç benzerliklerinden dolayı, bazı nesneleri ayırdedememe zulmünden kurtaranları, halk kesinlikle ödüllendirir. Birlik, kadroların ve halkın moralini yükseltir, yeni katılımlara yol açar. Birlik, sorumluluk duygusunu, atılımı, yenileşme eğilimini güçlendirir. "Birliğimizin zemini yoktur." Neden? "Çünkü karşı tarafa güvenilmez." Bunları bırakmalıyız artık. Bunlar bizim çapımızı ele veriyor bir bakıma.

Eğer bu iki grup birleşmezse, Türkiye ve Kürdistanlı Komünistler Birliği kurulmalıdır. Bu birliğe, İbrahim Kaypakkaya geleneğinden gelen ve bugün de o geleneği komünist bir miras olarak kabul eden partiler, gruplar, kişiler katılmalıdır. Bu bir parti birliği olarak değil de, katılan güçlerin bağımsızlığına, iç işlerine saygı gösteren ittifak birliği olarak kavranmalıdır. Buna , komünistlerin küçük bir cephe birliği de diyebilirsiniz. Katılan güçler eylemde birlik, propaganda ve ajitasyonda özgürlük prensibine saygı göstereceklerdir. Bu ittifakın bir programı bir de tüzüğü olmalıdır. Katılan güçlerin temsilcilerinden oluşan bir koordinasyon komitesinin sevk ve idaresi altında, büyük kitlesel toplantılar, eylemler, kampanyalar vs. düzenleyen bu birlik, bir yayın organı çıkarmalıdır. Bu yayın organı, ittifak güçlerinin özgürce tartıştıkları, ve aynı zamanda halka siyasi gerçekleri açıkladıkları bir organ olmalıdır. Azınlık, çoğunluğun aldığı kararlara uymalıdır. Ancak ittifak birliğinde bu prensip mutlaklaştırılmamalıdır. Müttefik güçlerden karara uymak istemeyenlere saygı duymalı, ancak herhangi bir baltalama girişimi de o gücün üyeliğini görüşmeye neden olmalıdır. "Ben bu karara uymayacağım ama bu kararın uygulanmasını da engellemeyeceğim"i anlamak ve bunu ittifak birliği içinde bir hak haline getirmek gerekiyor.

İki çizginin birarada yaşamasını ve karşılıklı mücadele ederek birbirlerini dönüştürmesini pratikte kabullenemiyoruz. Farklılıklar, işlerin yürümediği anlarda bizi parçalıyor. İki zıt şeyi aynı anda savunma krizini yaşıyoruz. Bir yanda "aynılar aynı yerde, ayrılar ayrı yerde" derken diğer yanda, "iki çizgi" diyoruz. Bir yanda "yüz çiçek yan yana açsın yüz fikir birbirleriyle yarışsın" derken, diğer yandan da, "kaz kazla daz dazla, kel tavuk kel horozla" diyoruz.

Böylesi bir ittifak, güçlerin ideolojik, politik ve örgütsel alanda birbirleriyle yakınlaşmalarını kolaylaştıracak, bağrından daha ileri birliklerin doğmasına olanak sunacaktır. Böylesi bir ittifak içinde, güçlerden birinden diğ ne geçişlerin olması normaldir.

Başka bir seçenek var mı? Bugünkü durumu sürdürmek. ha çok bölünmek, daha çok p kurmak. Kibiri, böbürlenme hırçınlığı ve inkarcılığı derinl tirmek. Albert Einstein, "her yüz kez göz önünde bulundur ğum bir gerçek var. Yaptıkla ve çabalarım, temellerini öl ya da yaşamakta olan başka sanların çalışmalarında bulu ve ben, aldıklarım kadarını eks siz verebilmem için çok çaba h camak zorundayım," der. Bu bizi yetiştiren eski kadroları gibi harcayan ve derinlemes lanetleyen ruhla, yani bizim us ra ruhumuzla nasıl da çatışıy Gerekli, ileri, ilkeli birliklerin gi kaynağı olduğunu, daha ge hareket olduğunu kavrayamı ruz. 'Boş ver birliği, doğru o eninde sonunda güçlenecek, ğerlerini eritip kendisine kataca anlayışı saflarda güçlüdür. Yaş alanlarında kapışan finans grup rının mantığıdır bu.

Pratik, ilkelerin tutsağı olu parti küçülür, bölünür. Küç partiler, grupçuklar çıkar orta Herbirinden kelli felli, iddialı s ler yükselir. Ve bu durumu sess ce izleylen halk, "kaplumbağa buğunda, 'ne büyük sarayım v demiş," diye mırıldanır. Bir yönünde cesur bir adım atılma dır. Sorumsuzluğun sarsılm egemenliği yıkılmalıdır. Birli krizden çıkışın ilk ciddi adı olacaktır. Türkiye kapitalizmin derinleşen krizinden söz ediyor durmadan. Ya bizim krizimiz Önder kadrolar, böyle bir k yokmuş gibi davranıyorlar. Ken krizini aşamayan, başka krizler üzerine yürüyemez. Yürüyeme ği gibi gördüğü her kalaylı bak da gümüş sanır.

Karmaşayı senfonileştirme

Halil GÜREL

Dünya çapında yaşanan gericilik dalgasını Marksist üretimlerle karşılayamama, geleneğimizin de ideolojik kriz ve örgütsel tıkanamaya uğramasına neden oldu. Krize ideolojik öncülerimizin yöntemiyle çözüm bulma yönelimi yerine Marksizm-dışı yönelimlerin benimsenmesi ve giderek sistemleştirme çabaları yolumuzu ayırmamızı gerektirdi. İçten değiştirme zeminlerinin tıkanmasının da sonucu olan yol ayrılığı kendi yolumuzda büyük adımlar atmamıza neden olamadı. Fakat en azından; eski yol arkadaşlarımızın yaşadığı, çürüme ve çözülmenin boyutlanan etkilerine maruz kalmamızı, yaybancılaşmamızı bilince çıkarma ve aşma amacıyla yeni üretimlerin yolunu açtı.

Geleneği aşma adına yola çıktık. Fakat içten dönüştürmeyi gerçekleştiremize de engel olan kendi hastalıklarımız, doğallıyığıyla girdiğimiz yolda da yakamızı bırakmadı. Bu durum aşma hareketinin atması gerekli adımlarını yavaşlattı. Gelişmelerin açığa çıkardığı yönelimimizin doğruluğu, çabamızın pekişerek devamında en önemli dinamik olmayı sürdürüyor.

Dönüp ardımıza baktığımızda, bulunduğumuz yerin kendi gerçekliğimizi daha iyi anlamada önemli bir veri olduğu açıktır. İlk başlardaki coşkunun ardından gelen durgunluk, olgunlaşmaya ve somut hedeflere evrilmiştir. Artık geçmişin bünyemize bulaştırdığı tutuklukları daha hızlı atabilmeliyiz.

ANAHTAR: İDEOLOJİK ÜRETİM

Aşma hareketi, yıkıntıya dönüşen binayı terkedişinin etkilerini, kısman de olsa atarak, yönünü yeniden yapılanmaya çevirmiştir. Yeniden yapılanma süreci, hareketin geleceği üzerinde büyük öneme sahip. Bu süreçte çizeceğimiz yapı projesi, yapının inşaa edileceği alanların belirlenmesi inşayı gerçekleştirecek insan unsurunun niteliği ve herşeyde önemlisi tüm bunları gerçekleştirirken kullanacağımız yöntem; gelecekte nasıl binalara sahip olacağımızın da göstergesi olacaktır.

Örgütsel olarak yeniden yapılanma, terkedilen binanın kullanılamaz hale gelmesine neden olan ideolojik-siyasi açmazlarla hesaplaşmayı gerektiriyor. Bu anlamda ideoloji sorunları asli sorunumuz olarak önümüzde duruyor. Her ne kadar bu alanda bazı adımlar atılmış olsa da, sorunu kapsamı ve derinliği karşısında fazlaca bir önem taşımıyor. İdeoloji sorunlarında; sorgulama, çözümleme ve yeniden kurma süreçlerinin yaşanması yönünde adım atılmadan, yani temel projesini oluşturma yöntemine sahip olmadan "yeni" bir adım atılamaz. Bu yönelime sahip olunmaması, kurulacak binaların "doğal" afetlere dayanıklı olamamasına, sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarını karşılayamamasına neden olacaktır. Bununla birlikte temel projemizin toplumsal alanla ilgili olduğu ve bu nedenle toplumsal pratikten kopuk üretilmesi de olanak dışıdır. Projemizin toplumsal alanla ilgili olması mühendislik bilimlerinde sahip olunabilecek kesin doğruların alanımızda pek bir hükmünün bulunmamasına neden oluyor. Yani ne daha önce kullanıldığında başarılı sonuç alınmış bir şablon kullanabiliriz, ne de bulunduğumuz tarihsel kesitte üreteceğimiz projenin sosyalist toplum hedefine varıncaya dek geçerli olduğunu kabul edebiliriz. Yüklendiğimiz sorumluluk, mutlaka bir proeye sahip olmayı, ancak; projemizin uygulanması sırasında sınıf mücadelesinin açığa çıkardığı gerçekler ışığında, "pratikten öğrenme" yöntemiyle projemizi değiştirebilme yeteneğini göstermeyi de gerektiriyor. Toplumsal pratik içinde projemizin öngördüğü gelişmelerin uygunluk düzeyinin sürekli kontrolü ve önceden hesap edilemeyen sorunlara çözümler üretme gereği de; proje yöntemimizde içerilmelidir. Çünkü bizim projemiz yerine geçecek ideoloji ve siyasetimiz yaşayan maddi varlıklar olan proletarya ve burjuvaziye bağlıdır. İşçi sınıfı ideolojisini benimsemenin söylemden maddiyata geçebilmesi için işçi sınıfı ve burjuvazinin somut durumlarını her an yeniden ve yeniden ele almak, gelişme ve değişmelere uygun konumlanmak, gelen saldırıları boşa çıkartarak yeni saldırıları örgütlemek ve her daim en azından teorik planda ideolojik üstünlüğü kaybetmemek gerekiyor. Bu anlamda top-

lumsal projemizi oluşturmadaki yöntemimiz olan ideoloji sorunlarıyla başa çıkmayı en önemli gündemimiz olarak belirlemek gerekiyor.

İdeoloji sorunlarına çözümler bulmak... Yeniden üretimi gerçekleştirmek... Terkedilen yıkıntının apolitikleştirici, yabancılaştırıcı ve yozlaştırıcı havasının etkilerinden kurtulmak... Yönelime uygun pratik hattı oluşturmak... Çözüm bekleyen sorular olarak önümüzde duruyor. Çünkü gelinen nokta terkedilen yıkıntıdan fazlaca uzaklaşamadığımız bir noktadır.

TOPLUMSAL PRATİĞE BAĞLANMA

Terkettiğimiz yıkıntının üzerimizdeki olumsuz etkilerini aşabilmenin öncelikli yolu hareket halindeki ezilen kitlelerle bağ kurmaktan geçiyor. Yıkıntının aptallaştırıcı ve sersemletici havası, işçi sınıfı başta olmak üzere ezilenlerle bağ kurmak, kendiliğinden ve düşük yoğunlukta sürmekte olan sınıf mücadelesinin temiz havasını ciğerlerimize doldurmakla aşılabilir. Amaçlarımızı gerçek kılmanın tek yolu olan toplumsal pratik aynı zamanda amaçlarımıza ulaşma yollarımızın doğru mu, yanlış mı olduğunu görmek istediğimiz sürece gösterme yeteneğinde de olacaktır.

Ezilenlerin somut durumunu, olası yönelimlerini, dolaysız bağlarla öğrenebilmek yani kitlelerin öğrencisi olmak bugün her zamankinden daha önemli. Tabi bu yeteneğin gösterilebilmesi kitlelerin öğretmeni olabilmek için öncelikle öğrencisi olma gereğinin kavranmasıyla mümkün. Söylem bazındaki kabuller ezilenler nezdinde ömrünü çoktan doldurmuş ve bize "*düşündüğün gibi davran*" çağrısını çıkartmıştır. Bu çağrıya cevap verebilme yeteneği gösterilmeden yıkıntının hastalıklı havasından kurtulmak da mümkün olmayacaktır.

Bugün aynı zamanda ezilenlere ve onların kendiliğinden hareketine rağmen kurduğumuz kurumları daha büyük ve güçlü kurumlar kurma amacıyla merkezi bir plan eşliğinde yeniden konumlandırma gereği de kendisini hissettiriyor. Kitlelerle kaynaşabilmenin olanaklarını son sınırına dek seferber etmeliyiz. Eski kurumlarla yeni konumlandırmalara sevketme aracılığıyla kitlelerin içine nüfuz edilmeksizin ezilenlerle kaynaşmak mümkün olmayacaktır. Olsa olsa yıkıntının yanı başında, onun dışı yenilenmiş bir modeli inşaa edilebilecektir. Yıkıntıdan yönelebilecek kuru-sıkı eleştireleri dikkate almadan, kendimize güveni esas alarak cesaretli adımlar atmak gerekiyor. Kurumlarımızı kitlelerin içinde inşaa edebildiğimiz oranda yenilenmenin yolu açılacaktır.

Devrimci zoru; yüzlerce yıllık merkezi devlet, küçük ve dağınık üretim, biçimi, dini ve kültürel şekillenmenin uyuşturduğu ve mevcut koşullarda değiş(tir)me olmadan uyanıp mücadeleye yönelmeyecek durumdaki kır yoksullarına kurban etmemeliyiz. Kendini üretme koşullarından yoksun durumdaki öncü çekirdek adaylarını, ezilenlerin mahkum edildikleri karanlıkta ışık toplarına çevirebildiğmiz oranda yüzyılların karanlığındaki kır yoksullarını aydınlatabilmek de olanaklı hale gelecektir.

Ezilenlerin özlem ve taleplerinin mücadelesini kendiliğinden sınırların ötesine taşıyıp, siyasallaştırabilme ve örgütleyebilme yeteneğine sahip her özne; taşıdığı devrimci zor bilincini ezilen kitlelere ulaştırma başarısını gösterebildiği zaman öncülük misyonunu gerçeklemiş olacaktır. Işığı büyütebilme; bilimden şavk almaya ve ona yakıt olurken kendisi de ışıyacak ezilenlerin içinde olmaya bağlıdır.

Yıkıntının asli nedenlerinin ideolojik ve siyasi olduğunu belirlemek ne kadar doğru ve anlamlıysa, yıkıntının önemli nedenlerinden olan siyasi belirlemelerle inşaaya yönelmek de o kadar anlamsızdır. Yaşamın gerçekliği karşısında şekillenme, yürüyeceğimiz yolu adım adım birlikte örme yerine spekülasyon ve karalamalara boyun eğmek bizden uzak olmalıdır. Varsın herkes bildiği gibi konuşsun, yaşamın gerçekliği herkesi hakettiği yere koyacaktır ve koymaktadır da.

Devrimimiz; ne Rusya'nın ne Çin'in, ne de bir başka ülkenin yolunu izlemeyecek, hepsini birden deneyim hazinesine kaydetmekle birlikte kendi yolundan yürüyecektir. Bu yolun devrimci zorun yolu olduğunu ifade etmek dahi devrimci istemli yönelimler açısından gereksizdir.

Bugün ise aslolan hareket halindeki ezilenlere, öncelikle de işçi sınıfına uygun yöntem ve araçlarla yönelmek, inşaanın hedefi olan işçi sınıfı partisine niteliğini verecek ileri işçilerle birleşebilme yeteneğini göstermektir. Tüm ezilenleri sisteme karşıt oldukları çelişki temelinde ve fakat işçi sınıfının nihai hedeflerini gözardı etmeksizin yaşamın bütününü kucaklama doğrultusunda örgütlemek ve her alanda alternatif proje üretme perspektifini bugünden kuşanmak gereklidir.

Bugün atacağımız adımın yarın atacaklarımızın göstergesi olduğunu, esaslara yönelirken talilerin ihmal edilmemesi gereğini, içinde bulunulan koşullar ve süreç nedeniyle bazı gelişme dinamiklerine kayıtsız kalınamayacağını, önemli olanın kollektifi oluşturan öznelerin tüm alanlarda yetkinleşmesi değil kendi alanında yetkinleştiği oranda kollektifi ve dolayısıyla da kendinin yetkinleşeceğini, tüm bunların genel proje, özgül plan ve somut görevlendirmeler ve süreklileşmiş kollektif denetimle somutla-

şacağını unutmazsak; büyüttüğümüz kartopunun çığlaşmasına hiç kimse engel olamayacaktır.

İNŞAAYI GERÇEKLEŞTİREBİLME KOPUŞU, AMA AYNI ZAMANDA BİRLEŞMEYİ DE GEREKTİRİYOR

Aşma hareketi içinden çıktığı yıkıntının olumsuz etkilerinin üzerine çıkabilme yeteneğini gösteremediği için geleneğin neden bu noktaya geldiğini, olumsuzlukların kaynak ve sonuçlarını ülke ve dünya çapındaki nedenleriyle ayrıntılı olarak hesaplaşamamıştır. Bugün yeni binayı inşaa ederken ve bu inşaaya toplumsal pratik içinde alacağımız temiz havayla dinamik kazandırmak zorunlu iken eski binanın neden yıkıntıya dönüştüğünü de belirlemek gerekiyor. Bu belirlemeler yapılmadan yani "bugün neden bu noktadayız?" sorusuna cevap aramayı teorik çalışmanın konusu haline getirmeden, kurulacak yeni binanın temelleri de yükselen katları da sağlıklı olmayacaktır.

Geleneğin ömrünü doldurduğu ve aşılması düşüncesindeysek -ki doğru olan da budur- kendimizi de kapsamak üzere geleneğin teorik-pratik eleştiri ve özeleştirisi de yapılmak zorundadır. Bu hesaplaşma gerçekleşmeden geleneğin geleneksel etkilerinden kopuşun somutlaşması ve aşılması da mümkün olmayacaktır.

Ayrıca bu kopuş pratiğini sadece olumsuz temelde ele almak da yanlış olacaktır. Geleneğin hem teorik ve pratik olumluluklarını sahiplenmek, hem de geçmişten bugün öteki alanı içinde bulunan olumlu güçlerle birleşebilmek de kopuşun olmazsa olmaz koşuludur.

Bina örneğimizden devam edecek olursak; yıkıntının içinde, yeni binamızda kullanmamız gereken önemli köşe taşlarının ve bireysel temelde aşma hareketinin özneleri olabilecek yapı ustaları ve yapıcıların varlığını da yadsımamak gerekiyor.

Kendimize güvenle yönümüzü ileriye dönüp, yapı ustaları ve yapıcıları toplumsal pratik içinde yeniden üretmeyi hedeflemek aslolandır. Fakat kastların niteliğini henüz kavrayamayan unsurlara çağrılar yapmayı ve yürüyüşümüze yetişme olanakları sunmayı da ihmal etmemeliyiz. Toplumsal pratiği esas almak yerine faaliyeti bu tür unsurlarla birleşebilme ekseninde yürütmek ise olsa olsa nasıl birleşilemeyeceğini gösterecektir.

Öte yandan geleneğin analizi yanında devrimci hareketlerin ve daha da önemlisi ekonomik-demokratik örgütlenmeler ile sistem muhalifi örgüt ve çevrelerin analizi de önümüzdeki sürecin görevleri arasındadır. Kopuşla birlikte ortak hareket zeminlerinde buluşulabilecek yakın ve uzak güçlerin belirlenmesi ayrılık ve birlik noktalarının çözümlenmesi, kiminle nereye kadar ve nasıl yürünebileceğinin somutlaşması devrimci pratiğin unsurları arasındadır. Ezilenlerin, işçi sınıfının ve komünistlerin birliğini sağlama sadece yarının değil, bugünün de görevidir. Bugün kuracağımız birlikler küçük ve geçici de olsa yarının büyük birliklerinin yolunu döşeyecektir.

KARMAŞANIN AHENGİYLE YÜRÜMEK

İdeoloji sorunlarında yeniden üretim ve içeriği belirsizleştirilen kavramların yeniden tanımlanması... Program sorununda detaylı araştırmalara yönelirken gündelik siyasette geleceğin alternatifinin nüvelerini teorik ve pratik olarak üretmek... Siyasette yeni tarzı örgütleme ve ezilenlere ulaştırma... Örgütsel yıkımın nedenlerini belirleme ve yeni yapının inşasını gerçekleştirme... Ülke, bölge ve dünya devrimci dinamikleriyle kurulacak ilişkilerin niteliğini tahlil etme ve somut ilişkiler geliştirme... Varolan kurumları kendini üretme potansiyellerini doğrultusunda yeniden konumlandırırken, öngörülmesine rağmen gerçekleştirilemeyen kurumları inşaya yönelme... Gelecek toplumun "yeni insan"ını kollektifin asli unsurları olarak bugünden üretirken, bu çatışmalı gelişimden hiç bir bireyi bağımsız tutmamak... Tartışma ve çatışmayı kitlelerin önünde yapmayı ve sürekli kılmayı gelişmenin ve amaçlarla uyumun vazgeçilmez dinamiği olarak kavrama.. Ve elbet tüm bunları toplumsal pratiğin içinde, ezilenlerle kaynaşarak, pratik hareket tarzımızı da üreterek gerçekleştirme.

Önümüzde duran görevlerin en genel ifadesidir sıralananlar. Detaylara inmek ve ayrıntılandırmak, kollektifin işbölümüne dayalı uzman adaylarının önünde öncelikli görev olarak duruyor.

Görülebileceği üzere sürecimiz ve görevlerimiz muazzam bir karmaşa görünümü sunuyor. Bu karmaşayı devrim senfonisinin olmazsa olmaz melodileri olarak anlamak ve aralarındaki ahengi sağlamak bizlere bağlı. Fakat en başta kavranması gereken nokta; belli özgünlükler taşımakla birlikte bu görevlerin özgürleşme yürüyüşümüzün her adımının görevleri olduğudur. Ve ancak dönemin görevleriyle kaynaşma yeteneği gösterilebildiğinde, yürüyüşümüzün adımları kesintiye uğramadan devam edebilecektir.

Her şey özgürleşmeyi iç devrimimizle birleştirebilme, varolanla yetinmeme, kendimizi de aşmanın konusu haline getirebilme ve emeğe, bilinçle yoğrulmuş emeğe bağlı. Kollektifin özneleri olabilmek de, kollektifi toplumun öznesi haline getirebilmek de bunlara bağlı.

Eskiye vur, yeniyi kur!

Talip ÇAKMAK

Her şey kendi karşıtı ile birlikte vardır. Bu varoluştaki karşıtlık ve birlik, karşılıklı bir ilişki ve çelişkiyi içerir. Şeyler kendi içlerindeki kendileri olmayan karşıtlarıyla mücadele içinde,.birbirlerini dışlayarak gelişir, değişir ve bir başka şeye dönüşürler.

Karşıtların mücadelesinde yeni ilerleyen ve gelişen, eski gerileyen ve çökendir. Ancak yeni ile eskinin mücadelesi hiç bir zaman düz bir rota izlemez. Yani esas ekseni ilerleme ve gelişme olan yeni, bazen duraklama ve gerileme durumuna düştüğü gibi, esas ekseni gerileyen ve çöken olan eski, çöküşe ve gerilemeye karşı güçlü bir direniş göstererek, yeniyi geriletmek ve çökertmek için yoğun saldırılara girişir. Bu saldırılarında geçici zaferler de kazanır. İlerleyen ve gelişeni temsil eden yeni ise, eskiyi yıkma mücadelesinde, onunla birlikteliğinin üzerindeki etkilerini atmada atıl kalır ve her yeni süreçte kendini yenilemez, uyanık davramazsa ise geçici yenilgiler alabilir. Gerek toplumsal sistemler gerek sınıflar ve ya bireyler kendilerini sürekli olarak yeniden üretmedikleri sürece yok olmaya mahkumdurlar.

Sosyalizmin inşaa sürecinde proletarya, eskinin kalıntılarını temizlemede atıl kaldığından, uyanıklığı elden bıraktığından ve kendini (rakibinin kendini yeniden üretmesine rağmen) yeniden üretemediğinden geçici bir yenilgiye uğramıştır. Onu yenilgiye uğratan burjuvazi komünizmin öldüğünü iddia ederek, yoğun bir ideolojik bombardımanla kitlelerin bilincini karartmıştır. Yeni Dünya Düzeni adı altında yapılan bu ideolojik bombardımanın içeriğinin ne kadar boş olduğu kısa sürede ortaya çıkmıştır. Kitlelere yutturulmaya çalışılan bu "Yeni Düzen"in aslında düzensizlikten başka bir şey olmadığı, bugün sistemin ideologları tarafından itiraf edilmektedir. Eski olan kapitalist-emperyalist sistem, bağrında taşıdığı tüm dinamikleri önemli oranda yitirmiş ve kendini yeniden üretmekte büyük sıkıntı içerisine girmiştir. Böylesi bir süreçte dünya proletaryası burjuvazinin kendini yeniden üretmesine fırsat vermeden, kendi yaşadığı sosyalizm deneylerinden dersler çıkararak, yeni bir sosyalizm anlayışıyla, sosyalizm ve komünizm bayrağına sarılarak onu burjuvazinin burçlarına dikmelidir.

Kapitalist-emperyalist sistemin bir parçası olan, Türkiye'deki sistem de ciddi bir bunalım içerisindedir. Bu bunalımın nedenleri; sistemin kendi doğasından kaynaklanan yapısal bunalım ile, sosyal ve ulusal kurtuluş mücadelelerinin sistem üzerindeki etkileridir. Sistemdeki bunalım öylesi boyutlara varmıştır ki, bizzat sistemin sözcüleri sistemin çürümüşlüğünden söz ederek, sistemin yenilenmesi için "temiz toplum, temiz devlet" yaratma gereğini dile getirmektedirler. Onlar sistemlerinin temeli olan mülkiyet ilişkilerini, bu ilişkiler üzerinde şekillenen kurumlarını koruma noktasında hemfikirdirler. Ancak imaj tazeleme noktasındaki farklılıklarından dolayı bir kapışma içerisindedirler. Eskiyi temsil eden egemen sınıflar kendi aralarında mücadele içerisinde olmalarına rağmen, düzen içine çekemedikleri radikal temeldeki sosyal ve ulusal kurtuluş mücadelesinin saptırılması için birlikte hareket ediyorlar. Hepsinin koro halinde söyledikleri şarkı aynı: "Devletin bölünmez bütünlüğü, teröre karşı milli birlik ve bütünlük"

Yeniyi temsil eden proletarya ve emekçi halkın durumu da eskiyi temsil eden sınıfların durumu ile bazı noktalarda aynılık göstermektedir. Toplumu gerçek kurtuluşa götürecek olan proletarya kendi sınıf bilinci ile donanıp kendi siyasal partisini yaratamamıştır. Kendiliğinden eylemliliklerinde sınıf dayanışmasından uzaktır. Kendi dışındaki emekçi sınıf ve katmanların sorunlarına ve eylemliliklerine katkı sunmamaktadır. Yanıbaşındaki bir ulusun, kendi kaderini tayih hakkı için verdiği mücadele karşısında enternasyonal görevini yerine getirmemektedir. Kendi en doğal sınıf örgütü ola sendikaları, burjivazinin uşaklarına kaptırmıştır. Onların yeniden ele geçirmek için ve burjuvazinin sendikasızlaştırma politikalarına karşı gereği gibi mücadele yürütmemektedir. Sistemin çürümüş ve kokuşmuşluğu onu d bunalıma sokmuş, yolunu şaşırara şovenist ve dinci akımların kuyruğun takılmıştır.

Tüm bu olumsuz özelliklerine rağmen, özellikle son otuz yıllık mücadelesi, örgütlenmesi, üretim içindeki konumu, nicel ve nitel olarak gelişmesinden dolayı, toplumu kurtulşa götürecek biricik sınıf olma özelliğini korumaktadır.

O, bu görevi yerine getirmek için yönetenlerin yönetememe krizne girdiği günümüzde, kendisi de eskisi gibi yönetilmek istemediğini dile getirip dünya proletaryasının deneylerinden dersler çıkarıp, kendini yeniden üretmelidir. Yeniden üretim için; kendi sınıf birliğini sağlaması, kendi sınıf bilinciyle donanıp kendi sınıf partisini yaratması, yaşamın her alanında burjuvaziye alternatif olduğunu göstererek, diğer emekçi sınıfları, ideolojik, politik, ve örgütsel önderliği etrafında birleştirerek, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin başına geçmelidir.

Eskiyi yıkma, yeniyi kurma mücadelesinde, proletarya ve emekçi halka öncülük etmesi gereken "sol", "sosyalist" hareket de bugün kendi içinde bir saflaşma yaşamaktadır.

Bu saflaşma henüz kesin çizgilerle belirginleşmemiş olsa da, esas olarak iki ana eğilim olarak kendini göstermektedir. Birincisi sistemle mücadele sürecinde kendini yenileme ihtiyacı duymayan bu nedenle kitlelerden uzaklaşan ve kitlelere dolayısıyla kendine ve amacına yabancılaşıp önemli oranda sisteme benzeyen eğilim. İkincisi; geçmişin olumsuzluklarını aşmak isteyen ve bu nedenle kendini yeniden üretme ihtiyacı hissedip, yıkıntılar arasında boy atmaya başlayan, filizlenen eğilimdir.

Bu filizlerin gelişip güçlenmesi ve kışın bahara dönüşmesi için uzun yürüyüşün yolcularına önemli görevler düşmektedir.

Yaşamı zindan edenlere karşı, yaşayarak yaşatarak savaşmak. Yapılması gereken budur. Yaşamın yeşilliğine MERHABA!

KÜÇÜK BURJUVA ZAVALLILIĞI

"Sen kötüysen, ben iyiyim"

Ozan VELİ

"Bir şey ya iyidir, ya kötüdür" türünden idealize olmuş düz mantık, açıktır ki, bir şey hem kendisi hem karşıtıdır" doğru önermesinin karşısına oturur. Şeylerdeki ana (belirleyici-esas) yön ile tali yön arasındaki ilişki, kendi kalıpları bağlamında çatışmalı durumunu sürdürürken, yer değişimi de olabilir hale gelir.

Bunun böyle olması yanında, bir gerçeği, -yani şeylerdeki esas belirleyici yönün- çok çeşitli biçimde nicelik farkını taşıması da kaçınılmazdır.

Camiamızın çok renkli, çok söylemli bir tabloyu yansıttığı şu günlerde kendisinin "doğru" yolda olduğunu tanıtlayabilme uğraşı, idealize edilmiş bir görüş menziline oturmaktadır. 95 baharında "hizipçi, mafyacı" diye lanse edilen tarafımızdaki yarışmalar boy boy afişe edilerek; "bakın biz size dedik bir doğruyuz" "Eğer onlar doğru olsalardı bölünmezlerdi" "Bakın onların bölünmesi göstermiştir ki, biz haklı ve doğru tarafı oluşturmaktayız."

Bununla "en doğru" yarışında en önde olma imajına kendilerini de inandırmış olanın rahatlığı taşınabiliyor muydu bilemiyoruz ama, bu idealist yaklaşımın yanlışlığı apaçık ortadaydı. Ve kitleler uzun süre bunlarla oyutulmamalıydı. Çünkü, ortada bir yanlış varsa, bunun köklü toplumsal nedenlerinin; yakın zamana kadar ayni havayı birlikte soluyan yapılanmaların kendisinde de yansıma bulması pek akıldışı olmasa gerek. Ayrıca bir bütünün ayrışan parçalarının birisinin kesin iyi, birinin kesin kötü olmasının yanında, birbirine yakın iki iyinin ya da, bağrında doğruyu taşıyan birbirine yakın iki yanlışın olması da gelişmenin kendi yasasına aykırı değildir.

"Onların bölünmesi göstermiştir ki, biz doğru yoldayız" yaklaşımı sadece bir avuntu olabilirdi ve bu avuntu iç çelişkilerin doğru biçimde ele alınmasını, sorunların zaman aşımına uğramadan kavranabilmesini zorlaştıracaktı. 94 ayrılığının yarattığı tahribatların üzerine tüm gönül rahatlığıyla bir bardak su içip, derinden bir kahkaha koyverme cüretine sahip olanlara diyecek bir şeyimiz olmasa da, iktidar perspektifine sıkı sıkıya sarınmış bilinçlerin daha doğru bir yaklaşım çerçevesinde kendi sorunlarına eğilmesini bekleriz. 94 ve 95'in hareketini oluşturan gelişimler bir günün işi değildi ve uzun bir sürece yayılan öncü güncesinin aşamadığı meselelerdi. Ve yine her ayrışımda, "bizim açımızdan sorunlar bitti, tüm günahkarlar gitmesi gereken yere gittiler." türünden yaklaşımların yaşanılan gerçekler yanında külden üfürükler olduğu açıktır.

Tarihsel gelişmelerin kendi realitesinin olduğu gibi kavranması önemlidir ve doğru çözüm yöntemleri oluşturabilmede ilk elde edilmesi gerekli yetilerdendir. Çok uzun süreler geçmeden görülmüştür ki, "çok doğru" olanlar peş peşe akla durgunluk veren yanlış pratiklere imza atmışlardır. Ve bu kez sözü, küçük burjuva oportünizminin başka bir dili almıştır. "Yapılan şu en uç hatalar ve yaşanılan şu iç çatışmalar, doğrunun kimlerde olduğunu bir kez daha tanıtlamıştır."

Yok beyler yook. Karşıdakinin yanlışı elbetteki bir yanlış ideolojinin oluşturduğu zemine dayanır. Onu enine boyuna irdelemek bir değerlendirme konusu olacaktır ama, başkalarının yanlışları üzerinde kendilerine "doğru" inşaa etmeye çalışmak bilimsel sosyalistlerin işi değildir. Gün olur yanlışın sahibi yanlışlarını çekerse, inşaa edilenin/edilmek istenenin havada kalacağı bilinmelidir. Bir yanlıştan kendimiz adına ders çıkarmak gerekli olan apayrı bir yan iken, bir olumsuzluğu afişe ederek kendisini olumlamaya çalışmak aykırı olandır. Ancak geçici görüngüsel kamuflaj oluşturma işine yarayabilir bu türden yaklaşımlar. Nitekim "en doğru biziz" naraları atanların söylemleri henüz ağızlarından düşmemişken, karşıcephenin uzantıları olduğu çıkıyor ortaya. (Ya da öyle söylenerek afaroz ediliyorlar.)

Kendi içindeki gelişmelerin garipsenir yanlarını yaşayanların ötesinde bir de, bu gelişmelere değin yaklaşımlar var ki, bunlar da oldukça farklı zeminlerde gelişmektedir.

Biz öncelikle ideolojik ve siyasi problemlerin kaynaklık ettiği çeşitli türden örgütsel sorunların kavranabilmesi için gelişmelerin ayrıntılı bir değerlendirmeye tabi tutulması gerektiğini, bununla; devrim ile karşı devrim mücadelesinin en önemli çatışma alanlarında düşmanın daha iyi tanınması ve bunların genel devrimci camia için birer tecrübe olması gerekliliğine işaret etmek istiyoruz. Bunun yanında mevcut muğulaklıklar ve kafa yapılarının önemli oranda bilimden uzaklaştığı ve buna bağlı olarak durumun hangi ölçekte söylenen gibi olduğu yönünü bir an için bir yana bırakırsak, sorunu ortaya çıkarış ve çözüm yöntemlerinde ideolojik temel üzerinde yükselen farklılıklara sahip olacağımız/ olduğumuz ve bu bağlamda benimsemediğimiz ve de kabullenemeyeceğimiz yöntemlerin söz konusu olduğunu biliyoruz.

"İşte bakın biz söylemiştik" demiyoruz. Çünkü bizim söylediğimiz şeyler, ideolojik olarak idealize olmuş bir bakış açısına işaretti ve onun yarattığı tahribatların üzerinde dönemin boy veren aykırılıklarına dairdi. Bu zemin, karşı-devrimci faaliyetlerin yaşam hakkı bulmasını kolaylaştırır

ama bütünlüklü olarak ortaya çıkan karşı-devrimci faaliyetin kendisi değildir. İdealize olmuş ve çözümlenememiş ideolojik sorunların bu gelenek kökenli gelişmelerde yansıma bulması mümkündür, hatta; buna karşı ciddi bir yönelim ve köklü bir değerlendirme ile sorunlara vakıf olunamaz, uygun mücadele yöntemleri geliştirilemezse, bu yansıma kaçınılmaz duruma gelir. Çünkü öyle söylendiği gibi, günahlar günahkarlarla gitmiş olsa bile yeni günahkar çocuklar yetiştirebilecek koşullar henüz çözümlenmiş değildir. Dönüştürme ve dönüşme eylemi güncemizin en temel sorunları arasında en ön yeri korumaktadır. İdeolojik zemin ve siyasal güzergah en güçlü dönüştürme misyonları durumuna getirilmedikçe, maddi yok etmelerin kendi kendisini yiyen silahlar durumuna gelmesi kaçınılmazdır. İşte proleter bilinç açısından en önemli mesele olarak yönelinmesi gereken nokta burasıdır. Ve bizim esas sorunumuzda, bu yönlü çözümlemelere ışık tutabilecek gelişmeleri olduğu gibi kavrayabilmektir. Keskin ajitatif söylemlerle işin içinden çıkılamayacağının bilincindeyiz. Ayrıca, küçük-burjuvazinin dünyasını kaplayan kaba materyalizmin maddeci idealizmin, dar deneyciliğin, doğmatizmin ortaya çıkardığı sonuçların bir ucuna darbeciliğin, bir ucuna oportünizmin tutunacağı da açıktır.

Bugün açısından oportünizmle aramıza çok keskin ayırımlar çektiğimiz söylenemez. -Elbetteki bunun ideolojik anlamda olduğunun anlaşılması gerekir. Çünkü örgütsel olarak, Marksizm oportünizmle bir arada yürüyebilir/ hatta yürümek zorundadır.- Fakat söylenebilecek en önemli şey, inceleme ve yorumlamada doğru bir yöntem ve nitelikli bir seviyeye doğru ilerlemek zorunda olduğumuzun kavranabildiğidir. Günahlarımızın nedenlerini çok uzak hedeflerde aramaya gerek yok bizce. Açıktır ki sonuca gidilemeyen bir durumda irdelemeyi, ideolojik boyutuyla ele almak gerekmektedir.

Birlikte olmadığın güçleri, bataklığın taa ortasında görmeyi dilemek, ve dört gözle onu beklemek bir kavga erbabının akıllılığı olamaz. Kendi "doğruluğunu" bununla tanıtlamaya çalışacaklar, açıktır ki, göremek işin bir yanı iken, siyasal-ideolojik arenada -tüm karşılıklı uygunsuzluklara rağmen- en yakın çizgilerin uygun olmayan yöntemlerle gündeme gelen çatışmalarının genel devrimci değerlere oldukça pahalıya ödetildiğini görmelidirler.

Doğruluk meselesi ise, tamamen siyasal-ideolojik-örgütsel planda, toplumsal pratik alanda güce bürünebilme ve köklü bir yönlendiricilik bir fiil üslenerek tanıtlanacaktır. Yığınlara nüfuz edebilen somut politik perspektiflerin ayağa kaldıracağı insan bilinci, "Sezar'ın hakkını Sezar'a" verecektir. Onun kendisine sunî dayanaklar aramasına gerek kalmayacaktır.

Sınıf mücadelesinin karmaşık süreçlerinde devrimci gelişmeleri karşıtlarından ayırabilmek proleter bilincin öncelikle gözetmek zorunda olduğu meselelerden biridir. Sürecimizin içinde, bunun gözetilmediği olumsuz olaylar sözkonsudur ve bu olgulara doğru yaklaşımlar gösterebilmek, proleter olgunluğu ve yine seviyeli bir sorguculuğu gerektirmektedir. Tek tek parçalardaki olumsuz gelişmelerin, genel açısından da bir takım şeyleri birlikte götüreceği unutulmamalıdır. Yaşamın gerçekliğini kavramaktan uzak kalan yaklaşımların düz bir bakış açısıyla sorunları yorumluyor olması, doğal olarak onu yanlış sonuçlara, yanlış çözüm yöntemlerine götürecektir. İşin en vahim yanlarından biri de, yalana dayalı siyaset yapma durumudur ki, bunun da azımsanmayacak derecede varlığını sürdürdüğü söylenebilir. Birileri bitirilir, birileri dağıtılıp toplatılır, hayali birlikler oluşturulur, eylemler yapılır, gerçeklerin rengine sünger çekilir vs. vs.

İçinde bulunduğumuz koşullar dahilinde, somut durumların tahliline dayanacak özgün politikalar ve ona uygun atılacak adımlar gelişmenin boyutunu belirleyecektir. Bu koşullar en başından, daha geniş cephe anlayışlarıyla devrime kanalize edilebilecek tüm kesimlere ulaşmayı hedeflemek zorundadır. Bunu siyasi minvalinde bir gereklilik olarak kavrayamayanların, esasta da kendi aciziyetlerinin ürünü olarak, kendi dışındaki olumlu gelişmelerden memnun kalmadığı görülmekte ve bu bağlamda birilerinin yanlış yapması adeta a ta alkışlanarak karşılanmaktadır. bu yaklaşımların, bırakalım geni cepheye ulaşma perspektifleri ku ması, siyasi-ideolojik orijini ken ne en yakın olan yapılanmalara k dahi, kendi kıstaslarını belirlemiş ğillerdir. Kendi bünyesinde en uç yirlerde ortaya çıkan sekterizmin şardaki yansımasından başka bir değildir bu. Küçük burjuvazi BEN'cilliği ve onun kestirmeci, te den inmeci mantığının ürünü olan yaklaşımlar, genel anlamda coğra larımız üzerindeki devrimci hare lerin çocukluk hastalıkları olarak daviye muhtaç durumdadır.

Şimdi, tecrübe edinilmiş bir sü cin, daha olgun, daha mütevazi inadına dirayetli, inadına akıllıca kavganın örgütlü neferleri olma yo nu tutmaktan başka bir seçeneğin söz konusu değildir. Yeni olanı in etmek, bir fiil bu kavgayı bir ye den omuzlamakla olanaklı olacak Yanlış olana karşı en etkili mücade teorik betimlemeleri oturtmak, bun rı pratik gerçekliklerle tanıştırm onları güce büründürmek, yenilem düzeltmek ve geliştirmekle olana olacaktır.

Biz kavgalı dostluklardan birbi mizi yiyip bitirmeyi anlamıyor ve b nun içinde her yolu mübah görmüy en ufak açığı kendimiz için kullan fırsatı gütmüyor ve tüm dostlarımız da bunu böyle kavramasını istiyoru

Yakın geçmişimizde gündeme g len karşı-devrimci nitelikteki yön limlerin açık muhasebesinin sunu mamış olması, ciddiyet içeren b yaklaşım noktasında kaygılarımı beslemektedir. Savunu veya red noktasında elle tutulur bir siyasi ya laşımın olmadığı durumda vehame daha da karmaşıklaşması kaçınılm olur.

Kargaşa ortamının ganimet hırsı ları olmak kimsenin işine, hele d devrimin işine fayda sağlamaz. Fa da, siyasi, ideolojik minvalin dışı çıkmadan, yanlış olana, hatalı olan zarar veren yaklaşımlara karşı birli telikleri güçlendirmek; her şeyde önemlisi de oportünizmi kendi bü yemizde sorgulayabilme cüreti gö terebilmektedir.

Postmodernizm ve Kozmopolitizm

Bayram KAYA

Başlığın anlaşılması zor bu iki terimi günümüzün en fazla yanılsama yaratan postülaları durumundadır. Postmodernizm kimi için modern dönemin kapanışı, kimisi için akıl'ın iflası, zaman-mekan anlayışının sarsılması, kimi için de tarihin, ideolojilerin, öznenin ve sınıf savaşımının sonudur. Postmodern bir durum yaşayanlar çok farklı kulvarlarda yürüyor olsalar da bunlardan bir parçayı üzerinde yansıtırlar.

Kozmopolit kelimesi Yunanca kökenli ve dünya vatandaşlığından, çok kültürlülüğe kadar anlam ve tanımları içermektedir. Günümüzmde kullanılan biçimi ise emperyalizmle ortaya çıkan yeni duruma özgüdür. Kapitalizmin tekelci döneminde terkedilen milliyetçilik ideolojisi yerine, emperyalizmin çirkin ve kanlı yüzünü örtülemek için ikame edilmiştir. Geçmişte daha çok kültürel alanda kullandığımız bu kavram şimdilerde global dünyanın postmodern kültürünün farklılıklardan beslenme politikasının bir özelliği durumuna geldi. Ve Yeni Dünya Düzeni söylemiyle birlikte sık kullanılmaya başlandı. Bu politikaya göre "Doğu-Batı", "Biz-Öteki" farkı olmayacaktır. Bunun şimdilik olanaksız olduğunu gören Yeni Dünya Düzeni ideoloğu postmodernistler bu farkın süreç içinde silineceğini iddia ediyorlar. Ancak burada kozmopolitizm bir yanılsama postülası durumuna getirilir. Çünkü, günümüz dünyasında farklılıklar ekonomik ve kültürel dışlayıcılıkta ifadesini bulan bir ayrımcılık biçimidir. Kozmopolitik ise bu ayrımcılığa manüpüle bir örtü çekmenin en kolay yolu olmaktadır. Bu örtünün altında ise farklı kültürlerin ve kimliklerin ifadesi değil, toplumların zengin ve yoksul olarak bölünmesinin meşrulaştırılması olan yeni bir ayrımcılık vardır.

MODERNLİK VE POSTMODERNLİK

Modernlik kavramı etrafında Batı'da yapılan tartışmalar, Batı'nın sosyo-kültürel süreçlerinin bir sonucu ve yansısıdır. Batı'nın sosyo kültürel düzeyi ile kıyaslandığında Türkiye'de en başta tarihi gecikmişlik koşulları vardı. Farklı tarihsel-sosyal gelişmenin ürünü olan aydınlanma kavramlarını, demokratik değerlerden yalıtarak sadece modernleşme boyutuyla ele alan dolayısıyla en kaba pozitivist ideolojik biçimiyle Batı'dan ithal eden Türkiye'nin, Batı'nın modernleşme süreçleriyle örtüştürülemeyeceğini söylemeliyiz.

Modernlik tartışmasına Türkiye'den katılan postmodernist ve "İslamcı aydın"lar, bu nedenle bilinçli olarak, aydınlanmanın mirası tarihsel ilerleme fikriyatını bir yana iterek, temel ögelerinden soyutlanmış, Batı'ya angaje olmuş bir modernliği, farklılıkları değerlendirmeden, Batı'nın sosyo-kültürel kalıpları içinde tartışmaya açtılar. Bu tartışmada, İslamcılar, ayaklarında asırlardır paslanmış prangalarını kıracakları yerde, önce C. Afgani ve Abduh gibi aydınlanmış İslam modernistlerini ve onların öncülü mutasavvufların (İbn-i Arabi, İbn-i Rüşt, İbn-i Haldun vb.) önünde set oluşturdu. Ardından, İslam aleminin koyu bir karanlığa düşmesinin öncüleri Molla Sadra, İmam Gazali gibi kişilikleri ön plana çıkardılar. Ve kara bürükleri içindeki yaşamlarında, üzerlerindeki modernliğin dayanılmaz ağırlığına karşı modernlik karşıtı bir akıma, denize düşenin yılana sarılması gibi sarıldılar. Bu yönüyle İslamcılar'ı anlamak kolaydır.

Ancak Batı'daki postmodernistlerin bir başka izdüşümü olan ve bir kısmının yakın tarihe kadar devrim beklentisi içinde olan sol'culardan oluştuğu düşünülürse sonuç daha vahimdir. "Müslüman Aydın" kanlı ve kirli sermaye ile zaten dirsek temasında ve onun bir beslemesi olarak yıllardır mülkiyet savunuculuğu yapıyordu. Fakat sermayenin sol'dan devşirdiği kesimler çok daha birikimli ve "müslüman aydın" ya da klasik burjuva aydını gibi kaba bir mülkiyet savunuculuğu ile yetinmeyip burjuvazinin tıkanan damarlarına taze kan taşıyabilmektedirler. Zaten, 80'li yıllarda bu sol devşirmeler olmasa dünya burjuvazisi bu kadar rahat yeni tercihler içinde olamaz kaba bir mülkiyet sa-

vunuculuğunu geçemezdi. Bu yüzden postmodernistler ve onların post-yapısalcı, neo-pozitivist vb. düşünceleri iyi tanınmalıdır. Günümüzde Yeni Dünya Düzeni'nin ve uluslararası sermayenin yeni ideologları bunlardır. Kırk-elli yıl öncesinin kaba bir mülkiyet savunucusu, sağcı sermaye ideologları artık tarihe karıştı.

Postmodernistlere göre, ekonomik alanda bir yandan sermayenin uluslararasılaşması toplumsal kesimleri devletlerine daha az bağımlı kılarken, öbür yandan talebin farklılaşmasına koşut üretim sanayinde optimal ölçekler küçülür ve pazara giriş imkanı artar. Sonuçta ekonomik açıdan dünya, kapalı ve tekelci yapılardan, doğal bir süreç içinde açık uçlu ve rekabetçi bir "global" pazara doğru evrimleşir. Bu bakış açısı postmodernistlerin temel ekonomik yaklaşımlarıdır ve diğer yaklaşımları bunun üzerinde yükselir. Bu görüşe, firmaların teknolojik yenilik peşinde koştukları ve bunu kâr amaçlı yapmadıkları temelsiz görüşüyle, "bilgi" ve "enformasyon çağı" gibi düşünceleri de eklemlersek tablo tamamlanmış olur. Bütün bunlar emperyalizmin günümüz dünyasındaki egemenliğinin teorileştirilmesinden başka bir şey değildir.

Postmodernistler, modernliğin, isteklere yanıt veremeyerek, ekonomi ve insan yaşamında yarattığı olumsuzluğa karşı "geleneği" yüceltme diye ifade edebileceğimiz din tarafından bütünleştirilmiş bir çözüm önerirler. Modernizm karşısındaki bu cephe çok geniştir.: Premodern, anti-modern, postmodern görüşler, dincisinden Amerikan damgalı çoğulcu düşüncelere kadar bir çok akım bu cephenin asli üyeleri durumundadır. Özcesi, kapitalizmin sarsılan ve iflas eden "akl"na karşı başkaldıran insanlığı pasifize etmenin, başeğdirmenin bir cephesidir. Ancak Max Weber'in söylediği gibi biraz "asi" olunabilinir: "*Artan bunalımlara (kimlik, kültür) karşı hedonizm, nihilizm, narsizm tavrı gösterilebilir. Eğer "asi" lik romantik bir direniş biçimini aşmayacaksa, postmodernistler böylesi bir asiliğe karşı değiller. Ama asilik "kendi vatandaşları olmak isteyen nihilist bir asilik" değil de, değiştirmek, dönüştürmek için devrimcileşmişse, onlar için "ölümün çıplaklığı gibi soğuk ve ağır" dır... Tahammülleri yoktur buna, toplumsal oyunu bitirirler. Asi'lik ancak biraz asri yani zamana uygun modern, biraz kozmopolit yani dünyalı çok kültürlü*" (7 Temmuz, '96 Yeni Yüzyıl, N. Göle) olduğunda toplumsal oyunun bir parçası olabilir.

POSTMODERNLİĞİN FELSEFİ KÖKENİ

Postmodern felsefi eğilimin üstü kazındığında altından eski bir felsefi yaklaşımın deforme olmuş yüzü karşımıza çıkar. Postmodern anlayış, Rönesans ve Aydınlanmadan bu tarafa dünya tarihine damgasını vuran modernizmin çöküşü ve sonu iddiasıyla 50'li yıllardan sonra ortaya çıkan, 70'li yıllardan sonra hızla güç kazanan, 80'li yıllarda toplumsal olgunun bir parçası durumuna gelen bir akımdır. Toplumsal olgunun parçası olmaları, Yeni Dünya Düzeni ile aynı ekonomik-sosyal formasyonda birleşerek onun ideologluğunu yapmasındandır. Ağırlıklı olarak bir Marksizm eleştirisine dönüşmesi de aynı yakınlaşmanın ürünüdür.

Postmodernizmin felsefi kökleri, felsefi idealizmin bilinemezci ve pozitivizm gibi damarlarından gelmektedir. D. Hume'un ilerleme fikrine karşı dinler tarihi teorisi, Kant'ın düşüncenin ve aydınlanmanın önemini küçülten yaklaşımı, sonra kapitalizmden beklentisini bulamayan romantikler, özellikle Alman romantikleri şu ya da bu şekilde modernlik karşıtı bir temayı, eskiyi yüceltme temelinde taşımaktaydılar. 19. yy.da H. Spencer, 19. yüzyıl sonundaki Kant ve Hegel'e dönüşler, yüzyılımızın ilk döneminde pozitivizm, neo-pozitivizm ve yapısalcılar; Wittgenstein, Bernstein, K.R.Popper, Kuhn, anarşist Feyerabend... Postmodernist eğilimin daha belirgin nüveleridir. Postmodernizm, modernizmin kalesi olarak bilinen Fransa'da dilbilim tartışmalarını başlatan yapısalcı Sausaure'nin postyapısalcılığa terfi etmesiyle ortaya çıktı. 50'li yıllardan sonra postmodern teoriler Jeneks, Lyotord, Foucault, Derrida, Gadamer tarafından geliştirildi. Yeni Dünya Düzeni düzleminde emperyalizm ile buluşmalarıyla birlikte çeşitli düşünce akımlarından bir çok önemli sima bu "çoğulcu" koroya katıldı. Postmodernizm bir sentez değil, modernizmi hırpalama, Marksizm'e vurma temelinde, yeni pozitivist, yeni çoğulcu, bilinemezci, post Marksist... bir çok akım ve kişinin postmodernist kapsayıcı başlığı altında buluşmasıdır: Nietsche'den psikoanalize, Max Weber'den Heisenberg'e, Frankfurt Okulu'ndan Yapısalcı-İşlevselci okula kadar hepsi postmodernizme akan damarlardır.

POSTMODERNİTE VE POSTMODERNİZM FARKI!

Modernizm; ortaçağı izleyen Rönesans ve Aydınlanma Felsefeleri'nin laikleşme, demokratikleşme ve evrimleşme kavramlarında ifadesini bulan çeşitli kültürel, sosyal, psikolojik, politik ve ekonomik dönüşümleri ifade eden bir tarihsel dönemdir. Postmodernizm ise modern çağın sonu anlamında, bu dönüşümlerin ve ilerleme fikrinin yadsıyıcılığı temelinde kullanılan bir kavram. Rönesans ve Aydınlanma Felsefesi, tanrının doğruları yerine

aklı ve bilimsel yöntemi koymuştu. Burjuva aklın (burjuva çıkarı) kitlelerin beklentisine yanıt vermemesiyle kapitalizme olan tepkiler arttı. İnsanlık yeni arayışlara yöneldi. 1789 Fransız ihtilali bu yıllarda ileriye açılan bir kanaldı. Ancak bu devrimin ardından bütün Avrupa'ya gerici bürokratik diktatörlükler egemen oldu ve kapitalizme olan tepkiler devrim yadsıyıcılığı ve eskiye yönelme temelinde boy verdi. Romantiklerin büyük kısmı (Romantik J.J Rousseau ilerici tarzda bir isyancı) sonra pozitivist A. Comte gibiler böyledir ve gerici yönetimlerin ideologluğunu yapmışlardır. Postmodernizm de aynı düzlemde çağımızda doğan bir tepkidir. Ve aydınlanmanın tarihsel ilerleme fikrine karşı kapitalizmin ölümsüzlüğünün ve inancın ilanıdır.

Batı'da postmodernist tartışma bireyselleşme, laikleşme, rasyonelleşme ve sanayileşme gibi modern kavramlar üzerinden, kitle ileştişim araçlarının ve yüksek teknolojinin hızla yaygınlaşmasının sonuçları üzerine başladı. Bizdeki tartışmalar ise modernleşmeye bağlı olarak değil, Batı'daki tartışmaların bir izdüşümü olarak sürmektedir. Modernleşmenin neresinde olduğumuz değil, soyut bir modernlik karşıtlığı ve Marksizm düşmanlığı yapılmaktadır. Özellikle İslamcılar modernizmin neyi yıktığına bakmadan günümüz sorunlarından yola çıkarak, modernizm yadsıyıcılığını, Ortaçağı diriltme ve eskiyi yüceltme çabasına dönüştürdüler. Bunların ittifakı olan postmodernistler ise Weber'in çoğulculuğundan yola çıkarak, Osmanlının devşirme sisteminde farklılıklardan beslenmesini ön plana taşıyorlar ve bir Osmanlı kozmopolitliği yaratarak ölmüş olandan medet umuyorlar. İnsan postmodernistleri izledikçe Marks'ın çok sevdiği bir sözü mırıldanmadan edemiyor: *"Sen yolunda yürü ve bırak ne derlerse desinler"*(Dante)

Marksist yaklaşım, dinciliğin tarihsel olarak geri olduğunu ve maddi temelinin yok olmasıyla ortadan silinip gideceğini savunur. Ayrıca modern çağın da kendi karşıtını yaratarak, dönüşeceğini dile getirir. Önemli ve kalıcı olan tarihi ilerleme fikri ve tarihsel diyalektiktir. Postmodernistlerin kapitalizmin ölümsüzlüğünü ilan edip, kapitalizmin sarsılan, kokuşan aklına karşı yeni entellektüel kaynaklar ve etik ölçüler arayışı boş bir çabadır. Hiç bir arayış kapitalizmin ölürken etrafa saçtığı kokuyu ve pisliği temizleyemez.

Böylece batıda ve batılıların bizdeki yansıması yazarların yaptığı postmodernite ve postmodernizm ayrımının da yersiz düştüğünü söylemeliyiz. Bu ayrıma göre modernite bir dönemi, modernizm ise Descartes ile başlayan akıl çağını tanımlıyor. Ve bu eskiyen aklın yerine yenisi aranarak kapitalizmin bunalımının giderileceği yanılsaması yaratılıyor. Bu ayrım postmodernistlerin kendilerini haklı çıkarmakm için yaptıkları bir uydurmadmır. Moden çağ bir tarihsel dönemdir ve bellil bbir tamrihsel süreçte oluşmuştur. Yine belirli bir tarihsel ldönemde kendi karşıtına dönüşecektir. Postmodernistler, modernizmin sorunun ilan ederlerken esasında bu tarihsel ilerleme fikrine ve diyalektiğe karşı duruyorlar. Çünkü onlarınl literatüründe devrim-tarih-dönüeşüm gibi kavrammların yeri yoktur. Postmodernizm, gerçekte ir devrin kapanışını değil, modernizme hakim olanl temelci rasyonallerin sarsılması dolayısıyla yeni kavramlara duyulan ihtiyaı ifade etmekedir. bir de, kapitalizme değil aydınlanmaya asıl işlevini veren ilerlemeci tarih anlayışına karşıdır.

DÜNYA BİR AVUÇ TEKELİN ELİNDE

Dünya kapitalist sistemi, birbiriyle ilintili ulusal pazar ekonomilerinin bir zincir oluşturmalarıyla meydana çıktı. Emperyalizmle birlikte artık tek tek ulusal ekonomilerin değil adına kapitalist sistem denilen bir zincirden sözedilmektedir. *"Emperyalizm; tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin ortaya çıktığı, sermaye ihracının birinci planda önem kazandığı, dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşılmasının başlamış olduğu ve dünyadaki bütün toprakların en büyük kapitalist ülkeler arasında bölüşülmesinin tamamlanmış olduğu bir gelişme aşamasına ulaşmış kapitalizmdir"* (Lenin). Bu süreçte, kapitalizmin temel özelliklerinden kimileri kendi karşıtlarına dönüştü ve kapitalizmden daha üstün bir toplumsal ve ekonomik düzene geçiş özellikleri biçimlenerek emperyalist süreçte kendini gösterdi.

Şu anda dünya ekonomik işlemlerinin %28'i en büyük 200 şirket aracılığı ile gerçekleştirilor. Tüm dünya ticaretinin % 35'i bu bir avuç dev şirketin çeşitli bilimleri ve uzantıları arasında meydana geliyor. "Sosyalist Blok"un çökmesiyle kapitalist ülkeler arası uzlaşmaz çelişki kendisini "bölgesel" örgütlenmelerde gösterdi ve emperyalist ülkeler kendileri büyürken karşılarında en küçük hücrelerine kadar bölünmüş, güçsüz toplumlar, bir nevi köle olmuş toplumlar görmek istiyor. Yeni muhafazakarlık, buna uygun bir "ulus-devlet" ve "kimlikler" sorunu ortaya çıkarıyor ve tartışıyor. Toplumların teba ve sürü olması sözkonusu. Küçük bir azınlık üst boyutta gelişen tekel sermayesi düzeninin nimetlerinden yararlanırken, geniş yığınlar uluslararası sermayenin sorunlarının bir nedeni sayılıyor. Hatta kapitalist sistemin tüm yükünün altında insanlıklarında çıkarılıp düşkün bir yaşama itiliyorlar.

Bu "yeni" durumu, emperyalizmin kendi karşıtına dönüştüğü, daha ileri bir toplumsal ve ekonomik düzene geçiş özelliği (emperyaliz-

min sonu) olarak mı görmek gerekiyor? Hayır. Postmodernistleri, son yirmi yılda dünya genelinde zincirleme değişimlerin rekabetçiliği bir yaşam felsefesi haline sokacağı öngörüsü ile siyasi alanda bir çoğulculuk ve özgürlüğün global ölçekte bir norm oluşturacağı savları yanlıştır. Postmodernistler serap görüyorlar. Toplumların özgül farklılıklarını yaşama talebini bizzat zincirleyen kapitalizmdir. Böylelerinin çoğulculuğu, çok kültürlülüğü, kozmopolitizmi görüp, ancak ekonomik tamelin bir yansısı ve yaşama damgasını vuran asıl gerçeği, emperyalist tekelleri ve burjuva diktatörlüğünü görmemelerini nasıl yorumlamalıyız? Postmodernistler içinde yaşadıkları toplumu ve devlet olgusunu tanımayan "safdil balıklar" değildir, hepsi birikimli unsurlardır. Çok kültürlülüğü görüp, burjuva diktatörlüğünü görmemeleri doğrudan kanlı ve kirli sermayenin uşaklığına soyunmalarının sonucundan başka bir şey değildir.

YERYÜZÜNÜN ORTAKLAŞA SÖMÜRÜLECEĞİ SAÇMADIR

Benzer bir tartışma yüzyılımızın başında Lenin ile günümüz postmarksist, yeni pozitivist ve yeni çoğulcuların öncülleri arasında yaşanmıştı. Günümüzü daha iyi anlama bakımından bu tartışmayı anımsamak yararlı olacaktır. II. Enternasyonal'in başlıca Marksist teorisyeni Kautsky 1914 kasımında emperyalizmi ekonomik temelinden koparark, mali senmayenin yeğlediği biçimde dünyaya demokrasi ve iyilik getirecek bir politika olarak nitelendiriyordu. Lenin ise emperyalizmin kapitalizm için zorunlu bir durak olduğunu söylüyordu. Kautsky'e göre bu yavan bir totoloji idi. Ona göre, emperyalizm o güne kadar kapitalizmin girmediği tarımsal bölgeleri ilhak ediyor demokrasi dağıtıyordu. Böylece emperyalist sömürgeciliği ve ulusal sorunu salt tarımsal bölgelerin ilhakına indiriyordu. Oysa emperyalizm salt tarım bölgelerini değil, en yüksek derecede sanayileşmiş bölgeleri de işgal ediyordu.

Şöyle diyordu Kautsky: "*Salt ekonomik açıdan, kapitalizmin, kartellerce izlenen politikanın dış politika alanına taşacağı yeni bir evre, bir ultra-emperyalistlizm evresi olanaksız değildir*". Yani bir süper emperyalizm evresi, bütün dünya emperyalistlerinin kendi aralarındaki savaşımı bırakıp birleştikleri, kapitalist düzen içindeki savaşların bittiği bir evre, uluslararası ölçüde birleşmiş mali sermayeyle "*yeryüzünün hep birlikte, ortaklaşa sömürüleceği*" bir evre (Aktaran Lenin, Emperyalizm). Emperyalizmin ekonomik temellerini kavrayamayan Kautsky varolan çelişkileri anlayamıyor, reformizme kayıyordu. Gelişmenin ekonomik temele olan bağımlılığından habersiz başkaları da vardır: Rusya'da kapitalizmin tarihsel ve kaçınılmaz olduğunu söyleyen Lenin'e Rus Narodnikleri, Marksistler, kapitalizme Rusya'da kaçınılmaz bir olgu ve ilerleyici bir etmen olarak bakıyorlarsa bir meyhane açmalı ve kapitalizmi yerleştirmeye çalışmalıdırlar diyordu. Kautsky'e benzer bir yaklaşımla, emperyalizmin Almanya'daki savunucusu Cnow: "Emperyalizm ilericidir, onun önünde diz çökmek, ona övgüler dizmek gerekir" diyordu. Kısaca yüzyılımızın başında dünyanın somut ekonomik gerçeğini anlayamayanlar, gelişmenin tekellere, tek bir tekele doğru gittiğini göremeyerek emperyalizmi tröstlerin bilinçli faaliyeti görenler, büyük bir yanılgı içinde burjuva saflara kapağı atıyordu. Günümüzün postmarksistleri de, Kautsky'nin yeni bir biçimi olarak, sermaye egmenliğinin dünya ekonomisindeki eşitsizlikleri ve çeli kileri azaltacağını, emperyalistler kendi aralarındaki savaşımı bırak birleşeceklerini söylüyorlar. Hatt sermayenin globalleşmesiyle sav şın yerini barış, silahın yerini uzla ma aldığı fikri tüm postmodernis lerin ortak bir belirlemesidir. Ge mişte Kautsky ve takipçilerinin b düşünceleri bugün onların ardılla rınca cilalanıp tekrar piyasaya s rülmektedir. Bu düşünceleri anca insanlığın yaratacağı büyük bir ile atılım dalgası silip süpürebilir. Tı kı Ekim devrimi gibi... Yoksa to lumsal bilincin bir tezahürü olma devam edeceklerdir. Bunlar ge mişte doğrudan Marksizm'e vu muyorlardı. Bugün ise tek amaçla Marksizm'i yok etmektir. En zay yerleri ise karşılarına dünya ekon misinin somut gerçeğinin çıkarı masıyla görünüyor.

Somut ekonomik gerçekler y nında, toplumların iç dinamikleri söndüren emperyalist ülkeler, u gun paylaşım ekonomileri düzl minde bölgesel bütünleşmeleri ge çekleştiriyorlar. Uluslara parçala mayı öğütleyenler, kendileri bölge sel güçbirliğine yöneliyor. Ve bun adı sözümona milletlerin özgürlü ğü, kimliklerin ifadesi oluyor. Ge çekte emperyalistler kendisinink dışında hiçbir özgürlükle ve kim likle ilgili değildir. Halklar özgür lüklerini dişle, tırnakla, özgüçleriy le emperyalizme karşı mücadel ederek kazanıyorlar. Bugün özgür lük ve devrim mücadelesinin irtif kaybetmesi bu gerçeği değiştirmez mücadelenin "yeni biçimleri" yara tılacaktır. Emperyalistlerin kozmo polit kültür ve postmodern ideoloji leri insanlığa özgürlüğü değil ucuz işgücü köleliğini; kimliğini değ kimliksizliğini dayatmaktadır. On ların, toplumların kendi farklılıkla rını ve kimliklerini yaşabilecekleri ni allayıp-pullayıp "perdede oynat maları" ise bir yanılsamalar postü lasıdır.

POSTMODERNİST POSTÜLA VE İSLAMCILAR

80'li yılların ikinci yarısında üniversiteye başlayanlar anımsayacaklardır. Üniversitede devrimci çalışmalara rağmen öğrenci gençlik için **Foucault**'un, **Freud**'un cinsellik ve delilik üzerine kitapları ile, özellikle **Guenon**'un "***Modern Dünyanın Bunalımı***" ve **Saidi Nursi**'nin risaleleri yoğun bir şekilde okunuyordu. Türkiye'de İslamcılar ile postmodernistlerin birbirlerin yakın duruşu da aynı dönemlere rastlar. Bu ortaklık sonraları, modernizme ve Marksizm'e cephelenme temelinde daha da gelişti. Hatta bu ortaklık iki tarafın da öyle çok işine geliyordu ki uyumlu çalışabillmek için birbirlerine karşı liberalimsi bile oldular.

İslamcılar en çok K. Popper'i okuyorlar, postmodernistler ise Said-i Nursi'yi savunmaktan geri kalmıyorlardı. Bu yakınlaşma nereden geliyor? Bunun yanıtı tarihsel ilerleme düşüncesine düşmanlıktan kaynaklacaktır. Moderinlik, kendi başlangıcı olan rönesanstan aydınlanmaya kadar rakip olarak, ortaçağ zihniyeti olan dinsel düşünceyi karşısına almıştı. Bu mücadelede dinsel düşüncenin alanı daralırken, bilimsel düşünüş egemenlik alanını genişletti. Osmanlı'nın yıkılışıyla kurulan Cumhuriyet demokratikleşmeden uzak, soyut bir modernlik anlayışı uygulamış olsa da, burjuva karakteri ağır bastığı için dini alanlara darbeler vurmuştu. Bu yüzden İslamcılar bilimsel gelişmelerin altında ezildiği kadar bir de cumhuriyet yönetiminden dolayı sıkıntılıydı. Ancak ülkede feodalizmin politik ve ideolojik gücü kırılırken ekonomik gücü bertaraf edilememişti. Çünkü, uygulanan, evrensel değerlerden özellikle demokratikleşmeden uzak bir modernleşmeydi. Bu yüzden dinciler çabuk palazlandılar. Ve modernizme cephelenmekle kalmadılar, şeriatı mevcut kapitalize sistemin üst yasıpısına monte etme çabasına giriştiler.

Postmodernizmde rakip olarak modernizmi gördüğünden dinciliğe kapıyı aralayan her türlü girişime, farklılıkların yaşanması adına destek veriyordu. Her ikisi de modernizmin ilerlemeci anlayışının ağırlığı altında birbirlerine daha sıkı sarıldılar. Dinciler bir taraftan postmodernizmi eskiyi kurtaracak bir can simidi olarak görüyor, diğer taraftan postmodernizmin birikiminden yararlanıyorlardı. Günümüz "İslam entellektüelleri"nin derinleştiği yer "ortakları"nın kütüplaneleridir. Ayrıca dinciler, Marksizm'den Kant ve Hegel'e dönüş sürecinde olanlardan da yoğun şekilde hem kadro, hem de düşünce birikimi açısından yararlanmaktadırlar.

Günümüzde Türkiye'nin hali-pür melali meydandadır. Üretim ilişkileri çok geri ve nüfusun hala %40'tan fazlası kırsal kesimde yaşıyor. Kentlerinin durumu ise koca bir köy görünümünde. Çok geri olan üretim ilişkileri hem zorba yönetimleri çıkaryor hem de dinciliği güçlendiren bir zemin oluyor.

ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK VE KOZMOPOLİTİZİM

Global dünyanın postmodern kültürü, temel öngörüsü olan "doğu-batı", "biz-öteki" ayrımının silimesini beklerken, medya çöplüklerden, pazar yerlerinden artık toplayan insanların ve açlıktan ölenlerin görüntülerini anında yayınlıyor. Globalleşme dünyaya çoğulculuğu getirmesi gerekirken, emperalistlerin hegemonyasını daha da pekiştirip, milliyetçiliği yeniden körüklüyor. Diyalektik olarak globalleşme çok kültürlülüğü değil milliyetçiliği güçlendirir. Çok kültürlülük ancak insanı merkeze alan bir ekonomi ve kültür anlayışının yansısı olabilir. Çok kültürlülüğün temelinde, halkların kardeşliği ulusların eşitliği, sömürüsüz-çıkarsız gönüllü birliktelikleri varsa bir anlam ifade eder yoksa "eşitsiz ekonomik gelişim sürsün ama çok kültürlülükte olsun" demek ayakları yere basmayan bir görüştür, ve çağın burjuvazisinin çıkarlarının gerçek bir "insancıl" kılıfı olabilir ancak... "*Bunlar, çağın, mor şallar ya da kara bürüklerle gizlenemeyecek belirtileridir.*" (Marks).

Günümüzde içimiz dışımız egemen yoz kültürün kuşatması altında. 70'li yıllardan bu yana geçen süre içerisinde yazılı ve basılı malzemeye, dünya çapında görüntüleri anında ulaştıran televizyon ve bilgisayarlar da eklendi. Bunların denetimini elinde bulunduran emperyalist tekeller kafa yapılarına uygun yorum ve yoz kültürle toplumları bombardımana tutuyor. Popüler bir sanat olan sinemada Amerikalılar tam anlamıyla patlama yaparken, ideoloji özürlü ve amaçlı Amerikan filmleri Anglosakson sosyal ve siyasal ideolojisinin temel mesajları ile imajını gittikçe güçlendirmektedir. Amerikan yaşam biçimi çoğu kez izleyici anlayamadan bilinç altına sokuşturuluveriyor. "Amerikan sineması 30 yıl önceki içerikten yoksun sinema değil", emperyalizmin kültürel gereksinmelerine uygun bir yönelim içinde. Yalnızca ulaştığı yüksek teknik düzey, "yalın anlatım" ya da bol bol arabanın patlatıldığı, hurdalığı gönderildiği silah ve kan yok bu filmlerde. Asıl içerdiği propagandayı, verdiği mesajı, yarattığı imajı gözlemek gerekiyor. Amerika'da en iyi sanat ürünü gösterilen sinama filmlerinde bile hem bir meta ürünü özelliği hem de ideolojik-kültürel saldırı biçimini en yüksek derecede görmek mümkün. Amerikan sinamasının küçük bir versiyonu olan bizdeki sinama, basit tekniği ve anlatımı ile en sıradan olduğu sanılan filmlerde bile toplumsal duyarsızlığı, boşvermişliği, bireyciliği ve cinselliği seyirciye

bir mesaj olarak aktarıyor. Alışılmışın dışında bir sinema örneği ise yok denecek kadar az.

KOZMOPOLİTİZM ANGLO SAKSON EGEMENLİĞİDİR

Kozmopolitizm, sosyal-siyasal-kültürel alanda Amerikan imajına denk düşüyor. Emperyalist çıkarlara nasıl bir imaj gerekiyorsa kozmopolitlik rengini ona göre alıyor. Dünyanın neresi olursa olsun Amerikan müziği, filmi, yeneği, bluejean'i karşımıza çıkar. 70'li yıllarda bir J.R. karakteri yaratmak gerekiyordu. Çünkü Reagan ve Demir Leydi Teatcher ile emperyalizm tüm dünyada sınır tanımaz bir bireycilik körüklemişti. Ve bu politika J.R. tipinde ifadesini buldu. Günümüzde ise bu bireyci insan tipi dibe vurdu. Uyuşturucu kullanımındaki artış, hızla çoğalan cinayet, tecavüz, üç kağıtçılık olayları bir Forest Gump karakterini yaratmayı zorunlu kıldı. Sözümona Forest Gump tüm hırsızlıkların yasallık kazandığı Amerika'da çalmadan, dolandırmadan başarılı olacaktı. Bu tipin yaratılmasındaki asıl neden ise insanlığın gelecek beklentilerine yanıt veremeyen kapitalist sistemin eskiyi yüceltme temelinde ahlâkın ve dinin öne çıktığı, kapitalizmin ebedileştiği bir politikaya ihtiyaç duymasıdır. Emperyalizme karşı oluşan tepki yine emperyalizmin kendi kanallarına akıtılıp yumuşatılmaktadır böylece. "***Akbabanın Üç Günü***" adlı filmde de devlete ilişkin aynı tepkinin nötralize edilmesini algılarız. Bu filmde CIA'nın kanlı-kirli bir operasyonunun ortaya çıkması yine toplumsal tepkilerin yumuşatılmasına dönüktür.

Kozmopolitizm Amerikan egemenliğidir. Bir çeşit pembeye boyama aracıdır. Bütün dünya bu yoz kültürün etkisinde. Tüm kültürel yaşam alanlarını toplumsal hayatı hegemonyası altına alarak, hücrelerine kadar işleyerek, kendi denetimi dışında soluk alıp-vermesini bile yasaklamaktadır. Farklı olana, çoğulculuk adına eşit olma hakkı tanımıyor; kimlikler, sahte çoğulculuğun kurbanı oluyor. Amerikan sermayesinin militarist güçlerinin kimlikleri çözdüğü, farklı olma taleplerini ezdiği bir dünya da; koca gözlüklü Steven Spielberg, Sharon Stone, Kenneth Branogh, Lary King, Tom Cruise, Robert De Niro vb. Anglosakson kültürü için bi yanılsama ve çekim merkezi oluşturmaktadırlar.

Dünyayı pembeye boyayan, "pembe diziler" her yaştaki ve kültür düzeyindeki insanları gözyaşları içinde açımasızca televizyona bağlıyor. Az gelişmiş ülkelerde bireyler, özellikle de gençler yaşamlarında pembe dizilerdeki ilişkileri arıyorlar, yaşamak istiyorlar. Egemen kültür hayatı bir "yalan rüzgarı"na çevirdi.

Bu arada geçmiş geleneği yüceltme, dini hayatın bir parçası yapma anlayışına da hız kazandırıldı. Emperyalizm, insanlığın gelecekte yeni bir dünya kurma düşünün önüne yalnızca zorbalıkla değil, her türlü işi bitmiş ideoloji ile de çıkarak ömürünü uzatmaya çabalıyor. Bu bağlamda postmodernistlerin ve dincilerin önü düzlenmektedir. Devir dincilerin ve postmodernistlerin devridir. Ve gidiş, egemen olanın mağdur ve mazlum olanı ezdiği tek tip kültüre doğru gidiş aynı zamanda...

Son dönemde yaşanan "kimlikler patlaması" tamamen global dünya ve onun postodern kültürüne olan tepkidir. Emperyalizmin kültür egemenliğine karşı "eşit olma", sahte siyasi çoğulculuğuna karşı farklı olma talepleri siyasete taşınmaktadır. Özellikle kendilerini mağdur gören gruplar, cemaatler ve haketmedikleri bir konumda yaşayan "ezilen halklar", "globalleşmenin" göz boyamacılığını karşı gerekirse silaha da başvurarak kurtuluş rotasına giriyorlar. Postmodernistler bu hareketlere "nihilist bir asilliği" aştığı için "mendebur terörist" damgasını vursalar da boşuna, çünkü "nedenleri yok etmeden sonuçları ortadan kaldıramazlar".

Emperyalizm dünyayı özgürce yatırım yapabileceği, kârını sürekli ve yüksek tutabileceği, kolay denetlelyebileceği, kendisinin bir serbest alanı haline getirmek istiyor. Bu yadsınamaz ancak emperyalistler arası çelişki nereye sığdırılacak? Bu gün globalleşmeden daha çok emperyalistler arası çelişki ön plandadır. Madem emperyalistler kendi aralarındaki çelişkiye son verip, dünyayı birlikte sömürmek için birleşecekler, o zaman bölgesel kutuplaşmalara, ittifak arayışlarına ne gerek vardı? Globalleşme söylemi maddi temeli olmayan bir söylemdir. Asıl olan emperyalistlerin birleşmeleri değil çatışkı ve çelişkileridir, tekelleşmenin yeni biçimleri alarak sürmesidir.

SONUÇ

Emperyalizm, kapitalizmin bunalımının süreklilik kazandığı evresidir. Tekelci döneminde, kapitalizm "serbest rekabet", "milliyetçilik" ve "demokratik yönetim" ilkelerini bir yana iterek, yerlerine "tekel"i, "kozmopolitizmi" ve gerici "burjuva diktatörlüklerini" ikame etmiştir.

Günümüzde tüm kültürel yozlaşmanın, dünyayı kirletmenin, mevcut baskı ve zorbalıkların sosyal temeli emperyalizmdir. Yeni Dünya Düzeni söylemi emperyalizmin içeriğinde bir duraktır. Yeni Dünya Düzeni'nde kozmopolitizmi görüp tekel ve gerici diktayı görmemek içinde yaşadıkları toplumdan habersiz olan "safdil balıklar"ın işi olabilir ancak...

Düşünme mücadelesi (1)

Cengiz GÜNDOĞDU

DALLI BUDAKLI BİR SORUN

John Locke, İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme adlı eserinin giriş bölümünde şöyle der "*Anlık, göz gibi nesneleri görüp algılamasına karşın kendini göremez; onu belli bir uzaklığa koyarak kendisini gözlem nesnesi yapmak beceri ve uğraş gerektirir. Fakat bu araştırmaya giriş yolunu bulmak ne denli güç ve bizi kendimiz için böylesine karanlıkta bırakan şey ne olursa olsun, kendi zihinlerimiz üzerine serpebileceğimiz ışığın ve kendi anlığımızı tanıma yolunda yapabileceğmiz her şeyin, bize yalnızca zevke vermekle kalmayıp, düşüncelerimizi başka şeyler aramaya yöneltmede büyük üstünlük de sağlayacağına inanıyorum*"(1)

Locke haklı. Zihne ya da bilinç üstüne bir araştırma gerçi zevkli uğraş. Ama son derece zor... son derece karmaşık bir uğraş. Bilinç nedir... nasıl oluşur... nasıl bilebiliriz dedikte binlerce yıl geriye gideceksin. Bu konuda kıran kırana tartışan düşünürleri atlaya atlaya gitsen bile Platon... Aristoteles... Descartes... Locke... Hume... Kant... Hegel... dağ taş demeden enikonu incelemek gerekiyor. İş bununla da bitmiyor. Bir de yorumcuları var bu düşünürlerin. Platon şunu demiş... hayır, onu değil bunu demiş derken sorun dallanıp budaklanıyor.

Dallanıp budaklanan... oraya buraya çekiştirilen sorun kavramlar. Peki, neden dallıbudaklı... insana dağ taş gezdirten bir tartışma bu. Kavramlar bilincimizin temel yapısı... İnsan, kavramlarla bilebilir.. Kavramlarla anlayabilir... kavramlarla düşünür de ondan. Yalın bir iki örnek. İnsan, üşüme kavramını oluşturmasaydı üşüdüğünü bilemezdi.

Peki insan üşümez mi. Üşür. Soğuk bastırınca rahatsız olur. Ilıman bir köşe arar. Ama bunu bilince çıkaramaz. Ne zaman üşüdüm der... üşüme kavramını oluşturur, o zaman üşüdüğünü anlar...Acı kavramını alalım. Bir bebek acı kavramı bilincinde oluşmadığı için sözgelimi eline iğne batsa, acıyı bilince çıkaramadığı için, rahatsız olur ama ne olup bittiğini bilmez "Elim uf oldu" der.

Şimdi aşk kavramını ele alalım. İnsanlar aşk kavramını oluşturmasaydı birbirlerine aşık olamazlardı. Ya da bu ilişkinin ne menem bir ilişki olduğunu bilemezlerdi. Dillendirilmemiş bir durum... bir olgu... bir ilişki insan için yoktur... anlamsızdır. Bu bir yana aşk kavramına verdiğimizi anlama göre aşk ilişkimiz biçimlenir. Aşk tutkudur...aşk ölümdür... aşkın gözü kördür dersek, aşk bu tanıma... bu anlama göre değişir. Aşk, estetik bir yaratım desek, aşk, bu tanıma... bu anlama göre değişir.

Bitmedi. Bakın ne diyor **Maurice Cornforth** "*dilin en önemli rollerinden biri üretim ilişkilerini oluşturmak ya da, yaratmaktır. Marks bunları 'mülkiyet ilişkileri' ile bur tutmuş, mülkiyet ilişkilerin 'üretim ilişkilerinin hukuki ifadesinden ibaret' olduğunu söylemişti. Kuşkusuz sözcükler mülkiyet olayını anlatmak için de kullanılır: Örneğin Londra'nın üstünde kurulu bulunduğu arazinin büyük bir kısmı Wİestminster Dükü'ne aittir dediğimiz zaman olduğu gibi. Ama mülkiyet ihdas etmek için de sözcük kullanma zorunluluğu vardır(...) İfade edilmedikçe mülkiyet ililşkileri var olamazdı*"(2)

Olagelenlerin kavramlaştırılması... kavramın içlemi, olagelenleri anlama... benimseme... karşı gelme açısından son derece önemlidir. Kapitalistler bunu pek iyi bilir. Sözgelimi, hiçbir kapitalist, kendine kapitalist demez... işveren der. Yaptığı işin tam karşılığı olan kapitalist kavramını kullanırsa, "biz kapitalisler" derse başına ne iş geleceğini bilir. Böylece işveren kavramıyla bir hakikat, kapitalistin insanı sömürme hareketi gizlenir.

Emperyalizm, 3. Entenasyonal'de şöyle tanımlandı. "*Hepinizin bildiği gibi, emperyalizmin en önemli ve en belirgin özelliği sermayenin korkunç boyutlar kazanmış olmasıdır. Serbest rekabetin yerine dev boyutlu tekeller ortaya çıkmıştır. Çok az sayıda kapitalist zaman zaman endüstrinin tüm dallarını ellerinde toplayabilmişlerdir; bunlar ise antantların, kartellerin, sendikaların, tröstlerin eline geçmiştir. Endüstrinin tüm dalları, değişik ülkelerin içinde ve uluslararası çapta, mali açıdan, mülkiyet hakkı açısından ve bir yerde de üretim açısından tekelcilerin elinde bulunmaya başladı. Bu alanda, en özgür cumhuriyetleri, finans krallıkları haline dönüştüren, benzeri*

görülmemiş çok az sayıda büyük bankaların, finans krallarının, finans dünyasının paşalarının üstünlüğü kuruldu"(3)

Bütün insanlığı kuşatan... bütün çalışanları sömüren emperyalizm kavramı, bir de baktık Yeni Dünya Düzeni oldu. Bunun dünyaya bakış... dünyayı içsellleştirme açısından nasıl bir önemi var. Önemi şöyle. Emperyalizm kavramıyla dünyaya bakan bir insan, en özgür cumhuriyetlerin bile ortadan kalktığını görür. Bu görünen yol göstericiliğinde eyler ne eylerse. Ayrıca Lenin söylüyor... doğru söylüyor, "*emperyalizm genel olarak şiddete ve gericiliğe başvurma*" eğilimindedir. Bir insan emperyalizm kavramının içlemini sağlıklı... doğru bilirse, Bosna'yı, Orta-Doğu'yu, Ruanda'yı iyi anlar.

Yeni Dünya Düzeni kavramına geldikte... Bu kavramla bakıldıkta güllük gülistanlık bir dünya görünür. İşte bilgisayarlar... İnternetler... cep telefonları... hamburgerler... şunlar bunlar. Savaş şurda burda var ama, savaşın nedeni de kötü insanlar. Hem efendim, dünyada ne zaman savaş olmamış da, günümüzde olmasın. N'apalım dünyanın gerçeği savaş.

Şu belli. Yeni Dünya Düzeni, hakikatı örtücü kavram. Yeni Dünya Düzeni kavramıyla, insanın bilinci köreltilir... çapaklaştırılır. İnsan hakikatı göremez.

Bilincioluşturan... bilgi edinmemizi sağlayan kavramlar böylesine önemli. Düşünme kavramlar arası ilişki kurma çünkü. Bu ilişki bir yapım.. bir kurma işi. Kavramlar bilinmezse, kavramlar arası ilişki doğru olmazsa, derme çatma bir yapım... derme çatma bir kurma olur. Hayatı karşılamayan... hayatı yanılsamalı gösteren kavramlarla yanlış yapım... yanlış kurma çıkar ortaya. Sözgelimi, emperyalizm kavramıyla savaş kavramı ilişkisinde savaşın anlamı pazar kavgasıdır... savaş kötü kişinin işi değildir. Yeni Dünya Düzeni dedikte savaşın anlamı değişir... savaş kötü kişinin işidir.

Türkiye'de bitmez tükenmez öldürümleri de emperyalizm kavramının altında anlayabiliriz ancak. Uğur Mumcu, Turan Dursun, Muammer Aksoy, Metin Göktepe, Onat Kutlar... hepsi hepsi... dünyayı karanlıkta tutmak isteyen... bütün dünyada pazar kavgası veren emperyalizm kavramının ışığında netleşir. Bu öldürümler bir kızgınlığın... rastgele bir davranışın sonucu değil. Hepsi hesaplı, kitaplı.

Burada bir noktayı belirtmek gerekiyor. Bunu, burjuvazinin ideologları bilir. Savaşın nedeni, kötü kişi değildir... öldürümler rastgele değildir. Ama halk bunu bilsin istemez. Kavramlarla halkın bilincini dumura uğratır. Sözgelimi, burjuvada vatan sevgisi yoktur. Ama en çok o görünür vatansever. Halkın vatanı çok sevmesini ister. Çünkü günü geldikte vatan uğruna diye çıkarları için halkı savaşa sürecektir.

İNDİRMECİ-BULANIKÇI

Peki, kavramlar nasıl oluşur. İşte felsefenin temel sorusu. Bu soruya verilen yanıt, o düşünürün dünyaya bakışını belirler. Tersi de doğru. Dünyaya bakış, bu sorunun yanıtını belirler. Çünkü bu sorunun karşılığında insan eylemi belli bir yere konur. Bu sorunun yanıtı, neyi... nasıl.. ne kadar bilebileceğimizi karşılar. Bırakın düşünürü, kendimiz için de böyledir bu. Biz, bu soruyu hiç düşünmemişsek... düşünüp de bir yol bulamamışsak, söylediklerimiz... yazdıklarımız... eylediklerimiz, heps i boşuna. Çünkü böylesi ya indirgemecidir, ya da bulanıkçı.

İndirgemeci dendikte, bi olguyu tek bir nedene bağlayanı anlıyorum. Eskiden devletçiler vardı. Hangi sorun olursa olsun devleti sokarlardı işin içine. Tiyatro bozuk mu... devlet el atsın düzelir. Sinema mı... edebiyat mı... efendim devlet el atmalıdır bu işe.

İş, tiyatroyla, sinemayla kalsa iyi. Akla gelebilecek her sorunda bunlar devlet derdi. Panellerde devletçi uzun uzun konuşur, sözü şöyle bağlardı. "Altını çize çize söylüyorum. Devlet, el atmadıkça bu sorun çözülmez."

Devlet bunların dediğni yaptı. Yardım dedi, tiyatroya... sinemaya... şuraya buraya el attı. Ama düzelmedi hiçbiil. Bin bete oldu. Bunlar, panellerde uzun uzun konuşuyorlar yine. Bu kez şöyle. "Altını çize çize söylüyorum. Devlet, bu işten elini çekmedikçe sorun çözülmez."

Devlet bunların dediğini yaptı. Yardım dedi, tiyatroya... sinemaya...şuraya buraya el attı. Ama düzelmedi hiçbiri. Bin beter oldu. Bunlar, panellerde uzun uzun konuşuyorlar yine. Bu kez şöyle. "Altını çize çize söylüyorum. Devlet, bu işten elini çekmedikçe sorun çözülmez."

Görüş değişiyor ama, yöntem değişmiyor. İndirgemeci. Sorun... olgu tek bir nedene bağlı. İndirgemecilere -hep tek bir nedenin altını çizdikleri için- Altını Çiziciler de denebilir.

Bulanıkçılara geldikte... Bulanıkçıya göre, dünya bir sisin içinde durur. N'aparsan yap hiçbir olguyu... net... açık göremezsin. Bilmenin de bir anlamı yoktur. Bunlardan birine bir panelde rastladım. Oraya niçin geldiğini.. ne söyleyeceğini bilmiyordu. Konuşmasını da "ben niçin burada konuşuyorum, siz niçin orda beni dinliyorsunuz" diye başladı.

Dünyayı... olguları... soruńları koyu bir sisin içinden göremedikleri için bulanıkçılara Sisçiler de denebilir.

Bizim yakada... Marksist yaka... Sisçilere rastlanmaz. Bizim yakada indirgemeci yöntemi kullanan, Altı Çiziciler pek çoktur. Marks'la Engels bu Altı Çizicilerden yaka silkmiş. Bakın ne diyor Bloch'a yazdığı mektupta Engels "*Gençlerin kimi kez, ekonomik yana gereğinden fazla ağırlık vermelerinde kısmen Marks'ın ve benim de kabahatim vardı. Hasımlarımız karşısında onların yadsıdıkları ana ilkeyi boyna vurgulamak zorunda kalıyorduk;*

öyle olunca da karşılıklı etkileşmek runda kalıyorduk; böyle olunca karşılıklı etkileşme katılan diğer eleri gereği gibi vurgulayacak ne man, ne yer ne de fırsak bulabil-. Ancak, tarihi bir kesimi sergile-ye gelince, yani pratik bir uygu-maya gelince sorun farklıydı ve rada hata yapılmamalıydı. Ama yazık ki çoğu kez insanlar, yeni teorinin ana ilkelerini öğrenir renmez- ki bu öğrenme her zaman ğru da olmuyordu- bunu tama-yle anladıklarını ve üzerinde faz-kafa yormadan uygulayabilecek-ini zannediyorlar. Ve ben, yeni me "Marksist" lerden pek çoğunu yaklaşımın dışında tutamayaca-, çünkü bu konuda akıl almaz malıklar bu çevrede de üretilmiş unuyor." (4)

Bizde Marksistlerin pek çoğuEn-ls'in yakındığı konumda. Mark-m'in ana ilkelerini Politzer'den rendiler. Ondan sonra, hiç kafa madan indirgemeci yöntemle bi-kuramcı oldular. Sözgelimi, es-den 141-142 . maddeler demokra-in koşuluydu. 141-142 kalkacak, mokrasi gelecek denirdi. Bazen ülürdüm, 141-142 kalktıkta bu ar-kaşlar n'apacak diye. 141-142 lktı, Kürt sorunu geldi. Şimdi ürt sorunu, çözülmeden demokrasi elmez deniyor.

İndirgemeci yöntem böyledir. Bü-n görmez. Parçayı... ya da ögeyi, tün koşullarından koparır, doğru-n doğruya bütüne bağlar. Burda emen söylemek gerekiyor. demok-si, bir çok ögenin... birçok ilişki-n oluşturduğu bir ortamın kavra-. 141-142. maddeler bu ortamı o-şturacak ögelerden yalnızca biryi-. Kürt sorunu da öyle. Kürt sorunu özülürse demokrasi gelmez. Sözge-imi, diyelim Kürt sorunu çözüldü. u durumda ev içi ilişkiler... kişisel işkiler... kadın erkek ilişkisi... siya-al patiler yasası... basında dağıtım ekeli... daha birçok sorun çözül-ez.

Burda tam tersi doğru. Kürt soru-u demokratik bir ortamda çözülür ncak.

Şimdi demokrasi karşıtı küçük bir örnek vereyim. 12 Aralık pazar günü CHP Gençlik Kurulu'nun düzenlediği bir panel vardı. Metin Göktepe için. Bu panelde ben konuştum, İhsan Göktepe konuştu, Meryem Göktepe konuştu. CHP Milletvekili Ahmet Güryüz Ketenci'de konuştu. Dün gazetenin birinde yalnız Ahmet Güryüz Ketenci'nin haberi var... bugün bir başka gazete İhsan Göktepe'yle Ketenci konuştu diyor.

Bu küçük örnek gazetelerimizin demokrat olmadığını gösteriyor. Çünkü haberi doğru iletmek demokrasinin önemli ögelerinden biri. Halka haberi doğru... hızlı ileteceksin. Halk öğrenecek. Üstelik haber alma hakkı insan haklarının da önemli bir ögesi.

Şunu söylüyorum. Kürt sorununun çözülmeyişinin nedenlerinden biri haber hakkıyla insan haklarının demokrasi kavramı içine sokulmayışı.

Şimdi biz bu haberi yazanlara sorsak, "Siz demokrat mısınız" desek, hiç duraksamadan "Evet" derler. İşin tuhafı bu konuda samimidirler. Samimiyet mutlaka doğru söylemeyi gerektirmez. Ama mutlaka doğru söylediğini sanmaktır samimiyet. "Samimiyim" diyen, bu kavramı doğru söylüyorum anlamında kullanır. İşin aslı, doğru söylediğni sanır... samimi kişi.

Demokrasi birçok ögelerin yanında demokrat insanı gerektirir. Demokrat insan, demokrasinin önemli bir ögesidir. Tabii indirgemeci bu dediklerimin hiçbirini hesaba katmaz. Şu gelirse, o da gelir der. Altyapıyla üstyapı arasında doğrudan ilişki varmışçasına, "altyapı demokrat olsun, üstyapı da demokrat olsun" der

KARANLIK YOLDA

İndirgemeci yöntem yüzünden bir çok Marksist, Mustafa Kemal'i doğru değerlendiremedi. Komünist süreci başlatmadı diye Mustafa Kemal'e kızan Marksistler bilirim ben.

Şimdi şu Mustafa Kemal'e bir bakalım. Önce şu bilinmeli. Mustafa Kemal, ciddi... yaman bi örgütçü. Anadolu böyle bir örgütçü görmemiş tarihinde. Tabii yine ciddi...yaman bir taktikçi. Neyi nerde... nasıl kullanacağını... nerde... nasıl duracağını bilen biri.

En azından Mustafa Kemal'in bu iki yanını öğrenmek için Söylev'in didik didik edilmesi gerekiyor.

Peki, n'apmak istiyor Mustafa Kemal. Yapmak istediği şu: Halkı aydınlatmak. Nasıl bir aydınlama düşünüyor. Bir burjuva aydınlanması düşünüyor. Şu önemli. Bütün arkadaşları, paşalar "biz padişahımızın ekmeğini yiyoruz" diye düşünürken, Mustafa Kemal bu bilinci kırmış bir burjuva aydınlanmacısı. Mustafa Kemal'in bu yanı... bilinç kırması önemsenmeli. Mustafa Kemal, bilincinde gerçekleştirdiği bilinç kırma harekatını bütün halka uygulamak istiyor. Trajedi burda başlıyor. Çünkü burjuvazi bütün dünyada aydınlanmacı karakterini yitirmiş. Üstelik burjuvazi yok Türkiye'de.

Mustafa Kemal, işte burda ters düşüyor tarihe. Sovyet elçisi Arelof'a söylüyor. Biz komünizmi kuramayız, bizde işçi yok, biz köylü toplumuyuz diyor. Doğru. Bizde o tarihte işçi yok. Ama burjuva da yok. Mustafa Kemal, tarihen sıkışmış. Bütün yaptıkları...latin harflerinin kabülü, medeni kanun, ölçü sistemi, şapka giyilmesi, cumhuyriyet baloları... tekkelerin, zaviyelelerin kapatılması... Kadro harekatı.. tiyatro...bale. Bütün bunlarla sıkışmışlığı kıracak. Halkı aydınlatacak. Bütün halkı Türk kimliğinde kaynaştıracak... İmtiyazsız, sınıfsız" bir ulus oluşturacak.

Bu, bir burjuva devrimcisinin yolu. Ama yol, çoktan tıkanmış. Burda şunu da söylemem gerekiyor. Mustafa Kemal'in sabah akşam içmesinin bir nedeni de bu. Bu yolun tıkanıklığını görmesi... kavraması. Falih Rıfkı'ya söylüyor, "Yalnızım çocuk" diyor.

Mustafa Kemal hareketi, Marksist tarihin doğruluğunu gösterir. Kişisel irade tarihi değiştiremez. Ayrıca her düşünce somutunu sınıfında bulur. Sınıf, o düşünceyi pratiğe geçirir. Hem "imtiyazsız, sınıfsız toplum" diyeceksin, hem burjuva sınıfına dayanacaksın. Mümkün değil bu. Burjuvaziyle sınıfsız toplum düşü yardakçılarının etkisiyle kendini ilah sanan Mustafa Kemal'in cüretini gösterir. Bu cüret, burjuva sınıfının duvasında yerlebir oldu. Üstelik Türkiye'de burjuvazi, "baba"sının çok gerisine düştü.

Mustafa Kemal için kendini ilah sandı dedim. Bunun somut göstergesi Bozkurt adlı kitap. Mustafa Kemal'i anlatan bu kitap Türkiye'de yasaklanıyor. Bunu duydukta kitabı getirtiyor Mustafa Kemal. Çevirtiyor. Okuyor. Yasağı kaldırıyor. Herkes okusun bu kitabı diyor. Bunun, Mustafa Kemal'in demokratlığına bağlıyor kimileri. Hayır. Mustafa Kemal, o kitapta Çanakaya'da oturan bir ilah. Tanrı Zeus. İnsani zaafları da var ama, önünde sonunda bir ilah. Arada sırada Çankaya'dan iniyor... neyi... nasıl isterse yapıyor. Mustafa Kemal zeki. Herkesin bu tanrıyı tanıması... herkesin bu tanrıdan korkmasını istiyor. Korkuyorlar da. Bu yüzden uzun süre "Sen hastasın" bile diyemiyorlar. Ama oluşturduğu burjuva sınıfı Mustafa Kemal'den korkmuyor. Brütüs Sezar'ı, burjuvazi de Mustafa Kemal'i vuruyor. Kadro dergisi bu vuruşun öyküsü.

Şimdi kısaca bunu görelim. Sovyetler için şöyle yazıyor Kadro'da Yakup Kadri. Yıl 1933. "*O korkunç ve feci kaostan onbeş yıl içinde bu ahenkli ve yekpare cemiyeti çıkarmak, o perişan insan kümelerini bu salonu dolduran terbiyeli. faziletli ve... kültürlü kalabalık haline sokmak, dünyanın altıda biri nisbetinde büyük ve engin bir ülkeyi eski cemiyetin bütün kötü ve zehirli otlarından temizlemiş olmak. İşte Rus inkılabının bilançosunun şerefhanesine kaydedilecek büyük muvaffakiyetlerden biri de budur.*"(5)

Yakup Kadri, Sovyetler'deki sanat hareketini şöyle anlatıyor. "*Marksist Rusya'da san'at ve edebiyat tarihi, dünya san'at ve edebiyat tarihinin tamamıyle zıttına olarak, zenaattan san'ata doğru değil, san'ttan, zenaate doğru bir seyir ve istikamet almaktadır. Orada, alim gibi sanatkarı da halka gitmekten hiç bir kaygı menedemez*"(6)

Burhan Asaf, "san'at için sanat"ı şöyle değerlendiriyor "*merkezadam, şakul-devamı adam, bağdaşkurmuş-adam, ışıldak ve fırıldakadam, bir davranıyor, bir şeyler boyuyor; bir davranıyor bir şeyler yoğuruyor, bir yaslanıp makarna çubuğu kutrunda bir borudan, odanın dışındaki hayatı temaşaya dalıyor. Dalgın-adam, büyük-adam, böyle anlarda, ya sırtını kaşıyor, yahut burnunu karıştırıyor.*

Portakal-odanın içini ve kötürüm kiracısı gördükten sonra dışını dolaştım. Bir tarafında, bir mermer levhanın üzerinde, yaldızları aşınmış harflerle şu ibareyi okudum:

'Burada san'at için san'at yapılır. Burada san'atkar oturur!' Ya havayı nasıl alır ve nasıl bunalmaz diye düşündüm. Dediler ki "Tehlike yok: tahnit edilmiştir"(7)

Yakup Kadri, güzeli şöyle anlatıyor. "*Mücerret bir doğru, mücerret bir güzel bizim bahsimizin dışındadır. Biz, hayattan bahsediyoruz. O hayat ki, dinmek bilmeyen bir kasırga halinde mücerradatçı, metafizikçi, nasçı alimlerin masası üstündeki sararmış kitap yapraklarını allak bullak edip havalara savuruyor ve her gün kendi kanuniyetlerini hadisat denilen canlı satırlarla taşın, toprağın ve insanın böğrüne kazıyor*"(8)

Bu düşünceler burjuva sınıfıyla hayata geçirilir mi. Geçirilmez. Burjuvazi böyle düşüncelerin açık açık söylenmesine izin vermez. Burjuvazi "baba"sını çeviriyor. Kadro'nun her yeni sayısından sonra Yakup Kadri Çankaya'ya çağrılıyor. "Şurda ne demek isteniyor... Bu yazının amacı ne" diye sorgulanıyor. Trajedinin kıskacında Kadro, son çığlığını atıyor. "*Cephenin bugünkü durgunluğu kimseyi aldatmasın. İnkılap bütün hızı ile devam ediyor. Yapımın en çetin muvazene hesaplarını tasfik etmek sırası gelmiştir*"(9)

Kadro yanılıyor. Durgunluk, saldırı öncesinin durgunluğu. Burjuvazi Mustafa Kemal'i önce durduruyor... sonra teslim alıyor... saldırıyı geçiyor. Kadro kapatılıyor. Yakup Kadri "zoraki diplomat" oluyor yurt dışına gönderiliyor. Sonra Nazım Hikmet'e hapishane yolu görünüyor.

Burjuvazinin diktasında "nasçı alimlerin, mücerret sanatçılarının" yol göstericiliğinde Türkiye'nin bütün ışıkları söndürülüyor. Yalnız Türkiye'de değil, Avrupa'da da. Faşizmle, nazizmle insanlık karanlığa bir yola sokuluyor. Sovyetler'de de yeni insan...komünizme gidiş doğrultusu değiştirilmiş... karanlıkta iktidar kavgası yapılıyor.

Bugün bile bizler, ışıkları sönük... karanlık yoldan çıkmaya çalışıyoruz. Bir mücadele bu. Mücadele tarihin içinde verilecek. Tarihin içinde Mustafa Kemal de var. Bunun için Marksistler Mustafa Kemal'i son derece doğru değerlendirmeli.

DİPNOTLAR

1- John Locke, İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme, Çev./Vehbi Hacıkadiroğlu, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1996

2- Maurice Corntart, Komünizm ve İnsanlık Değerleri, Çev./ Şiar Yalçın Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara 1976

3- Lenin, Üçüncü Enternasyonal Konuşmaları, Çev./ Cemal Eren, Koral Yayınları, İstanbul, 1976

4- K. Marks- F. Engels, Seçme Mektuplar, Çev./ Alaaddin Bilgi, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 1996

5- Yakup Kadri, Ankara-Moskova-Roma, Kadro- 15. Sayı Tıpkı Basım, Ankara İktisadi ve Ticari ilim Akademisi, Ankara 1979

6- Yakup Kadri, Age, 16. sayı

7- Burhan Asaf, Age 12. sayı

8- Yakup Kadri, Age, 12. sayı

9- Age, Sayı 2

Kürt tarih yazımcılığı üzerine düşünceler

Aytekin YILMAZ

Son üç dört yıldır Kürt tarihi yazımı üzerine tartışmalar yapılmaktadır. Kürtler'in tarihine ilişkin yapılan bu tartışmalar olumlu bir gelişme olup ayrıca da desteklenmelidir. Kürtler tarihlerinde ilk defa böyle bir imkana sahip olabilmişlerdir. Bu durum Kürtler adına ve ilerici insanlık adına kıvanç verici bir gelişme sayılmalıdır. Geç de olsa kişi olarak konuya ilişkin katkı yapmak için düşüncelerimi söylemek istiyorum. Şu ana kadar izlediklerimden çıkardığım sonuç: Kürt tarihi üzerine araştırma yapan yazarlarımızın her şeyden önce bir yöntem sorunu var. Bilimsel yöntem oluşturulmuş değil. Tarih gibi bir konuda yöntem çok önemlidir. Sadece tarih için değil bir çok alan için yöntem önemlidir. Yöntemi bilmediğimizde sağlıklı sonuçlara ulaşamayız. Peki yöntemden ne anlıyoruz? Yöntemden kastettiğim Marksist yöntemdir. O da çok kısaca şudur: Tarih alanında diyalektik yönteme dayalı bilimsel açıklıktır. Aksi taktirde tarih dipsiz bir kuyu gibidir. Ne atarsanız almam demez. Bu güne kadar resmi ideolojilerin tarih yazımcılığı biraz bu kuyu misali olmuş. Tarih yazımcılığının kendisi ideolojik bir tutum olduğu için egemenler tarihin her döneminde kendi işlerine geldiği gibi yazmışlar. Bu da yapılırken gerçek olay ve olgulardan değil de kendi sınıfsal konumlanışlarına denk bir tutum takınmışlardır. Buna en iyi örnek Kemalist resmi ideolojinin tarih yazımcılığıdır. Kemalistler ne yapmışlar? 1930'lara gelindiğinde resmi kurumlarını kurarken işe resmi bir tarih yazdırmakla başlıyorlar. 1931'de kurulan Türk Tarih Tetkik Cemiyeti'ni kuran M. Kemal'dir. Bu cemiyetin ilk icraatı resmi bir Türk tarihi yazmaktır. O dönem M. Kemal'e yakınlığıyla tanınan Kemalizm'in resmi ideoloğluğunu yapan dönemin tarih araştırmacıları şunlardır: Başta Türkçülüklerie ile tanınan Paris Sorbonne Üniversitesi'nde kürsü sahibi olmuş aslen Kazak Türkleri'nden olan **Sadri Maksudi** ve onun gibi Orta Asya kökenli **Yusuf Akçura**'dır.(1) Akçura aynı zamanda bu tarih kurumunun başkanıdır. **Yusuf Hikmet Bayur** ve **Afet İnan** gibi yazarlar da var. bu kişiler resmi bir tarih yazımına geçmeden önce yöntem üzerinde duruyorlar. İlk başta yöntem üzerinde durmaları önemli bir başlangıç ama bakın tarihe yaklaşırken yöntemi nasıl açıklıyorlar. Bu Kemalist tarih araştırmacılarına göre "*tarih geçmiş olayları bugünün gereksinmesine göre toplar ve bölümler. İnsan ne aradığını bilmezse, ne bulduğunu da bilemez. biz Türkler nasıl bir uygarlık, nasıl bir ulusal karakteri oluşturmak istiyoruz? Ona bakmak gerekir*"(2) diyorlar. Kemalist Türkçü ideologlar için tarihsel olayların ve olguların doğruluğu ya da yanlışlığı önemli değildir. Türkler kendilerine nasıl bir ulusal karakter istiyor önemli olan budur. Bu pragmatist mantıkla başta Türklerin anayurdu neresidir? tartışması yapılır. Biri "Türkler'in anayurdu Orta Asya'dır" der. Diğeri: "Peki Anadolu nemiz olur" diyerek itiraz eder. Bir başkası da "biri de çıkar Anladolu da Yunanlıların yurdudur derse ne olur?" İşte o zaman Kemalist şoven yazarlar kıyameti koparır. Sonuçta ortak bir yol bulunur o da şudur; "Türkler'in yurdu Türk Atı'nın ayağının bastığı yerdir"(3) derler. İşte Kemalistler için biricik bilimsel tespit bu. Dört kıtada Türk Atı'nın ayağının basmadığı yer mi var? Sonuç olarak resmi tarihe göre tüm dünya Türklerin yurdu oluyor. İşte 1930'larda Güneş-Dil teorisince dayalı resmi tarih bu yöntemle, bu kafa ile yazıldı. Şoven kaygılardan dolayı 73 yıldır hala doğru dürüst Türkler'in tarihi yazılamamaktadır.

Kemalistler için tarihsel gerçeklerin bir önemi yok. "*Biz nasıl bir uygarlık, nasıl bir ulusal karakter oluşturmak istiyoruz? ona bakmak gerekir*" Bu anlayışla hareket eden resmi ideoyloji ne Anadolu'dan ne de Orta Asya'dan vazgeçmemekte her iki coğrafyayı da sahiplenmektedir. Halbuki Anadolu coğrafyasında bin yıllık bir geçmişleri var. Bu Anadolu coğrafyasını nasıl kı-

lıçla fethedip zorla yerleştiklerini yazmazlar. Kemalist tarih yazımcılığı Turancılık kaygıları ile yazıldığı için bilimle uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Tamamen şoven-ırkçı, talancı ve inkara dayalı bir tarihtir. Diğer resmi ideolojiler de buna benzerdir. Avrupa'nın Batı şovenizminin de bundan geri kalır yanı yoktur. Zaten Kemalizm'in tarih felsefesini oluşturan Batı'nın 19. yüzyıldaki pozitivist oryantalist şoven ırkçı ideologlarının düşünceleridir. Bunları belirtmemin nedeni tarih araştırmacılığında yönteme ilişkindir. Kemalist resmi ideolojiyi de oluşturan bu yöntemin ardındaki amaçsal sınıfsal çıkarlardır.

Bugünkü Kürt tarihçiler de, özellikle bu alanda araştırma yapan yazarlar tarih araştırmalarında yöntemi doğru tutturmak zorundadırlar. Bu yöntemde yukarda dediğimiz gibi elimizde tek bilimsel yöntem olan Marksist yöntemdir. Bunun dışındaki yöntemler bizi doğru sonuçlara götüremez. Kemalistler'e şunu deme hakkını kendimizde göremeyiz: "*Biz Kürtler nasıl bir uygarlık, nasıl bir ulusal karakter istiyoruz ana göre bir tarih yazalım*" bunu yapamayız çünkü ilk önce bilimsel değildir de ondan. Tarih yazımında yeni icatlar ya da tarihte hiç bir olay ve olguya dayanmayan tezler icad edemeyiz. Elimizde bulunan olguları ve tarihsel olayları irdeleriz. Binbir araştırmadan-incelemeden geçirerek sonuçlara ulaşabiliriz. Aksi taktirde tarih bizi affetmez. Kemalistleri affetmediği gibi.

Tarih yazımcılığında önemli olan tarihi yazan ideolojik kurumun kendisidir. Bu kuruma önderlik eden güçlerin sınıfsal niteliğidir.

Tarih yazımcılığının ideolojik bir tutum olduğu gerçeği de buradan gelir. Avrupa'nın kapitalist devletleri 19. yüzyılda kendilerine resmi bir ideoloji ve resmi bir tarih oluştururken, bu gerici burjuva devletler Doğu'nun inkarı üzerinde bir resmi tarih yazdılar. Yine Kemalist devlet resmi tarih yazarken Türklüğün dışında herkesi inkar etti. Burada ulusal ve sınıfsal çıkarlar söz konusudur.

Kürt tarih yazımcılığı kastedilerek bazen şöyle bir eleştiri ile karşılaşıyoruz:Yeni bir Kürt resmi ideolojisi mi oluşturuluyor" yada daha ileri gidip "İkinci bir Kemalist ideoloji" gibi söylemlerle karşılaşabiliyoruz. Bu tür elelştirel yaklalşımlar çok düşünülerek yapılmış eleştiriler değildir. Çünkü resmi ideolojiler egemen devlet ideolojileridir. Yani bir ideolojiye resmi ideolojidir diyebilmemiz için normal statü kazanmış bir devlet kurumu olmalıdır. Kürtler'in ise böyle bir resmi ideoloji oluşturabilecek devletleri henüz yoktur. Bu eleştirelerde abartılı bir önyargı var. Bu tür önyargılar bu konuda araştırma yapan yazarları daraltır. Araştırdığım kadarıyla Kürt tarihi konusunda araştırma yapan Kürt yazarlardan hiç birinde şovenizm göremedim. Ama eleştirilmesi gereken yazarlar vardır. **Cemşid Bender** ve **Gürdal Aksoy** bu konuda iki örnektir.

Bu yazarların araştırmalarına değer verdiğim gibi bazı tezlerini de eleştiriyorum. **Cemşid Bender** bu konuda en çok çalışma yapan, tezler ileri süren bir araştırmacıdır. Tartışılması gereken önemli tezler öne sürdüğü gibi bazı tezlerini de tasvip etmiyor, aynı zamanda tehlikeli yaklaşım olarak görüyorum. O da şudur; **Cemşid Bender** Kürtler'in uygarlığa yapmış oldukları katkıları anlatmak isterken uç noktalardan hareketle terspektif sonuçlara ulaşıyor. Bender'e göre Kürtler insanlık tarihinde bazı buluş ve icatlarda 'ilk'tir. Bu ilk olma çabası biraz fazla zorlanıyor kaldı ki bu ilk olma çabası Kürtler'in alnını göğe yükseltmez. Yazar **Cemşid Bender** bu konuda yöntem hatası içine girmiştir. Yoksa ki Bender'in iyi niyeti tartışılmamalı. Bender "***Kürt uygarlığı ve Tarihi***" adlı kitabında Kürtler'in de bir çok halk gibi geçmişi çok eskilere dayanan bir halk olduğunu kanıtlamak isterken bazı olguları fazlaca zorlamıştır. Yoksaki aynı çalışmasında çok anlamlı tezler ileri sürmektedir. Bender kitabında Kürtler'in ilk buluşlarına örnek olarak şunları söylüyor: "*...Atı tarihte ilk kez ehlileştirip binek ve çekme aracı olarak kullanan Kürt halkıdır*"(4) Yine başka bir yerde "*tarihte uluslararası antlaşmaları ilk yapan Kürt halkıdır*"(5) Bir başka yerde petrolü ilk bulanın Kürtler'in ataları olan Gütler olduğunu söylüyor. Kürtler'in tarih öncesi (MÖ) dönemlerde bazı buluş ve icatlarda 'ilk' oluşu yaklaşımını biraz tahlikeli buluyorum. Ayrıca böyle bir zorlamaya da gerek yok. Bu tür hesaplara girmemek gerekir. 6 bin 8 bin yıl önceki bir buluşu mutlaka bir halka mal etmek zorunda değiliz. İnsanlığın ortak değerleri olarak bakmak, öyle değerlendirmek en doğrusu. Çünkü bir başkası da kendi mantığına göre tezler ileri sürüp "biz" diyor. Kemalistler tarihte ilk olan herşeyi sahipleniyor. Çünkü Güneş-Dil teorisine göre ilk konuşan insan Türkçe konuşmuş.

Cemşid Bender'in en önemli tezi, Kürtler'in bir yerlerden bu coğrafyaya gelmedikleri tam aksine Mezopotamya'nın en eski yerleşik halklarından oluşu tezidir. **Cemşid Bender**'den önceki Kürt tarihçilerinin tezine göre Kürtler M.Ö. 2000 yıllarında Kuzey Avrupa'dan göçedip bugünkü coğrafyaya gelip yerleşmişlerdir. Bender'in Kürtler'i bu coğrafyanın yerleşik halklarından olduğunu olgularla

ileri sürmesi önemli bir tezdir. Bu tezin tartışılmasında fayda vardır. Çünkü bu tezin gerçeklik derecesi yüksektir.

Kürt araştırmacı yazarların önemli bir eksikliği de tarih tezlerini Batılı kaynaklara dayandırmalarıdır. Kürtler Yakın-Doğu toplumları içerisinde bir halk olmalarına rağmen araştırmacıların bu alana girmeyip de Batıyı esas olarak referans almaları ayrıca bir tahlilsizlik olmuştur. Bugüne kadar Kürt tarihine ilişkin yazılan kaynaklara baktığımızda Batı merkezli kaynaklardan yola çıkıldığını görüyoruz. Tabii ki tarih yazımcılığı ciddi sorumluluklar isteyen bir iş her türlü kaynak araştırılmalı, okunmalı; ayrıca bilimsel yönteme de uygun bir davranış olur. Eleştirdiğim nokta bu konuda Batılı kaynakların esas alınmasıdır. Ayrıca Batı kaynaklarına gösterilen özen Doğu kaynaklarına gösterilmiyor. Burada egemen resmi bir anlayış vardır. Oryantalizmin Kürt araştırmacılarca iyi kavranmadığı anlaşılıyor. Batı'nın egemen resmi ideolojilerinde Kürtlerin tarihini ve kültürel değerlerini bulamayız. Sadece Kürtler'in değil Doğu toplumlarının gerçekliği yoktur o kaynaklarda. 19. yüzyılın başlarında oluşturulmaya çalışılan oryantalist bakış açısı Doğunun inkarı ve talanına yönelik bir çıkıştır. Özellikle 19. yüzyılın ortalarında gericileşen Avrupa kapitalizmi kendi egemen resmi ideolojisini oluştururken Doğu'nun talanı üzerine inşa etti. Oryantalizm Doğu'yu sürekli kendisine yontan Batı'nın malıncı keseridir. Kürtler ise Batı kapitalizmi tarafından talan edilen mazlum Doğu toplumları içinde aynı zamanda mahkum edilmiş bir halktır.

Kürt araştırmacılarının Doğu kaynaklarını esas almamaları bir yöntem eksikliğidir. **Cemşid Bender** diğerlerine nazaran Doğu'yu daha çok araştıran bir yazardır. Ayrıca sorun sadece kaynak sorunu da değildir. Bu kaynaklardan yola çıkarak ulaştığımız sonuçlar önemlidir. Mesela Batı kaynaklarında doğru objektif bir Kürt coğrafyası tanımı aradım, bulamadım. Eğer bir halkı belli bir coğrafyaya layık görmezseniz o halka ait kültürel değerlerden bahsedemezsiniz.

Batılı oryantalist kaynaklara göre Kürtler de diğer Doğulular gibi vahşi tabiatlı dağlık bölgelerde yaşayan başıbozuk bir halktır. Ayrıca hiçbir zaman uygarlıkla tanışmamışlardır. Çünkü uygarlık Batı'da. Batı ileri, Doğu her zaman geridir. Doğu'nun en geri halkı ise Kürtler'dir. Oryantalist Fransız yazar **Ernest Renan**'a göre Sami Irkı'ndan olan Doğulular'ın kafaları felsefe yapmaya uygun değildir.

Batı şovenizmi kafatasçılık ve ırkçılık üzerine kurulduğu için bu tarzda düşünebilmektedirler. Ama bizler için bu yaklaşım normal olmamalı. Batı'nın Doğu hakkında hiç de iyi düşünmediğini biliyoruz. Bundan dolayı Avrupa merkezli bir Batı şovenizmini reddetmeliyiz. Bu red ediş iyi ayrışmalı. Bu tür şöven yaklaşımlardan hareketle kalkıp tersinden şunu iddia etme hakkını kendimizde görmemeliyiz. "Her şey Doğu'da, Batı'da bir şey yok". Bu tür yaklaşımlar bilimsel değildir. İslamcı gelenek yıllardır bunu yapıyor. İnkarcı bir Batı şovenizmine karşı tersinden bir Doğu şovenizmi körüklüyor. Buradan tekrar Kemalist resmi ideolojiye geçiyorum. Kemalist resmi ideoloji 73 yıldır bu coğrafyada resmi Türklüğün dışında hiçbir şey tanımadı. Çok sistemli bir Türkçülük asimilasyonu uygulandı. Sonuçta başarılı oldu mu, olamadı. Sorun daha da derinleşti. Bugün Kemalizm'in Kürtler'e yaptıklarından dolayı tersi hareketle yaklaşamayız. Kürtler kendilerini kabul ettirmek için icatlara, buluşlara ihtiyacı olmayacak kadar tarihsel bir gerçekliktir. Bunun için var olan gerçekleri söylemek yeter de artar bile. Kemalizm bilimsel olmayan şoven, ırkçı pozitivist bir ideolojidir. Kemalistler cumhuriyeti kurar kurmaz heryşeyi kendiheri ile başlattılar. Bu, tarihi kendileri ile başlatma, tarihten beri süregelen egemenlerin bir amaçsal yöntemidir. Egemenler bunu yaparak insanlığa en büyük kötülüğü yapmışlardır. Bölgemizdeki savaşları inceleyelim, altından bu gerçek çıkar.

Kürt araştırmacılar yazılı kaynak konusunda şanslı değillerdir. Bu coğrafyada egemen devletler Kürtler'i mahkum ettikleri için yazılı yazısız her türlü kültürel değerlerini talan ettiler. Geçmiş tarihlerden günümüze yazılı belgelerin yokluğu ya da sınırlı oluşu işi zorlaştırmaktadır.

Doğu toplumlarının tarih bilimcisi **ibn-i Haldun** "***Mukaddime***" adlı kitabının ilk cildindme bu durumu şöyle açıklıyor: "*Elimizi geçmeyen ilmi eserler, elimize geçenlerden daha çoktur. Halife Ömer (O'nu tanrı yargılasın) Fars fethollunduğunda eski Farslar'dan kalma eserleri yok etmeyi emretmiş olduğu için, Farslar'ın ilimleri ve eserleri yok oldu gitti. Keldaniler'in, Süryaniler'in ve Babiller'in ilimleri, kendi çağlarında bilginlerinin kaynakları eserler ve bunların neticeleri nerde? Kıptiler'in ve onlardan önce gelip geçen kavimlerin ilimleri, kitap ve eserleri nerede? Mermun ecnebi dillerden tercüme ederek meydana çıkarmayı emrettiği ve tercüme edenler çok olduğu ve pek çok paralar sarfettiği için ancak bir kavmin ilmi ve eserleri saklanabildi ki bu kavim de Yunanlılar'dır. Yunanlılar'dan başkasının ilimlerine vakıf olamadık*"(6) demektedir. İbn-i Haldun Halife Ömer'i bu yaptıklarından

dolayı "Onu tanrı yargılasın" diyor. Bir çok Kürt araştırmacı yazara göre Kürdistan ilk önce Halife Ömer döneminde düşürüldü. İbn-i Haldun'un bu değerlendirmesi de düşünüldüğünde İslam halifesi Ömer'in bu tavrı tüm Doğu toplumları için bir felaket olmuştur. İslam kaynaklarınca da Halife Ömer'in Kuran dışındaki yazılı belgeleri yaktırdığı anlatılmaktadır. Çok eski tarihlerden kalma kütüphaneler o dönemde yakılıp yıkılmıştır. Tarih yazımcılığı belge ve kaynaklara dayandığı için Kürtler bu konuda oldukça talihsizdir.

Yazılı tarih Sümerle başlıyor. Nereden baksak yazılı tarihin 8 bin yıllık bir geçmişi var. Eski Doğu'da kurulan ilk uygarlıkların kültürel değerlerine baktığımızda o dönemden bugüne gelen kültürel miras oldukça az. Mesela ilk uygarlık olarak bilinen Sümer-Babil uygarlıklarından bugünlere kalan, Hammurabi Kanunları ve Gılgamış Destanı'dır. O da bir çok bölümleri eksik, kaybolmuştur. Peki 8 bin yıllık tarihsel miras ne oldu?

Doğu ne zaman istilacı güçlerce saldırıya maruz kaldıysa bu saldırılarda ilk önce kültürel değerler imha edildi. 7. yüzyılda bu talanı İslam Halifesi Ömer yaptı. 10. ve 12. yüzyıllarda Türkler ve Moğollar yaptı. Hepsinin de ortak yaptıkları şey Doğu halklarının kültürel kaynaklarını imha etmek. Bu istilacı güçler bir çok noktada ayrışmış olabilirler ama kültürel yağma konusunda aynı talancı anlayıştadırlar. Sonuçta ne oldu? Eski Doğu uygarlıklarının kültürel miraslarından yararlanamadık. 19. yüzyılda Batı şovenizminin 20. yüzyıldan ondan geri kalmayan Kemalizm'in yaptıkları bu eski talancı geleneğin devamcılarıdır. Doğu toplumlarının talanı ve inkarı konusunda Kemalist cumhuriyet Batı'nın emperyalist kapitalist sistemi ile işbirliği yapmıştır. 73 yıldır bu coğrafyada Batı'nın temsilciliğini yapmaktadır.

Kürt araştırmacı yazarlar tüm bu olumsuzluklara rağmen doğru bilimsel yöntemlerle Doğu toplumlarını biçimde araştırmalı, tahlil etmelidirler. Çünkü kültürel sorunun coğrafya ile çok yakından ilgisi vardır. Kürt coğrafyası Yakın-Doğu toplumları içinde bir yerdedir.

Yakın-Doğu toplumları araştırıldığında görülecektir ki diyalektik olarak birbirlerini etkilemeleri sözkonusudur. Arapların, Farslar'ın, Türkler'in tarihi çok iyi incelenmelidir. Kürtler ve coğrafyaları tarihten beri bu egemen devletlerin talanına maruz kaldığı için bu güçler Kürtler'e ait değerleri kendilerine mal etmişlerdir. Araştırmacı-Yazar **Cemşid Bender** biraz bu ayrıştırmayı yapmaya çalışıyor. Bu konudaki girişimi ve yöntemi doğrudur. Çünkü her üç egemen güçte Kürt değerlerini kendilerine mal etmişler. Bu kültürel değerler nelerdir? Bir bir ortaya çıkartılmalıdır. Bugüne kadar egemen devletler kendi coğrafyaları içine kattıkları bölgelerdeki Kürtler'i kendi ulusları içinde eritmeye, yok saymaya çalışmışlardır. Mesela Kemalist cumhuriyetin egemen olduğu Misak-ı Milli sınırları içinde herkes Türk'tür diyor. Bu inkarcı bir yaklaşımdır. Bu inkarcı mantıkla hareket eden Kemalizm tarihte yaşamış bir çok Kürt yazarı ve bilimcisini Kürt olarak tanıtmakta onlarla övünmektedir. Osmanlı döneminde 1514 Çaldıran Savaşı'nda Yavuz Selim'le işbirliği yapan Kürt Beyi İdris-i Bitlisi'yi bile Türk saymaktadır. Cemşid Bender ise Kürt kökenli bir çok şair ve devlet adamının Kürt olduğunu söylemektedir. Bu konuda ayıklama yapması doğru bir yöntemdir. Bugüne kadar yapılmaması Kürtler adına ayrı bir talihsizliktir. Bazıları bu ayıklamadan rahatsızlık duymakta **Cemşid Bender**'i milliyetçilikle itham etmektedir. Bu haksız bir eleştiridir. **Cemşid Bender** kendisinden önce yapılmamış, geç kalınmış bir şeyi yapıyor. Çünkü kendisinden önce birileri çıkıp yapmamış bu görevi. Yapanlar Kemalistlerdir. Nasıl yaptıkları da ortadadır.

Sonuç olarak şunlar söylenebilir: Kürt tarih yazımcılığı henüz tartışma halinde olduğu için öne sürülen tezler tartışılmalıdır. **Cemşid bender**'in tezleri de bu noktada tartışılmalı, yerli yerine oturtulmalıdır. Yoksa ki bir yazarın henüz tez halindeki görüşleri hiç bir zaman resmi bir ideoloji yerine geçmez. Ancak resmi ideoloji oluşturmak isteyenler bu tezlerden yararlanabilir. Mesela Avrupa ırkçılığı Fransız yazar Gobineau'dan faydalanmıştır. **Cemşid Bender**'in ırkçı şoven görüşleri yoktur. Çünkü ırkçılık kan, deri ve kafatasçılık üzerinden yapılır ve bir ırkı diğer ırklardan üstün tutma girişimidir. Kürt araştırmacıların hiçbiri Kürtler'i başka uluslardan üstün görmemektedirler. Bu konudaki önyargılar olgulara dayalı bilimselliğe dayanmıyor. Haksız eleştiri ve önyargılarla Kürt araştırmacılığı daraltılmamalıdır. Kürtler tarihlerinde ilk defa kendi tarihlerini yazmak istiyorlar bırakın yazsınlar.

KAYNAKLAR

1) "Sadri Maksudi Aksal", Türk Büyükleri Dizisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Adile Ayda

2) "Türk Devlet Geleneği", A. Ü Hukuk Fak. Yayınları, Prof. Aydın Taneri

3) Age, Prof Aydın Taneri

4) "Kürt Tarihi ve Uygarlığı", S. 190-191-192, Kaynak Yayınları, Cemşid Bender

5) Age, Cemşid Bender

6) "Mukaddime", 1 Cilt, İbn-i Haldun, Çev. Kadri Uyan, Maarif Basımevi

"YDD" nin paslanan motoru: ABD (2)

Temel DEMİRER

"RÜYA"NIN SONU

ABD toplumsal sistemi, kocaman bir eleğe benzer. Bütün insanlar, tıkış tıkış bu eleğin üzerindedir. Eleğin delikleri, bir insanın aşağı düşmesi için yeterli iriliktedir. Elekteki insanlar, elenmemek için durmadan zıplayıp, elekteki diğer insanların sırtına basarak yükselip, elekten düşmeme (yani sistem dışı kalmama) kavgası verirler. Bunun adı "Amerikan Rüyası"dır. "Rüya"da kesin olan yüzde 25'in aşağıya düştüğüdür. Tamamen bireye ve bireysel rekabete dayanan ABD toplumsal-ekonomik sisteminde, "rekabetin itici gücü oluşturduğu" iddia edilir, Bill Gates örneği verilir... Ama ABD'de kaç tane Bill Gates olduğundan ve ekonominin ne halde olduğundan söz edilmez. Oysa Deniz Gökçe'nin işaret ettiği üzere: *"ABD artık biraz daha çok, kötünün örneğini oluşturuyor."* (Yeni Yüzyıl, 23 Kasım 1995, s.8) ABD'de de bir dönem kapandı. "Amerikan Rüyası"nın hayâlleri tükendi, idolleri yitirildi... Artık "Amerikan Rüyası"na, kimileri "sometimes, at night/ geceleri bazen" inanıyor.

ABD ekonomisinde işler yolunda mı?.. Konjonktürel göstergelere yaslanarak 'evet' diyenler yanılıyor. 'Neden' mi?.. Örneğin ABD 'İşletme Ekonomistleri Ulusal Birliği (NABE)'nin önde gelen 41 ekonomistinin öngörülerine göre, 2002 yılına kadar federal bütçede bir denge sağlanabilmesi mümkün görülmüyor. İşsizlik oranının 1996'da da 5.6 olurken, GSMH'nın da yüzde 2.6'ya düşeceği iddia ediliyor. Ayrıca 2000 yılına kadar ekonomik geleceğinin "vasat"ın ötesine geçemeyeceği kaydediliyor. Örneğin ABD'de iç borç limiti 15 Kasım 1995'te "kanuni limit" sınırına, 4.9 trilyon dolara dayandı... ABD'nin toplam devlet bütçesi açığı, yurtiçi hasıla oranının yüzde 1.9'u ABD'nin borç stoku, yurtiçi hasıla olarak 1985'te yüzde 27 idi, oran 1995'de yüzde 38'e yükseldi... ABD'nin yabancılara ve vatandaşlarına net 681 milyar dolar borcu var. Bütçesi de yılda ortalama 151 milyar dolar cari denge açığı veriyor... Devlet memurlarının emeklilik fonunu 39.8 milyar dolar tırtıklamak ve ek özel emeklilik fonundan 21.5 milyar dolar almak suretiyle, borç anapara ve faizin ödendiği sıkıntılar yaşanıyor...

Şaka değil, 1981'den 1995'e kadar Amerikan Hazinesi tam dokuz kez iflas durumuna geldi. 1995'te de, kepenklerini onuncu kez indirmenin eşiğine kadar geldi.. Federal Hazine'nin parasız kalmasıyla doğan mali bunalım sonucunda, 1989'dan beri hiç durmadan işleyen "milli borç saati" de stop etmenin eşiğine geldi. Hatta dönemin ABD Savunma Bakanı William Perry, ABD askeri gücünün bulunduğu ülkeleri, askeri masraflara katkı payını artırmaya çağırdı.

Özetle "Amerikan Rüyası" artık, "eskisi" kadar "iştahlandırıcı" değil... Bugün ABD'deki durum bir çürümeden öte, "tefessühe" yani kokuşmaya denk düşüyor. 800 bin işçisini kapının eşiğine koymak noktasında kalan ABD'de, bir dönem kapanıyor. "Mutluluk tabloları"nın son perdesi, hiç de "senaryo"da öngörüldüğü üzere değil. (1)

"Amerikan düşü" karabasana dönüşüyor. ABD'deki durum karşısında, "Küçük Amerika" hayranları dahi, çok şeyi izah edemiyor. Amerika deyince, pembe mutluluk tabloları çizmek, artık pek pek olanaklı değil. Ravi Batra '1990'ların Büyük Depresyonu', Stephen Delos Wilson 'Amerika'nın İflası', Larry Burkett'in 'Yaklaşan Ekonomik Deprem', Barry Howard Minkin' 'Ekono-Deprem' adlı yapıtlarında Amerika'nın yaşadığı sarsıcı sorunlar dile getiriliyor. Ekonomik-toplumsal yapının bileşimi ve gelecek beklentileri sarsıntı geçiriyor.

Ortalama bir ABD vatandaşının bütçesinin satınalma gücü, 1993'de yirmi yıl öncesinin yani 1973'ün düzeyine geriledi. ABD nüfusunun beşte beri yoksulluk sınırında yaşıyor. Üç milyon kişinin evinin olmadığı ABD'de her yıl 25 ila 30 bin civarında cinayet işleniyor. Her 15 saniyede bir kadın dövülüyor, her 2 saniyede bir mülke saldırı, her 10 saniyede bir hırsızlık, her 46 saniyede bir soygun yapılıyor. Yılda 2 milyon araba çalınıyor, 20 milyon kişi cezaevine girip çıkıyor. 430 bin de sürekli mahkûm var. Gençlik çetelerinin sayısının 10 binin üzerinde olduğu ABD'de, her yıl çete çatışmalarında ölen gençlerin 2300'ü 18 yaşın altında. 100 binden fazla orta öğrenim talebesi ateşli silah taşıyor...

"Amerikan rüyası" ile yaratılan ortalama insanın, araştırmalara yansıyan profili ise şöyle: *"1-) Büyümüş oldukları yerin 50 mil çevresin-*

*de yaşıyan Amerikalıların oranı: yüzde 50... **2-)** Çalışan çiftin, her gün, anlamlı bir konuşma için birbirlerine ayırabildikleri zaman: 4 dakika... **3-)** Çalışan bir çiftin çocuklarına bir günde ayırabildikleri zaman: 30 dakika... **4-)** Amerika'da kahvaltılarını arabada yiyenler: yüzde 25... **5-)** İlk bakışta aşka inanan kadınların oranı: yüzde 55... **6-)** Yemek yerken TV izleyenlerin oranı: yüzde 50... **7-)** Bu yıl evlenip de bir yıl içinde boşanması beklenen çiftlerin oranı: Her iki çiftten biri... **8-)** Dinsel törenlere düzenli olarak katılanların oranı: yüzde 46... **9-)** Gerçek anne-babasıyla yaşayan çocukların oranı: yüzde 68... **10-)** Bir Amerikalı yaşamı boyunca ortalama 6 işyeri, 3 iş değiştiriyor... **11-)** Çocuk ölümlerinin ABD'den daha az olan ülkelerin oranı: 21... **12-)** Tamircilerin dürüstlüğüne inanan Amerikalıların oranı: yüzde 17... **13-)** Başkalarının her zaman doğru söylediğine inanan Amerikalıların oranı: yüzde 8... **14-)** Yılda 15.000 Dolardan az kazanıp da Amerikan Rüyasına ulaştığını söyleyenlerin oranı: yüzde 5... **15-)** Yılda 50.000 dolardan çok kazanıp da bu rüyaya ulaştığına inananların oranı: yüzde 6... **16-)** Evlerinde TV uzaktan kumanda aracını kullanan kadınların oranı: yüzde 36, erkeklerin oranı: yüzde 54... **17-)** Tanrıya inanmayan Amerikalıların oranı: yüzde 1... **18-)** Her ikisi de çalışan bir Amerikalı karı-kocanın bir günde birlikte geçirdikleri süre, ortalama 3.2 saat... **19-)** Babanın çalıştığı, annenin evde oturup çocuklarını baktığı ailelerin oranı: yüzde 11... **20-)** Wisconsin Eyaletindeki 33 senatörden, körlerin avcılık yapabilmesine izin verilmesinden yana oy verenlerin oranı yüzde 28...*" (İnsancıl Dergisi, No:48, S.36)

EŞİTSİZLİK UÇURUMU

NAFTA'nın patronu ABD'de gelir dağılımı, geçen yıllara göre çok bozuldu. 1992'de en zengin yüzde 20'nin payı en yoksul yüzde 20'nin payından 11 kat fazlaydı. 1980'li yıllarda nüfusun en zengin yüzde 1'inin geliri, yüzde 63 artarken nüfusun yüzde 60'ının geliri azaldı.

ABD'de en zenginlerle en yoksullar arasındaki uçurum derinleşti. En zengin ailelerin beşte biri milli gelirden yüzde 48.2'lik pay alırken, en fakir beşte bir ise sadece yüzde 3.6'lık paya sahipti. 1989 ila 1993 yılları arasında ortalama Amerikan ailesinin yıllık geliri 2.344 dolar azaldı, bu yüzde 7.4'lük bir düşüş demekti. ABD'de 1993 yılında 1.3 milyon insan daha yoksullaştı. Her dört aileden birinin yıllık geliri 14.763 doların altına düştü. 39.3 milyon insan (ABD nüfusunun yüzde 15.1'i) 1960'dan beri yoksulluk sınırı altında yaşamakta. Sağlık sigortasına sahip olmayanların sayısı 39.7 milyona (bunların 10 milyonu çocuk) ulaştı.

Özetle ABD, "YDD" ideologlarının "bilgi çağının karanlık yüzü" diye nitelediği sıkıntılı bir kesitten geçiyor. İstihdam yaratamama sorunu ve ekonomik krizle debelenen ABD'de "orta sınıflar"ın huzursuzluğu ve korkuları, gündelik yaşama damgasını vuruyor. Şaka değil, 120 milyon Amerikalı'dan 30 milyonu işini kaybetme riskiyle karşı karşıya. ABD şirketi 'United Technologies'in Genel Müdürü George David, 'National Press Club'da yaptığı bir konuşmada şirketinin "1990'dan bu yana, ABD'de 30 bin işçi çıkarttığını", "buna karşılık başka ülkelerde 15 bin yeni iş yarattığını" söyledi. David, "bugün ABD'de çalışan 120 milyon işçinin 30 milyonunun işi tehlikede" deyip, ekliyor: "Otomasyonun etkisiyle 20 milyon büro işçisi ve uluslararası rekabetten dolayı da 18 milyon sanayi işçisi işinden olacak." (International Herald Tribune, 15 Şubat 1996) Amerika genelinde işsizlik (resmi verilere göre!) yüzde 5.6'yı aşıyor.

IRKÇILIK VE AFRO-AMERİKALILAR

ABD'de, "Amerika Amerikalılarındır" diyen muhafazakâr popülizmin; ahlâk, din ve manevi değerler konusunda köktendinciliğe yaklaşıp duran radikalliğin; ırkçılık boyutunu ulaşmış yabancı düşmanlığının; şöven bir militarizmin; beyaz ve Hıristiyan etkinliğin gücü artıyor. 'USA Today' gazetesinin belirttiği gibi Amerika'da Ku Klux Klan yeniden hortluyor. Irkçı şiddet toplumsal yaşamın "doğal" bir parçasına dönüşüyor.

ABD'nin kurucu ve hâkim unsuru "Beyaz, Anglosakson ve Protestan (WASP)" nüfustur. WASP egemenliği, Amerika'da tırmanan kriz koşullarında, Hıristiyan köktendinciliğinin yükselişini körüklüyor. 'Allahın Ajanları' grubunun North Carolina'daki lideri Albert Esposito yandaşlarına Kutsal Kitap (İncil) ve silah stoklamalarını öneriyor. 'Hıristiyan Kimliği' grubu üyeleri Musevilerin "Şeytan'ın çocukları" olduğuna inanıyor.

Amerikalı Hıristiyan köktencilik "iyi olan ile şeytan arasındaki nihai savaşın yaklaşmakta olduğu" iddiasıyla örgütleniyor. Belli kesimler militarist örgütlenmelerle yanlarına çekebiliyor. Örneğin, Oklahoma saldırısında 160'dan fazla kişinin ölümüne yol açan 'Michigan Milisleri Örgütü', düzenli olarak ağır silahlarla tatbikat yapan bir örgüttü. Öte yandan yaklaşık 5 milyondan fazla destekçisi olan aşırı sağcı 'Vatanseverler Hareketi (Patriot Movement)', dünyanın bir avuç Musevi banker tarafından yönetildiğine inanıyor. Beyaz Hıristiyanların gerçek insan, geri kalanların çamurdan yaratılmış aşağı yaratıklar olduğunu savunan ve Amerika'nın "Siyonist İşgalci Hükümet (Zionist Occupational Goverment)" tarafından yönetildiğini iddia eden 'Hıristiyan Kişiliği Hareketi', 'Ku Klux Klan' vb'i hareketlerin de çok sayıda militan taraftarı var.

'BM İnsan Hakları Komisyonu' Irkçılık Özel Raportörü Maurice Glele-Ahanhanzo, ABD nüfusunun yüzde 12'sini oluşturan Afro-Amerikalılar'ın ("siyahlar") ülkede hâlâ,

beyaz ırkçılığın "ayırımcı" baskısına maruz kaldığını belirtiyor. ABD nüfusunun yüzde 12'sini oluşturan Afro-Amerikalıların, ülkedeki seçilmiş yönetim kademelerinde temsil oranları yüzde 5, bu oran ABD Senatosu'nda yüzde 1'e düşüyor.

ABD'de işsizlik oranı yüzde 7.6, bu oran Afro-Amerikalılar için yüzde 15.9'a (Afro-Amerikalı gençlerin işsizlik oranı yüzde 40) kadar tırmanıyor. İş bulan Afro-Amerikalılar ise 3.35 dolar gibi çok düşük ücretli işlerde çalışıyor. Günümüzde erkeklerin kazandığı her 1 dolara karşı kadınların kazancı 72 sent. Afro-Amerikalı çocukların büyük bölümünün okul öncesi eğitim görmedikleri ABD'de, Afro-Amerikalıların okuldan atılma oranı yüzde 17.7.

ABD'de Afro-Amerikalılar, beyazlara göre, daha kötü konutlarda ve belediye hizmetlerinin daha düşük olduğu mahallelerde (gettolarda) yaşıyorlar. 1990'larda yapılan bir araştırmaya göre, 30 milyon Afro-Amerikalının, 1960'ların başında olduğu gibi "ayrı izole bölgelerde" yani "gettolar"da yaşadığı saptandı. ABD'de Afro-Amerikalıların yaşadığı 4 milyon konuttaki 2 milyon çocuk, su sistemlerinin eskiliği nedeniyle kurşun zehirlenmesi tehlikesiyle burun buruna yaşıyor. ABD'de sokakta yaşayan 6 milyon insanın yüzde 48'i Afro-Amerikalılardan oluşuyor. New York'ta bu oran yüzde 60'a yükseliyor... Kalp ve damar hastalıklarından ölüm oranı Afro-Amerikalı erkek nüfusta, beyazlara göre yüzde 29 daha fazla gerçekleşiyor. Aynı oran, Afro-Amerikalı kadınlar için iki katına çıkarken, çocuk ölümleri de Afro-Amerikalı nüfus için, beyazlara göre yüzde 50 artış gösteriyor...

Amerikan adalet sisteminin temelini oluşturan jürilerde beyazların çoğunlukta olmaları nedeniyle, Afro-Amerikalılara ve azınlıklara aynı suç için verilen cezalar, beyazlara göre 2 veya 3 kat daha ağır oluyor. Afro-Amerikalı erkekler nüfusun yüzde 6'sını oluşturmasına karşın, hapishanelerin yüzde 44'ünü dolduruyor.

Uyuşturucu kullananların yüzde 80'i beyaz olmasına karşın, uyuşturucu bağlantılı suçlardan hüküm giyenlerin yüzde 28'i Afro-Amerikalı, yalnızca yüzde 7'siyse beyaz. Afro-Amerikalı kadınların uyuşturucu bağlantılı suçlar nedeniyle mahkûm olma oranları, beyaz kadınlara göre 8 kat daha fazla...

Yapılan bir araştırma, 1990 yılında 40 eyalette 160 çete halinde 3 bin 500 ırkçı dazlak olduğunu gösterdi. ABD'deki azınlıkların yaklaşık 5'de 1'i yılda bir kez ırkçı saldırıya hedef oluyor. ABD Adalet Bakanlığı tarafından kayda geçirilen 4 bin 755 saldırının yüzde 75'inin Afro-Amerikalılara karşı ırkçı nedenlerle gerçekleştirildi. Bu olayların 917'sinin dini hoşgörüsüzlükten kaynaklandığını ve yüzde 87'sinin Yahudilere yönelik.

Amerika'daki 3 bin yüksekokul ve üniversite kampüsünün yüzde 70'inde, yılda en az bir kez ırkçılık saldırısı meydana geliyor. Los Angeles'te son 7 yılda polis şiddetine ilişkin 47 bin şikayet başvurusu var.

TOPLUMSAL ÇÜRÜME, PARANOYA VE ŞİDDET

Kapitalist dünyanın merkezi ABD'nin toplumsal dokusu, dengeleri bozuluyor. Zengin daha zengin, yoksul daha yoksul olmakta. Toplum keskin kutuplaşmalara taraf. Hiçbir hayat güvencesi olmayan Amerikalı 30 milyon civarında. Alt sınıflarda tırmanan yoksulluk Amerika'ya "görülmemiş derecede şiddete yönelik bir toplum" karekteri kazandırıyor.

ABD'nin "acımasız ve değerlerini yitirmiş" ülkeye dönüşmesi: "1990'da ülke çapında cinayet oranının, bir önceki yıla göre yüzde 50 oranında artış" da... "On yedi yaşındaki Amerikalıların yüzde 13'ü okuyamıyor, yazamıyor ve toplama-çıkarma yapamamasın"da... "Her beş Amerikalıdan birinin, yoksulluk sınırı altında yaşamasın"da... "ABD'de nüfusun yüzde 12'si Afro-Amerikalı olduğu halde, idam edilmeyi bekleyen tutukluların yüzde 40'ından fazlasının Afro-Amerikalı olmasın"da somutlanıyor. Örneğin ABD'nin New York kentinde (Harlem, Broux, Brooklyn semtlerinde), özellikle zenciler arasında, 1980'den Ekim-1992'ye kadar verem hastalığına yakalananların sayısı yüzde 150 oranında arttı. ABD'de 1995'te 56 kişinin idam edildi. Amerika'da halen 3.000 kişinin idam edilmeyi beklediğini anımsatan yetkililer, 1996'nın idamlar açısından "daha da kötü bir yıl" olma olasılığına dikkat çekiyorlar.

1993 yılında, toplam 44 milyon suçun işlendiği Amerika'da; sadece, New York kentine göz atmak dahi, ABD kültürünün ne menem bir şey olduğunu anlatır. 'Legislative Exchange Council' adlı kuruluşun yayınladığı bir rapora göre, New York'ta her 3.5 saatte bir cinayet işleniyor. Her 100 dakikada bir kadına tecavüz ediliyor. Her 5 dakikada bir hırsızlık yapılıyor. 1992 verilerine göre, New York'ta her 100 bin kişiye 1.122 suç düşüyor.

Yoksulluğun büyüdüğü ABD'de Francis Fukuyama'nın 'Güven/ Trust'de ve Robert Puttnam'ın 'Demokrasiyi İşletmek/ Making Democracy Work' adlı çalışmalarında itiraf ettikleri gibi, toplum kronik güven eksikliğinden muzdarip. Toplumsal örgütlenmenin artık eskisi gibi iyi işlememesi, güvensizliğin temel nedenini oluşturuyor. Yani Doç. Dr. Selçuk Alsan'ın belirttiği gibi, "Amerikalılar korku içinde yaşıyorlar." Örneğin Amerika'da 1960 yılında 250 bin olarak raporlara geçen şiddete dayalı suç olayı, 2 milyon olarak saptanmış. Başka bir deyişle 1960 yılında 100 bin kişiden 161'i şiddete dayalı suç işlerken, 1992 yılında bu sayı 758'e ulaşıyor. 1950'lerde Amerika'da 54 milyon olan silah sayısı günümüzde 200 milyona tırmanmış durumda. ABD okullarında 1994'te öğrenci şiddeti bilançosu 35 ölü, 92 yaralı olarak saptanıyor. Şiddete dayalı suç sayısı tam 16 bin...

ABD'de zenginlerle yoksullar arasındaki uçurumun büyümesi, daha önceki sessiz bunalımın yerini, toplumsal çalkantılara terk etmesine yol

açıyor. Orta sınıfın Amerikan düşü yıkılıyor. Bu altüst oluş içinde yani Soğuk Savaş bittikten sonra, yabancılaşmayı ve ezilmişliği yansıtacakları düşmanlarını (sosyalizmi) kaybeden ABD'de ortaya çıkan boşluk, faşist hareketin bileşenleri tarafından dolduruluyor. Irkçılık, dini fanatizm, kadın düşmanlığı vb'leri eksenli toplumsal paranoyanın yarı çapı giderek genişliyor.

ABD "DEMOKRASİ"Sİ VE İŞÇİLER

1895'de Ohio Federal Eyalet Senatörü Mark Hammer, Amerikan politikasında iki şeyin önemli olduğunu belirtip, birincisi "paradır, ikincisinin ne olduğuna ise unuttum" demişti. Amerika'daki seçimlere ilişkin olarak, yüz yıl sonra, Cumhuriyetçiler'in Ulusal Komite Başkanı Washington'lu Harley Barbour'da, "sihirli kelimenin adı paradır. Para, Birleşik Devletler'i hükümetini yönetiyor. Para, seçim savaşı için bir giriş kartı, siyasi ticaret için rüşvet aracı, kurum sahibi için yaşatma aletidir. Hiçbir senatör, hiçbir başkan, hiçbir milletvekili onsuz olamaz. Seçimler için paraya duyulan gereksinim, yıldan yıla daha da artıyor" diyor.

Amerika'da Senatonun 100 üyesinden 29'u milyoner. Örneğin ABD Senatosunda bir sandalye için yürütülen kampanyanın ortalama maliyeti 4.6 milyon dolar civarında. Bir milletvekilinin yerini koruması için 1.5 milyon dolardan fazla para harcaması gerekiyor. 'Wall Setreet Journal' gazetesi yazarlarından Albert Hunt, "Para öncekinden daha fazla etkiye sahiptir." Michael Lindlin'in de ekliyor: "Sistemimiz zenginlerce oluşturulan ve zenginlerin çıkarını garantiye alan bir sistemdir." Yani Amerika'daki başkanlık seçimlerini "kim kazanır ?" sorusunun şaşmaz yanıtı, "para kazanır"dır !..

Örneğin 5 Kasım 1996 tarihinde ABD'de gerçekleşen ve 1992 seçimlerine oranla katılımın yüzde 55.9 oranında düşük katılımla gerçekleştirildiği seçimlerde Bill Clinton, ABD tarihinin son 60 yılında, ikinci dönem seçim kazanan ilk Demokrat Parti adayı olarak, düşük katılımlı 5 Kasım 1996 seçimlerinde oylarının sadece yüzde 49.3'ünü alarak başkanlık koltuğunda kalmayı "başardı"... Clinton'ın "başarısı"nın, hangi demokrasi zemininde gerçekleştiğini, Demokrat Partiden 1992 seçimlerinde New Hamshire'den başkan adayı olan Paul Tsongas, şöyle anlatıyor: "Paranın, politika için bir anasütü olduğu herkesçe bilinir. Diyebilirim ki, son iki hafta içinde muazzam yoğunlukta bir analar kitlesince yeniden keşfedildik." Paul Tsongas'ın sözleriyle politika ve parasal güç ikileminin ABD'deki "demokratik" seçimlerde hangi rolü oynadığını, çok iyi biçimde sergiliyor.

Böylesi "demokratik" illüzyonların yaşandığı ABD'de, sadece Mayıs 1994 tarihli devlet verilerine göre, seçmen yaşındaki 600 bin kişi evsizdir. 1996'da evsizler 3 ila 4 milyon civarındadır. Evsizlerin oy kullanamadığı dikkate alınırsa, Clinton'ın yüzde 49.3'lük seçmen oyuyla değil, ABD'deki reel seçmen sayısına oranla yüzde 20'lik oranla başkanlık koltuğuna oturduğu görülür...

Bu denli anti-demokratik olan ve oligarşik azınlığın diktatörlüğüne denk düşen ABD'de, çalışanlar ne haldedir ?.. Çalışabilir insan gücü potansiyelinin yüzde 6'sı iş ve işçi bulma kayıtlarına göre işsizdir... Her çalışma yılında 6 bin Amerikalı işçi, iş kazalarında yaşamını yitiriyor... Çalışan tüm işçi ve ücretlilerin üçte biri yarım gün ya da sezonluk işçi olarak çalışıyor... Her çalışma yılında 50 bin kişi iş hastalıklarından ölüyor... Tam saatle çalışan işçilerin yüzde 20'si, ABD'nin resmi olarak tanımış olduğu yoksulluk sınırını altında yaşıyor... "Yeni liberalleşme"ye bağlı olarak çocuk yuvalarında en düşük bakım ücreti ayda 2.500 ile 4.500 dolar arasında değişiyor. Bir işçinin bu rakamı ödeyebilmesi mümkün değil. Bu durumda çalışanların çocukları sokakta büyüyor ve suça itiliyor... Dört kişilik ailelerden oluşan 40 milyon ABD'li, devletin yoksulluk sınırları için belirlemiş olduğu yıllık 88.500 dolarlık yaşamsal gelir yerine ortalama olarak 14.763 dolar ile "yaşama" mahkûm edilmiş durumda... 1990'lı yılların ortalarındaki devlet verilere göre 30 milyon yalnız yaşayan ABD'li yoksulluk sınırı altında "yaşıyor"... 1974'ten 1994 yılına kadar yoksulluk sınırı altında yaşayan çocukların sayısında yüzde 50 arttı. Bugün 15 milyondan fazla çocuk yoksulluk sınırı altında "yaşıyor". Bu rakam ABD'deki toplam çocuk sayısının dörtte birine denk düşüyor... 1995 Aralık'ının OECD verilerine göre, her iki Amerikalı yetişkinden biri okuma yazma bilmiyor... 1989 yılı verilerine göre ABD ulusal gelirinin yüzde 80'ini nüfusun yüzde 20'si gasp ediyor, nüfusun yüzde 80'i ulusal gelirin yüzde 20'si ile "yaşıyor"... 5 milyon Amerikalı çocuk her gece aç karnına uyumak zorunda... 1977 ila 1995 yılları arasında toplam 313 kişinin idam edildiği ABD'de, 1995 yılında 56 idam gerçekleştirildi. Halen 3 bin kişi Pennsilvania, Montana ve New York eyalet hapisanelerinde idamlarını bekliyor...

Denilebilir ki ABD, "YDD" için, 'balık baştan kokar' gerçeğini kanıtlayan bir veridir... Ve her türlü güç gösterilerine rağmen ABD, küresel çapta, "Zorbalık, saygı görmediği ve gücünü yitirdiği ölçüde baskısını artırır", (Saint Just) açmazını yaşamaktadır...

DİPNOT

1- "*İnsanların dünyasının değersizleşmesi, nesnelerin dünyasının değer kazanması ile ters orantılı olarak artar.*" (K. Marx) ABD'de bunun sıkıntısı yaşanıyor. Çünkü kitlelerin eksik tüketimi, sömürüye dayalı bütün toplum biçimlerinin, kendilerini var ettiği gerekli koşuludur. Üretkenliğini ve insana ait olabilmenin tüm olanaklarını yitiren kapitalist "uygarlık", "emek"e, sanayi toplumunun aksesuarına dönüşmekten başka bir seçenek bırakmamıştır. Ama kapitalizmi kendisinden önceki tüm egemen sınıflardan ayıran özellik, sermayesindeki her artışın, onu yeni sorunlara gark edip, yönetemez duruma mahkûm ederek emek cephesine yeni bir dünyanın zeminini sunmasıdır.

TARİHSEL DÖNÜŞÜMÜN ARACI OLARAK

"Sistem Karşıtı Hareketler"

Ahmet CEVİZ

Yönetime muhalefet, baskılar karşısında direnme toplumların tarihinde hiyerarşik yapılanmaların ortaya çıkışıyla eş zamanlı başlar. Marks ve Engels, bu ilişkiyi sınıf kavgası olarak nitelemişti. Komünist Manifesto'da bu konuya ilişkin birçok saptama yer alır. Bu satırlardan biri şöyledir: *"Şimdiye kadar bir kelimeyle ezen ve ezilen sürekli birbirine karşı olmuşlar; bazen gizli, bazın açık, fakat aralıksız bir şekilde birbirleriyle savaşmışlar ve bu savaş her seferinde ya genel olarak toplumun devrimsel bir şekilde yeniden kurulmasıyla ya da savaşan sınıfların birlikte yıkılmasıyla son bulmuştur."*(1)

Sözkonusu satırlar, Marks ve Engels'i, kendilerinden önceki toplumsal düşünce geleneğinden ve çağdaşlarından önemli ölçüde koparmıştı. Marks ve Engels'in, araştırma ve yorumlarına, tespitlerine göndermelerde bulunan bir toplumsal gücün oluşması ise öyle fazla uzun sürmedi. Kendilerinin yaşamlarını devam ettirdikleri bir dönemde sistemle hesaplaşmak, onun dışına çıkmak ve kendi sistemlerinin oluşumunu sağlamak amacında olan örgütlü faaliyet oluşmuştu.

1917 tarihi; sistemle hesaplaşma, onun dışına çıkma yönünde yürütülen faaliyetin iktidarla buluşmasını temsil eder. Bu tarihten sonra da çok sayıda ülkede iktidar, temelde Marks ve Engels'e göndermelerle oluşmuş bir ideolojiyi esas alarak elde edildi. Ortodoks geleneğin, düşünsel atmosferi dikkate alındığında bu gelişmelere dahil nasıl bir söylemin oluşturulduğunu kısmen fazlasıyla anlatmaya gerek yoktur. Sosyalist geleneğin içinde yer alan yapılanmaları kendilerine özgü konumlarını dışta tuttuğumuzda, 1980'li yılların aynı zamanda iktidardan uzaklaşma ve kapitalizmin dünya hegomanyasında tarihsel yıkılışının gerçekleşmemesinin hayal kırıklığının yaşandığı bir dönem olduğu noktasında bir tür uzlaşmanın var olduğunu söyleyebiliriz.

1917 ve sonrasındaki 70 yıl boyunca "ezilen işçiler birleşiniz" sloganı etrafında dünyayı dönüştürme ideali gerçekleşmedi. Bugün, iktidar olanaklarının dışında kalan bu hareketler geçmişte olduğundan daha fazla "yerel olma" durumuyla karşı karşıya bulunmaktadır. İşte bu olgu şu satırları oldukça çarpıcı kılmaktadır: *"Yalnızca iki dünya devrimi olmuştur. Biri 1848'de oldu. İkincisi ise 1968'de. İkisi de birer tarihsel yenilgiydi. Ama ikisi de dünyayı dönüştürdü. Her ikisinin de planlanmamış ve bu yüzden de derin bir anlamda kendiliğinden olması her iki olguyu da -başarısızlığa uğramaları olgusunu ve dünyayı dönüştürmeleri olgusunu- açıklamaktadır. Bugün 14 Temmuz 1789'u kutluyoruz ya da en azından kimi insanlar kutluyor. 7 kasım 1917'yi kutluyoruz, ya da en azından kimi insanlar kutluyor. 1848'i ya da 1968'i kutlamıyoruz. Ancak bu tarihlerin, bu kadar çok dikkat çeken o iki tarih kadar, belki daha da önemli oldukları iddia edilebilir."*(2)

Doğrusu kapitalizm karşısında alternatif görüşlere sahip olduğunu ve onu dönüştürmenin anahtarını elinde tuttuğunu iddia eden çok sayıda hareketlerin varlığı düşünüldüğünde, yukarıdaki tespitler sadece " bir görüş" biçiminde algılanablir. Halbuki böylesi bir değerlendirme yanıltıcı olacaktır.Çünkü yukarıdaki satırların yazarları, daha da fazla şeyler söylemektedirler: Kapitalist dünya -ekonomi sistemi varolduğundan bu yana hiçbir siyasi otorite onun belirleyici özeliklerini ortadan kaldıramamıştır- karşı olduğunu söyleyenler de dahil olmak üzere, bütün siyasal birimler bu sistemin tanımlayıcı ögeleri olarak var olmuşlardır. Toplumsal muhalefet, halk muhalefeti, ezilenlerin muhalefeti biçiminde tanımlanan hareketler onu bütünleyen -tamamlayan niteliğe sahiptirler. (3) Bu kısa girişten sonra bu görüşlerin yer aldığı "Sistem Karşıtı Hareketler" adlı kitabın tanıtımına geçiyorum.

Wallerstein, Arrighi ve Hopkins'in birlikte kaleme aldıkları "Sistem Karşıtı Hareketler" başlıklı çalışma, dünya - kapitalist sisteminin ürettiği sistem karşıtı hareketlerin niteliğini ve geleceğini tartışıyor. Sistem karşıtı hareketlerin, nasıl oluyor da sistemin dışına çıkamadığı sorununa açıklık getirmekte, bu hareketlerin çelişkilerini açıklamaya çalışmaktadırlar. Dolayısıyla sadece "bir görüş" biçiminde değerlendirmeye sahip olanların hiç değilse kendi pratiklerini kuramsal düzeyde ifade ederken kullandıkları öncülleri bir kez daha test etmeleri açısından en azından yukarıdaki tespitleri dikkate almak durumundadırlar.

Kitabın içeriğine geçmeden önce yazarları arasında yer alan ve büyük ölçüde kitaptaki formülasyonların da sahibi olan E.Wallerstein hakkında bilgi verme gereği duymaktayız. Kipatpa yer alan tartışmaların ve tespitlerin okuyucu tarafından anlaşılabilmesi kanımızca büyük ölçüde Wallersteien'ın düşünceleriyle tanışıklık düzeyine bağlıdır. Ortodoks Marksist geleneğin, onu çoktan Marksizm'in dışına atmış olması elbetteki anlaşılır bir durumdur. sözkonusu gelenek açısından Wallerstein ilk isim olmadığı gibi son isim de ol-

mayacaktır.(4)

Wallerstein, sosyalbilimler alanında (özellikle sosyoloji) yaptığı çalışmalarla haklı bir üne sahiptir. Başlangıçta sosyal değişme konusunda ve somut olarak da Afrika üzerinde çalışmalar yapmış olmasına karşın bugün nerede ise hemen her konuda kalemini kullanabilmektedir. Mustafa Özel, çevirisini yaptığı bir kitabına yazdığı tanıtım yazısında şöyle yazmaktadır: "*herşeyin kuramcısı... olağanüstü nezih bir putkırıcı, olağanüstü nezih bir polemikçi.*"(5)

Wallerstein'ın çalışmalarında kilit kavram, kapitalizmin analizine bağlı olarak geliştirilmiş olan "dünya-sistemi" kavramıdır. Dünya sistemi ikili görünüme sahiptir: Dünya sisteminin altyapısı olan "dünya-kapitalist ekonomi sistemi, üstyapı ise "dünya-devletlerarası sistem"dir.

"Dünya-sistemi" tespiti, büyük ölçüde bağımlılık okulu'nun "merkez-çevre" ilişkisi olarak tanımladığı olgunun, ikili gibi gözüten durumunun teke indirilmesi (dolayısıyla bütünleştirilmesini) içermektedir. Tek bir dünya ekonomisi ve bu ekonomiye dayalı tek bir sistem vardır. Toplumsal işbölümünün en karmaşık biçimiyle oluştuğu, piyasa ilişkileri bağlamında üretim süreçlerinin birbirine bağlı olduğu yerde bir ekonominin var olduğunu dile getirir. Bu özelliği ile dünya-ekonomi sistemi yeni bir durum değildir. Kapitalist sistemin bir tür dünya-ekonomi sistemi olarak 16. yy ile oluştuğunu varsayar. Kapitalizmden bahsederken, "tarihsel kapitalizm" terimini kullanmayı yeğler. Bu terim, kapitalizmin tarihin belli bir aşamasında var olduğunu, dolayısıyla da gelecekte ortadan kalkacağını varsayar.

Yazarların daha sunuş yazısında belirttikleri üzere "sistem karşıtı hareketler"de dünya-sistemi perspektifinden ele alınmaktadır. Kitap boyunca üzerinde durulan, sınıf, statü grubu, etnik kimlik ve devrim aynı bağlamda tartışılmaktadır. Sistem karşıtı hareketler kavramından, "bir sistem hakkında analitik bir perspektife" sahip hareketleri anlamaktadırlar. Bu yönüyle de iki sistem karşıtı hareketten söz etmektedirler: Sınıf temeline dayalı (yani proletarya) toplumsal hareketler; statü grubuna dayalı ulusal hareketler. Aynı zamanda bunlar birbirine kesin bir biçimde karşı hareketler de değildir. Zaman zaman nerede ise ikisini ayırabilmek dahi mümkün olamamaktadır. Özellikle bu noktada Weber'in iktidarın değişik görüngüleri olarak gördüğü, "sınıf, statü grubu, parti" üçlemesini gereksizbulmaktadırlar.

Bize sundukları örnek oldukça tatmin edicidir. "*Bizim birbirleriyle ilişkili ve şeref ağırlıklı devletlerimiz arasından birinin hükümetinin kendi sınırları içinde, sözgelimi otomobil konusunda, dünyanın başka yerinde üretilen otomobiller üzerindeki ithal vergilerini arttırarak kendi az sayıdaki yerel (ulusal) otomobil üreticileri için artık fiyat rekabetiyle karşı karşıya bulunmayan bir tekel yarattığını varsayalım. Yabancı otomobiller, tabiri caiz ise fiyat yoluyla piyasa dışına atılmışlardır, ki bu da sözkonusu hükümetin dünya otomobil piyasasını sınırlandırmış ve ona karşı kendi iktidarını korumuş olduğunu söylemek demektir. Bu durumu, dünya sahnesinde, bir politik topluluk içindeki statü grubu tekeliyle mi, yoksa bir sınıf tarafından oluşturulmuş kapitalist tekelle karşılaştırılabilecek şekil de mi yorumlamalıyız? Yoksa her ikisinden de bir nebze mi sözkonusu? acaba hükümeti kısıtlamalar getirmeye ikna eden otomobil şirketilerini, kâr olanaklarına rasyonel şekilde el koydukları için sınfsal açıdan; bu politikanın doğurduğu ve desteklenmesi amacıyla yaratılan ulusal gurur ve saygınlık duyguları nedeniyle de statü grubu açısından mı yorumlamalıyız?*"(s. 26)

Zaten Marks'ta proletaryanın evrensel oluşundan bahsetmesine karşın proletaryanının mücadelesinin öncelikle ulusal olduğunu söylemiyor mu? Ayrıca Marks, kendinde sınıf ve kendisi için sınıf ayrımı yapmaktaydı. Yazarlar bu ayrımı, Marks'ın da bu grupların ön bilincinin değişebileceği şeklinde bir görüşe sahip olduğu biçiminde yorumlamaktadırlar.

Sistem Karşıtı Hareketler'in yazarları, sınıf kavramını tümüyle Marksist geleneğin dışında ele almaktadırlar. Bilindiği üzere Marks, sınıf kavramını açık biçimde tanımlamamıştı. Buna karşılık bir tanımın içermesi gereken ögeleri ortaya koymuş gibidir. Lenin bu ögeleri (Kautsky'nin katkısı gözardı edilmemeli) yan yana getirerek geleneksel sınıf tanımını yapmıştır. "*Tarihsel olarak belirlenmiş bir toplumsal üretim sistemi içindeki yerle, üretim araçlarıyla olan ilişkileriyle (çoğu kez yasaların belirlediği ve kabul et... emeğin toplumsal örgütlenmesiyle... layısıyla kendi tasarruflarındaki ... lumsal zenginliklerin elde ediliş bi... leri ve önemiyle ayrılan geniş in... gruplarına sınflar denir.*"(6) Bu t... mın hem kullanılan ölçütler hem de... ölçütlerin kendi aralarındaki ilişk... bağlamında, diğer yandan da sınıf... linci noktasında tartışmaya açı... Marksist gelenekselci yorumda s... mücadelesi özel bir yer tutar. Yaza... bu vurguyu tersine döndürmektedi... Klasik yorum, sınıf mücadelesin... bahsederken sınıfları önsel olarak ... bul eder. Halbuki kitabın yazarları... nıfları, sınıf mücadelesinin ürünü ... rak görürler. Dikkat edilirse yuka... Lenin tanımı üzerinde yaptığım vu... ları dahi tartışmaya gerek duyma... (Kitap boyunca sınıf mücadelesiyle ... taya çıkan sınıfsal hareket için ısr... "toplumsal hareket" dendiği görülm... dir.

Sınıf mücadelesinin varlığın... bahsedebilmek için yazarlar şu üç il... yi öne sürmektedirler: **a)** "*Ortada t... nabilir bir kollektif ya da genellle... protesto modeli olmalıdır.*", **b)** "... *protestonun amaçları ve biçimleri ... ledir ki, mücadelenin nedenleri pro... toya katılanların sınıfsal durumu... (yani üretim araçlarıyla verili ilişk... rinde) bulunabilir*" **c)** "*Bu mücad... üretim araçlarıyla farklı ilişkileri o... gruplar arasındaki bir karşı konu... nıştan türer ya da bunu yaratır*"(sf. 6...

Aynı yerde yazarlar, hangi mücad... le türlerinin sınıf mücadelesi biçim... olduğu noktasında, "*grevler ve ücr... işçilerin diğer kollektifi ya da genell... miş iş yeri protesto biçimleri, köylü... rin toprak işgalleri, işsiz kentlilerin ... da için ayaklanması*" için olumlu ... rüş belirtirlerken, "*kentsel ve kırsal ... rilla savaşı, terör eylemleri vb*" prote... to biçimlerinin sınıf mücadelesind... sahne olup olmadığı karşısında, "bu... ların bağlamına, kahramanların... amaçlarına vb" ölçütlere göre değ... lendirilebileceğini söylemektedirle... Ayrıca bu mücadele biçimlerini "bir s... nıf mücadelesinden çok politik seçki... ler arasındaki rekabetçi bir mücadele... olarak görmektedirler.(sf 66-67)

Yazarlar, ulusal mücadele, ulusa... hareketler konusunda da geleneksel... yorumun dışında yer almaktadırlar... Geleneksel yorum, ulusal mücadeley... aynı zamanda sınıfsal mücadelenin...

ğişik bir görünümü olarak ele alır. sa böylesi kesin belirlenimler bulk kolay değildir. Örneğin, Ekim devni de bunun kanıtı niteliğindedir. Baş- bir nokta ise "*ulusal mücadele ile sı- mücadelesinin sosyalist devrimi ön-lediği*" noktasında yaygın bir görüşün nimsenmiş olmasıdır. Kapitalist-dün- ekonomisi bağlamında bu iki tür müdele arasında yazarlar, tanımladıkları rihsel alternatifler noktasında herhan- bir ilişkinin olamayacağını yazmakhırlar: "*Kapitalist dünya ekonomisi- tek tek parçalarındaki ulusal kurtu- ve bunun hakimiyeti ilişkilerinde ve ka toplumsal ilişkilerde gerçekleştir- dönüşümler, dünya-tarihsel birikim recinin toplumsal yapılanışını değiş-miştir... Kapitalist dünya ekonomisi- sosyalist bir dünya düzenine dönüş-sinin eksen süreci olarak sınıf müca-lesi düşüncesinin içerdiği şey ise tam sermaye birikimin gerçekleştiği iliş-sel koşulların dünya-tarihsel ölçekte adan kalkmasıdır.*" (s. 72)

Günümüzde dünya-ekonomik sistenin geldiği noktada, ulusal mücadele rini daha net, belirgin olmak üzere f mücadelesine bırakmaktadır. Belki, kimiyet ilişkileri ile üretim ilişkile- arasında var olan çatışma, "radikalliyetçi ifadeler ve hareketler bolluğu karabilirler. Ancak, dünya ölçeğinde- hareketler daha belirleyici olacaktır.

Yukarıda, sistem karşıtı hareketlerin nya tarihinde iki devrimi gerçekleşdiklerini belirtmiştik. 1848 ve 1968 rihlerinin bir devrime tekabül edip etediği ayrı bir tartışmanın konusu olabilir. Buna karşılık, yazarların bu tarihrin tespiti noktasında "dünya dönüm" kavramını kullandıklarına dikkat dilmelidir. 1848'in kazanımı şu idi: Sistem karşıtı hareketlerin temel poliik stratejiye -toplumu ve dünyayı dötürme yolundaki vazgeçilmez ara rak olarak (şu ya da bu yolla) devlet tidarını ele geçirme şeklindeki dolayız amaca ulaşma stratejisine- doğru tarihsel dönüşü oldu." (sf 98) Aynışekilde 968'in anlamı ne olabilir? Bu konu in Wallerstein'ın, "1968 Dünya-Sisemde Devrim" başlıklı makalesinden yararlanmak kanımızca daha yararlı lacaktır. Wallerstein 1968 için şu tezleri ileri sürüyor:

"*1) 1968, dünya sistemde ve dünya stemin bir devrimiydi. 2) 1968'in esas aşkaldırısı dünya sistemdeki ABD hegemonyasına (ve o hegamonyaya Sovyetler'in rıza göstermesine) karşıydı. 3) 1968'in ikinci derecedeki, fakat son kertede daha tutkulu başkaldırısı eski sol sistem karşıtı hareketlere karşıydı. 4) Karşı kültür devrimci zindeliğin bir parçasıydı, fakat siyasi bakımdan 1968 için merkezi önemde değildi. 5) Azınlık veya ayrıcalıksız tabakaları temsil etmekte olan devrimci hareketler, varsayımsal çoğunluk grupları temsil etmekte olan devrimci hareketlerden sonra gelmeye artık ihtiyaç duymazlar ve artık onlardan sonra gelmezler 6) Sistem karşıtı hareketler arasında toplumsal dönümüşün temel stratejisine dair tartışma yeniden açılmıştır ve önümüzdeki yirmi yılın anahtar siyasi tartışması olacaktır.*"(7)

Aynı makalenin sonuç bölümünde 1968'den hangi derslerin çıkarıtılması gerektiği noktasında Wallerstein şu soruları sormakta: "*1) Devlet gücünü ele geçirmeksizin önemli siyasal değişim yapabilmek mümkün müdür? 2) Siyasi güçten başka ele geçirmeye değer toplumsal güç biçimleri var mıdır? 3) Sistem karşıtı hareketler örgüt biçimine girmeli midir? 4) Batı'daki ve Doğu'daki, Kuzey'deki (hem Batı hem Doğu) ve Güney'deki sistem karşıtı hareketlerin gerçekte el ele verebilecekleri herhangi bir siyasi temel var mıdır? 5) Hürriyet, eşitlik, kardeşlik sloganı gerçekte ne anlama geliyor? 6) Üretkenlik olmadan çok (hatta yeterli) şeye sahip olabileceğimiz anlamlı bir yol var mıdır?*"(8)

Yukarıdaki ilk üç soru, sol hareketlerin yaşadığı kriz düşünüldüğünde daha bir anlamlı durmaktadır. Bugüne değin egemen görüş, sosyalizmin devlet iktidarlarının ele geçirilmesiyle yaşanabileceğini iddia etti. Proletaryanın önderliği ise bu stratejinin bir başka elemanı idi. Hatta proletaryanın toplumsal varlığı fazlasıyla tartışılmadan böylesi bir önderlikten bahsedildi. İktidarın ele geçirildiği yerlerde ise proletarya değil önder olmak, gizlenmeye çalışılsa da yoksullaşmaya devam etti. Var olan tablonun diğer parçalarını buraya aktarmak mümkün ancak bu gereksiz bir uzatma olacaktır.

1968 devrimi 1989'da son bulmuştur. Yani 1989, 1968'in devamı idi. Ne ki 1968'in coşkulu devrimci çalışma tarzı 1989'da yoktu. Bir rahatlama, geçici de olsa bir yükü sırttan atma duygusu egemen olmuştu. İlerlemeci, kalkınmacı ve devlet iktidarına dayalı stratejinin sosyalist dönüşüm noktasında söyleyebileceği fazla şey kalmamıştı. Buna karşılık 1989 sonrası dönemde sistem karşıtı hareketlerin stratejisinin ne olduğu da belirginleşmiş değildir. İçinde bulunulan kriz dikkate alınıldığında sistem karşıtı hareketlerin İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşadıkları sorunlar daha basitti diyebiliriz.(9) Bugün sistem karşıtı hareketlerin krizi hakim güçlerin krizinden daha derindir. Ancak bu çözümün olmadığı anlamına da gelmiyor. Ve önemli olan sadece bir pazartesi sabahı sistem karşıtı hareketlerin iktidar olması değildir.

Buraya kadar söylediklerimde kitabın içeriğini ele veren bir fotoğrafı tamamladığımı düşünüyorum. Kitap hakkında okuyucuya son olarak şu uyarıda bulunmak isterim. Elimizdeki metnin kısa olması yanıltmasın. Çünkü metnin kuramsal yönü oldukça fazla. Birçok tespitin temellendirilmediğini görmek mümkün. Bu nedenle mutlaka özellikle Wallerstein'ın çalışmalarını yanı başınızda olması iyi bir önlem olacaktır. Tarihsel dönüşümün yaşanabilmesi için hala umudun sistem karşıtı olmakta olduğu apaçık durmaktadır.

DİPNOTLAR

1- K. Marks, Komünist Parti Manifestosu, Öncü Yayınları, İstanbul, S. 40

2- G. Arrighi-T. K. Hopkins-İ. Wallarstein, Sistem Karşıtı Hareketler, Metis Yayınları, İstanbul, 1995, S. 96

3- Daha ayrıntılı değerlendirmeler için bakınız. İ. Wallerstein, Tarihsel Kapitalizm, Metis Yayınları, İst., 1992, S. 63

4- Böylesi bir çalışma için bakınız, Haldun Gülap, "Bağımlılık ve Dünya Sistemi Teorileri: Frank ile Wallerstein'ın Eleştirisi, 11. Tez dergisi, Sayı: 3, İstanbul, 1986, S. 28-48

5- İ. Wallerstein, Jeopolitik ve Jeokültür, İz Yayınları, İstanbul, 1993, S. 7

6- Lenin, Marks-Engels Marksizm, Sol Yayınları, Ankara, 1986, S. 120

7- İ. Wallerstein, Age, S. 91-106

8- Age, S. 106-112

9- Sistem karşıtı hareketlerin yaşadıkları kriz hakkında bakınız: S. Amin-G. Arrighi-Frank-Wallerstein, Büyük Kargaşa: Yeni Toplumsal Hareketlerin Krizi, Alan Yayınları, İstanbul, 1993

Kavramdan yaşama

Ali CAN

"*Sorgulanamayacak bir kavram var mıdır?*" diyerek başlıyor söze **Kenan Sarıca**. Son iki sayıdır kavramlar üzerine düşüncelerin soframıza sunulduğu bir süreçte farklı bakış ve kaygılarla kendini ifade ederken bize hiç de yabancı olmayan bir tarz-ı suskunluğu tercih ediyor.

"Yeniden yapılandırma" da "yeni tarz"ın oturtulması çabasının en azından bu ortak paydaya varılarak yeşermesine omuz vermek gerekiyor. Eski ve yeni olanın çatışmasında yeni olanın daha zorlu bir varolma mücadelesi vereceğini/verdiğini düşünüyorum. Bilimin kapısından özgürleşmeye adım atmak duruşun en önemli ısrarcılığı. Kavram tartışmasının tam da bu noktada, yaşamın nesnel gerçekliğinin üzerinden hayata dönme noktasındaki ısrarcılığın kendini anlamlandırdığını düşünüyorum.

Nesnelden soyutlamalara, soyutlamalardan nesnelliğe düşüncenin válsinde ayrıştırılan, çözümlenen, tartıştırılan, birleştirilen kavramları nesnel gerçeklikle ete kemiğe büründürmek gerekiyor. Bu noktadan sonra bence "nasıl olacak?" sorusu önem kazanıyor.

Kavram tartışmasında "hayata, bilime, özgürleşmeye " dönme hattının teorik arka planının nasıl oluşturulduğu önemli, çünkü bundan sonra sorun kavram tartışmasında "yeniden" nasıl olacak noktasına kayıyor.

Nesnel gerçekliğin diyalektik yasalarıyla yaşama dönme isteği, günümüzde kendini dayatan bir zorunluluk olmuştur. Bu zorunluluk, kuru ajitasyon/propagandadan kurtulup siyaset üretimi ihitiyacını açığa çıkarmıştır. Fakat ortak bir irade ve eylem birliği etrafında bilgi, birikim, deneyim ve ısrarcılık kollektife sunulmazsa, eldeki bilgi, birikim ve deneyimin yığın halinde atıl kalacağı ortadadır.

Yaşama dönmedeki vurguyu, kavramlardan teoriye yüzümüzü dönerek ararsak şöyle diyebiliriz: Geleneğin yaşamdan kopmasıyla gündemin ihtiyaçlarına cevap veremediği, kurumsallaşamadığı, politika üretemediği ve siyaset üretmede tekrara düştüğü görülecektir. Böylece savaşımın gelişen yasalarının dışına düşen anlayışları, tecrübeleri teoriye aktaramamalarını pratikten teoriyi öğrenememelerini getirmiş, takvimlere, iç gündeme bağlı kalmış, buna göre anlayışını şekillendirerek gelenekselleşen bir tarza oturmuştur. Politik üretkenlikle açılımlar yapamamış olması kurumlar yaratıp niteliksel ve kitlesel örgütlenmelerin önünü açamamayı getirmiştir. Nesnel yasaların gelişiminde ihtiyaçlara cevap verecek örgütlenmeler, uzmanlaşmalar küçümsenmiş politik darlaşmalar, anti-demokratik dokunun güçlenmesi süregelmiştir.

Kavram tartışması yaşama dönük yapılmalıdır. Örneğin, **Nur Bahar**'ın "***Kavramda İçerik***" konulu yazısında "Cumartesi anneleri" kavramını ele alıp bu kavramın nasıl kendine yer edindiğini, kavramın özünün karartılamadığına işaret etmektedeir. Burada kavramın gücü nesnellikten, yaşamla özün ısrarlı buluşmasından gelir.

İktidar hedefli bir mücadele, toplumsal dönüşümle bütünleştiğinde sınıfı ve müttefiklerini bir araya getirecek, yaşamın yasalarıyla bütünleşmiş deneyimlerde büyüyüp serpilecektir. Sınıfın müttefikleriyle güçlü birlikteliklerini oluşturabilmesi, yaşamın zenginliklerini yakalamada gösterdiği yetenekle mümkün kılınabilecektir. Düşüncenin geniş kitlelerle bütünleşebilmesi, nesnel yasalarla uyum halinde kendini yenileyip ileriye taşıyabilmesi çok yönlü mücadele alanlarında uygun araçlar ve kavramları üretere olabilecektir.

İktidar hedefine bir günde ulaş lamayacağını, mücadelenin uzu soluklu olduğunu sürekli tekrarla rız. Fakat soluk alış verişini rahatla tacak, zenginlik katacak nefes bor larını açmakta, aktifleştirmekte ye teneklerimizi pek seferber etmeyi Bunun nedenleri üzerinde durma bu yazının konusu değil... Soluk bo ruları demokratik hak ve özgürlük ler mücadelesi ile reformlarla açıla caktır. Bu mücadele deneyimle politik iktidar mücadelesinin ör günleri, deneyim arenaları olacakt

Kitlelerin akademik-demokrati mücadelesinde kullanılan ya da se çilen kavramlar nesnelliğin tanım olmak zorundadır. Bu tanım kitlele rin taleplerinin görülmesi, birarayı gelmelerinin yollarının açılması ör gütlülüklerinin yaratılması için çal şılmasını kapsayabilmelidir. Ancak bu şekilde kitlelere, örgütlenerek bi araya gelmelerinin yaşamlarında nasıl bir değişikliğe yol açabileceği ni gösterebiliriz.

Devrimci mücadele, sınırlı alan larda belli slogan ve kavramlarla yürütülemez. Yaşamdan çekip al mak, sınırsız alanlar yaratmak, yeni araçlarla beslenmek, yaşama malol muş ya da malolan sıradan basit şeyleri de yaratıcılıkla kullanmak gerekir.

Yaşamın dilinde mütevazi bir devrimcilik vardır. Duru ve yalındır dili. Bunu görüp bilenler çeşitli platformlarda dile getirenler, bugüne dek yenilenme, değişme isteğinin örgütlenmesini kollektifleştiremediler. Herşeye kulak tıkayıp/ göğüs gerip "suskunluğu" tercih edip anlaşılmayı umdular, yeninin örgütlenmesi bir başka bahara kaldı.

Başa dönersek, "yeniden" ve "yeni tarz"ın oturması suskunluğun tercih olmaktan çıkartılıp, düşünce ve eylemin kollektifleştirilmesindeki irade de mümkündür...

Destan uykusu

Mustafa ÖZ

Yeryüzü bilinmezliklerle doludur. Bilememek de insanın işi... İnsan, bilmemezliği yüzünden hep yanlışlıklara düşmüş, sonuçta acılar içinde kıvranmıştır. Acı çekmek de insana özgü bir olgu... Bilememezlik, "acı"ya eşitlendiğine göre, insan bilinçsizliğinin bulanıklığı ortaya çıkmaktadır... İnsan bilinçsizliğiyle insan zihinselliği arasındaki çarpılar, hep eksileri oluşturduğundan yine "insan", çaresizlikrin ortasında bir kuru yaprak gibi salınmaktadır...

Doğa'nın varlıklarında hem açık hem de gizil oluşumlar vardır. Açık ve gizli olgular, kendi yasaları içerisinde devinimlerini sürdürür giderler. Bu olanları ortaya çıkarmak, insan zekasının görevidir. Ama her kişi zekası, aynı devinimde değildir. Zekanın gelişimi, yine kişinin ve kişi varlığının dışındaki görünüm ve oluşumlarladır. Bu noktada en yakın sırayı oluşturan, toplumsallıktır. Toplumsallık, geniş ve verimli topraktır. Bu toprak, hem kendini yahumlayan, yeşerten, oluşturan üretendir, hem de onları besleyendir.

Bu bağlamda toplumsallıkla tarihsellik arasında kopmaz bir bağ bulunmaktadır. Tarihsellik, toplumsallığın kalın çizgisini izlemektedir. Bu kaybolmayan çizgi, insan bilincini oluşturduğu için, insan zihinselliği, böyle bir tabulenin görüntülerinin ışıkları, az ya da çok olabilmektedir... Toplumsallığın çalkantıları ne denli derin olursa, "insanlık" da öylesine zirveleşir. Bunun tersi de olasıdır. Bazı toplumlar çalkantılarının beşiğinde o toplum bireylerini de korkunun çamurunda eritebilirler. İşte Türk toplumu da bunlardan birisidir.

Anadolu toprağında yaşamaya çalışan halklar da gerek doğasal, gerek toplumsal, gerekse yönetimsel çalkantılar içerisinde çırpınmış durmuşlardır. Bura halklarının serüvenleri, zaman zaman dram, zaman zaman trajedi, zaman zaman da destanlar oluşturmuşlardır. Peki bu denli derin izler açmış olan bu oluşumlar o topraktaki halklara ne vermiştir?..

Büyük yazar Yaşar Kemal, Anadolu insanını sürekli yüceltir. "Anadolu halkı gibi destanlar yaratan başka bir halk yoktur yeryüzünde vb"der... Bu görüşe göre bir halk ya da halklar, ne denli çok "destan"yaratırsa, o halk o denli büyüktür... Yaşar Kemal, destanın büyüklüğüne ve insanları insan yapan etmenine inandığı için, romanlarını destan biçiminde yazmıştır. Onun yarattığı kahramanlar, Anadolu insanlarından seçilmiş, tanrılarla birleşmiş yüce kahramanlardır. Bir bakıma, toplumsallığın ilk çağlarında görülmüş, çatal yürekli, insanüstü yaratıklardır bu destan kahramanları...

Gerçekten bir ülkede destanların çokluğu, çeşitliliği ora halklarını yüceltir mi?.. Yoksa destanlar, ya da destan kahramanları, insanları boşaltarak uyutur mu?.. Destanlar, ezilmişliğin, horlanmışlığın, haksızlığın baş kaldırısı mıdır?.. Yoksa başka bir anlamda destan, toplumsal yas mıdır?.. Ağlama mıdır?.. Ağlayan, yas tutan insanlar yüceliğe nasıl erişebileceklerdir?.. Çok eskileri saymazsak Anadolu halkları, yedi yüz yıldan beri güçlülerin ayakları altında ezilmişlerdir. Giriştikleri her kavgada yenilmişler, çaresizliğin ateşinde destanlaşarak kendi kendilerini avutmuşlardır. Yaşar Kemal'in dediği gibi yüzlerce destan yazmışlardır... Ama destanları o insanları ilerilere atamamış, bol bol uyutmuşur... Yüzyıllardır uyuyan halkların sorunları, bugün gözlerimizin önündedir...

Destan, edimsiz kültürün bir parçasıdır. Ama uygarlığın bir görüntüsü değildir. Dünya uygarlığını yaratan yüce beyinlerdir... Çeşitli nedenlerle uyuşuk beyinle, sürekli devinim içinde bulunan beyin elbette bir değildir...

Anadolu halkları, korkunun içinde içsel bunalımlarını destanlaştırırlarken, Batı toplumları, bilimselliğin ışıklarını yakmakla uğraşıyorlardı. Bugünkü dünya

insanlığı, onların ışıklarıyla aydınlanmıştır. Evet, uygarlık, dünya insanlığının ortak paydasıdır. Ancak ortaklığın bir bölümün beyin çabası fazla gibi görünmektedir... Yani insanların bir kısmı, beyinlerinin sesini dinlerken, diğer bir kısmı da duygularının sesiyle uyumuşlardır. İnsan varlığındaki duyuların sesi, o insanları yerlerinde saydırırken, beyinselin sesi, o insanları yerlerinden kıpırdatmış, bir adım ilerilere atmıştır. Asıl kültür edinimleri de, insanları yerlerinden oynatanlardır...

Batı toplumları neden yerlerinden kıpırdamışlardır? O insanlar, neden yeni yeni buluşlara yönelmişlerdir? Çünkü onların tabanında bir Grek, bir Roma kültürü bulunmaktadır. O kültürler, o insanları, verimli topraklar gibi büyütmüş, yetiştirmiştir. Kısaca, bu kültürlerin ektikleri tohumlarla insanlık ışımış, bilim yükselmiştir. Bugünkü dünya insanlığı bilimle yaşamın sırlarını çözmüştür. Daha önceleri nice "bilinmezlik"ler, "bilinir" duruma gelmiştir. İnsanlık, yeni bir dünyanın yaratıcısı olmuştur. Yeni dünyanın ışıl ışıl yeni insanları yeni yaşamların merdiven basamaklarını yapmaktadırlar...

Yeryüzü insanları, ilk toplulaşmaya başladıkları andan itibaren kendi gereksinimlerini, çevrelerinde bulunan nesnelerden sağlamışlardır. Zamanla da nesnellikten öznelliğe geçmişlerdir. Batı toplumları da somuttan soyuta geçerek, bilimi kavramlaştırarak yükselmeye başlamışlardır.

Batı toplumları bilimselliğin, buluşların kavramsal ışıklarını oluştururlarken, Doğu toplumlarının masalları, destanları ne işe yaramıştır?.. Bu masallar, destanlar ne "insan"ı yetiştirebilmiş, ne de bilimsel düşünceyi yaratabilmiştir. Üstelik bunlar, içine kapanık, sessiz, edilgen, bağnaz kişilikler oluşturmuşlardır... Böylece Doğu insanları, nesnel gerçek dünyanın insanı değil de başka bir dünyanın karanlığını özler olmuşlardır.. Yeryüzündeki tüm değişikliklerin, oluşumların, gereksinimlerin insan beyniyle olacağına değil de başka bilinmeyen güçlerin oluşumları yaratabileğine inanmışlar ve yüzlerce yıl bu bilinmeyenin peşinden koşmuşlardır.

Doğu insanlarının temel kültürleri yoktur. Oturmamiş yani göçebe toplumların kişiyi "insan" eden kültürlerini bulmak olası değildir. Bir yazar, "*Geçmişimiz Gobi Çölü gibi çıplak ve ürperticidir*" diyor... O zaman çıplak çölde insanın yarattığı "kültür"ü aramak boşunadır. Hayvanla insanın eşitlendiği bir noktada daha ziyade "beyin"in işlevi değil, güdülerin egemenliği söz konusu olmaktadır.

Kısaca dünyanın bir bölük insanı, kendi kurtuluşlarını, yaşamlarını beyinle değil de duyularda güdülerde ararlarken, bir bölüğü de, maddenin özünde aramış bulmuşlardır. Batı filozoflarının yanında, bir Galileo, Newton, Kepler, Darwin, Albert Einstein vb. maddenin ışığıyla dünyayı değiştirmişler, dünya insanlarına yeni "yaşam"lar hazırlamışlardır... Bugünkü "uzay çağı", "bilim çağı", "Bilgi Çağı" bu bilimadamlarının izinde açılmıştır...

Bunlara karşın destanlaşan Doğu toplumlarında kimi "düşünce" izleri görülmüştür. Bir Hallacı Mansur, Yunus, Celalettin Rumi, Nesimi, Pir Sultan, Kaygusuz vb... bunların önünde ve bunlardan daha önemlisi, hem düşün hem politik eylem insanları da görülmüştür. En önemlileri, Şeyh Bedrettin, Börklüceli, Torlak Kemal vb... Ne yazık ki bu kişilerin "sonu" gelmemiştir. Baskıcı yönetim bu tomurcuk veren çiçekleri kökünden kurutmuştur... İşte onun için Doğu, özellikle Anadolu, insan yetiştirmeyen bir çorak toprak haline getirilmiştir. Dolayısıyle doğu insanları daha çok süre, destanlarıyle kendilerini avutacaklardır.

Demek ki Doğu toplumları ve oralarda yetişen düşünce filizleri iki kaynakla kurutulmuşlardı. Bunlardan birincisi, kültürsüzlük ikincisi de Doğu despotizmidir... Bu iki kaynakla yokolan Doğu ve Anadolu insanı, sorgulayan, eleştiren, yargılayan değil, kendi kabuğuna çekilmiş uyuyan, başkalarına uyan, boyun eğen edimsiz insanlar topluluğu haline gelmişlerdir.

Yüzyıllar geçmesine ve çağlar değişmesine karşın, Doğu toplumlarının değişeceğine dair bazı işaretler de görünürlerde yoktur. Bunun, görünür ve görünmeyen nedenleri bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, Doğu insanı bireycidir. Herşeyi sadece kendisi için düşünür ve ona göre tavırlanır. Bir de beyinsel, içsel, bohem durumu vardır ki bu, Doğu insanını iyice bağlamaktadır vb...

Bu noktada aklımıza şöyle bir "soru" gelmektedir. Doğu insanının bu "durumu", ne zamana kadar sürecektir?.. Bunun görüntüsü de şöyledir: Doğu insanının tarihselliğiyle kültürselliği birleşinceye ve yerleşinceye dek sürecektir. O "zaman"a kadar da Doğu'nun insanları, Batı insanlarının yaptığı ve yapacağı yeni "bilimsel" buluşlara bakacaklar ve onları arada sırada kopya etmeya çalışacaklardır... Bu da bir anlamda "bağımlılığı" sürdürecektir. Öte yandan bilimsiz ve bilinçsiz insanların "yazgısı" da böyle olmak zorundadır...

Gençlik ve uyuşturucu

Dursun YILDIZ

Bir zamanlar bir emniyet amiri uyuşturucu satan veya kullananlara yönelik olarak kafalarını koparmaya geliyorum" diyordu. Sonuca baktığımızda bunun koskoca bir yalan olduğu yine ortaya çıktı. Konumuz uyuşturucu, ayrıca kelle koparmak, kafa uçurmak yıllarca duyduğumuz tekerlemelerdir, onlarında nasıl yapıldığı herkesçe bilinmektedir. Bu ayrı bir konudur. Ben burada uyuşturucu üzerinde dönen dolaplar üzerine durmaya çalışacağım.

Egemen güçlerin hedefi gençliktir. Kendileri için tehlike oluşturacakları için gençliği şimdiden tesbit almaya çalışıyorlar. Lise gençliği bu konuda özel olarak hedef seçilmiştir. Eğer lise çağlarında zehirlenerek etkisizleştirilmezlerse ileride yurt ve dünya sorunlarıyla ilgilenmeleri egemenleri rahatsız edecektir.

Sistemin resmi ideolojisi, okulları, spor sahaları, tüm kurum ve kuruluşları ve aile baskıları gençlinin ileriye doğru gelişimini engellemeye yetmeyince uyuşturucu şebekeleri devreye sokulmaya başlandı.

Baskı ve şiddet bir yanıyla korku ve sinmişlik duygusunu geliştirirken bunun karşıtı olarak kin ve isyan duygularını da geliştirebiliyor. Bu durum burjuva egemenliği için tehlikeler yaratacaktır. Ancak gençliği yaşarken öldürmenin en iyi yolu onları uyuşturucu müptelası yapmaktır, uyuşturucu bataklığına çekmektir.

Egemen sınıflar mevcut sistemlerini iki şekilde sürdürmeye çalışmaktadır: Birincisi, fiziksel ve ideolojik baskı aygıtlarıyla gençliği kontrol ediyor, yönlendiriyor, kendi istemine göre yapılandırıyor ve geleceğini bu şekilde garantilemeye çalışıyor.

İkincisi uyuşturucular yoluyla beyinleri felç ederek, biyolojik olarak işlemez hale getiriyor. Yukarıda da söz ettiğimiz gibi gençliği yaşarken öldürüyorlar. Sistem gençlik politikalarını ideolojik uyuşturucu ve kimyasal uyuşturucu biçiminde iki kategoride uygulamaktadır. Bu nedenle gençlik çift yönlü bir saldırıyla karşı karşıyadır.

Egemen sınıfların en büyük korkusu düşünen, araştıran ve yaratan

gençliktir. Bunu engellemek için binbir yola başvurulmakta, okullardan medyatik araçlara kadar her türlü araçtan faydalanmaktadırlar.

Uyuşturucu batağına batırılanlar herşeyden koparılıyorlar. Artık onlar için yaşamın hiçbir anlamı kalmıyor. Müthiş bir işkence altında an an ölüyorlar. İnsanlıktan çıkıyorlar. Bağımlı hale getirildikleri maddeyi bulabilmek için yapmayacakları hiçbir şey kalmıyor. Tam bir köle gibi ruhen ve bedenen kendilerini sonuna kadar kullandırabiliyorlar. Bu yanlız kendileriyledede sınırlı kalmıyor. Düşürüldükleri gibi düşürmeleride gerekiyor. Ve bu durum zincirleme olarak devam ediyor.

Türkiye'de gençlik, uyuşturucuyla, 12 eylül faşizmiyle tanıştı. Tahrip edilen gençlik her yönüyle teslim alındı. Bu yıllardagençlik ideolojik olarak zehirlenmeye çalışıldı. Müthiş bir korkuyla yürekler ve beyinyler sindirildi. Gençliğin önüne yaşam diye konulan tek şey cinsellik oldu, emperyalist kültürün taşıyıcısı olan sözde müzik çeşitleri oldu, ve tabii ki onu hemen uyuşturucu izledi.

Özel savaş çetelerinin uyuşturucu ticaretindeki tekelleri geliştikçe gençlik tam bir pazar haline geldi. Böylece gençlik hem toplumsal, siyasal sorunlardan koparılmış hemde önemli bir kár kaynağı haline getirilmiş oluyordu.

Bu açıdan ilerici, yurtsever, devrimci gençliğe düşen çok önemli görevler vardır. Bilinmelidir ki uyuşturucu ağı ile ölen, sakat kalan aslında bizlerden başkası değildir. Sistemin her türlü yoz kültürüyle beyinleri ve bedenleri uyuşturulan bizim geleceğimizdir, yarınlarımızdır, umutlarımızdır.

Bunlara karşı kayıtsız kalamayız, geleceğimizi kurtarmak zorundayız. Mevcut saldırı ve yok etmelere karşı bir çıkış örgütlemek zorundayız. Yaşamın her alanını umut savaşımına dönüştürmek bizler için zorunlu bir görev olmuştur.

Liseler başta olmak üzere bütün gençlik içinde uyuşturucu maddelere, alkole, sigara, kumar kültürüne karşı aktif bir mücadelenin geliştirilmesi acil olarak kendisini dayatmış bulunmaktadır. Yaşanmakta olan dejenerasyona karşı devrimci halk kültürünün sahiplenilmesi, geliştirilmesi günümüzde en acil görevdir.

Sistem gençliği dört bir yandan sararak her yanıyla kirletmiştir. Gençliğin duyguları, düşünceleri, ütopyaları, ilgileri ve ilişkileri metalaştırılmış olup serbest piyasanın koşulları altında eritilmektedir.

Sorunun özü sadece uyuşturucu ile sınırlı değildir. Gençliğin kurtuluşu sistem sorunu ile ilintilidir. Her sistemin gençlikten beklentileri farklıdır. Gençliğin gerici-ırkçı bir şekilde yetiştirilmeye çalışıldığı kapitalist düzenin kesinlikle aşılması gerekmektedir. Körü körüne inanan, her şeye boyun eğen, "büyüklerinin" istediği şekilde yetiştirilen gençlikten birşey beklemek hayal olur. Baskı altında özgürce düşünme özlemlerini haykıran gençliğin sorunu tek boyutlu değildir. Ekonomiden kültüre, felsefeden politikaya giderek her yönüyle çözümlenmesi gereken yığınla sorunlarla karşı karşıyadır.

Gençliğin doğal gelişimi sistem tarafından engellenmiştir. Onlar sadece biyolojik olarak genç sayılırlar. Düşünsel temelde, sosyolojik alanda "ihtiyarlar" gibidirler. İhtiyar gençlik olarak sistemin demir parmaklıkları arasında çürümeye yüz tutmuşlardır. Sistemin gerici zırhı delinmeden gençliğin nefes alması olanaksızdır.

Uyuşturucu olgusu sömürüye dayalı sınıflı toplumların ürünüdür. Önemli olanın kár olduğu bu düzenlerde, çocuklar, gençler kár için büyütülür. Onların vücutları satılır, reklam aracı olarak kullanılır. Sevgileri, gülüşleri gibi en güzel değerleri acımasızca sömürüye maruz bırakılır.

Uyuşturucu sektörü artık kapitalist sistemin bir parçası halinde ona dayalı olarak palazlanan büyük sektörlerden birisidir. Tüm kurum ve kuruluşlarda bir ağ gibi örgütlenerek her yere el atan uzun eller imparatorluğu gibi dünyayı sarmaktadırlar Dünyanın önde gelen örgütlenmelerine sahip oldukları ve uluslararası düzeyde örgütlendikleri için ülkelerin yönetim işlerine kadar herşeye müdahale eder hale gelmişlerdir.

Yeni dünya düzensizliğinin yarattığı kaos ortamında uyuşturucu kaçakçılığının en yoğun olduğu alanlar kuzeyin sömürüsündeki güney ülkeleri olmuştur. Emperyalist sömürü altında yoksul kalan bu ülkelerde uyuşturucu sektörü en gelişkin sektördür. Mevcut sektörün en büyük hedefi gençliktir. Gençliğin beyinsel olarak çürütülmesi, dumura uğratılması amaçlanmaktadır.

Türkiye güneyde kalan bir ülkedir. Herşeyiyle birlikte insanı da çeşitli yönüyle az "gelişmiştir." Uyuşturucunun böylesi ülkelerde çok rağbet görmesinin nedeni emperyalist sömürgeci kültürle iç içeliğidir.

Tüm dünyada emperyalist kuşatma kırılmadıkça ülkeler ve insanlar özgür olmadıkça insanlığın sosyal sorunları çözülmedikçe uyuşturucu sektörü gençliğin yakasını bırakmayacaktır. Uyuşturucu emperyalist sömürgeci zulmün ürünüdür. Bu sistemle birlikte vardır. Sistemle birlikte yok olur. Ve geleceğin özgür sistemini inşaa edecek en önemli güçte özgürleşmiş gençliktir.

Son olarak belirtelim ki gençliğin sorunları ezilen emekçilerin sorunlarıyla iç içedir.

Sorunlar bir yumak gibi birbirine bağlıdır. Sorunları ortak olan kesimlerin ayrı ayrı kulvarlarda değil birlikte hareket etmesi kalıcı başarılar doğuracaktır.

Marksçı tarihte Avrupamerkezciliğin rolü

Mustafa TOPAL

(1)

Hegel'e göre tarih daha iyiye, daha yetkine doğru sürekli bir ilerleyiştir.

"Tarihteki gelişme organik yaşamda olduğu gibi zararsız çatışmasız, bir gelişme değildir, tersine kendi kendisiyle sert ve zahmetli bir uğraşmadır. Ayrıca salt biçimsel bir gelişme değildir, burada belli bir içeriğin meydana getirilmesi ereğine yönelir. Bu ereğin ne olduğunu en başta saptadık: Tindir ... hem de özüne, özgürlük kavramına göre alınan tin. Tin incelediğimiz başlıca nesnedir, gelişmeyi yöneten ilke de anlamını burada bulur."

Hegel'e göre dünya-tarihi tinin zamandaki açınımıdır.

Peki tin zamanda neden açınıma uğruyor? Çünkü tin özüne, kendine varmak, kendini tanıyıp özgürleşmek istiyor. Bu durumda dünya-tarihi tinin özgürleşmesi ereğiyle belirleniyor.

"Dünya-tarihi tinin özgürlük bilincinin ve bu bilincin meydana getirdiği özgürlüğün gelişmesini sergiler. Gelişme demek, basamaklar üzerinde ilerlemek demektir, bu basamaklanış da özgürlüğün, olgun kavramınca -yani burada kendisinin- bilincine varmakta olan özgürlük doğasının kavramınca meydana getirilen bir dizi belirlemi içerir. Kavramın mantıksal ve daha da çok genel anlamıyla diyalektik doğası, yani kavramın kendi kendini belirlemesi, belirlenimlerini kendinde ortaya koyup yeniden kaldırması ve bu kaldırmayla olumlu, giderek daha zengin, daha somut belirlenimler kazanması- buradaki zorunluluk."

Sonuç olarak Hegel'ci tarih felsefesine göre:

1- Dünya tarihi tinin özgürlüğe ulaşma ereğinin gerçekleşmesidir. Hegelci erekselci (telolojik) bakış açısı...

2- Bu ilerleme diyalektik bir biçimde gelişir. Hegelci kavramsal-düşünceci gelişmenin önceliği...

3- Belli bir yönde zincirleme -diyalektik- biçimde süren bu gelişmenin itici gücü insanların gereksinme, çıkar ve tutkularıdır. Hegelci ilerlemenin çizgisi...

(2)

Marks, Hegel'deki bu tarih anlayışını olduğu gibi benimser. Marks'a göre de tarihte belli bir yön, zorunlu bir ilerleme vardır. Marks'a göre de tarihsel ilerleme diyalektik biçimde gerçekleşir.

Ve son olarak, Marks'a göre de tarihin itici gücü insanların gereksinme, çıkar ve tutkularıdır.

Marks'ın Hegel'e karşı çıktığı tek nokta, *"Tarihin saltık Tin'in özgürlüğe ulaşma ereğinin gerçekleşmesi"* olduğu önermesidir. Marks bunu yadsıyor, kabul etmiyor.

Peki Marks'a göre tarih neden ilerliyor? Tarihte varolan ilerlemenin nedeni nedir?

Marks bu ilerlemeyi hiç kimsenin, hiç bir doğaüstü gücün belirlemediğini bu durumun bir doğa yasası olduğunu öne sürüyor.

Bir bütün olarak Marks, tarihin itici gücünü özdeksel sınıf savaşamında görmenin dışında Hegelci tarih anlayışının sadık bir izleyicisidir.

(3)

Hegel-Marks çizgisinin tarih anlayışını kavramak için biraz daha geriye Aydınlanma Çağı denilen 18. yüzyıla ve o dönemin belli başlı düşünürlerine geri gitmek gerekir.

"Medeniyet tarihi açısından en tehlikeli şey Aydınlanma Çağı'nın tarih yaklaşımıdır; çünkü tarihi, yorumla kademelere ayırmışlardır. Teleolojik (erekbilimsel-bn-) gái bir yorum getirmişlerdir. En iptidaisi (ilkeli-bn) Voltaire'dir. Bu çizgiye Weberm, Tonnies, K. Marks, dahildir. Marks ki çok kozmopolit ve önyargısız görünür. Rusya'ya karşı Osmanlı İmparatorluğu'nu savunacak kadar, o dönemin Avrupalı tavrının dışındadır. Ve muhtemelen yahudiliğinden gayri Hıristiyan bir tutuma dayanan başka bi tarih kalıbı vardır; bunlar ayrı. Fakat dikotomi dediğmiz kutuplaşma, gelişme çizgisine inanmış bir adamdır."

Aydınlanma Çağı'nın "Tarih Yapanlar", "Tarihin Öncüleri' ve "Ta-

rih Öncesi" terimlerini tarihe sokması insanmerkezci geçmiş tarihe bencil Avrupamerkciliği katarak çok olumsuz bir geleneğin başlatıcısı olmuştur. Aydınlanma düşünürleri ile birlikte tarih bilim en tehlikeli, "insan beyninin kimyasının ürettiği" en zehirli ideolojik araçlara doğru yelken açmıştır.

Ne Yunan, ne Roma, hatta ne de Hristiyan tarih yazıcılığında böylesi bir tehlike yoktur. Ne Yunanlılar, ne Romalılar, ne de ilk Hristiyanlar kendilerini dünyanın geri kalanından ayırarak insanlıkla kendilerini özdeşleştirmiyorlardı. Oysa Aydınlanmacılar büyük bir kibirle Avrupalıların dışındaki toplumları "uygarlık dışındaki" barbarlar olarak görüyorlardı.

(4)

Bu olumsuz geleneğin başlatıcılarından Voltaire'i dinleyelim:

"Bütün devirler, kahramanlar ve politika adamları yetiştirmiştir; bütün milletler ihtilaller ve inkılaplar geçirmişlerdir; hafızasını sadece olaylarla doldurmak isteyen bir kimse için tekmil tarihler hemen hemen aynıdır. Fakat düşünen her insan dünya tarihinde ancak dört asır bulur."

Voltaire'e göre İlkçağ Yunanistan'ı, yükseliş dönemi Roma'sı, Rönesans dönemi İtalya'sı ve XIV. Louis yüzyılı... işte insanlık tarihinin dorukları bu dört dönemdir(?!)

Ülkemizdeki Batı hayranı taklitçi aydınların yere göğe sığdıramadıkları Voltaire'nin "devrimciliği" budur işte(!) Monarşi Fransası için, XIV. Louis dönemi için, şunları yazıyor Voltaire:

"Öteki üç çağdaki keşiflerle zenginleşmiş olup bazı alanlarda da ötekilerin üçünün birden yaptıklarından fazlasını yapmıştır. (...) İnsan idraki umumi bi mahiyette tekemmül etti... daha zeki olduk... Hatta, bu hayırlı tesir Fransa'ya da münhasır (özgü,bn) kalmamıştır. İngiltere'ye yayılmış, bu zeki ve cüretli milletin o tarihte muhtaç bulunduğu rekabet duygusunu tahrik etmiştir; pek uyuşuk bir halde bulunan İtalya'yı bile canlandırmış ve Avrupa nezaketi ve cemiyet ruhunu anlamayı XIV. Louis sarayına borçlu olmuştur."

"Tarih felsefesi" teriminin yaratıcısı Aydınlanmanın öncülerinden Voltaire tarihi böyle "yapıyor" işte(!)

Koskoca bir insanlık...dünya halkları...hepsi boş, hepsi ayrıntı. Tarih, insanlık ve ilerleme...bunların üçü de Avrupa ile, Avrupa'da da Fransa ile özdeştir (?!) hem de monarşi Fransası ile...

(5)

"Rönesanstan sonra Avrupalılar kendi uygarlıklarını "tek" uygarlık olarak düşünmeye başlamışlardı. Tarım ve zanaat uygarlığında kalmış olan öteki uluslar barbarlardan başka bir şey değillerdi. (...) Bağlantı kurdukları uygarlıkların kendi uygarlıklarından 'daha aşağı' değil sadece değişik olduğu, bu adamların aklına bile gelmiyordu.

Avrupalı düşünürler diğer halkları, Doğulular'ı, Amerika'nın yerli halklarını, Afrikalılar'ı insan olarak ele almazlar. Avrupalı için diğerleri şekilsiz bir yığındır, birey (yani insan) değillerdir onlar. Doğulu, Asyalı, Afrikalı, Arap, Müslüman, Kızılderili vb... dirler.

Chateaubriand'a göre Doğulu Arap *"uygar iken yabanıllaşmıştı."* Haçlı seferi bir saldırı savaşı değildir.(?!)

"Bu seferlerin amacı kutsal kabri kurtarmak değildi. Bir meseleyide halletmekti. Yani şu meseleyi: Acaba hangisi muzaffer olacaktı! Medeniyetin düşmanı içi cehalet kaynayan, despotluğa, esir tüccarlığına el veren bir kültür mü (İslamdan söz ediyor), *yoksa çağdaş insana eskinin bilgeliğini aşılayan ve insanın insana köleliğini ortadan kaldırmış bir kültür.mü?* (yani Avrupa uygarlığı-bn)"

Chateaubriand'ın Avrupalı-Fransız önyargıları öylesine güçlüdü ki, Nil deltasının güzelliği karşısında büyülendiği bir anda şunları yazar:

"Bu güzelliğe ancak benim şa ülkemin anıları layıktır".

Avrupalı bencil, Doğuluya, hiç bir güzelliği yakıştıramıyor(?!)

(6)

Bir başka Avrupalı "büyük" adamı dinleyelim şimdi de:

"Doğu garip kültürler diyarı hilkat garibelerinin diyarıdır. (Bu Arap diyarı var ya, acayiplik diyarı!... Her şey buradan çıkı ve burada her aptal ya da bağ kişiye peygamberlik sırası gele lir."

Burnu büyük Fransız şair L martine gördüğü Doğu'nun "to raksız, vatansız, haksız-hukuks ve emniyetsiz ulusların heyeca (Avrupalıların işgalinin getireceğ korumayı beklemekte oldukların söylüyor(?!)

Dünyanın dört bir yanındaki em peryalistlerin ve sömürgecile "biz işgal yapmıyor, yabanılla uygarlık götürüyoruz" savların hazırlayıcıları işte Avrupa'nın b "büyük" adamlarıdır.

Voltaire, Renan, Chateaubrian Vico, Hegel, Locke, Goethe, Ki ling, Kant.... niceleri

(7)

"Bu yolda yürür Beyaz Adaml
Derleyip toparlamak üzere ülke
leri yola düşende
Ayakkabı demirden, salkım is
ta tepede.
Ve her yan derya, deniz
Yürüdük işte biz
Çamurlu ve dolambaçlı bu yo
da.
Yıldızımız bize rehber...
Ey Dünya, ne iyi bak,
Beyaz Adamlar yanyana
Yürüyorlar o yolda şimdi."

İngiliz şair Rudyard Kipling İngiliz emperyalistlerinin Hindistan'a "ygarlık götürmesini" böyle şiirtirmişti...

Ya Goethe? O "büyük" şair...Doğu-Batı divanında şöyle yazıyordu:

"Sürmeyi mi bu işkence sizce,
Bize zevk veriyor diye!
Görmedik mi Timur'un çizmesi
Kaç ruhu ezdi geçti!"

(8)

Aydınlanma geleneğinin olumsuz yönleri bütün çirkinliğiyle Hegel'in tarih felsefesinde boy gösterir. Hegel yalnızca "tarih felsefesi" deyimini Voltaire'den almakla kalmadı, aynı zamanda, Aydınlanmacı "tarih yazma", "tarihin öncüleri" ve "tarih bilimi" kavramlarını da olduğu gibi benimsedi.

Hegel'e göre tarih devlet olmayla birlikte başlar. Tanrı kavramına yükselmiş, yasallığa bağlanmış karşılıklı yükümlülükler olmadan kurulan insani birlikler tarihin konusu değildir. Böylesi halkların varlıkları bile pek ilgilendirmez.

"*Devlet kurmak şöyle dursun, toplumlaşamamış bile olan halk topluluklarının varlığı bizce çoktan bilinmektedir. Onlar bu tarihin önünde pek çok değişme geçirmişlerdir. (...) Ancak bu türlü uzayıp giden olaylar tarihin dışında kalır: bunlar tarihin öncesinde olup bitmiştir.*"

Almanca Geschict (tarih) sözcüğünün taşıdığı ikili anlamdan yola çıkan Hegel sözlerini şöyle sürdürür:

"***Tarih** bizim dilimizde nesnel anlamla öznel yanı birleştirir, Hem **historiam rerum gestarum** hem de **res gestas**, yani hem tarih-anlatma hem de olmuş olan şeyler, eylemler ve olaylar anlamına gelir. Bu iki anlamın aynı sözcükte bir araya gelmesini dış bir rastlantıdan daha fazla bir şey olarak anlamalıyız: bunun anlamı tarihin tarihsel olay verilerle aynı zamanda anlatılabilir hale geldiğidir. Onları birlikte ileri götüren, içerden ortak oldukları bir taban(Grundlage) vardır. Aile anıları, ataerkil gelenekler, aile ve klan içinde ilgi görürler. Her şey aynı biçimde akıp gidiyorsa, anılarda yer etmez.(...) ilkin devlet, yalnızca tarihin düzyazısına uygun olmakla kalmayıp, o düzyazıyı da birlikte üreten bir içeriğe getirir.*"

"Beyaz Adamın" sözcülerinden birisi olan Hegel'in tarih anlayışının yumuşak karnı işte burasıdır!

(9)

Avrupalı sömürgeciye göre işgal ettiği yerli halkların bir tarihleri yoktur. 1492'de Amerika "keşfedilmeden" önce oradaki yerlilerin bir tarihleri yoktur(?!) Sanki "Beyaz Adam" oraya gelmeden önce o insanlar, toplumlar yaşamamıştır...

İngiltere Hindistan'a, Hollanda Güney Afrika'ya, Fransa Vietnam'a girmeden önce bu yerli halkların tarihi yoktur. Onların geçmişleri "tarih-öncesidir"!

"*İster yüzyılları ister binyılları içine alsın, ister devrimlerle, göçlerle, en beklenmedik değişikliklerle geçmiş olsun, tarih yazımından önce geçmiş olan zamanlar, halkların nesnel anlamda tarihini oluşturmazlar, çünkü öznel öge, tarihin anlatılması ögesi eksiktir.*"

Hegel'in yaklaşımı bildik açgözlü sömürgeci yaklaşım değil kuşkusuz. Hegel'in felsefi kaygılarını anlamak için Hint tarihine ilişkin görüşlerine bakılabilir.

"*Zengin Hint kaynaklarıyla tanışmaya başlayanların dikkatini çeken bir nokta, tin alanında bol bol hem de çok derinliği olan ürünler vermiş olan böyle bir ülkenin tarihi olmamasıdır, bu açıdan bu ülke, o kadar değerli, çok eski zamanlara geri giden ayrıntılı bir tarih yazımına sahip olan Çin'in karşıtıdır. (...) çünkü bu toplumda toplumsal ayrımlar kazanmaya başlayan düzen aynı zamanda doğal belirlenimlere göre (kastlar halinde) dondurulmuştur. Öyle ki, her ne kadar yasalar yurttaşlık haklarını düzenliyorsa da, bunları yine de doğadan gelen ayrımlara bağımlı bir biçimde düzenlemekte ve öncelikle bu standartların birbirlerine karşı durumlarını (haklılıklıtan çok haksızlığı) hangisi daha yüksekte ve hangisi daha alçakta ise ona göre saptamaktadır. Böylelikle törellik ögesi görkemli Hint yaşamından ve topraklarından sürgün edilmiştir.*"

Hegel'in felsefi kaygıları ne olursa olsun, sonuçta kafasındaki insanlık durumu, Avrupa tarihinin görünümleriyle özdeştir. Dolayısıyla Hegel'de tarihi olan halklar ancak Avrupalılar'a benzeyenlerdir... Avrupa gelişim çizgisinin dışındaki halklar "tarih"in dışındadırlar.

(10)

İnsanı, insan aklını yücelten, her şeyi insanı dorukta olduğu bir gelişimin parçaları, basamakları, olarak ele alan Hegel'in insanmerkezci anlayışının kaçınımaz bir sonraki durağı Avrupamerkezcilik olmuştu...

Ama dahası var...

Avrupa merkezcilik daha özel bir etnosentrizme, kendi ulusunu, halkını, ırkını vb. yüceltmeye, kolaylıkla evrilir.

Hegel dünya-tarihinin bölümlerini şöyle tanımlar:

"*Dünya-tarihi, içeriği özgürlük bilinci olan, ilkenin basamak basamak ilerleyişini sergiler. Bu basamaklanış, burada yalnızca tinin kendi kendisiyle ilişkisindeki dolaylılığı, dolayımı göstermez, fakat aynı zamanda bu basamaklar tinin kendindeki ayrımlı parçalarıdır. (...) İlk basamağa, tinin daha önce sözünü ettiğimiz doğallıkla içiçeliğini gösteren doğrudan doğruyalık karşılık olur, bu aşamada tin özgür olmayan tikelliktir. (bir kişi özgürdür). İkinci basamakta tin kendi içinden çıkıp özgürlüğünün bilincine varır. Ancak bu ilk özgürleşme eksik ve bir bölümüyledir. (kimileri özgürdür), çünkü tin doğanın dolayımıyla gelmiştir, onunla ilişkide*

kalır, bir ögesi doğallığıdır. Üçüncü basamak, bu henüz tikel özgürlükten, özgürlüğün salt genelliğine yükselmesidir, (insan insan olarak özgürdür.) -kendisinin- bilinci aşamasına, tinselliğini özünü kendisinde duyma aşamasına yükselmesi."

Bir kez daha karşımızda diyalektik sav-karşısav-ve bireşim çıkıyor... Tin dünya-tarihini üç aşamada geçerek özgürlüğe kavuşuyor...

(11)

Bir kişinin özgür olduğu birinci basamak Doğu despotlarının egemen olduğu toplumlara denk düşer. Despot dışında hiç kimse özgür değildir.

Kimilerinin özgür olduğu toplumlar ilkçağ Yunanistan'ı ve Roma'dır. İkinci ve üçüncü çağ...

Geçerken vurgulayalım: Hegel'deki zorlama diyalektik üçlülerin en çarpıcı örneği, dünya tarihihin buradaki serimidir. Üçlü diyalektik aşama dört toplumla dönemleştiriliyor. Hegel'in gönlü Yunan ve Roma arasında bir seçme yapmaya elvermediği için bu tutarsızlık ortaya çıkıyor...

İnsanın insan olarak özgür olduğu dördüncü çağ ise ermanik (Alman) çağ, Hıristiyan dünyasıdır.

İnsanmerkezicilikten Avrupamerkezciliğe, oradan Hıristiyan etnosentrizmine v ealman ulusalcılığına.. İşte Hegel'in düşünce serüveni!

Özgür olmak isteyen, tarihe katılıp, tarihin ilerlemesinde sonul ereğe ulaşmak isteyen her halkın geeçmek zorunda olduğu yol hristiyangermanik uygarlığın yoludur(?!)

Hegel'deki en büyük kötülük budur.

(12)

Gelelim Marks ve Engels'e...

Marks ve Engels'in devrimciliklerinden, enternasyonalist duygularından kimsenin kuşkusu olamaz. Çeşitli tarihsel olaylarda Avrupalılar karşısında ezilen halkların yanında saf tuttukları da biliniyor. Ama bütün bu niyet ve tayırlarına karşın onlar da önce insanmerkezci ve ardından Avrupamerkezci bir zemindeydiler. Bu son derece doğal... Çünkü onlar Hegel'in öğrencileriydiler.

Marks ve Engels'in ilk dönem yazılarında bu çok açıktır.

Daha 1848 yılında Engels ABD'nin, Meksika'yı işgalini alkışlayarak bunun Meksikalı 'Compesino'ları (yoksul köylüler) proletaryaya dönüştüreceğini ve piskoposlarla feodal lordları hizaya getireceğini öne sürmüş ve Marks buna karşı çıkmamıştı. Çünkü o dönem Marks gelişmiş ülkelerin emperyalist yayılışının geri kalmışlığa karşı gelişmişliğin bir zaferi olduğuna inanıyordu.

Birçok Marksçı için inanılmaz olsa da gerçek bu...

(13)

Marks'taki insanmerkezci ve Avrupamerkezci yaklaşımın en açık örnekleri "Hindistan'da İngiliz Egemenliği" ile ilgili 1853 tarihli iki yazısından izlenebilir.

"*Hindistan toplumunun bir tarihi, hiç değilse bilinen bir tarihi yoktur. Onun tarihi dediğimiz şey, imparatorluklarını, bu direnmeyen ve değişmeyen toplumun edilgin temeli üzerine kurmuş bulunan ve peşpeşe gelen davetsiz yabancıların tarihinden başka bir şey değildir.*"

Marks ustası Hegel'i sözcük sözcük yineliyor.

İstilacıların yapıp ettikleri dışında Hint toplumunun bir tarihi yokmuş(?!)

"*Demek ki, sorun, İngilizlerin Hindistan'ı fethetmeye hakları olup olmadığı değil, Türkler, Persler, Ruslar tarafından fethedilmiş Hindistan'ı İngilizler tarafından fethedilmiş Hindistan'a yeğleyip yeğleyemeceğimizdir.*"

İnanması güç, ama devrimci Marks aynen bunları yazıyor. Hint halkının uygarlık yoluna girmesi için önündeki tek seçenek zalimlerden zalimleri, ehven-i şer olan zalimi seçmekmiş(!)

(14)

"*İngiltere'nin Hindistan'da bir toplumsal devrimi yaratırken ancak en iğrenç çıkarlara göre hareket ettiği ve bunları kabul ettirmede aptalca davrandığı doğrudur. Ama sorun bu değildir. Sorun, insanoğlunun Asya'nın toplumsal durumunda köklü bir devrim olmaksızın yazgısını tamamlayıp tamamlamayacağıdır. Eğer tamamlayacaksa suçu ne olursa olsun, bu devrimi getirmekle İngiltere, tarihin bilinçsiz aleti olmuştur.*"

Hegel'in tarihin "aklın hilesi" ile insanları kullandığı savını Marks olduğu gibi benimsiyor. Tarih İngiltere'yi kullanıyormuş(?!)

İyi ama Hintliler neden işgalci İngilizler'i kurtarıcı olarak görmek zorundalar? Marks'ı dinleyelim:

"*Ve sonra, evet kalplerimiz ufak olan bir eski dünya için sızlıyor olsa da, tarih önünde, Goethe ile şu duyguları paylaşmalı değilmiyiz?*

'Sürmeli mi bu işkence sizce,
Bize zevk veriyor diye!..
Görmedik mi Timur'un çizmesi
Kaç ruhu ezdi geçti!' "

Timur'u değil "Beyaz Adamı" seçerek Hint halkları uygarlık yoluna girecekmiş(?!)

(15)

Marks'ı izlemeyi sürdürelim:

"*Evet, mide bulandırıcı şeyler bunlar... babadan kalma hamarat ve zararsız tezgahlar bozuluyor, bölük pörçük oluyor, binbir ah-ü vah arasında yüreği yanık insanlar kadim medeniyet biçimlerinden ediliyorlar ki, bu aynı zamanda onların kalıtımsal geçim kaynağıdır... Lakin unutmayalım ki, bu sessiz sedasız köy tezgahları, Doğu despotizminin de katı temelidir. İnsan aklını mümkün olan en küçük çerçevede tut-*

uşlardır, onu geleneğe tutsak et-işler, her türlü büyüklük ve tarihi erjiden mahrum etmişlerdir."

O zaman ne yapmalı? Kendi başına uygarlık yoluna giremeyecek halkları kanla-barutla da olsa uygarlık yoluna" sokan İngiltere'yi desteklemeli mi?

"İngiltere'nin Hindistan'da yerine getirmesi gereken ikili bir görevi vardır: Biri yıkıcı, öteki yenileyici -eski Asyatik toplumun ortadan kaldırılması, ve Asya'da batı toplumunun temellerinin atılması."

Bütün olumsuzluklarına, iğrençliklerine karşın İngiliz işgali Hindistan için iyi mi olmuştur yoksa kötü mü?

"Hint eğiricinin ve dokumacının her ikisini birden yok eden İngiliz müdahalesi, bu küçük yarı-barbar, yarı uygar toplulukların iktisadi temellerini ortadan kaldırarak onları dağıtmış ve, böylece Asya'da o zamana dek görülmüş en büyük, ve doğruyu söylemek gerekirse, biricik toplumsal devrimi yapmıştır."

Tarihin bir yönü olduğunu, bu yönün Batı uygarlığının geçtiği yolu izlediğini düşündüğünüz anda Marks'ın yukardaki bütün sözlerini sonuna kadar kabul etmek zorundasınız.

Görüldüğü gibi Marks ustası Hegel'i izlemekten başka bir şey yapmıyor.

16)

Marks ve Engels'in bu yaklaşımları daha sonraki Marksçıların Avrupa dışındaki ülkelerle ilgili politikalarında önemli roller oynadı.

3. Enternasyonal'de Hintli Marksçı Roy ve arkadaşlarına alınan tavırlar, onların milliyetçilikle itham edilmeleri... Oysa gerçekte sorgulanması gereken 3. Enternasyonal liderliğinin Avrupa merkezci bakış açısıydı.

Sultan Galiyev ve arkadaşlarının başına gelenler...

Mao ve yoldaşlarına yönelik benzer suçlamalar...

TKP'nin Avrupa merkezci politikaları, Kürt halkına karşı suçları...

Marksçılık üzerinde Hegel'ci tarih anlayışının gölgesi her zaman belirgindir.

(17)

Marksçı anlayışa göre tarih-öncesi toplumlar "genelleşmiş kıtlık toplumları"dır. Üretim güçlerinin gelişmesiyle birlikte insanlık tarihe girer ve uygarlık yürüyüşü başlar.

Tarihin ilerleyen yürüyüşü "genelleşmiş bolluk toplumuna", yani komünizme doğrudur. Tarihin çarkının bu ilerleyen yürüşüyüşü Batı Avrupa uygarlığının yolundan başkası değildir. Toplumlar orada yaşanan tarihsel evreleri geçmek zorundadırlar.

Sınıfsız topluma geçişle birlikte "insanlığın gerçek tarihi" başlayacaktır. Özgürlük ancak bu toplumda olanaklıdır. Çünkü insanlar ancak bu toplum da bolluğa kavuşacak, çalışmanın ve yabancılaşmanın zorunlu köleliğinden kurtulacaklardır.

Üretime, bolluğa, insanın kurtuluşunu ve tarihi bunlara bağlamaya ne ad vermek gerekir?

(18)

1930'lu yıllarda Sovyet topraklarında büyük bir altüst oluşa neden olan "Büyük Toplumsallaştırma" hareketiyle Stalin yönetiminin yol açtığı karmaşanın altında yatan mantık neydi?

Üretmek, üretmek... daha fazla üretmek. Stalin ve yoldaşları üretim ne kadar artarsa, emek verimliliği ne kadar yükselirse komünizmin o kadar yakınlaşacağına inanıyorlardı.

Stalin'e göre devrimin başarısı bir an önce en büyük üretimin gerçekleştirilmesine, üretim araçları ve tüketim araçlarının bolluğuna bağlıydı. Emek verimliliği ve üretim, kapitalist ülkelerdeki düzeye ulaşmadan devrimin başarı şansı yoktu.

Bu durumda haksızlıklara yol açsa da, bazılarının zararına olsa da, devrimin esenliği için zorunlu bazı "kötülükler" yapılacaktı... Bu, ödenmesi gereken devrimin bir bedeli idi...

(19)

Stalin'in bu düşünceleri yeni bir şey değildi. O, bu düşünceleri ustası Lenin'den almıştı.

Savaş komünizmi döneminde kapitalist iş ve örgütlenme yöntemlerine övgüler düzen, onların Sovyet işyerlerinde bir an önce uygulanmasını isteyen Lenin'di. O kadar ki Lenin kapitalist sömürünün en acımısız araçlarından biri olan Taylorcu yöntemleri hararetle savunuyor, bu yöntemlerin sömürü amacıyla değil, ama sosyalizm için kullanılabileceğini söylüyordu.

Lenin'in bütün yaptığı ise, işin aslında, ustası Marks'ı izlemekten başka bir şey değildi.

Kapitalist teknoloji ve iş örgütlenmesinin sömürü amacıyla kullanılmasını şiddetle eleştiren Marks aynı teknoloji ve iş örgütlenmesini emek verimliliğini arttırdıkları için olumluyordu.

Marks'ın İngiliz emperyalistlerinin Hindistan'da oynadığı ilerici rolden sözederken aklında olan bu üretim artışı ve emek verimliliğindeki yükselişti.

Üretim ve bolluk... tarihin ve insanın amacı olabilir mi?

KAYNAKLAR

1- Tarihte Akıl, G.W F. Hegel, Kabalcı Yayınevi. 1995-İstanbul

2- Türkiye Günlüğü, Sayı 39, 40

3- Sömürgecilik Tarihi, Raimundo Luraghi, Sosyalist Yay., 1994-İstanbul

4- Oryantalizm, Edward Said, Pınar Yayınları, 1991-İstanbul

5- Seçme Eserler, K. Marks- F. Engels, Sol Yayınları

"Atları da Vururlar"

Serdar ÇAKMAK

Çocukluk yıllarımın unutulmaz ender filmlerinden biridir. Bana göre, "Atları da Vururlar" sinema dünyasının harikalarındandır. "Atları da Vururlar"; insanın insan tarafından sömürüldüğü kapitalist sistemin teşbihle mükemmel adlandırılmasıdır.

Son iki aydır yaşadıklarımız bana ilk önce "Atları da Vururlar"ı hatırlattı. Hemen ardından Kaypakkaya'nın hâkim sınıflara istinaden söylediği "*bütünün çıkarları için parçayı feda ederler*" sözlerini bir kez daha teyit ettirdi. Emperyalist mali sermayenin mengenesinde canhıraş olan yarısömürge, yarı-feodal sistemin ala ve vala ile yarışa sürdüğü sarışın kısrağın şimdi, ayağı kırıldığı için bir merhamet kurşunu yiyeceğinin tiyosunu verdi. Onunla birlikte düzenin doğurduğu ve artık müddeti dolmuş irili ufaklı katırların da gidici olduğunu gösterdi. Bu dört ayaklı mahlukların Evita Peron, İmelda Markos ve Benazir Butto'nun akibetine uğrayacaklarını haber etti.

Efendim, sizi bilmem ama bendeniz, üzerinize afiyet gene yüksek düzeyde "subjektivizm"den muzdarip olduğum için, son iki aydır yaşananların beraberinde bir darbeyi getireceğeni görüyorum. İkinci dereceden Kıbrısvari krizlerin dahi sarışın kısrağı kurtaramayacağı kanaatini taşıyorum. Hakim sınıfların, son yıllarda kendi hanelerinde biriken kırıkların faturasını Amerikan aksanlı kişneyen bu kısrağa çıkaracaklarından şüphe duymuyorum. Zira, kendi aralarındaki it dalaşını minimuma indirmek için zinde güçlerin, "iyi saatlerde olsunlar" diyeceklerine, bahse giriyorum. İnsan hafızasının epey unutkan olduğu ülkemizde bu darbenin 12 Mart ve 12 Eylül'e nazaran daha çok, sol söylemli bir 27 mayıs darbesi olacağının altını çiziyorum. Lades diyorum.

Süngüsünü takunyalılara, kara paracılara ve "bölücüler"e çevirmiş popülist darbenin, "ordu millet el ele" nidaları ile, on küsur yıldır halkın biriken öfkesini manipüle edeceğine kalıbımı basıyorum. Düzenin bütün kurumlarının güvenilirliğini yitirdiği bir ortamda istatistiklerden, "halkın yüzde 70 küsurunun TSK'ne güven duyması"nı, yapılacak darbenin kitle tabanının hazırlanması olarak telakki ediyorum. Devlet geleneğinin dayandığı Osmanlı'da "daha ne oyunlar var" sözünü mırıldanıyorum.

Kaşla göz arasında darbecilerin siyasi hedeflerinin ise, devletin başına bela olan Kürt savaşından, Mustafa Kemal'in "Amasya Tamimi"ni hatırlayıp(!), bir muhtariyet ile paçayı kurtarmaya yelteneceklerini, sözcülerinin ağızından duyar gibi oluyorum. Tam bu noktada ezilen ulusun milliyetçi önderliğinin, Susurluk'tan bu yana TSK'ne karşı son derece dikkatli bir üslup kullanmasına mim koyuyorum. Devamla aslan kapılı bina sakinlerinin, 2000'li yıllara Türkiye'yi bir başkanlık sistemi ile karşılamaya hazırlandıklarını demeçlerinden müşahade ediyorum. Velhasıl bendeniz, Susurluk'ta başlayıp, Müslüman yatak odasına kadar uzanan "şok" dolu traji-komik filmin son sahnesinde, "gene de hey hey" diye bağıran Hasan Mucan'ı görüyorum.

Bırakınız bazı kalpaksız Kuva-i Milliciler, Genel Kurmay'ın şahsında "yurtseverlik" keşfetmeye devam etsinler. Amerika'nın sesi radyosu, "Türkiye'de darbeler her zaman demokrasinin hizmetinde olmuştur" diye anons yapıyor. Bırakınız bazıları, sarışın kısrağın dış politikada üstün başarılarından dem vursunlar. Alman Şansölyesi, "bu kadının yüzünü bir daha bir zaman görmeyeceğim" diye böğürüyor. Strasburg'daki Avrupa Parlamentosu ise bütün diplomatik teamülleri çiğneyerek Türkiye'nin dışişleri bakanını "yalancı" olmakla suçluyor. Kısacası emperyalist mali sermaye "our boys" dediği zinde güçlere, sarışın kısrağın parkurdan çıkartılması için start veriyor. Sonucu belli altılı ganyanı ayan beyan oynuyor. Kendilerine bağımlı ülkenin, devlet yapılanmasının "yeni" tarzda zeminini hazırlıyor.

Cephe ve ittifaklar meselesinde "sekter"liği ve "dogmatik"liği ile bilinen bu satırların yazarı şimdi sormadan edemiyor. 27 Mayıs vari bir "sol" darbenin yanında mı yer alsak? Yoksa hacı, bacı ve son tahlilde İkinci Cumhuriyetçilerin de içinde yer alacakları bir "demokrasi" cephesine mi katılsak? Yoksa, "hepsinin canı cehenneme" deyip, kendi geleneğimizin yeniden ayakları üzerine doğrulması için kolları sıvayıp yönümüzü, devrimci kitlelere mi dönsek?

SÖYLEMEK İSTEDİKLERİM

erdar

Bu sayfada olabildiğince düzenli olarak kimi etkinlikler ve okuduğum kitaplarla, makale vb ile ili düşüncelerimi sizle paylaşma isteğindeyim. Olabildiğince düzenli bir kilde bu aktarımı sürdüreceğim. rsa söylemek istediklerinizi yazın rgiye aracı olma görevine hazırım. acı olma işlevinin çok önemli oldunu önemle belirtiyorum. Bunun yanda bir yönüyle alıntılanmak istenen aktarılması için açılmış bir köşe rak da kabul edebilirsiniz. Okuduuz, tartıştığımız, sizin de üzerinde rmanızı istediğimiz kimi noktalara rgu yapma işlevinide dahil etmek rekiyor bu köşeyi anlatırken. Belki potburi, belki bir mozaik olarak da alabilirsiniz.

Ayrıca söylemek istediklerinizle ili söylemek istediklerimde olacakmutlaka. Yada benim söylemek isip söylediklerime ilişkin söyleyeklerinizinde olacağını zannediyom. İşte burası böyle bir köşe...

Bahsetmek istediğim ilk konu **Ahmet Altan**'ın ***Tehlikeli Masallar*** kitabı ile ilgili. Romanda kadının ve erkeğin ayrı ayrı ve birlikte olmak üzere rmaşık, zengin dünyası akıcı ve sükleyici bir dille anlatılıyor. İkili ilişkilerin doğasına dair birçok şey yakamak mümkün.

İnsanın karşı cinse olan ilgisini birçok açıdan ifade eden, sorgulayan, tarşan bir roman. İnsanı kendisine ve vgilisiyle olan ilişkisine, karşı cinsi ılayışına dönüp derinlikli bir değerndirme yapmak durumunda bırakır. Roman okunup bittiğinde insanın ndi romanı kafasında başlıyor adeta. Yoğunca yanlızlık duygusu, paylamama ve melankoli hissettim romanda. Her ne kadar roman kahramanı yanlızlığının nedenini yalnız olduğunu söyleyebileceği kimsenin olmamasıyla açıklamaya çalışsada romanda görülen çocukluktan başlayan içine kapanma yabancılaşmasının, bir biçimiyle sürerek haz alınacak toplumsal ilişkilerin yaratılamamasına dönüştüğüdür. Sorunlarını çözebilen, hayattan zevk alan bir insandan ziyade hayatı vakit geçirme gibi yaşayan bir kişilik hissettim sık sık.

Uzun süreli bir ilişkinin yaşanmışlığı, tekdüzeliğe dönüşmesiyle insan ruhunu alevlendirecek yeni aşklar bulma isteği arasında kavrulan, boğulan bir yaşam.

Uzun süreli birlikteliklerin seyri ilginçtir. Birliktelikte uzun süreliliği yakalamış ilişkiler bir müddet sonra sevgili olmanın çok arka planlara düştüğü, ilişkide farklı rollerin ve ihtiyaçların devreye girdiği görülür. Sevgilin herşeyin olur; annen, baban, çocuğun, arkadaşın, dostun vb. İlk bakışta cezbedici ve olumlu bir yaratım olarak düşünülebilecek bu tür bir ilişki çevremizde bir çok insan tarafındanda imrenilerek bakılabilmektedir. Hele hele hayatında böyle bir ilişki yaşamamış olanlar için başarılacak bir yaşam hedefi haline bile gelebilmektedir. Oysa yaşamını bu karşı cinsle sınırlama, hayatı giderek sadece onun doldurmaya başladığı bir ilişki hiçte arzulanan bağımsız özgür kişiliğe denk düşmemektedir. Özellikle kadın açısından köleleşmenin, kuyrukçuluğun rahatça geliştiği bir zemin olabilmektedir.

'Sevgilisi'yle sevgili kalabilme becerisini gösteren bir ilişki verili sistem ve onun şekillendirdiği insan ve toplum ilişkilerinde zaten oldukça zor yaratılabilir birşeyken -maddi çıkar, cinsellik ve geleceğini garantileme üzerine kurulu ilişkilerdir yaşanan- sol/sosyalist çevreler de bu noktada toplumdan nisbi derecede ileri olsalarda nitelik bir dönüşüm sağlayamamışlardır. Sosyalist kültürün birikimleri ve kimi çıkış noktaları pratikte yaşanır kılınamamış, kültür birikimi geliştirilememiştir.

Sevgili ilişkisini farklı formlara sokmaya çalışan bir yaklaşım yada ilişkide yaşanan böylesi bir başkalaşım karşındakine güdümlenme ve giderek insan hayatını kısıtlayan, bağımsız kişiliği, bireysel özgürlüğü imkansızlaştıran bir dar alana hapsolmayı getiriyor. Ne olursa olsun bu ilişki devam etsin diyen kişilerin kurtarıcısı olan bu akla uydurma formülü, ilişkideki sevgililik boyutunun bitmesine rağmen birlikteliklerin sürmesine neden olabilmektedir. Böylesi bir durum sadece esareti gönüllü olarak sürdürmekten başka hayatı anlamsızlaştırmayı kabul etmek anlamına geldiği açıktır. Dostlarımız, arkadaşlarımız, çocuğumuz hayatımızın olması gereken güçlü öğeleridir ve yaşanılmadığında insandan birşeyleri götürür. Birbirimizin omuzlarına bütün aranan, istenen ihtiyaçları(kendimizi) yüklemeden hayatı paylaşmayı bilmeliyiz. Bizi gerçekten yetiştirecek, geliştirecek ve ileri götürecek olan da budur kanımca. Böyle bir yaşamın büyük mutluluklar yeşerteceğine inanıyorum. Tüm bunları **Ahmet Altan**'ın ***Tehlikeli Masallar*** kitabında gördüğüm yaşanan kimi ilişkiler arasındaki ikilemleri okurken kafamda tartışmıştım. Kaybedildiğinde istenen uzun soluklu bir ilişki, sağlandığında arayışlara girilen değişiklik ihtiyacı. Tüm benliğin bir ilişkiye yüklenmesinden kaynaklanan diğer ilişkilere kendini atma. Aslında dostları, arkadaşları, ailesiyle yaşayamadığı pay-

laşımları karşı cinsle girdiği farklı ilişkilerle gidermeye çalışma.

Kendisini yenileyen, üreten ve bu zenginlikle şarap gibi yıllanan nitelikli birliktelikler, sosyalliği birbirine hapsetmemiş, toplumsal alanda kendi özgür iradesini yaşayan, geliştiren bireylerle mümkündür.

Karşı cinsle yaşanan ilişkileri bir kalıpla ölçmek mümkün değildir ve böylesi yöntemlerin sağlıklı olmadığı açıktır. Fakat yaşanan sorunların kökenlerini yakalamak, toplumsal ve özgün yanlarını keşfetmek bunun üzerinden belli değerler ve ilkeler inşaa etmek güç değildir. İlişkinin misyonuna uygun kavranması, tabiatına uygun istemlerle şekillendirilmesi insan olmaya dönük toplumsal bir yaratımın yolunu açmaktadır ve bu açılan yoldan burjuva sistemin yarattığı dejenerasyon ve metalaşmanın, yaşanan ilişkiye hapsolarak içine girilen yabancılaşmanın yenilgiye uğratılması, gerçekleştirilebilecek bir devrimci özgürleşmeci adımdır.

Bahsetmek istediğim bir başka roman ise **Susanna Tamaro**'nun "***Yüreğinin Götürdüğü Yere Git***" adlı yapıtı. Duyguyla örülmüş ve yine bir kesitten insanı anlatıyor bu roman. Kuşak farkının insanlar arasındaki ilişkide neler hissettirdiğini, insanı nasıl hesaplaşmalara sürüklediğini duyarlı ve içten bir ifadeyle aktarıyor. Kapitalist dünyada insanların parçalanmış kimliğini romandan çekip yakalamak çok da zor değil. İnsan olmaya dönüş ile mevcut şekilleniş arasındaki kıyasıya bir mücadeleyi anlattı bana bu roman. İnsanın kendisiyle, geçmişiyle sürekli bir muhasebe ve sorgulama çabasında olmasının gerekliliğini pekiştirdi. Roman kendisiyle tartışan, hesaplaşabilen insanın dürüst, açık, mücadeleci ve kişilikli olmada daha kolay mesafe katedebileceğini yalın bir anlatımla veriyor; bunun yanısıra yanlışlık yapmanın doğal olduğunu ama bunlardan ders çıkarmadan ilerlemenin bir yaşamın anlamının yitmesine neden olacağını, yaşamla, kendinle ve toplumla yapılacak hesaplaşmaların bu yönüyle insanlaştırıcı olduğunu güzel bir anlatımla ortaya koyuyor. Ve "*Her karşılaşma, her küçük olay kendi içinde bir anlam barındırır. İnsanın kendi kendini anlayabilmesi, onu kabullenebilme yetisinden, herhangi bir anda yön değiştirebilme becerisinden, kertenkeleler gibi mevsim değişikliklerinde eski deriyi terk edebilmesinden doğar*" derken kendimizi ne kadar tanıyabildiğimizi ve nekadar yenileyebildiğimizi düşündürtüyor.

Bir yerde "*acı insanı geliştirir, acıyla gögüs göğüse gelmelisiniz, kaçmaya çalışan yada ağlayıp sızlayan kaybetmeye mahkumdur*" diyerek mücadele ve çabalamayı öğütlerken bir yerde insanın tezatlıklar taşıyan ve doğayla parallellik gösteren karmaşık dünyasını "*insan yüreği bir yanı aydınlık bir yanı karanlık olan yeryüzü gibidir*" sözüyle tanımlıyor. Ve sevgiye, uyum'a, kendine döndüğü sırada "*Çınarın altında oturduğunuzda kendiniz değil çınar olun, ormanda orman, kırda kır, insanlar arasında insanlarla olun*"u öğütlüyor.

Romanın bitiş sayfası kendisini anlatan ve özyaklaşımını sunan güzel mesajlarla yüklü olduğu için buraya olduğu gibi aktarmak istiyorum: "*Bir yerlerdeysem, seni görme olanağım olursa, boşa geçirilmiş bir yaşam gördüğüm her sefer nasıl üzüldüysem öyle üzüleceğim, aşk yürüyüşünü tamamlayamamış bir yaşam beni hüzünlendirir. Kendine dikkat et. Büyürken yanlışların yerine doğruları koymak istediğinde şunu anımsa: Yapılacak ilk devrim, insanın kendi içinde yapacağıdır, evet ilk ve en önemli devrim budur. İnsanın kendi hakkında bir düşünceye sahip değilken bir düşünce uğruna savaşmak, yapılabilecek en tehlikeli şeylerden biridir.*

Yolunu yitirdiğini, şaşırdığını hissettiğin zaman ağaçları düşün, onların büyüme biçimini anımsa. Unutma ki yaprağı gür ama kökü zayıf bir ağaç ilk güçlü rüzgarda devrilir, oysa kökü güçlü ve az yapraklı ağaçta cansuyu binbir güçlükle dolaşır. Kökler ve yapraklar aynı ölçüde gelişmelidir, olayların içinde ve üzerinde olmalısın, ancak böyle gölge ve sığınak sunabilir, ancak böyle doğru mevsimde çiçekler ve meyvelerle donanabilirsin.

Ve sonra, önünde pek çok yol açılıp sen hangisini seçeceğini bilemediğin zaman, herhangi birine, öylece girme, otur ve bekle. Dünyaya geldiğin gün nasıl güvenli ve derin derin soluk aldıysan, öyle soluk al, hiçbir şeyin sesinin dikkatini dağıtmasına izin ver... bekle ve gene bekle. Dur, sesizce ... ve yüreğini dinle. Seninle konuş... zaman kalk ve ***yüreğinin götürd... yere git***"

Mekanikliğin, insanı insan ya... değerlerden uzaklaşmanın eleştiris... sözkonusu olan. Düşüncede bilin... yürekte hissedilmesiyle yaşanan iç... leştirmedir verilen. Düşüncede ... meyle, pratikte duyumsayabil... nin/tutarlı ve kararlıca yaşama ge... menin ayırdıdır insanı insan olm... çağıran.

İnsan, insani olan değerleri ara... bulup çıkarmak, yakalamak isted... de, onu güçlendirip yaygınlaştır... kavgasının önemini anladığında ... laka yaşama bakışı değişir. İnsana ... olan bir yön yakalayıp oradan a... adım örebilir insani değerleri.

Bu yakalayışa paralel olarak bü... sel-toplumsal değişim için mücad... nin ilerletilmesi böylesi anlayıştaki ... sanların çoğalması gerekir. Bu no... da insani olan kültürel, siyasal b... kimlere tutunmak onu yaygınlaştır... ve geliştirme kavgasına katılmak i... nileşmenin vazgeçilemez bir parç... olarak kendisini gösteriyor.

Bir "***Carla'nın Şarkısı***" filmi... sevgiyi, yurtseverliği, insana ver... değeri görüyoruz. CIA güdümlü k... raların nasıl da hayata ve insana k... olduğu canlı bir anlatımla, çarpıcı ... şekilde gözlerimizin önüne geliy... Herşeyden önce duyguyu, dema... den ve duygu sömürüsünden uzak ... duyarlılık paylaşımı gösterebilme ... basını hissediyoruz.

Kapitalizmin insanın içini boş... maya çalışması, tüm insani duyarl... ve dayanışmasını yoketmek istem... boşa değildir. Toplumu istediği biç... de yönetebilmesinin, sömürü sistem... devam ettirebilmesinin önemli bir ... samağı insanı insanlıktan çıkarma... döşenecektir. Bu noktada kated... mesafe azımsanacak gibi değil... Kendi bireysel çıkarından başka bir... yi gözü görmeyen, sevinci ve üzün... sü kalmamış insanlardır bugün top... mu oluşturanlar. Kültürden, sanat... felsefeden, politikadan kopmuş ken... sini ve toplumu geliştirme ihtiyac... hissedilmediği boşvermiş bir kimli... dağılmadır esasta yaşanan. Vefa, y... dımlaşma, paylaşma, dostluk ve v...

n yerine büyük paralarla hırsı, kapri- benmerkezciliği, özel mülkiyeti ve itirmeyi ikame etirendir bu anlayış insana taban tabana yabancıdır.

İşte bir muhasebe paragrafı açması, kendini ve toplumu sorgulama, sis- ni tanıma çabası "***Eşkiya***" gibi bir m izlenerek yakalanabiliyor istenir- Kendiside o sistemin çirkinlikleriy- kirlenmiş bir insanın isyanı konu iliyor. Tutkulu, saygıdeğer bir aşkın, bir bağlılığın insaniliği sergileniyor. san olduğunu duyumsayabiliyorsu- filmde; doğallığı, gülmeyi, ağla- yı ve içtenliği yakalıyorsunuz.

2. Uzakdoğu Film Festivali çerçeve- de Tarık Zafer Tunaya Kültür Mer- zi'nde 7 Aralık günü sergilenen ***ao Zedung Ve Oğlu***" adlı filmde de zlemledim aynı insani sıcaklığı.

Devrimi gerçekleştirmiş bir komü- t partisinin başkanı olarak Mao'nun antısının yalın, doğal ve duru bir şe- de sergilendiği filmde Kore savaşına üllü olarak katılan Mao Zedung'un u Anying'in savaşta öldürülmesiyle o'nun yaşadığı duygular anlatılıyor.

Yoğun bir devrimci içsavaşın ardın- yıkımlar içinden inşaa edilen Yeni 'in sorunlarınında çeşitli vesilelerle ndiği filmde abartma ve ilahlaştır- yönlü kuru bir tarzdan uzak durul- ş. Yoğun bir duygusal atfosferin ol- u filmde Mao'nun da alalade bir in- gibi üzüntüleri, sevinçleri ve kız- lıkları sergilenmiş. Halkına karşı yarlılığı ve okumaya olan bağlılığı de görülen başka bir yöndü. Filmin ilizce altyazılı orjinal olarak yayın- ması en azından Türkçe altyazılı ve- nemesi önemli bir eksiklikti.

Almanya'dan **Nuri Aslan** arkadaşı- zın mektupla gönderdiği bir yazıya ***ylemek İstediklerim***'de yer vere- rim diye düşündüm. Yazı İnternet- alınmış ve İngilizceden Türkçeye rilmiş. Amerikan ayakkabı firması ke'a dair "***Ve Nike her geçen gün ha hızlı koşuyor***" başlıklı güzel bir hir yazısı.

Aktarıyorum: "*Ayakkabı üretimi, noloji çağında bile çok el emeği is- en bir alandır. Bundan dolayı Nike ması, üretici firmalardan fabrikala- , el emeğinin, ücretlerin ucuz oldu- bölgelerde kurmalarını istiyor. Aynı manda, karşı koyma bilincinin düşük olduğu ülkeleri tercih etmelerini tavsiye ediyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra önce Japonya daha sonra ise Kore uzun yıllar üretim ve sipariş merkeziydi. Ne zaman ki fabrikadaki işçiler uzun mücadeleler sonucu yüksek maaş ve bazı haklarını elde edince Nike firması o ülkeden hemen kayboluyor, kendisine yeni bir sömürü bölgesi bulmak için yollara düşüyor. Özellikle son on yılda Nike, daha sık yeni bölgeler bulmak zorunda kaldı. 1989 yılında ayakkabısının % 60'ını Güney Kore'de üretirken, bugün aynı ülkede sadece %12 düzeyinde üretim yaptırmaktadır. Şu anda Nike, ayakkabılarının % 34'ünü Çin'de üretirirken % 36'sında Endonezya'da ürettirmektedir. Oysa 1989'da bu ülkelerin isimleri dahi anılmıyordu. Günümüzde Endonezya'da 120. 000 kişi Nike'ın siparişlerini yetiştirmek için çalışıyor. Bu işçilerin büyük oranını ise bayanlar oluşturmaktadır. Yine bu ülke, Nike'ın en büyük üretici firması durumundadır. Endonezya'da en yüksek günlük ücret 3.5 Alman markıdır. Üstelik çoğu zamanda maaşlar ödenmemektedir. Bu ücret ortalamasıyla Endonezya, Asya'nın en düşük ücretli ülkelerinden birisidir.*

Ancak, Nike günün gelişmelerinden payını almaktadır: Endonezya'daki işçiler başkaldırmaya başladılar bile. Askeri diktatörlüğe, baskılara, yüzlerce ölümle sonuçlanan protestolara, işten atma tehditlerine, tutuklanmalara ve işkencelere rağmen işçilerin direnişi durdurulamıyor. 1992 yılında grevlerin sayısı 177 iken, 95 yılında bu sayı 1500'ü aşmıştır. 96 yılının ilk altı ayında greve katılan işçilerin sayısının bir milyonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Artan sadece grevlerin sayısı değildir. aynı zamanda grevlerin niteliğide değişmektedir. Artık sadece ekonomik talepler değil, politik taleplerde ön plana çıkmaktadır.

Nike yeniden, daha ucuz işçiler arayışına girmeye başladı. Firma şimdi de Vietnam'da üretimi başlattı. Çünkü Vietnam'da aylık ortalaması 45 Alman markı civarında. Ayrıca burada da ücretler ve iş barışı askeri diktatörlük tarafından sağlanıyor.

Fakat biz, Nike ve diğer firmalara şu garantiyi verebiliriz: Vietnam'daki işçilerde uzun süre bu sömürüye ve baskıya boyun eğmeyeceklerdir. Grevler ve sınıf kavgası Asya'nın diğer ülkelerinde olduğu gibi Vietnam'da da vardır. Şu anda bütün Napal'de textil işçileri, Pakistan'ın İslamabad ve Rawalpindi şehirlerinde nakliye işçileri, Güney Kore'de çelik işletme fabrikaları işçileri grevdedirler. Asya'da bilmediğimiz yüzlerce sınıf kavgalarınıda bu grevlere ekleyebiliriz.

Nike bundan sonra nereye gidecek? Afrikaya'mı? Yada evine mi? New York'un çoğunlukla hiçbir hakka sahip olmadan çalışılan mahallelerine mi? Amsterdam, Paris yada Köln'e mi?"

Yazıyla gönderilen resimin atyazısında şu yazıyor: "*Amerikada; Üretim(iş) yok- Nike ayakkabısı 150 Dolar*

Endonezya'da Üretim(iş) çok- Ayakkabı yok"

İşte emperyalist-kapitalist dünyanın sömürücü yüzü. Kar için insanı hiçe sayan kan emici sistem...

Her cumartesi gözaltında kaybedilen devrimciler için **Cumartesi Anneleri**'nin Beyoğlu'nda Galatasaray Lisesi'önünde gerçekleştirdiği eylem 81. haftasında 7- 8 Aralık tarihlerinde düzenlenen **Demokratik Eğitim Kurultayı** vesilesiyle **Med-Kom**'da bulunan öğrenciler, aydınlar, eğitim görevlilerini ve uluslararası katılımcıların da desteğiyle çok daha kitlesel ve coşkulu geçti.

Dayanışmanın, baskılara karşı mücadele etmenin demokratik bir mevzisi olan bu eylem haklılığından aldığı meşrulukla her hafta Beyoğlu'nun göbeğinde boy veriyor. Yaklaşık bin kişinin katıldığı 81. eylemde "*Kayıp ve katliamların sorumlusu Susurluk'taki mafyacı devlettir*", "*Susma, sustukça sıra sana gelecek*", "*Kayıplar bulunsun, hesap sorulsun*" yazılı dövizler taşındı. Kayıp ve tutuklu yakınları, başlarına beyaz eşarp ve kırmızı bant takarken öğrencilerde Cumartesi Anneleri'ne karanfil dağıttılar. Cumartesi Anneleri adına yapılan açıklamayı okuyan **Oya Gökbayrak**, "*Bir buçuk yıldır her hafta burada gerçekleştirdiğimiz oturma eylemine Berlin'de Uluslararası İnsan Hakları Birliği'nin Karl Von Ossietzky Ödülü veriliyor. Aramızdan iki kişi bizler adına ödülü alacak*" dedi. Cumartesi Anneleri'nin bu haftaki eyleminde 6 Aralık 1993 tarihinde Sedat

Bucak ve adamları tarafından kaçırıldıktan sonra kaybedildiği öne sürülen **Hüseyin Taşkaya** anıldı.

Nazi kamplarında yaşamını yitiren Alman gazeteci Ossietzky adına verilen ödül 82. oturma eyleminde Cumartesi Anneleri'ne verildi.

Bu eylemde sık sık atılan ve yaygınlaşan "*Susma, sustukçu sıra sana gelecek*" sloganı bana ***LeMan***'da **Metin Üstündağ**'ın yazdığı güzel bir yazıyı hatırlattı ve düşündürdü. Sol/sosyalist mücadelenin seyrine ilişkin iyi bir izlenim ve gözlem.

Haftalık mizah dergisi LeMan'ın 252..sayı, 2. sayfasındaki *ömür törpüsü-met üst* köşesinden aldığım ***"Vicdan meselesi"*** başlıklı bu yazıyı aynen, noktası virgülüne kadar olduğu gibi orjinalinden aktarmanın iyi olacağını düşünüyorum:

*"şu sıralar her yerde sarf edilen bir slogan var; "**-susma!. sustukça, sıra sana da gelecek..**" diye... aslında slogan atma'nın o cesur ve meydan okuma tarzına hiç mi hiç uymuyor.. slogandan çok, çaresiz, umutsuz, ince, alçak gönüllü, nazik bir yakarış'a benziyor... üstelik "**konuşan türkiye**" teranelerinin uyyuka çıktığı hem de çok acıklı bir tezat teşkil ediyor*

*evet; "**-susma!.. sustukça, sıra sana da gelecek**" daha çok, "**bana dokunmayan yılan, bin yaşasın**" kayıtsızlığına karşı sarf edilmiş duyarı insanlığa, insanlık değerlerine davet eden hüzünlü bir imdat haykırışı gibi.. çeşit yürek ve ciğer sesi.. hal-i pür melalimizi özetleyen bir çırpınış cümlesi*

fakat ne oluyor bize.. neler yapıyoruz birbirimize.. niçin, neden, niye, ne zaman, nerede kaybettik vicdanımızı.. neden bu kadar yıldık, sindik, umutsuzlandık.. neden yaşadığımız bu hayattan günbegün korkar olduk.. insanlık adına paha biçilen o güzelim değerlerimizi nasıl, nerede, ne zaman yitirdik.. barış istemek niye suç sayılıyor.. aslında tüm bunların cevabı yaşadığımız şu son onaltı yılın içinde var.. fakat gene de insanın aklı almıyor.. yetmişli yılların o görkemli toplumsal tepkilerini yaratmış o halk, bu halk değil miydi.. sorun nerede.. nasıl değişiverdik birdenbire.. sipor olsun diye mi yaşandı onca acı, onca katliam.. film icabı mıydı herşey.. bir moda mıydı o yollar, esti geçti, öyle

*-**susma!. sustukça, sıra sana da gelecek!**. yani, hadi bizi boşver, kendini düşün, en azından sıra sana gelmesin diye susma.. yani, allah belanı versin yahu, kendini düşün, kendin için susma be!. hem, hüzünlü bir yakarış, hem de insanın kanını donduran çok insani, çok vicdani, çok iyi niyetli, çok gerçek bir küfür gibi*

*fakat şimdi bu yaşadığımız hayatı bize dayatanlar kim. bu karabasandan menfaat, umar, mutluluk çıkaranlar kim.. fakat onlar, insan olabilir mi.. neden hem, "**avrupanın en genç nüfusuna sahibiz**" diye övünüyorlar, hem de o gençleri birbirlerine kırdırıp, meydanları acılı, çaresiz cumartesi ve cuma annelerine bırakıyorlar.. neden barış istemek, suç sayılıyor artık.. "**-haklıyız, güçlüyüz**", meydan okumasından, "**-susma! sustukça sıra sana da gelecek!..**" çaresizliğine nasıl düştük.. "**-susma!.. sustukça, sıra sana da gelecek!.**" cümlesindeki, özne ve gizli özne kim.. devlet kim, halk kim, biz kimiz*

*bu ülke, neresine yaşıyor, onca acıyı, onca katliamı, onca dramı.. "nasıl yapmalı" diye sormanın değil, "**nasıl yaptık**", "**nasıl yapmalı**" diye hatırlamanın zamanı.. bize hayat diye bu karabasanı yaşatanlar bizim teorilerimizi bizim pratiklerimizi kullanarak bu işi yapıyorlar.. çare uzakta değil, içimizde.. sol mememizin altındaki cevahirde ve toplumsal belleğimizde, kaldıysa*

*"**-susma!.. sustukça, sıra sana da gelecek!.**" hayır, bu slogan, slogan değil.. bu slogan bir ayna, bir kırık ayna.. biz'im vicdanlarımız bu sloganı duyup da titremeyecek kadar katılaştı mı yoksa.. hayat mı bizi yaşıyor, biz mi hayatı.. öfff*

Bitirirken cezaevinden yazan bir dostumuzun **Uzun Yürüyüş**'e dair söylediği anlamlı sözleri aktarmak istiyorum. Sorgulayıcı çabanın, yenilenmeci mücadelenin değerini bilen bir dosttan. İşte bazı bölümler: "*....Zorlukların üstesinden geleceğinize inanıyorum. Zorluklara rağmen ortaya konulan çabalar, kendi başına bir anlam taşıyor bence. Sonuç h[a]* zaman anlamı belirlemiyor. '***İnsa[n]lar karşılaştığın fırtınalarla değ[il] gemiyi limana ulaştırıp ulaştıra[m]dığınla ilgilenir***' *denir. Bense, bir [i]man olup olmadığı bile şüpheli ol[a] bu denizde, karşılaşılan fırtınala[r]* önemli olduğunu düşünüyorum. B[e] ki de zorlukların üzerinden gelinm[e]sini sağlayan şey, bu anlamda gi[z] Bu yüzden yetmezlikleri aşacağın[a] inanıyorum....*"

Bu sözler bana Zapatistaların lid[e]ri Komutan Yardımcısı **Markos**'[u] ve EZLN'nin bildirilerinden oluş[a] ve Belge yayınları'ndan çıkan "[T]***Basta/ Artık Yeter***" adlı kitaptan ba[z] kısımları çağrıştırdı. Markos kita[b] ilişkin yazdığı önsöz'ün bir yerin[de] "*Ne olduğumuzu, ne olmadığımız[ı] ne yapabileceğimizi, ne yapamay[a]cağımızı biliyorduk, biliyoruz. B[u] mektuplar ve bu bildiriler bu ge[n]çerçeve içinde yada bu temel üzeri[n]de ortaya çıktı, tıpkı adımlarımız[ın] dağın üzerinde olması gibi; yap[ı]makta olandan hiç endişe duyulm[a]yor ve sıradaki adımları planlama[k]tan özellikle kaçınılıyor, yürümek[i] olduğunun bilinmesiyle mutlu olun[u]yor, ve sonra... ve sonra... daha so[n]rası olmayabiliyor*"

Son olarak bir tanıtıma yer ver[e]mek istiyorum. Almanya'da çıka[n] VE ÖTESİ adlı 22 sayfalık amat[ö]r bir Edebiyat, Kültür, Sanat, Mizah v[e] Yorum dergisi. Çıkardıkları dergi[yi] bize de gönderen arkadaşların çalı[ş]malarına küçük bir destek olmak iç[in] iletişim adraslerini buraya aktarıyorum:

. VE ÖTESİ
Klausengasse 19
67433 Neustadt/Almanya
Tel: 0631-355729 yada 480869
Fax: 0631-355729

Ayrıca arkadaşların elimize geçen son sayılarında, duyarlılığımıza çekici gelen dergiler bölümünde Uzun Yürüyüş'e yer verdikleri için teşekkür ediyoruz.

10. Sayımızda ilanlarını vermemize rağmen irtibat telefonu ve adreslerini eklemeyi unuttuğumuz ***Teori ve Politika*** dergisinin adresi: Mis Sok. 14/2 Beyoğlu-İstanbul, Tel-Faks: (0212) 249 92 09

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenci gençliğin durumu

Cumhuriyet Üniversite'si 24 yıldır kurul-uş, şehre 7 km uzaklıkta, 12.000, belki da- fazla öğrencisi olan bir taşra üniversitesi-r. Cumhuriyet Üniversitesi bünyesindeki rencilerin % 10'u Sivvaslı'lar, % 60'ı Si- gibi taşra illerden gelen öğrenciler, geri- kalan % 30'luk öğrenci kesimi içerisinde 20'side büyük şehirlere göç etmiş, varoş-dan gelen gençler oluşturmaktadır. Üni-rsiteye kayıtlı olan öğrencilerin de bu te-elde sosyal, siyasal, kültürel, psikolojik, nomik yanları ile geldiği ortam koşulla-üniversiteye taşımaktadırlar. Cumhuri-Üniversitesi'nde öğrenci gençliğin so-ları, büyük şehir üniversitelerine oranla a da kapsamlıdır.

CUMHURİYET ÜNİVERSİTE'SİNE KAYDOLAN ÖĞRENCİ İLK NELERLE KARŞILAŞIYOR

Siz cumhuriyet Üniversitesinin bir öğ-cisisiniz. Karşılaştığınız tablonun görün-sünü adım adım inceleyelim. İlk kaydolan renci; milleyetçi, tutucu ve adeta tarikatlar ri olan Sivas'ın bu yapısını ilk ayağını stuğı terminal yada gardan kaydolduğu sı-a kadar her kesitte bunu görmesi mümn. Somut bir ifade ile Terminale gelip oto-sten inince karşınıza 70X200cm boyutun-MGV Öğrenci Danşmanlık Bürosu yazılı pankart. Ve altında masada oturan biri ni kayıt olan öğrencilere "yardımcı" olu-r. Bu ilk karşılama töreni. Bu karşılama reninden kurtulan öğrenci (ÖYS sınavını zanıp üniversite kayıt hakkını kazanmış ada esas olan üniversite kapısını aralayan nka makbuzunu almak zorunda) banka ünde de vakıf yurtlarında kalan sakallı, ndilerine has giyimleri ile belirgin beş-altı renci, yeni kayıt olan öğrencilerin etrafın-dolaşıyor. Bu ikinci karşılama töreni ve törenler bölüm ve hatta sınıflara kadar falarca tekrarlanıyor.

Bu çevrelerle tanışan öğrenciler onların ğladığı olanaklarından(yurt, ev, ekonomik rdım vb) yararlanarak sorunlarını çözü-rlar. İhtiyaçları karşılanan, bir çok olanak-dan yararlanan bu öğrenciler "gavurun meğini yiyen gavurun kılıcını çeker" mi-li zorunluluğun içerisinde bluyor kendini. yöntemlerle bir çok öğrenci okula kayıt r olmaz gerici çevrelerin etkisi ile şekil-ndirilmiş oluyor. Yeni gelen öğrenciler vrimci, demokrat çevre ile tanışamadan tansiyel kayıp olarak devrimci demokrat-n hanesine eksi değer olarak yazılıyor.

Üniversiteye yeni kayıt olmuş öğrencile-demokrat öğrencilerin ulaşmak bir yana rsah fersah uzağında kalacak mesafe olu-şuyor. Aynı koşulların yeni kaydolmuş dev-rimci, demokrat öğrencilerin üzerindeki et-kisi ise; ilk etapta soğuk duş etkisinde kalan, ortamı bilemeyen öğrenciler bu koşullarda ya nötr davranıyor, ya kayıt donduruyor ya-da okula kayıt yaptırmıyor.

1994 yılına kadar üniversite içerisindeki "güvenlik" askere aitti. 1994'ten sonra bu durum değişti ve "güvenlik" işleriyle şimdi tamamen polis ilgilenmektedir. İlk zamanlar üniversitede üç-beş sivil polis dururken, za-manla sayılarını 6-7 kat arttırdılar. Bu artışın alt yapısını sivil faşist saldırıları düzenlete-rek yarattılar. Belirli günlerde üniversite gi-riş ve çıkışlarında öğrenciler arabalardan in-dirilip tek tek aranarak kimlik kontrolünden geçirilirler. yine belirli günlerde üniversite kampüsünde panzer ve Magros minübüslerle cirit atmaktadırlar. Adeta karakola dönen üniversiteye buda yetmemiş olacak ki birde fakültelerde Özel Güvenlik Birimleri denen sistem getirildi. Bu "güvenlik" birimleri de-kan ve polisin talimatlarına göre hareket et-mektedir. Diğer fakültelerdeki öğrencilerin fakültelere alınıp alınmamasına karar ver-mektedir. Bu karar devrimci, demokrat öğ-renciler için geçerlildir. "Güvenlik" birimi ülkücülere kimlik bile sormamaktadır.

ÜNİVİVERSİTE BÜNYESİNDE ÖĞRENCİ KURUMLARI, İŞLEVLERİ VE SÜRECİ

Cumhuriyet Üniversitesi 1988 yılından 1992 yılına kadar olan öğretim dönemi içeri-sinde merkezi öğrenci derneği ile paralellik sunan Fen, Edebiyet ve Tıp Fakültelerindeki sanat toplulukları, Cumhuriyet Üniversitesi öğrenci gençliğinin akademik-demokratik ve siyasal yöndeki mücadelesinin önünü aç-mış hatta ivme kazandırmıştır. Bu dönem si-yasi mücadelenin renklendiği, gençliğin ta-leplerini yüksek sesle haykırdığı dönem ola-rak yaşanmıştır. Fakültelerde kurulmuş olan sanat topluluklarının duruşu genel öğrenci kitlesinin sanatsal olarak ihtiyaçlarını karşı-lamaktan uzaktı, fakat böylesi araçlar fakül-tedeki demokrat öğrencilerin bir araya gel-mesini kolaylaştırdığı gibi, birlikte sanatsal etkinliklerle politikleşmenin alt yapısınıda şekillendiriyordu. Kantinlerde geçecek boş zamanın Sanat Toplulukları'nın olduğu me-kanlarda kullanımı Sanat Toplulukları ile iletişim kuran bireyin sosyalleşmesini öne çıkarıyor. Sanat Toplulukları'nın etkinlikleri saz, folklor, satranç, film gösterimi gibi ça-lışmalardı.

1992'den günümüze kadar ise merkezi dernek ve Sanat Toplulukları kapatılmış olup, bu mevziler elde tutulamamıştır. Bu dönemde öğrencilerin insiyatifinde sosyal, kültürel, siyasal alanda göstermelik kurum-lar dışında kurumlar mevcut değildir. Üni-versite kampüsü içende yasal olarak kurul-muş birim dernekler mevcuttur fakat kurul-muş olan derneklerin yeri, üyeleri ve çalış-maları hakkında bilgi sahibi değiliz. Nedeni, bu derneklerin polis-idare-ülkücü işbirliğiy-le kurulmuş olup, devrimci, demokrat öğ-rencilerin dernek kurma çalışmalarının önü-ne geçmekten başka bir şeye hizmet etmiyor oluşudur. Bu dernekler yanlızca kağıt üze-rinde varlar.

Bunun dışında Türk Tabipler Birliği'ne bağlı olarak kurulmuş olan Tıp Öğrenci ko-lu(TÖK) bulunmaktadır. TÖK öğrenci so-runlarının sahiplenmesinde kaydadeğer bir çaba sarfetmediği gibi olabildiğince uzakta durmaya çalışmakta, kimi kültürel etkinlik-lerin dışında bürokratik bir kurummuş gibi davranmaktadır.

Devrimci, demokrat öğrenci gençliğin eylem birlikteliklerini dergi temsilcisi düze-yinde veya okur düzeyindeki çevrelerin bi-raraya gelmesi ile oluşmuş platform denilen bileşenin kararlarıyla hayata geçirilmektedir.

Eylemler öğrenci gençliğin somut ihti-yaçlarından çok gelenekselleşmiş, takvim-sel niteliklidir. Bu eylemlerin akademik-de-mokratik içerikten uzak olması ve birde bu-na anlayışların grupçu ve benmenkezci, sek-ter, siyasi kaygılarını öne çıkaran yaklaşım tarzı çalışmaların çapını çok daha daraltmış olup demokrat kitlenin umudunu ve güveni-ni daha da zayıflatmaktadır. Platform bileşe-ni "mücadeleyi nasıl yükseltirim, kitleyle nasıl bütünleşirim"den çok sloganımı nasıl attırırım, insiyatifi nasıl ele geçiririm yakla-şımını sergilemektedir.

Siyasi mücadelenin, akademik-demokra-tik mücadelenin önüne geçmesi ile başlayan süreç; anlayışların akademik-demokratik mücadeleyi bitirme pahasına kendi merkezi politikalarını hayata geçirme pratiği ve plat-form birliğinin ilkelerine de uyulmaması yo-ğun bir dağınıklığa neden olmuştur.

Her grup kendisini öncü saydığından, "öncüyü güçlü kılmak için dernek ve sanat toplulukları gibi araçları öncünün hizmetine seferber etmek en doğru yöntemdir" gibi yaklaşımlar demokratik mevzilerin yitimin-de en önemli nedenler arasındadır.

2 Temmuz katliamından sonra Sivas'ta demokratik kitle örgütleri muhalefet yürüt-mek yerine geri çekilmiş olup kitleler üze-rinde korku yaşanmıştır.

Sivas'ın kırsalının devlet açısından öne-minin artmış olması nedeniyle, Sivas'ın bir tampon bölge konumunda olması itibarıyla en ufak bir demokratik etkinliği izin veril-memesi bu genel dağınıklığı perçinlemiştir.

Buradan tüm devrimci, demokrat, yurtse-ver öğrencilere seslenmek istiyoruz ki öğ-renci gençliğin mevcut eğitim sistemi ve po-lis zoruyla köleleştirilmeye çalışılmasına karşı, sonuç alıcı ve güven verici çalışmalar için , küçük hesapları terketmeli, üniversite-nin koşullarını gözönünde bulundurarak; öğ-rencilerin düzeyini, çekincelerini, güvensiz-liklerini dkkate alarak planlı ve birlikteliği sağlayan bir devrimci çalışma yürütmeliyiz. Ancak bu sayede geniş öğrenci kesimleriyle kucaklaşabilmenin yolunu açabilir, üniversi-temizin gerçekten bir bilim yuvası olması için mücadeleyi geliştirebiliriz.

Hasan Elvan/Sivas

Merhaba arkadaşlar,

Bundan üç dört ay önce gönderdiğim üç sayfalık bir eleştiri-öneri mektubum sanırım postadan kaynaklı bir problemden ötürü elinize geçmedi. Daha sonra etraflı görüş ve önerilerimi belirteceğim, şimdilik kısaca şunları belirtmek istiyorum.

Dergiler düzenli olarak elimize geçiyor. Uzun Yürüyüş'ün onuncu sayısının hemen hemen tüm yazılarını okudum, özellikle ilk iki yazıyı. Derginin on aylık pratiği bence olumlu bir pratiktir. Cezaevinde en çok ilgi ile takip edilen ve okunan bir dergi olmuştur. Anladığım kadarıyla bazı değişiklikler yapacaksınız. bu noktada çok kısaca şunu belirteyim. "Gelenekçilik ilericilik değildir." Daha önce gönderdiğim yazıda bu anlayışı eleştiriyor ve şöyle diyordum: "Yeni iyidir her zaman eskiden." Yazımın başlığı bu biçimdeydi. Gerçekten gelenekçilik bu coğrafyada yeni açılımlar yapmaya engel bir durumdur.

Yeni şeyler söylemek lazım. Fatma Dündar arkadaşa yapılan eleştirilere katılmıyorum. Fatma arkadaş doğru yoldadır. Kendisini destekliyoruz. Dergi hakkında iyi şeyler düşünmek istiyoruz, umarız yanılmayız.

Bir de söylemek istediğim şu. Doğu toplumları sorunu gündemde olan ve tartışılan bir konu, geçmiş dönemlerde hep ihmal edilmiş. Cengiz Gündoğdu'nun "Doğuda n'oldu?" yazısı bizleri ikna etmedi. İlk sayıda konuya biraz girdi ama diğer bölümleri farklı oldu. Bu noktada daha etraflı çalışmalara girmek gerekiyor. Kendi inceleme ve araştırmalarımı olabildiğince yollamaya çalışacağım.

Çalışmalarınızda başarılar, devrimci selamlar...

Aytekin Yılmaz/
Bursa Özel Tip Cezaevi

Merhaba,

9. sayı gecikerek de olsa elime ulaştı. Yazı akışı gayet iyi ve sevindirici. Yazıları seçmenizi, güncelle ilişkili olanlara ağırlık vermenizi öneririm. Son sayı önümde ve bütün yazıları okudum. Açık konuşmak gerekirse, mesela "dogmatizm" yazısının niçin koyulduunu anlayamadım. Güncelle ilişkilendirilmemiş bir yazı. Tonguç Güleç bize "dogmatizm hakkında bilgi sahibi olmak isteyen arkadaşlar şu şu kitapların, şu şu sayfalarını okusun" deseydi daha çok yardımcı olurdu.Yazının dörtte ikisi alıntı, yazının giriş kısmı dışında, diğer yarısı da alıntıların açıklaması ile dolu. Bu tarzdan artık vazgeçilmeli, ele alınan konu ile ihtiyaçlarımız, somutluğumuz ilintilendirilmelidir. Yazı şöyle bitiyor: "Taklitçiliğe son vermeli ve ML evrensel ilkeleri Türkiye ve Kürdistan'ın somut özellikleriyle birleştirmesini bilmeliyiz." Aslı aranırsa "Dogmatizm" yazısını son paragrafta sözü edilen istemin neresinde durduğu izah edilmeliydi. Yazılar somut öneriler taşımalı. Yanlışlığı, doğruluğu tartışılabilir. Yazının bitişi bir öneri taşıyor ama bu genel geçer bir öneri. Hiç kimse kendini doğmatik saymadığına göre herkes bu yazıyı alır kendi dergisine koyabilir. Evet, dogmatizm teorik anlamda nedir sorusunu yanıtlasada dergi açısından daha çok şey ifade etmeli.

Teorik bir dergiye ihtiyaç olduğu aşikar. Fakat varolan kimi uzun yazıların Uzun Yürüyüş'te yayınlanmasında bir mahsur görmüyorum ben. Örneğin Bayram Kaya'nın "Devlet Üzerine Güncel Tartışmalar"ı biraz daha kapsamlı olsaydı, bu konudaki bir ihtiyacı giderirdi ve hiçte yanlış olmazdı. Uzun yazıları -daha sonra teorik dergide yayınlanacak olsa da- bölerek yayınlamanızı öneririm. Teorik dergide yayınlandıktan sonra da küçük kitapçık, broşür halinde yayınlanabilir. Elbette bunlar maddi külfeti gerektirir. Galiba sorun bu...

Dergiye yönelik beğenimiz artarak sürüyor, eleştirilerimiz de.

Hepinizin yeni yılını kutluyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Umudunuzu yeşil tutun...

Yadigar Kuyu/
Buca cezaevi-İzmir

Kimse yanlışı yapmak zorunda değil

Sınıflar ortaya çıktığından beri, devletinde ortaya çıktığı bilinmektedir. Devlet (okuyucu devlet denildiğinde günümüzde parti, örgüt, dernek vb yapılanmaları da anlamalıdır) doğal olarak düşünce ve siyaseti doğrultusunda düzenlerini sürdürebilmek, günlük yaşantıyı kendi çıkarları doğrultusunda örgütlemek için de yasalar (kural, tüzük vb) çıkarır. Aslında bu yasalar düşünce (ideoloji) ve siyaset (politika)nın bir parçası olup, toplumun örgütlenmesinde deyim uygun düşerse fazla bir önemleri yoktur. Fakat anti-bililmsel düşünce ve siyasete sahip olan devletler, yasalar üzerinde oldukça fazla durmaktadırlar, Yani yasalarına çok titiz bir şekilde uymaktadırlar. (Zaman zaman yasalara uymadıkları görünse de bu bir çelişki değil. Devletin çıkarları gereği yasal görevini yerine getiriyordur. Yani devlet örgütlemesinde sözkonusu yöneticilerin "yasadışı" hareket etme hakları vardır. Çünkü devletin niteliği, -düşünme ve siyaseti- bunu gerektirmektedir). Şüphesiz kendileri yasalara uydukları için -çünkü bu yasalar devlet yöneticilerininin de çıkarları doğrultusunda hazırlanmıştır- halkımızı da yasalar uymaya zorlamaktadırlar. Halkımızın da ezici çoğunluğu kafayı yasalara (mekanik olarak) takıp, varolan yasalara uymayan yöneticileri görünce, ya yasaların değiştirilmesini isteyecek, ya da sözkonusu bazı yöneticilerin değişmesini isteyecektir. Yani devlete hakim olan anlayışın yanlışlığına kafa yormayacaktır. Çünkü "devlet üst'tür, yönetendir, büyüktür o işini bilir, devlet yöneticileri çok okumuş-yazmış insanlardır. v.b" anlayışlar halkımızın çoğunluğnun kafasında hakimdir. Böyle olunca da düşünce ve siyasetin doğruluğu yanlışlığı üzerine tartışma bile yapılmayacaktır. Demek ki, işin odak noktası yasalar ve tüzük değil, sorun düşünce ve siyasetin doğru olup olmamasıdır.

Halkımız da BPKD (büyük Proleter Kültür Devrimi'nin) derslerini öğrenecektir. Doğal olarak "kimse yanlış yapmak zorunda değil" bilimsel anlayışını hayatın her alanında uygulayacaktır.

Yukarda kısaca belirttiğim sornu biraz daha açalım. Merkeziyetçilik ve demokrasi üzerine bir çok yazı okudum ve bir çok konuşmaya da tanık oldum. Bu okuma ve tanıklığım boyunca şu anlayış dikkatimi çekti: "Dernek, sendika, parti örgüt vb. yapılanmaların tüzükleri (bu aynı şekilde yasa olarak bilinmelidir.) şöyle olmalıdır. Bir toplantıda (kongre, konferans vb. toplantılar kastediliyor.) alınan karar bir dahaki toplantıya kadar mutlak suretle geçerlidir. Herhangi bir birimin veya kişinin bu kararların dışında hareket etme yetkisi yoktur. vb. vb."

Toplumsal pratik tarafından mahkum edilen bu anlayışı, bir kaç örnekle açıklayalım. 25 Ekim 1917'de Rusya'da devrim oldu. Fakat devrim olmadan kısa süre (29 Eylül de) önce RSDİP yöneticileri ayaklanma için hazırlık yapmadıkları gibi işi sürüncemeye bırakıyorlardı. Tam böylesi bir dönemde Lenin çoğunluğun kararına uymayarak -ki Lenin burda tek başına kalmıştır.- "ya ayaklanma kararı alınacak, ya da istifa ederim" gibi "sekter" "anti-demokratik" davranış içerisine girmiştir. (İstifa mektubunun da cebinde olduğunu belirtmiştir.) Şimdi soralım; Lenin'in bu anlayışı Daha önce kongrede mi karar altına alınmıştı? Hayır, Bırakalım karar almayı bu düşünce (Lenin'in düşüncesi) tartışma konusu bile olmamıştır. (neden tartışılmadığı ayrıca ele alınması gerekiyor.) Keza Lenin, İsviçre'den Rusya'ya dönerken St. Petesburg (Petrograd)'ta yaptığı konuşma, açıktan RSDİP'in program ve tüzüğüne uygun değildi. Yani Lenin burda da parti işleyişine "aykırı" davranmıştı. (Bu konuya ilişkin "Nisan tazleri'nden sonraki gelişmeler incelensin. Fakat bu konu hakkında da "SBKP tarihi"nde oldukça yetersiz, objektif olmayan yaklaşımlar var.)

Aynı konuya ilişkin, aynı yaklaşımı daha sonra en iyi bir şekilde Mao'da görmekteyiz. Bilindiği gibi ÇKP 1928'de 6. kongresini yapmıştı. Bu dönemde Mao'nun savunmuş olduğu anlayış esas olarak onaylanmamıştı. Aynı zamanda Komüntern (3. Enternasyonal) kararlarına uygun davranılacaktı. Fakat 1935 Zunyi toplantısında (toplantıya katılanların çoğu Mao'nun düşüncesini doğru görüyorlar-

doğruları savunanlar ÇKP içinde iktidarı geçirmiştir. 6. Kongrede alınan kararlar olarak uygulanmadığı gibi, açıktan farklı arlar alınmıştı. Bu sorunu da en açık bir ilde Mao belirtiyordu. 1935'ten sonra Ko-ntern kararlarına uymadıklarını, Zunyi lantısının Çin devriminde dönüm noktası uğunu vb belirterek ÇKP tarihini dünya ına duyurmuştur. (Bilindiği gibi Komün-, Zunyi toplantısını "darbe" olarak değer-dirmiştir.) Acaba Mao'da Lenin gibi "sek-"mi davranmıştı? Yoksa "demokratik-mer-iyetçilik"imi çiğnemişti? vb sorulara veri-k cevap şudur; dünya halkının çıkarları eği doğru olan yapılmıştır.

Yine ÇKP 1965'da 8. Kongresini yapmış-Bu kongrede alınan kararlar esas olarak luştu. Mao 1958'de "Büyük ileri Atılım" yla 8. parti kongresinde alınan kararlara bir şekilde yeni kararlar alır. Bu kararlar m uygun düşerse BPKD (Byüük Proleter tür Devrimi)'nin temellerini atar. Dikkat sin 1956'dan 1969 (9. parti kongresi bu hte yapılır)'a kadar Dünyayı sarsan KD gerçekleşiyor.

Ve bu arada (56-69 arası) her hangi bir gre olmuyor. Şimdi ne diyelim. 8. konge-kararları, 9. kongreyi beklemeden Maoizm ndan esasta yerle bir edilmiştir. Gerek yi toplantısı, gerekse BPKD Kongreler adan yapılmıştır ve Kongrelerde alınan rlar da, Kongreler beklemeden değiştiril-ir. Demek ki "yasalar (tüzükler) düşünce siyasetimizi ileriye doğru götürecekse lması gerekiyor. Aksi taktirde kendimizi cirlemiş oluruz. Çünkü alınan bir çok r o gün doğru görülmüştür, fakat süreç de doğru olmadığı görüldüğünde, söz ko-u kararın uygulanması yanlıştır. Orada ru olan yapılır, en erken bir şekilde ve ik-yöntemi kullanılarak yeni karar halkımıza neticilere de) duyurulur. Bu, insanların asitesine bağlı bir olaydır. Kapasite ne r geniş olursa o kadar daha fazla doğru r alınır ve o karar doğrultusunda hareket r. Tersi olursa, çoğunlukla doğru kararlar madığı gibi bu kararlarda somuta uygu-maz.

Demek ki burda da temel kriter düşünce siyasetin doğruluğu veya yanlışlığıdır. sa tüzük (yasa) maddelerine göre hareket etmeme sorunu değildir. Mevcut devlet ları ve örgüt-partilerin tüzükleri incelen-Yasa ve tüzük maddeleri genellikle birbi-benzemektedir. Bu yapılanlanmalar ister imci olarak bilinsinler, ister karşı-dev-ci olarak bilinsinler aralarında (madde k) esasta fark yoktur.

Bu sorun özgülünde de yol gösterecek BPKD'dir. Gerek devlet yönetiminde m gerekse devrimci veya sosyalist bir ör-e birlikte faaliyet yürütelim; temel sloga-ız "KİMSE YANLIŞI YAPMAK ZO-NDA DEĞİL" olacaktır. Yani üst'lerden n kararlar uygulanacaktır gibi efendi-kö-işkisine karşı da mücadele zorunludur.

M. ÇETİN/ İsviçre

✍ ✍ ✍

Merhaba dostlar,

Doğu kültürünü önemseyen çizginiz hoşuma gidiyor. Sömürgeci batının ideolojik hegamonyasını kırmak önemli gerçekten. Sosyalizmi doğululaştırmak lazım bence. Çünkü birincisi; doğunun tarihsel-sosyolojik ve ekonomik evrimi gerçekten çok farklı. Yani o klasik formülasyona (Feodalizm-Kapitalizm-Sosyalizm) uymuyor. İkincisi; Almanya'da çok iyi görülüyor, buraların solcusu bile bizden çok farklı ve efendi edaları hepsinde var. Bunları yayımlamanız için yazmıyorum, sadece kısa bir sohbet.

Size bir kaç şiirimi yolluyorum, hatır için değil beğenilirse yayınlanmasını isterim. Dostlukla...

Uzun zamandan beridir, beni rahatsız eden ve düşüncelerimi anlatmak istediğim Sivas katliamına dair bazı noktaları kısaca belirtmek istiyorum.

RADİKAL(!) İSLAMCILAR

Bilindiği gibi Türkiye ve Kürdistan'da çok sayıda ve çeşitli İslami akımlar bulunuyor. Sol gibi onlarında ayrıştığı çeşitli noktalar var. Fakat iş Sivas katliamına geldi mi, İBDA-C'sinden BBP,, Refah'ına kadar hepsi hemfikirler. Bunları aynı noktada buluşturan fenomen ise ilkeli bir Alevi düşmanlığından başka birşey değil.

Gelgelelim, bunlar Sivas katliamını savunurken herbiri kendince nedenler uyduruyor. Yani Aleviler'e öyle düşmanlıkları falan yokmuş. Öldürülenlerde Alevi oldukları için öldürülmemiş... Beni asıl rahatsız eden nokta ise radikal kesimin olaya anti-emperyalist yaftası takma sahtekarlığı. Efendim mantık aynen şöyle: Türkiye Cumhuriyeti bakıcı. Kemalist bir devlettir, Aleviler'in pehside zaten laik-Kemalist'tir. Dolayısıyla laik-Kemalist kesime yönelik her eylem aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'ne ve emperyalist Batı'ya yöneliktir. Ki böyle düşündüğümüzde, Kürtler'in bir kısmını saymazsak Alevi-Sunni-Şafii'siyle Türkiye'de yaşayan insanların ezici bir çoğunluğu az yada çok devletinideolojik hegamonyasının etkisindedir. Öyleyse hepsinin katli vaciptir öyle mi?

Sahte İslamcılar'ı bir yana bırakıyorum, benim bu radikal geçinenlere bir çağrım var: Anti-emperyalizmi lafta değil pratiğinizle ispatlayın. Otele kıstırdığınız savunmasız insanlara saldırınızda ki pervasızlığınızı bir de emperyalist haramilerin kurum ve kuruluşlarına gösterin. Hedef mi, benim söylememe gerek yok, sizin de kabul ettiğiniz gibi ülkenin bilmem kaç bin kilometresi parsellenmiş durumda. Devrimci kesim rüştünü 70'ten bu yana ispatlamıştır. Mahirler'in dünyayı saran anti-siyonist eylemini, Sinanlar'ın vurulurken hangi eylem için yolda olduklarını siz de bizim kadar iyi bilirsiniz. Fakat İslamcı kesim anti,emperyalizm konusunda töhmet altındadır. Strateji, taktik, provakasyon teorileride durumu kurtarmıyor artık.

SON UMUT

derler ki
güneş her sabah doğarken
Anadolu'yu selamlar ilk olarak

ve sıradağların doruklarındaki
firari eşkiyalar
şafağa evrilen gecenin ardından
sıkarak birer kurşun
alırlar selamını semavi kızıllığın.

anaç ve cömert dağları Anadolu'nun
duldasında nice yiğit emzirmiş
nicesini koynunda saklamış
olanca dostluğuyla
sultanların, şahların zulmünden kaçan
nice halklara kucak açmış,
kol kanat germiş sınırsız merhametiyle
ki hala da öyle değil midir?

bu topraklarda yaşayan her uygarlık
birer renk katmış mozaiğine Anadolu'nun
birer iz bırakmış bilgeliğinden
bundandır bereketi ve aydınlığı
bu toprakların
gelgelelim
haramilerin, haydutların kanlı çizmeleri
örseler bağrını bugün Anadolu'nun
uygarlıklar beşiğinden
uygarlıklar mezarlığına
elvan bir bahçeden
kurak bir bozkıra dönüşüyor
kayboluyor renkleri perde perde...
soluyor çiçekleri birer birer...
yitiriyor canlılığını biten bir hayat gibi...
tarihin binlerce yıllık süzgecinden
damıtarak
bize sunduğu güzellik
tarumar ediliyor hoyrat ellerce
kanla "temizleniyor"
bu ebruli güzelliği "tehlikeli" bulan
haramiler ve haydutlarca

semada ay ve yıldızlar sesleniyor:
"sığınmayın bayazlığımıza,
çıkarın bizi bayraklarınızdan"
onmaz acılar içinde
ümitsizce yürüyorum uçurumun başına
önce, bir çığlık bırakıyorum sonsuzluğuna
ve dinliyorum usulca
doğu yakasında aksediyor sesim
umuduma birer hançer gibi saplanan
batının alkış seslerinde
tek tesellim oluyor
aksisedası özgürlük serüvencilerinin
ve anlıyorum ki
son umut yitirilmemiştir henüz
Kaf dağının ardında değil
Anadolu ve Mezopotamya'nın
orta yerindeki o cennete dair...

Akan ASLAN/Almanya

Güray YALINCAK/ Bursa Özel Tip Cezaevi

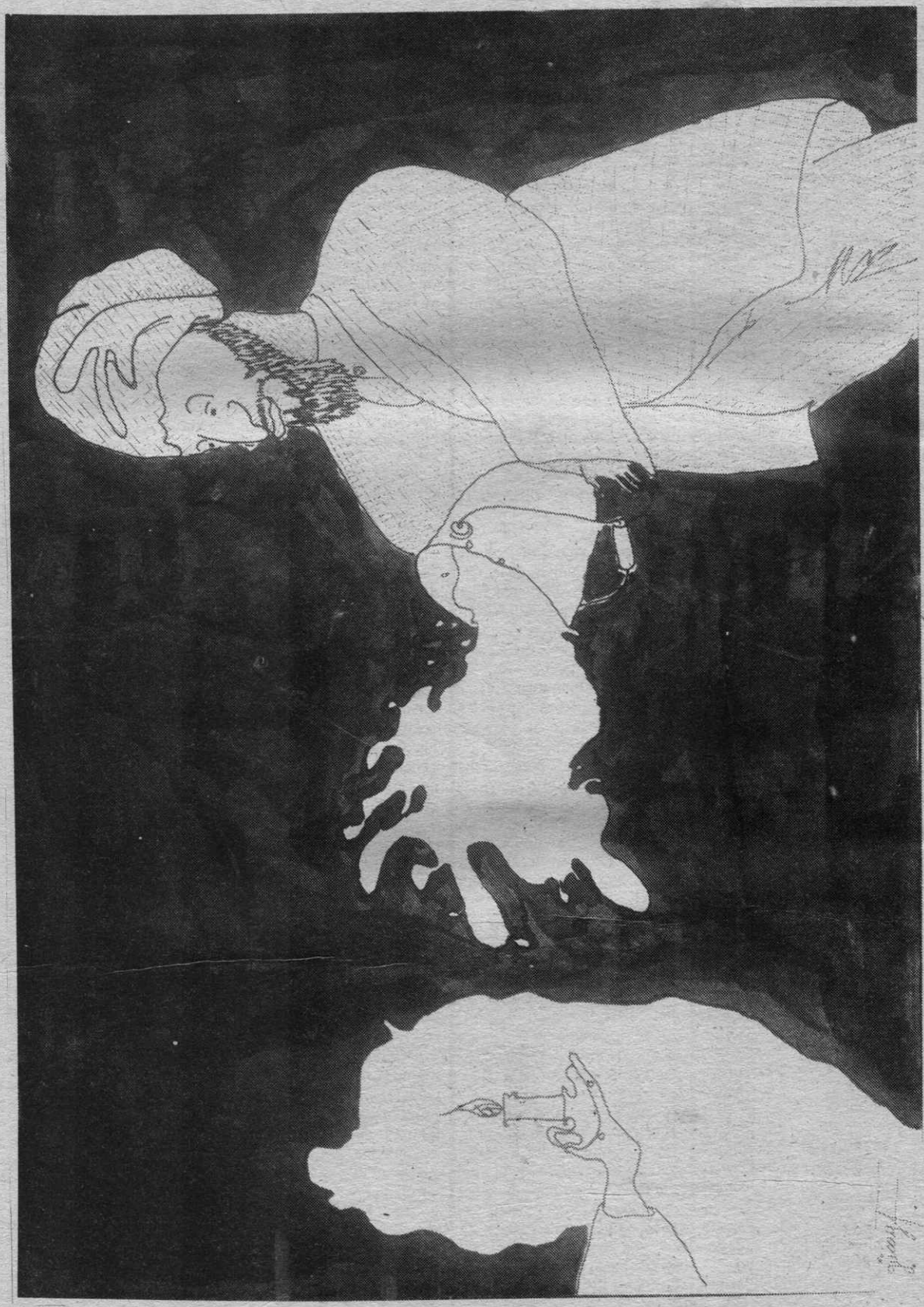

UZUN YÜRÜYÜŞ OKURLARINA VE YAZARLARINA

Yazar ve okurlarımıza bazı noktalarda hatırlatmalarda ve önerilerde bulunmak istiyoruz:

-Yazıların çok uzun olmamasını tercih ediyoruz.(Araştırma-inceleme yazıları için 5 dergi sayfası, yorum yazıları için 2 dergi sayfası olmalıdır.)

-Yazılarda tekrarlardan ve yüzeysel eleştirilerden kaçınılmalı

-Kişileri değil, düşünceleri hedef almalı

-İddiaların altı doldurulmalı,

-Uzun cümleler kurulmamalı(Neredeyse 1 paragraf 1 cümleden oluşabilmekte, bu da anlatılmak istenen düşüncelerin anlamını yitirmesine neden olmaktadır.)

-Yazılarda rumuz kullanılmamasının daha gerçekçi ve inandırıcı olacağını düşünüyoruz.

-Yazılarda, özellikle inceleme-araştırma yazılarında muhakkak kaynak belirtilmelidir.

Dağıtım hala önümüzde önemli bir sorun olarak durmaktadır. Dağıtımımızı belli başlı kitapçılar aracılığıyla sağlıyoruz. Bunun dışındaki en önemli dayanak okurlarımızdır. Önemli bir desteğin ve emeğin ürünü olan dergimizin etkin olabilmesi, dağıtımımızın düzenli ve geniş olmasıyla sağlanacaktır. Bundan dolayı okurlarımız hem düzenli hem de geniş bir dağıtımın katılımcıları olmalıdır.

Dergimiz Uzun Yürüyüş İstanbul'da; **Kadıköy**'de **Akyüz** ve **Mefisto** kitabevlerinde, **Taksim**'de yine **Mefisto** Kitabevi'nde, Taksim **Evrensel Kültür Merkezi**, **Bulunmaz Kültür Merkezi** ve **Med Kom**'da, Şişli **Germinal** Kitabevi'nde Aksaray, Çapa ve Topkapı(Sur dışı) gazete bayiilerinde, Cağaloğlu'nda **Sosyal Yayınları**'nda, Ankara'da tüm kitabevlerinde, İzmir **İleri**, **Konak** ve **Kabile** Kitabevlerinde, Kırşehir'de **Gözüm** Kitabevi'nde, Elbistan'da **Kültür Kitabevi**'nde, Bursa merkez ve Sivas'te **İmece** Kitabevi'nden temin edilebilir.

Dergi paralarının düzenli bir şekilde ulaştırılması dergimizin daha düzenli ve nitelikli çıkmasında etkili olacaktır. Dergimizin kurumlaşmasını sağlayacak en önemli etken kendi ayakları üzerinde duracabileceği bir ekonomik temeldir.

Yayınevimiz ekonomik sorunlarını aştıkça ve kurumlaşmasındaki eksiklikleri giderdikçe farklı ürünler sunma düşüncesindedir. Başta kitap ve broşür olmak üzere yeni çalışmalara adım atacağız. Bu noktadaki planlarımızı hayata geçirebilmemiz için hem dergimiz Uzun Yürüyüş'ü düzene oturtmak ve belli bir niteliğe kavuşturmak, hem de ekonomik anlamda daha kendine güvenli bir hal almasını sağlamak gerekiyor. Bu noktada okurlarımızın her türlü olanağıyla seferber olması şarttır.

Dergimizin biçim ve içerik açısından daha da gelişmesi, zengin bir arşive sahip olması için görsel malzeme olacak resim, karikatür vb. çeşitli yayınlara ihtiyacı olmaktadır. Bu noktada özellikle yurtdışında bulunan okurlarımızın (daha geniş olanaklara sahip olduklarından) yaratıcı ve çalışkan olmalarını istiyoruz.

Dergimizin genel karekterine uygun, çeşitli araştırma yazıları ve belge niteliğindeki (faydalanılabilecek çeşitli yazıların yayınlandığı yayınlar da olabilir) ürünlerin dergimize ulaştırılması, dergimizin içerik zenginliğinde mesafe katetmesine yardımcı olacaktır.

Dergimiz ayın birinden birine çıkmaktadır. Yazılar en geç her ayın **15**'inde elimize ulaşacak şekilde gönderilmelidir. Okuyucularımızın ve yazarlarımızın da ürünlerini göndermek için bu tarihi baz almalarını istiyoruz.

Daha yetkin ve etkin bir dergi yaratmak için.....

AÇIK YOLUN ŞARKISI

Dinleyin! açık konuşacağım sizinle,
Ben eski, pürüzsüz ödüller vermiyorum, ben kaba, yeni
ödüller veriyorum,
Bugünü, kendi günlerinizi yaşamalısınız diyorum:
Siz zengin olmaya bakmayacaksınız,
Siz bütün kazandıklarınızı, ya da ele geçirdiklerinizi,
cömertçe dağıtacaksınız,
Gitmekte olduğunuz kente vardığınızda, şöyle oturup
yorgunluğunuzu bile almadan, dayanılmaz,
karşı durulmaz bir ses çağıracak sizi,
yeniden yola çıkacaksınız,
Arkanızda kalanlar gülümseyecek, alay edecek,
dudak bükecekler,
Aşklarını sunanlar da olacak, onlara yalnızca ateşli ayrılış
öpücükleriyle cevap vereceksiniz,
Sizi tutmak, yolunuzdan alıkoymak için, ellerini uzatanların dokunuşlarına göz yummayacaksınız.

Walt WHİTMAN